I.

»Tom!«

Žiadna odpoveď.

»Tom!«

Žiadna odpoveď.

»Tomu sa divím, kde ten loptoš zasa väzí? Hej, Tom!«

Stará pani posunula okuliare dolu na nos a dívala sa cez ne po izbe. Potom ich zasa postrčila na hor a dívala sa zpod nich. Zriedka kedy, vlastne nikdy sa nedívala cez ne na takú maličkosť, ako bol jej chlapec, bo to boly jej parádne okuliare; pýcha jej srdca; boly len pre ozdobu a nie pre skutočnú potrebu. Práve tak dobre by bola videla i cez drôtené krúžky. Chvíľku stála zarazená, potom riekla, — nie nahnevane, predsa však tak nahlas, že to mohol počuť i nábytok vo svetlici: »Počkaj, nech ťa len dostanem, ja ti...«

Nedopovedala, lebo nemohla dechu chytiť, keďže sa bola sohla a štárala pod posteľou metlou.

Vyplašila iba kocúra.

»Nikde niet toho loptoša!«

Šla k otvoreným dverám, stála v nich chvíľu a dívala sa pátrave do krov rajštiakových a iných rastlín, ktoré tvorily jej záhradu. Po Tomovi nikde ani pamiatky. Zvýšila hlas a volala, aby ju bolo ďaleko počuť:

»Tom! — T-o-o-m!«

Za chrbátom sa jej ozval nepatrný šramot, obrátila sa a podarilo sa jej ešte včas chytiť malého chlapca za okraj kabátu a zabrániť mu takto v úteku.

»Tam teda! Že som si hneď nespomenula na tú komoru! Čos' tam robil?«

»Nič.«

»Nič? Ukáž ruky! A čo sa ti to prilepilo na ústa?«

»Neviem, tetička.«

»Ale ja viem. Lekvár je to! Stokrát som ti už hovorila, jestli nenecháš ten lekvár na pokoji, že z teba dušu vytrasiem! Podaj mi sem tú paličku!«

Palička sa mihla vo vzduchu. Situácia bola zúfalá.

»Preboha! Obzri sa len, tetuška! Obzri sa!«

Stará pani sa rýchle otočila a úzkostlive k sebe pritiahla sukňu. V tom okamihu chlapec utiekol, vyšplhal sa na vysoký záhradný plot a zmiznul.

Teta Polly stála chvíľku prekvapená, potom sa usmiala.

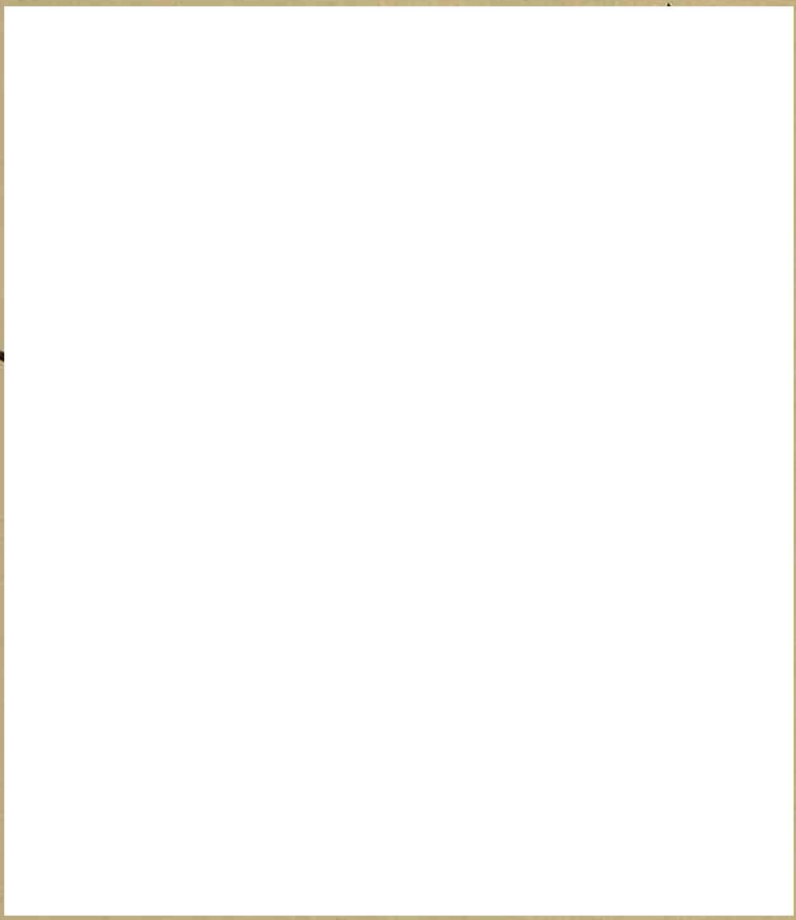

»Čert aby vzal toho šibala! Či už nikdy nezmudriem? Či si zo mňa už dosť bláznov nenarobil, že by som mohla byť obozretnejšou? Pravda, starý blázon býva najhorší. Starého psa novým kúskom nenaučíš.

Ty môj božíčko! Ale keď si každý deň smyslí niečo nového, ako to má tedy človek tušiť, čo zasa chystá! Ako by vedel, ako dlho ma smie hnevať, až ma prejde trpelivosť a vie snáď i to, že keď ma rozosmeje, že je hneď po zlosti a že mu už nič nemôžem urobiť. Boh vie, že toho chlapca dobre nevychovávam, veru že nie. »Škoda každého úderu, ktorý padne mimo«, ako sa to hovorí. Svolávam hnev boží na nás oboch, viem to. Je to chlapčisko čertom podšité, ale, boženko, veď je chudáčik syn mojej nebohej sestry. Nemôžem za to, nemám svedomia ho uderiť. Zakaždým, keď mu niečo prehliadnem, mám výčitky, keď ho však chcem potrestať, div mi moje staré srdce nepukne. Ach, áno, kto je zrodený zo ženy, málo užije dňov a mnoho zármutku, vraví Písmo. Teraz sa zas bude celé odpoludnie túlať a zajtra mu budem musieť dať prácu za trest. Je to síce kruté, nechať ho pracovať v sobotu, keď majú všetci ostatní chlapci voľno, ale on nenávidí prácu väčšmi než čokoľvek iného, a ja musím konať povinnosť, síce by som to dieťa ešte celkom zkazila.«

Tom sa vskutku túlal a mal blahé časy. Domov sa vrátil práve včas, aby pomohol Jimovi, černošskému chlapcovi, štiepať drevo na zajtrajší deň, — to je vlastne: práve včas, aby Jimovi vyrozprával svoje dobrodružstvá, kým černoch vykonal dve tretiny práce sám. Tomov mladší brat (správnejšie rečeno nevlastný brat) Sid, ktorý obyčajne sbieral triesky, bol už s prácou svojou hotový, lebo to bol tichý chlapec, ktorý nemal dobrodružství, aby ich mohol rozprávať.

Medzitým čo Tom večeral a pásol po príležitosti, aby mohol ukradnúť kúsok cukru, dávala mu teta Polly otázky napospol nejasné a nebezpečné. Chcela ho chytiť pri nejakom nepremyslenom slove. Ako tak

mnoho namyslených duší, zakladala si i ona preveľmi na svojom, ovšem demnelom nadaní k spletenej a tajomnej diplomácii. Svoje najprehľadnejšie úskoky pokladala za divy najprehnanejšej chytráckosti.

»Tom, pravda bolo veľmi teplo vo škole?«

»Hm... áno!«

»Veľmi teplo, čo?«

»Hm... áno!«

»A nemal si chuť ísť sa kúpať?«

Tomom to trochu trhlo. Zmocnilo sa ho podozrenie. Podíval sa tete Polly do tvári, tá mu však nič nevravela. Ozval sa teda:

»Hm... Nie... vskutku, nie príliš.«

Stará pani natiahla ruku, ohmatala Tomovi košeľu a povie:

»Ani si sa veľmi nezapotil, však?«

Lichotilo jej, že zistila, že Tomova košeľa je suchá, a nik by netušil, čo vlastne mala za lubom. Tom však vedel, odkiaľ vietor duje; predvídal už, čo má nasledovať a predišiel tomu.

»Pumpovali sme si s niekoľkými chlapci vodu na hlavu... mám ju ešte vlhkú. Podívaj sa!«

Tetu Polly zamrzelo, že si sama nepovšimla tej nepatrnej, avšak dôležitej okolnosti a že tak jej úskok zasa zlyhal. Zrazu však prišla na novú myšlienku.

»Tom, pri tom pumpovaní si si predsa nemusel odpárať golier, či áno? Prišila som ti ho pevne. Rozopni kabát!«

Obava zmizla z Tomovho obličaja. Rozovrel kabát. Golier bol pevne prišitý.

»Zasa si ma dostal! Stavím sa, že si bol za školou a že si sa bol kúpať. Ale odpúšťam ti. Od času máš čerta v tele, ale niekedy si lepší, než sa zdáš.«

Hnevala sa trochu, že jej diplomácia zasa zlyhala, ale bola i rada, že sa Tom choval tak poslušne.

V tom ozval sa Sid:

»Veď si mu golier prišila bielou niťou a táto je čierna.«

»Čože? Nuž pravda, že som ho prišila bielou! Tom!«

Ale Tom nečakal, ako to dopadne. Keď bol už von z dverí, zakričal:

»Počkaj, Sid, za to ich dostaneš!«

Na bezpečnom mieste sa Tom zahľadel na dve veľké ihly, zabodnuté v podšívke svojho kabátu. Okolo nich boly obtočené niti, jedna biela, druhá čierna.

»Nebyť Sida, ani by si toho nebola povšimla,« bručal. »Čert aby to vzal, niekedy prišije golier bielou niťou, inokedy čiernou. Prečo len tie niti tak mení — do smrti si to nezapamätám. Ale toho Sida za to zmrzačím! Nech sa na mieste prepadnem, ak to neurobím!«

Tom nepatril zrovna medzi vzorných chlapcov v obci. Vedel síce dobre, akým vzorný chlapec má byť, ale on opovrhoval takým.

Neuplynuly ešte ani dve minuty a zabudnul na svoj zármutok. Nie preto, že by bol jeho zármutok menej ťažkým a trpkým, než zármutok dospelých ľudí. Avšak nový a mocný záujem ho zatlačil na chvíľu z jeho srdca, tak ako vôbec rany osudu upadajú v zapomenutie, keď sa nové podniky tlačia do popredia.

Týmto novým záujmom u Toma bola dôležitá novinka vo hvízdaní, ktorú sa práve naučil od jedného černocha. Túžil po tom, aby ju mohol nerušene vyzkúšať. Bolo to dajaké vtáčie trilkovanie, ktorého možno docieliť tým, že sa medzi pískaním v malých prestávkach rýchle dotýka jazykom o podnebie. Čitateľ si iste

spomenie, jestli bol tiež dakedy mladý, ako sa to robí. Vytrvalosťou a pozornosťou nadobudol si Tom chytro istej zbehlosti a vykračoval si teraz ulicou, majúc plné ústa harmonie a srdce plné vďačnosti. Cítil sa tak šťastným, akým sa cíti hvezdár, keď objaví novú obežnicu. Čo sa týče sily, hĺbky a rýdzosti radostného pocitu, možno skoro byť na vážkach, či nebol Tom vo výhode proti hvezdárovi.

Letné večery boly dlhé. Ešte sa nezotmelo. Zrazu prestal Tom hvízdať. Pred ním stál cudzinec, chlapec, ktorý bol trochu väčší než on. V malej osade, zvanej St. Petersburg bol každý nový príchodzí predmetom zvedavosti, nech bol akéhokoľvek veku alebo pohlavia. Tento chlapec bol pekne oblečený, ba až príliš pekne na všedný deň. To rovno vzbudzovalo obdiv. Čiapka jeho bola pekná, modrý kabát bol novučičký a nohavice tiež. Ba mal na nohách i topánky a bol iba obyčajný piatok! Na krku mal krásny, pestrý nákrčník. Zkrátka, mal okolo seba takú mestskú svätožiaru, že to Toma až zarazilo. Čím ďalej sa díval na ten skvelý zázrak, tým viac ohŕňal nos nad jeho uhladenosťou, a tým ošumelejším mu pripadal jeho vlastný odev.

Žiadny z chlapcov nepovedal slova. Keď sa pohnul jeden, pohnul sa i druhý, ale len stranou, do kruhu. Druh s druha oka nespustil! Konečne povie Tom:

»Mohol by som ťa zmlátiť!«

»To by som rád videl!«

»Uvidíš!«

»Neuvidím!«

»Uvidíš!«

»Neuvidím!«

»Uvidíš!«

»Neuvidím!«

»A veru, uvidíš!«

»A veru, neuvidím!«

Trápna prestávka. Po chvíli sa spýtal Tom:

»Ako sa voláš?«

»Čo ťa do toho?«

»Dobre, ukážem ti, čo je mňa do toho!«

»Tak tedy ukáž!«

»Ukážem, len vrzúkaj mnoho!«

»Nevídali! Nuž, ukáž!«

»Iste si myslíš, že si silnejší? Keby som chcel, vytrepal by som ťa jednou rukou!«

»Výborné! Prečo to tedy neurobíš. Stále len opakuješ, že by si mohol!«

»Aj to urobím, len si rob zo mňa blázna!«

»Nebojím sa ani tuctu takých chvastúňov, ako si ty!«

»Opica! Ja viem, že si myslíš, bohvie čo si ty, však?«

»Máš ty ale klobúk!«

»Môžeš mi ho shodiť, jestli sa ti neľúbi! Sraz mi ho! No, opováž sa! Ani kosti by si si neporátal!«

»Ty cigán!«

»Ty si cigán!«

»Ty zbabelec, netrúfaš si však do mňa!«

»Ztrať sa!«

»Počuješ, nedopaľuj, bo vezmem kameň a bacnem ti ho do hlavy!«

»To sa vie, že bacneš!«

»Veru bacnem!«

»Prečo to tedy nerobíš?! Stále len hovoríš a nič nerobíš! Lebo sa bojíš!«

»Ja že sa bojím?«

»Bojíš sa!«

»Nebojím sa!«

»Bojíš!«

Opäť prestávka! Opäť vzájomné pohľady a obchádzanie v kruhu. Zrazu octli sa zoči-voči. Tom skríkne:

»Odtiahni!«

»Urob to ty!«

»Ani mi nenapadne!«

»A mne tiež nie!«

Tak tu stáli s nohou vykročenou, celou silou jeden druhého strkajúc a pozerajúc na seba nenávistne. Žiadnemu sa však nepodarilo odstrčiť druhého. Tak zápasili, až sa oba rozohriali a rozohnili.

Potom ustúpili obidvaja späť. Tom riekol:

»Si baba! Pošlem na teba svojho veľkého brata a ten ťa rozdrví malíčkom.«

»Myslíš, že sa bojím tvojho veľkého brata? Môj brat je ešte väčší než tvoj. Čo si myslíš, ten by ťa prehodil cez plot.«

(Oba títo veľkí bratia žili pravda len v ich obrazotvornosti.)

»To je lož!«

»Snáď to, čo ty hovoríš!«

Tom ťahal v prachu ulice čiaru palcom nohy a povedal:

»Neopováž sa túto čiaru prekročiť, lebo ti seknem, že sa ani nehneš! Kto prekročí, beda jeho kostiam!«

Cudzí chlapec rezko prekročil čiaru a riekol posmešne:

»Dosiaľ si to len hovoril, urob to tedy konečne!«

»Nedopaľuj! Daj si pozor, ty . . .«

»Veď si predsa hovoril, že niečo urobíš. Ukáž tedy, čo vieš!«

»A aj ukážem! Daj dva šestáky a ukážem ti to!«

Cudzí chlapec vyňal z vrecka dva šestáky a podával mu ich pohŕdave. Tom mu ich vyrazil z ruky.

V tej chvíli už sa obidvaja válali v prachu, držiac sa ako dve mačky. Hodnú chvíľu trhali, rvali si chlapci navzájom vlasy i šaty, boxovali a škriabali sa po tvári, až boli celí pokrytí prachom a blatom.

Konečne sa klbko tiel zastavilo. Z válečného dymu sa vynoril Tom, sediaci rozkročeno na cudzom chlapcovi a obrábajúc ho svojimi päsťami.

»Už dosť?« kričal.

Odpoveďou bol nový pokus o vysvobodenie. Chlapec kričal, ale viac z hnevu, než od bolesti.

»Povedz, že máš dosť,« volal Tom a tíkol ho ďalej.

Konečne vychrlil zo seba cudzinec pridusené »dosť«.

Tom ho pustil, ťažko oddychujúc:

»Ja ťa naučím! A po druhý raz daj si pozor, s kým začínaš!«

Cudzí chlapec sa dal na ústup. Oprašoval si šaty fnukajúc, stonúc. Chvíľami sa obzrel a vyhrožoval Tomovi, čo mu všetko urobí, »až ho po druhý raz dostane do ruky.« Tom odpovedal mu len výsmešným úškľabkom a s hrdou hlavou opúšťal bojište.

Sotvy sa otočil chrbátom, zdvihol premožený chlapec skalu, hodil a trafil Toma do nohy. Ale už i vzal nohy na plecia a letel sťa vietor. Tom prenasledoval zradcu až k jeho domu a zvedel takto, kde býva. Chvíľu obchádzal u vrát záhrady, vyzývajúc nepriateľa, aby vyšiel. Ten sa však na neho z okna len uškľaboval, neprejaviac ani máčik chuti k ďalšiemu zápasu. Nakoniec sa objavila nepriateľova matka a vynadala Tomovi do špatných, zlomyseľných a ledajakých ničomníkov. Musel odísť. Prv ale sa osvedčil, že si príležitostne »dovolí« na chlapca »počíhať«.

Toho večera sa vrátil domov hodne neskoro. Keď sa opatrne vydriapal do okna, zistil, že je v jeho izbičke tá, ktorú si tam neželal: teta.

Spatrila na prvý pohľad, v akom stave sú jeho šaty a jej rozhodnutie, zmeniť voľnú sobotu v zajatie pri ťažkej práci, stalo sa skalopevným.

—oOo—

II.

Nastalo sobotné ráno. Letný deň bol jasný, svieži a kypel životom. Každé srdce bolo plné spevu a srdce mladé spievalo i ústami. V každej tvári sa zračila radosť a každý krok bol skokom. Agáty kvitaly a vôňa ich kvetu plnila vzduch.

Vrch nad mestečkom bol samý kvet. Bol práve dosť vzdialený, aby sa zdal roztúženému pohľadu zasľúbenou zemou: snivou, tichou a vábivou.

Na chodníku sa objavil Tom s veľkým škopkom plným barvy a s dlhou štetkou. Prezeral si plot. Všetka radosť zmizla s jeho tvári a hlboká melancholia sa ho zmocnila.

Päťatridsať metrov dlhý plot! A poltreťa metra vysoký! Život mu pripadal prázdnym a zdal sa mu byť bremenom. S povzdychom namočil štetku do barvy a pretrel ňou najvyššiu dosku plotu. Opakoval ešte raz, dva ten istý pohyb. Potom porovnával nepatrný biely pásik s rozľahlým priestorom špinavošedého plotu a posadil sa zroneno na klát.

V tom vybehol zo dverí Jim. V ruke držal plechovú konvu a spieval si »Dievčence z Buffala«. Nosiť vodu bola pre Toma vždy nenávidená práca. V tejto chvíli však sa mu zdala vysvobodením. Napadlo mu, že dolu pri studni sú kamaráti. Bolo tam vždy dosť chlapcov i dievčeniec. Čakali, až na nich príde rad, odpočívali, zamieňali si hračky, vadili sa a bili a vždy tu bolo plno smiechu. Spomínal si tiež, hoci bola studňa sotva

stopäťdesiat krokov vzdialená, že sa Jim nikdy nevrátil s konvou prv, než za hodinu; a to obyčajne ešte musel niekto pre neho ísť.

Tom sa dal vyjednávať:

»Počuješ, Jim, natieraj trochu, zabehnem ja za teba pre vodu.«

Jim zakrútil hlavou.

»To nejde, Tom. Stará pani hovoriť, ja chytro priniesť vodu a s nikým nehovoriť. Hovoriť, že Tom volať ma bude natierať, ale ja nepočuť a hľadeť si svojho. Na natieranie vraj si dať sama pozor.«

»Ba! Ale nemyslí to tak zle, ako hovorí. Veď ona vždy tak hovorí. Daj sem tú konvu, za minutku som tu zasa. Ani sa o tom nedozvie.«

»Nesmiem, nesmiem! Stará pani mi hlavu utrhnúť, veru utrhnúť!«

»Ale tá? Veď nevie ani poriadne udrieť. A keď ťa i poklope náprstkom po hlave, snáď si len nebudeš robiť z toho niečo? Nadáva síce, ale nadávka nebolí. Jim, dám ti päťák! Jim... dám ti šesták!??«

Jim váhal.

»Šesták, Jim! To už je niečo!«

»Hu, to je strašne krásna vec..., ale ja mám hrozný strach pred starou paňou.«

Avšak človek je krehký tvor. Toto pokúšanie bolo príliš silné i na Jimov smysel pre povinnosť. Postavil konvu a vzal biely šesták.

Natieral a Tom šiel pre vodu.

Trvalo to hodnú chvíľu, kým sa vrátil a prevzal on natieranie. Teta Polly šibla naň očkom zpopod brány a cítila sa byť veľmi uspokojenou.

Tomova pracovitosť však dlho netrvala. Hlavou sa mu mihaly všetky tie válečné plány, ktoré si určil na tento deň a jeho zármutok vzrastal. Za chvíľu tadiaľto pôjdu chlapci, ktorí majú voľno, idúci na rôzne výpravy a budú sa mu strašne posmievať, že musí pracovať. Pomyslenie to ho pálilo ani oheň. Vytiahol z vrecák všetok svoj majetok a prezeral ho: kúsky hračiek,

guľočky a iné haraburdie; snáď by to bolo postačilo, aby vymenil prácu za inú, nestačilo to však, aby si za to kúpil tak drahocennú vec, ako je polhodinka svo=body. Zarmútene vstrčil svoju chudobnú movitosť do vrecka a oddal sa osudu.

Keď je núdza najväčšia, pomoc božia najbližšia. V tej smutnej, beznádejnej chvíli dostal vnuknutie, krásnu, veľkolepú myšlienku! Chopil sa opäť štetky a pustil sa s chuťou do práce. Práve sa objavil na obzore Ben Roggers, práve ten chlapec, ktorého výsmechu naj=viac sa obával. Ben sa blížil krátkym, klátivým posko=kom — dostatočný to dôkaz, že bolo jeho srdce ľahké a jeho ciele vznešené. Ukusoval si jablko a pri tom chvíľami tiahle, melodicky zapískal, načo vždy nasle=dovalo hlboké »dinkdonkdonk, dinkdonkdonk«. Pred=stavoval práve parník. Keď sa priblížil, zastavil motor, zamieril doprostred cesty, oprel sa mocne o kormidlo a otočil sa. Stalo sa to s veľkou obozretnosťou a ná=mahou, lebo to bol parník »Veľký Missouri« a mal tak=mer deväť stôp ponoru. Ben bol parníkom, kapitánom a loďnou píšťaľou v jednej osobe a musel stáť na veli=teľskom môstku, dávať rozkazy a konať ich.

»Stáť! Cingilingy, cink!«

Bol už skoro na konci hradskej i zabočil pomaly na chodník.

Polovičnou silou nazpäť! Cingilingy, cink!« Jeho ra=mená sa zdvíhaly a klesaly nazpäť.

»Pravý bok nazpäť! Cingilingy=cink! Šš=šš=šš!« Pra=vá ruka sa mocne otáčala vo vzduchu, lebo predstavo=vala lopatkové kolo priemeru štyridsiatich stôp.

»Ľavý bok nazpäť! Cingilingy=cink! Šš=šš=šš!« Ľavá ruka sa počala podobne otáčať.

»Pravý bok stáť! Cingilingy=cink! Ľavý bok stáť! Pravý bok zvoľna dopredu!... Stáť! Cingilingy=cink! Spustiť kotvu! Šš=šš=šš! Pozor! Lano von!.... Hola, rýchle, čo je tam s tým lanom, haló, pripevniť lano na kôl! Stroj zastaviť! Cingilingy=cink!«

»Šš=šš=šš!« (Para uniká záklopkami).

Tom bielil ďalej svoj plot nevšímajúc si parníka. Ben sa na neho chvíľu díval, potom spustil:

»He=he=he! No, tys pochodil!«

Žiadna odpoveď. S pohľadom umelca prezeral si Tom miesto, ktoré práve natrel. Potom elegantne zašermoval štetkou a znova skúmal výsledok. Ben sa usadil vedľa neho. Tom dostal chuť na jablko, avšak zostal zahrúžený i ďalej do práce. Ben preriekol:

»Haló, kamarát, musíš pracovať?«

Tom sa otočil.

»Ach! To si ty, Ben? Ani som si ťa nevšimnul! Prepáč!«

»Počúvaj, idem sa kúpať. Nechcel by si ísť so mnou? Myslím však, že radšej pracuješ, čo?«

Tom sa na chlapca chvíľu díval »s koňa« a riekol:

»Čo vlastne menuješ prácou?

»Asnáď toto nie je práca?«

Tom sa dal ďalej natierať a odvetil ľahostajne:

»Možná, že áno, možná, že nie. Viem len toľko, že sa to Tomovi Sawyerovi páči.«

»Ale choď! Nechceš snáď povedať, že to robíš rád?«

Štetka behala ďalej sem tam.

»Rád? Prečo bych to nemal robiť rád? Či sa našincovi naskytne každý deň príležitosť natierať plot?«

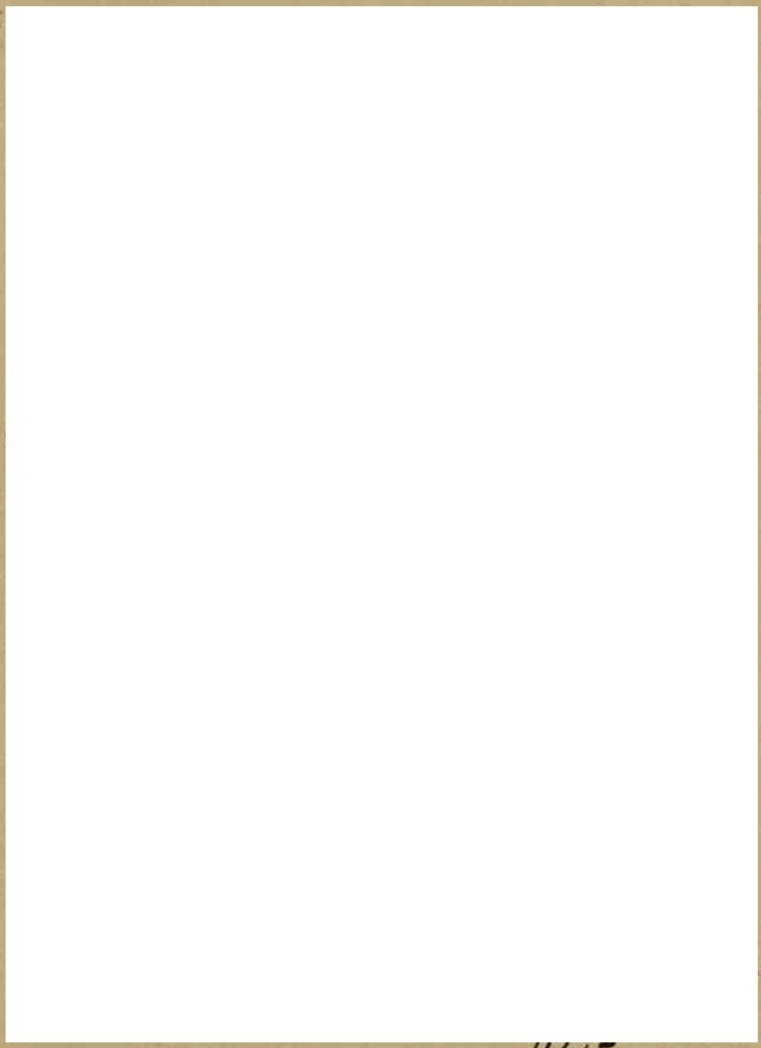

Tým sa objavila Tomova práca v novom svetle. Ben prestal hrýzť jablko. Tom mával štetkou hore, dolu, chvíľami poodstúpil nazpät, aby skúmal účinok, tu a

tam poopravil a znovu posudzoval svoje dielo. Ben sledoval každý jeho pohyb a jeho záujem vzrastal. Naraz rečie:

»Tom, nechaj ma chvíľku natierať!«

Tom uvažoval. Zdalo sa už, že chce svoliť, avšak rozhodol sa zasa ináč.

»Nie, nie! Nepôjde ti to! Vieš, tete Polly na tomto plote strašne záleží. Je to práve tu u cesty, keby to bolo niekde za rohom, nič bych nenamietal a ona snáď tiež nie. Ale pre tento kus je náramne zaujatá a musí sa to robiť veľmi pečlive. Myslím, že je nie ani jediný chlapec medzi tisíci, ktorý by to uhádol tak spraviť, ako sa patrí.«

»Vskutku? Ale nežartuj! Dovoľ mi to aspoň zkúsiť! Aspoň na chvíľočku. Ja by som ťa tiež nechal, keby bol na tvojom mieste.«

»Veru, rád by som to urobil, ale teta Polly... Jim chcel predtým tiež, ale nedovolila. I Sid by rád chcel, ale ona nenechá ani jeho. Vidíš, ako sa vec so mnou má. Keby som ťa nechal natierať a niečo sa stalo...«

»Hlúposti! Však si dám pozor. Dovoľ mi to na chvíľočku! Ty — dám ti ohryzok z jablka.«

»Tak tedy, sprobuj! Ale, počkaj, Ben, predsa len to nejde, bojím sa...«

»Dám ti celé jablko!«

Tom mu oddal štetku. Tváril sa, ako by ešte váhal, srdce mu však poskočilo radosťou. A medzitým čo »Veľký Missouri« v slnečnom úpale pracoval a potil sa, sedel umelec na odpočinku v tôni na sude, klátil nohami, hryzol jablko a špehoval po nových obetiach svojej lsti. Nebola o nich núdza. Každú chvíľu prešiel tade húfik chlapcov. Prichádzali, aby sa obveselili — a

zostali tu, aby natierali. Lebo po malej chvíli Ben ustal; Tom však už prenajal niekoľko ďalších dosák plotu Billu Fisherovi za papierového draka. Keď bol hotový Bill, prevzal John Miller natieranie. Zaplatil za to zdochnutým potkanom a kusom motúzu, na ktorom sa potkan točiť mohol. Tak ubiehala hodina za hodinou a keď uplynula polovica dopoludnia, stal sa z Toma, ktorý bol ráno tak zúfalý a chudobný, kapitalista, oplývajúci bohatstvom. Okrem vecí, o ktorých už vieme, získal ešte: dvanásť guľočiek, kus fúkacej harmoniky, modrý črep, ktorý použiť sa mohol miesto monoklu, polámanú drumbľu, kľúč, ktorý nebol k ničomu, kúsok kriedy, sklenenú zátku, cínového vojaka, niekoľko žabích žubrienok, šesť cievok, živé mača majúce len jedno oko, mosadznú kľučku, obojok — bez psa, rúčku nožíka, štyri kúsky pomarančovej kôry a starý okenný rám. Ku tomu všetkému strávil čas príjemným leňošením, mal pestrú spoločnosť a čo hlavné, plot bol trojnásobne natrený! Keby bola nakoniec nevyšla barva, bol by iste priviedol všetkých chlapcov svojej osady na mizinu.

Tomovi sa zdalo, že ten svet konečne predsa len nie je taký prázdny. Ani to netušiac, objavil jeden z dôležitých zákonov ľudskej činnosti, totiž, že keď chceš niekomu nejakú vec učiniť žiadúcnou, musíš mu ju urobiť ťažko dosažiteľnou. Je to stará historia o čerešniach v susedovej záhrade... Keby bol Tom veľkým a múdrym filozofom ako spisovateľ tejto knihy, bol by pochopil, že prácou je vždy len to, čo robiť musíme a zábavou to, k čomu nie sme nútení. A tak by tiež pochopil, prečo je prácou robiť umelé kvetiny alebo chodiť okopávať repu, kdežto hra na kolky alebo lezenie na Mont Blanc je zábavou. V mestách je mnoho ľudí,

ktorí v horúcom lete každodenne jazdia až dve=tristo kilometrov autom len preto, lebo ich to stojí značné peniaze. Keby ich ale chcel niekto najať, aby to činili za mzdu, iste by sa zdráhali; lebo tak by sa slovo »smiem« zmenilo na »musím« a zábava v prácu.

—oOo—

III.

Tom predstúpil pred tetu Polly, ktorá sedela u otvo=reného okna v útulnej zadnej izbičke, ktorá bola spál=ňou, jedálňou a pracovňou v jednom. Ťažký letný vzduch, hlboké ticho, silná vôňa kvetín a uspávajúce bzučanie včiel neminulo sa účinkom: driemala nad svo=jou pančuchou. Nemala inú spoločnicu ako mačku a tá jej už predtým zaspala na kolenách. Pre bezpečnosť mala okuliare posunuté hore až na šedivé vlasy. My=slela si, že Tom už dávno od práce utiekol, i bola hod=ne prekvapená, že tak neohrožene pred ňu predstupuje.

»Môžem sa už ísť hrať, tetička?« oslovil ju ne=vinne.

»Č=o=ó? Že už? Koľko že si toho zatrel?«

»Všetko je hotové, tetička!«

»Neklam, Tom! Nemám to rada.«

»Neklamem, tetička. Ozaj, všetko je hotové!«

Teta Polly však málo verila Tomovým rečiam. Vy=šla von, aby sa presvedčila a bývala by bola spokojná, keby bolo len dvadsať procentov zabarvené. Nepopí=sateľný bol jej úžas, keď videla, že plot je nielen všetok natretý, ale skvie sa nádhernou belobou od vrchu až po samú zem.

»To by som si nikdy nebola pomyslela!« zvolala. »Teda teraz už vieš, že keď chceš, môžeš!« Ale chytro zoslabila svoju chválu, dodajúc: »Lenže, sa tebe veľmi zriedka chce. No, tak si teda choď a hraj sa, avšak beda ti bude, ak nevrátiš sa domov ešte tento týždeň!«

Bola tak dojatá jeho výkonom, že ho vzala so sebou do komory a dala mu obzvlášť krásné jablko, ovšem spolu s dôkladným kázaním o zvláštnej cene a význame takéhoto pôžitku, jestli je odmenou za cnosť. Práve keď končila svoju reč dobre voleným výrokom z Písma, »prisvojil« si Tom ešte jedno jablko.

Vybehol von a spatril Sida, ktorý vystupoval po vonkajších schodoch vedúcich k zadnej čiastke domu na druhom poschodí. Niekoľko hrúd bolo po ruke a vo chvíli lietaly vzduchom. Sypaly sa na Sida ako krúpy. Prv než sa teta Polly mohla vzpamätať a pribehnúť na pomoc, vykonalo šesť či sedem hrúd svoje poslanie a Tom už sedel na plote. Boly tu síce dvierka, avšak, ako obyčajne, tak sa ponáhľal, že ich nemohol použiť. V duši sa mu teraz rozhostil pokoj. Zúčtoval so Sidom, ktorý ho upozornením na čiernu niť priviedol včera do úzkych.

Tom obišiel celú záhradu a zamieril do blatnatej uličky za tetinou maštaľou. Tu jedine bol v bezpečnosti pred prenasledovaním i zamieril na náves, kde stály dva oddiely chlapcov v bojovnom soskupení.

Bolo to už vopred ushovorené. Tom bol generálom jedného vojska, Joe Harper, verný jeho priateľ, velel druhému. Vojenské šiky sa daly na pochod. Oba veliteľia sa ovšem nesnížili k tomu, aby sami bojovali — to bolo vecou prostých vojakov — ale sedeli spolu na malom pahorku a riadili odtiaľ válečné operácie svojimi rozkazy pomocou pobočníkov. Po dlhom a urput-

nom boji dosiahla Tomova armáda skvelého víťazstva. Po bitke spočítali mŕtvych, vymenili zajatcov. smluvili trvanie prímeria a deň budúcej války. V šiky sriadené vojská odtiahly a Tom ubieral sa sám domov.

Keď šiel popri dome, kde býval Jeff Thatcher, uzrel v záhradke cudziu dievku. Bola to roztomilá, modrooká bytnosť s dvoma zlatými vrkočmi, v bielom letnom obleku pestro vyšívanom. Náš hrdina, práve víťazstvom korunovaný, bol bez boja premožený. Z jeho srdca razom zmizla akási Amy Lawrencová; ani spomienka po nej nezostala. Domnieval sa, že ju vášnive miluje, považoval svoju náklonnosť za zbožňovanie. A hľa! Teraz sa ukázalo, že to bolo len prosté, krátko trvajúce vzplanutie, slamenný oheň. Dvoril jej niekoľko mesiacov a len pred týždňom zlomil jej odpor. Sedem dní bol najšťastnejším a najhrdším chlapcom na svete a teraz v okamihu zmizla z jeho srdca ako nahodilý hosť, ktorého návšteva sa chytro skončí.

Ukradomky pozoroval svojho nového anjela, až poznal, že si ho povšimla. Od tej chvíli sa na ňu už nepodíval! Miesto toho začal vystrájať všelijaké chlapčenské kúsky, aby zdanlive mimovoľne vzbudil jej obdiv. Sobral všetko svoje umenie dohromady, keď však po chvíli, v prostred akejsi krkolomnej gymnastiky zaškúlil stranou, videl, že sa dievka otočila k domu. Jediným skokom sa Tom oprel o plot. Vzdychol si nahlas, dúfajúc, že ju trochu zadrží. Chvíľu váhala, potom však pokročila ku dverám. Keď stála jednou nohou na prahu, opustil ústa Tomove opäť ťažký, hlboký povzdych, hneď nato však sa jeho tvár rozjasnila, lebo prv než zašla, hodila rýchle cez plot kvet sirôtky.

Tom ihneď bežal k tomu miestu, v tom však sa na krok pred ním zastavil a rukou si zakrývajúc oči, hľa-

del napjato dolu na cestu, ako by tam bolo k videniu niečo strašne zaujímavého. Potom zdvihol slámku a začal ňou na nose balancovať, div, že pri tom nezlomil väz. Pri tomto umeleckom výstupe približoval sa

viac a viac ku kvetu sirôtky, až ju dosiahol, ohybnými prsty bosej nohy chytil za stopku a odskákal so svojím pokladom za roh. Avšak iba na malú chvíľku, ktorú potreboval, aby kvetinu ukryl pod kabátom na srdci, alebo na žalúdku, bo nevyznal sa veľmi v anatomii. Ostatne: nebol veľmi prísnym v takýchto veciach.

Potom sa zas vrátil a ošmietal sa okolo plotu až do noci. Avšak dievka sa už neukázala. Tom utešoval sa iba nádejou, že snáď z niektorého obloka i ona jeho pozoruje potajomky. Konečne sa odobral domov s množstvom nevyjasnených predstáv v hlave.

Pri večeri bola jeho nálada tak vznešená, že sa teta divila, čo to len do toho chlapca vošlo. Vypočul dôkladnú kázeň od tety za to, že tak zneuctil Sida, zdálo sa však, že si z toho nič nerobí. Sproboval potiahnuť kus cukru, ale dostal od tety po prstoch.

»Tetička,« riekol hlasom plným výčitky, »Sidovi neurobíš nič, keď si vezme kocku cukru.«

»Áno, ale Sid človeka tak nesužuje ako ty. Keby som sa ti nedívala na prsty, bol bys' v cukre stále.«

Teta Polly odskočila do kuchyne a Sid vo víťazoslávnom pocite svojej nedotknuteľnosti siahol po cukrenke. Toto poníženie sa zdálo Tomovi skoro neznesiteľným. Lež Sidovi sa pošmekly prsty, cukrenka spadla na zem a rozbila sa. Tom v duchu jasal. Jeho radosť bola tak veľká, že nechcejúc ju znesvätiť, držal jazyk za zubami a sedel bez slova. Rozhodol sa, že bude mlčať až do návratu tety, ba i ďalej, až sa neopýta, kto to urobil. Potom jej však odpovie a nič na svete nebude skvostnejšie nad pohľad, ako ten »vzorný« chlapec raz dostane. Prekypoval vedomím víťazstva toľme, že sa sotva vedel opanovať, keď sa stará pani vrátila

a postála nad troskami cukrenky, metajúc cez okuliare blesky hnevu.

»Už to príde,« hovoril si Tom v duchu. Avšak v druhej chvíli už ležal na podlahe a trestajúca ruka pracovala na jeho chrbáte. Prekvapenie ho tak nečakane stihlo, že až po hodnej chvíli vyrazil zo seba:

»Prestaň, prestaň! Prečo ma biješ? Sid to spáchal.«

Teta Polly sa zľakla a zastala vo svojej činnosti. Tom očakával teraz nejaký sústrastný prejav. Keď však teta prišla opäť k reči, len toľko riekla:

»No, dobre! Však ani to nepadlo na zlú pôdu. Bezpochyby si niečo iného vyviedol, keď som tu nebola.«

Pocítila však predsa výčitky svedomia a rada by bola riekla niečo prívetivého. To by však bolo doznaním, že spáchala neprávosť, čo by sa asi nesrovnávalo s pravidlami disciplíny. Radšej mlčala a odišla s ťažkým srdcom po svojej práci.

Tom sa utiahol do kútika a oddal sa tu príjemnému pocitu človeka nevinne mučeného. Vedel dobre, že ho teraz teta v duchu na kolenách prosí za odpustenie a to vedomie ho bohate odmenilo za chvíľku strachu. Nechcel sa smieriť, nechcel nikoho ani vidieť. Vedel, že na ňom teraz spočíva prosebný pohľad zpod závoja sĺz, robil sa však, že si toho nevšíma.

Predstavoval si, že leží na smrteľnej posteli a teta že úpenlive prosí o jediné slovíčko odpustenia. On však by sa bez slova obrátil ku stene a zomrel by, nevypustiac z úst ani hlásky. Ach! To by bolo zadosťučinenie!

Predstavoval si, že ho z rieky priniesli domov utopeného. Z vlasov mu tečie voda, jeho ruky sú mŕtve, bezvládné a jeho zmučené telo našlo svoj večný kľud.

Ako by sa vrhla na jeho mŕtvolu! Slzy by jej tiekly prúdom a ústa by sa modlily k Bohu: Vráť mi môjho chlapca a nikdy ho nebudem biť! On by tu však ležal studený a bledý, celkom bezvládne — úbohý malý trpiteľ, ktorý konečne dotrpel.

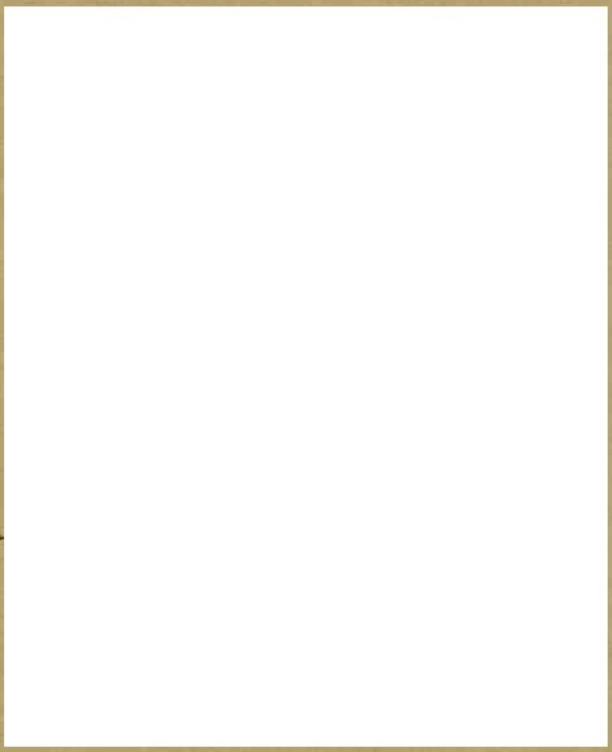

Tieto preludy ho konečne tak dojaly, že rozplakal sa zo súcitu nad sebou samým. A bolo mu tak blažene pri tom. Oči mu plávaly v slziach, ktoré pretekaly pri každom žmurknutí a vo veľkých kvapkách stekaly po nose. Tak sa maznal so svojou bolesťou, že nedoprial miesta v svojom srdci žiadnej inej svetskej radosti.

Keď sestrenica Mary vbehla do izby, skačkajúc a veselo si pospevujúc, vyskočil zachmúreno a so sklopenou hlavou vyšiel druhými dvermi. Potuľoval sa ďaleko od miest chlapcami najviac navštevovaných a vyhľadával odľahlé kúty, ktoré súhlasily s jeho citami. Pľť na rieke ho lákala. Sadol si na jej okraj a pozoroval čiernu pustotu prúdu. Prial si byť utopeným, ale hneď a tak, aby to nepozoroval; bez nepríjemného hltania vody, ktoré predchodí utopeniu. Tu smyslel si na svoju sirôtku. Vyňal ju. Bola smačkaná a zvädlá, čo len zvýšilo jeho zúfalé, chmurné šťastie.

Či by ho ona poľutovala, keby o tom vedela? Zaplakala by, priala by si, aby ho smela objať okolo hrdla a tešiť ho? Či by ho chladne od seba odstrčila ako ostatný neľútostný svet?

Predstava táto mu pôsobila tak rozkošnú bolesť, že sa v ňu znovu a znovu pohružoval a v nových a nových odtienoch si ju maľoval. Neskôr aj táto myšlienka ztratila svoju silu. Tom vstal s povzdychom a odišiel do tmy.

Okolo desiatej kráčal opustenou uličkou, kde bývala jeho milovaná neznáma. Zastavil sa na chvíľu, avšak žiadny zvuk mu nedošiel k uchu. Len sviečka vrhala slabé svetlo na záclonu obloka v druhom poschodí. Je tam ona? Preliezol plot, pretiahol sa medzi kroviskami a zastal pod oblokom. Dlho sa nehybne pozeral nahor. Potom uložil sa na zem, skrížil ruky na prsách; v jednej držal svoju zvädlú kvetinu. Tak chcel zomrieť, tu vonku v chladnom svete, bez domova a bez prístrešia nad hlavou, bez priateľskej ruky, ktorá by mu sotrela s čela smrteľný pot, bez milovanej tvári, ktorá by sa súcitne nad ním sklonila, až by nadišla jeho posledná hodinka. A ona by ho tak uzrela, až by

sa dívala na prebúdzajúce sa ráno. Ach, či by vyronila slzu na jeho bezdušnú mŕtvolu? Či by aspoň máličko povzdychla nad mladým, kvetúcim životom, ktorý bol tak surovo zničený, tak predčasne zmarený?

Okno sa otvorilo, hrubý hlas slúžky znesvätil posvätné ticho a prúd špinavej vody premočil telesné pozostatky mŕtveho mučedlníka!!

Hrdina náš vyskočil a otriasajúc sa a odfŕkujúc postavil sa na nohy. Počuť bolo hvizd ťažkého predmetu vzduchom letiaceho, za tým nasledovala šťavnatá nadávka a tresk rozbitého skla a súčasne preskočila mlhavá postavička cez plot a zmizla vo tme.

Krátko za tým, keď bol Tom už vyzlečený a pri svetle lojovej sviečky prezeral svoje premočené šaty, prebudil sa Sid.

Chcel povedať nejakú narážku na večerný výstup, utlačil ju však a zachoval kľud, lebo Tomove oči neveštily nič dobrého.

Vliezol do postele bez obvyklej modlitby. Sid si pečlive vštepil v pamäť toto prehrešenie Tomovo.

—oOo—

IV.

Slnko vyšlo. Papršleky jeho rozlialy sa na dedinu, ako božie požehnanie. Bolo po raňajkách a teta Polly, zahájila rodinnú pobožnosť. Najprv bola kázeň, ktorá bola složená od základu z výrokov biblických, poslepaných jemnou maltou vlastných tetiných myšlienok. Potom sa sniesla s výšky tohoto kázania, ako Mojžiš s hory Sinai a skončila kvetnatou závierkou.

Tom, akoby pod vplyvom z kázne čerpaného poučenia, pustil sa do učenia biblických citátov. Sid sa naučil svojej úlohe už pred niekoľko dňami. Tom sa namáhal z celej sily, aby sa naučil nazpamäť päť veršov a zvolil si k tomu cieľu verše z kázania Kristovho na hore, keďže kratších inde nemohol najsť.

Po pol hodine mal Tom o tých veciach aké-také poňatie, viac iste nie, bo jeho myšlienky pri tom prebehly celým radom rozmanitých fantázií a jeho ruky sa príliš horlive zaoberaly vedľajšími prácami. Mary vzala knihu, aby ho vyzkúšala a Tom si začal raziť cestu cez hmlu, ktorá verše husto obtáčala.

»Blahoslavení sú, ktorí... ktorí... ktorí... sú«

»Čistého...«

»Áno, áno! Čistého. Blahoslavení sú čistého... čistého...«

»Srdca...«

»Srdca. Blahoslavení sú čistého srdca, lebo oni... oni...«

»Boha...«

»Oni Boha. Blahoslavení sú čistého srdca, lebo oni Boha... Boha vidieť budú. Blahoslavení pokojní, lebo oni... oni...«

»B-u«

»Lebo oni b-u«

»B-u-d...«

»Lebo oni bud... neviem, čo to má byť!«

»Budú!«

»Áno, áno, budú! Lebo oni budú — budú — budú — pokojní — eh — eh — Blahoslavení sú, ktorí budú — nie, pokojní, lebo oni budú... čo budú? Prečo mi to nepovieš, Mary? Si zlá!«

»Ach, Tom, si ty len tík! Nebudem ťa už trápiť. Musíš sa to znovu začať učiť. Len s chuťou do toho! Ak to dokážeš, dostaneš niečo pekného odo mňa! Tak teda, uč sa!«

»No, dobre! A čo mi dáš, Mary? Povedz mi, čo mi dáš!«

»Keď hovorím, že je to niečo pekného, tak je to niečo pekného. Netráp sa, neuhádneš!«

»Teda dobre, verím ti, že hovoríš pravdu! Dám sa teda znovu do toho!«

A vskutku sa do toho dal. Pod nátlakom zvedavosti a nádeje na možný zisk dosiahol skvelých výsledkov.

Mary mu dala nový vreckový nožík, ktorý stál najmenej pol dolára! Tom bol až do hĺbky duše dojatý a nadšený. Ovšem nôž nerezal, mohol na ňom jazdiť až do tramtárie, keby mal pod ním koňa; ale bol to jeho prvý vreckový nožík a pocit ten bol rovno veľkolepý. Tom sa chytil ihneď zkúšať jeho čepeľ na hrane skrine a práve sa chystal pokračovať v rezbárskom umení na stole, keď ho volali, aby sa šiel pristrojiť do nedeľnej školy.

Mary mu dala plechové umývadlo s vodou a kus mydla. Šiel s tým za dvere a postavil umývadlo na lavicu. Potom namočil mydlo vo vode a položil ho, vykasal si rukávy, vylial vodu a bežal do kuchyne. Tam si začal horlive utierať tvár uterákom, ktorý visel za dvermi. Mary mu však uterák vzala a zlobila sa:

»Či sa ozaj nehanbíš, Tom? Nebuď predsa taký zbabelec, veď voda ti nič neurobí!«

Tom sa trochu zľakol. Nič mu nepomohlo, darmo protestoval. Umývadlo bolo znovu naplnené vodou. Stál chvíľu nad ním a bojoval v sebe tuhý zápas. Zra-

zu si z hlboka povzdychol a pustil sa do toho. Keď vstúpil do kuchyne a so zavrenými očiami siahol po uteráku, kvapkalo mu slušné množstvo mydlín a vody s obličaja, ako nepopierateľný dôkaz jeho činnosti. Keď sa však Tomova tvár vynorila z uteráka, nevyzerala ešte vždy tak, ako sa patrí. Hranica čistého územia bežala len málo pod bradu a obkľúčovala jeho líca ako biela maska. Pod nimi a vedľa jej hranice sa ťahala rozsiahla préria, ktorá dosiaľ zostala kultúrou nedotknutá. Mary ho potom vzala sama do práce a z jej rúk vyšiel konečne bezvadne čistý — muž, občan a kresťan. Dvojbarevnosť zmizla, jeho rozcuchané vlasy boly pekne učesané a nakaderené. (Musíme však prezradiť, že si potajomky kadere opäť rozčesal a vlasy s veľkou námahou k hlave prilepil, lebo pokladal kadere za znak sženštilosti a tie jeho kadere mu strpčovaly život.) Mary vyňala zo skrine jeho sviatočný odev — zvaly ho »druhý«, čo svedčí už o bohatosti jeho garderoby. Obliekol sa a dievka ho ešte upravila. Zapäla mu jeho pekný kabát až po bradu, na pleciach mu hladko urovnala široký golier, okefovala ho a korunovala dielo novučičkým slamenákom. Vyzeral náramne vyšnorovaný, ale v duchu bol veľmi nešťastný. Choval neprekonateľnú nenávisť ku každej šate a čistote. Dúfal však, že Mary zabudne aspoň na topánky, lež márne. Namazala ich pečlive mazadlom, ako to zvykom, a priniesla mu ich. Miera jeho trpelivosti bola dovŕšená; musí vraj stále to robiť, čo sa mu protiví. Mary ho však utíšila lichotive:

»Prosím ťa, Tom, buď ako sa svedčí!«

Obúval sa tedy, vzdychajúc pri tom, Mary bola rýchle oblečená a za chvíľu sa vydaly všetky tri deti na cestu do nedeľnej školy.

Tom nenávidel to miesto z plného srdca a z hĺbky duše. Sid a Mary ho však radi mali. Nedeľná škola trvala od deviatej do pol jedenástej. Dvoje z detí zostaly tu vždy i na bohoslužbu, tretie iba keď muselo.

Nepohodlné kostolné lavice s vysokými operadly mohly prijať asi tri sto ľudí. Kostol bol malý a jednoduchý, s akousi drevenou zvonicou na streche miesto veže. U dverí sa Tom zastavil a pozdravil jedného sviatočne oblečeného kamaráta:

»Počuješ, Bill, nemáš žltý lístok?«

»Mám!«

»Čo zaň chceš?«

»Čo mi dáš?«

»Bonbon a háčik k udici.«

»Ukáž!«

Tom mu veci ukázal. Kúpa bola uzavrená a predmety zmenily svojich vlastníkov. Potom vymenil Tom ešte niekoľko bielych sklenených guľočiek za tri červené lístky a ešte niekoľko iných drobností za niekoľko lístkov modrých. Navnadil aj iných chlapcov a kupoval takto ešte asi štvrť hodiny lístky rôznych bariev. Potom vstúpil do kostola s celým zástupom hlučnej mládeže, chlapcov a dievčat, posadil sa na svoje miesto a pustil sa do hádky s prvým chlapcom, ktorý mu práve prišiel na mušku. Pán učiteľ, vážny, starší muž, zakročil. Sotva sa však zasa otočil, už bol Tom jednému z prednej lavice vo vlasoch. Keď sa napadnutý obrátil, bol útočník už hlboko zanorený v knihu. Iného chlapca bodol zasa špendlíkom, rozumie sa, že bez zlého úmyslu, iba preto, aby počul krásny výkrik »Aaaach!« Za to bol opäť učiteľom pokáraný.

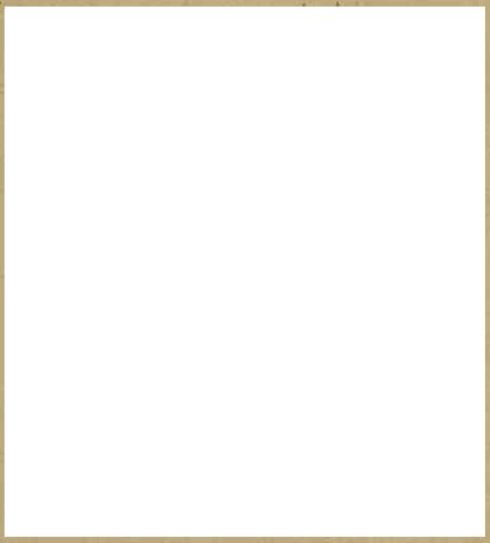

Celá trieda Tomova bola akási nespokojná, hlučná a divoká, keď mali odpovedať svoje úlohy, nevedel ani jeden z nich správne svoje verše. Avšak s nejakou tou pomocou učiteľa a žiakov ich ako tak vykoktali a každý dostal za odmenu modrý lístok, na ktorom bola vytlačená nejaká biblická výpoveď. Desať modrých lístkov sa rovnalo cenou jednému červenému a mohly byť vymenené; za desať červených lístkov dostal jeden žltý; za desať žltých lístkov však daroval pán dekan ako prvú prémiu pekne viazanú bibliu. (Stála asi štyridsať centov v tých lacných dobách.)

Kto z mojich mladých čitateľov venoval by veci toľkú pilnosť, aby sa naučil dvom tisícom (2000!) biblických výpovedí nazpamäť i keby mal za to dostať bibliu Doréovu?

A predsa získala Mary takto už dve biblie. Dalo jej to práce dvoch rokov. Akýsi chlapec nemeckého pô-

vodu vraj takto získal už štyri alebo päť biblií! Odriekal vraj raz až tri tisíc veršov nazpamäť bez jediného zmýlenia sa; to však bolo predsa len trochu mnoho na jeho duševnú silu a zblbol vraj od toho dňa skoro úplne. Mrzutá to nehoda pre celú školu, lebo pri každej slávnejšej príležitosti pán dekan toho chlapca vyvolával, aby sa pochválil jeho pilnosťou — ako Tom hovorieval.

Iba starší chlapci si lístky schovávali a boli dosť vytrvalí, aby obsiahli bibliu. Preto bývalo odovzdanie takej prémie vzácnou a pamätihodnou udalosťou. Vyznamenaný žiak bol celý ten deň tak slávnou a váženou osobnosťou, že sa hruď všetkých ostatných naplnila novou ctižiadosťou, ktorá potrvala často niekoľko týždňov. Duševný žalúdok Tomov nelačnel asi nikdy po takejto cene, iste však často vrele zatúžil po sláve a úcte sprevádzajúcej ju.

Nastala chvíľa, keď pán dekan stál na kazateľni a majúc ukazováčik vložený medzi listy zavreného spevníku, vyzýval žiakov, aby dávali pozor. Kedykoľvek nejaký pán dekan nedeľnej školy káže, potrebuje k tomu mať zavretý spevník v ruke, práve tak, ako spevák spievajúci na podiu solo, musí držať pred sebou noty, ktorým často nerozumie. Prečo? Vie len sám Boh! Pán dekan bol chudý pán, asi päťatridsiatnik s ostrým nosom a krátkymi vlasy plavej barvy. Nosil tvrdý golier, jeho vrchné konce mu siahaly skoro až k ušiam a jeho ostrá hrana sa dotýkala kútkov jeho úst. Zavretý bol v tom golieri ako v klietke a bol nútený dívať sa ustavične dopredu. Keď sa chcel podívať na niečo stranou, musel sa otočiť celým telom. Jeho brada spočívala na ohromnom nákrčníku, ktorý bol široký a dlhý ako bankovka a na konci bol zdobený kvastlou. Konce je-

ho topánok boly zahnuté nahor — podľa tehdajšej módy — a mladí páni dosahovali toho trpelivou a namáhavou prácou, sediac niekoľko hodín s nohami oprenými o stenu. Pán Walters bol neobyčajne vážny, avšak srdce mal dobré a úprimné. Posvätné veci a miesta mal v takej úcte a tak ich odlišoval od ostatných svetských záležitostí, že mimovoľne hovoril v nedeľnej škole celkom iným hlasom, než vo všedné dni. Začal svoje kázanie asi takto:

»Najprv by som vás, milé dietky, prosil, aby ste sedely pekne rovno a kľudne a aby ste ma niekoľko minút pozorne počúvaly. Áno, tak je to dobre. Tak majú sedieť všetci poriadny chlapci a poriadné dievčatá. Tam vidím dievčatko, ktoré sa díva oknom. Snáď si myslí, že som kdesi tam vonku, snáď dakde na strome a hovorím k vtáčkom. — (Pochvalný úklon hlavou.) — Teší ma, že tu vidím toľko jasných a čistých tváričiek, shromaždených na tomto mieste, kde sa majú naučiť poznať pravdu a dobro.«

A tak to šlo ďalej. Kázeň nebola žiadnou zvláštnosťou. Také kázanie známe všetci dobre. Posledná jej časť pokazila znovu zahájené nepriateľstvo medzi zlými chlapcami. Nastalo všeobecné šuškanie, jeho vlny konečne dotkly sa i nezdolných skál, akými boli Sid a Mary.

Avšak vo chvíli, keď sa hlas pána Waltersov pozdvihol k dôstojnému zakončeniu, umíkol všetok šumot a koniec kázne bol prijatý vďačným tichom poslucháčstva.

Šepot žiactva mal z čiastky príčinu v udalosti rozhodne zvláštnej: prišli hostia.

Pravotár Thatcher vstúpil po boku staršieho pána, vznešeného a štihlého gentlemana šedivých vlasov a

dámy, ktorá bola asi manželkou tohoto. Dáma viedla za ruku dievča.

Tom bol až dosiaľ nekľudný a mučily ho výčitky svedomia. Nemohol sa Amy Lawrencovej podívať do očí, nemohol zniesť jej milostný pohľad. Vo chvíli však, keď spatril malého hosťa, razom sa naplnila jeho duša blahom. Začal ihneď pohlavkovať spolužiakov, ťahal ich za vlasy, škľabil sa všelijak a používal všetkých prostriedkov, ktoré sa mu zdaly byť vhodnými, aby vzbudil pochvalu dievčaťa. Jeho nadšenie bolo kalené jedine rozpomienkou na pokorenie, ktorého sa mu dostalo v záhrade tohoto anjela. Avšak vlny blaha, ktoré sa mu teraz valily dušou, smietly ihneď smutnú upomienku. Hosťom ponúkli čestné miesta a keď pán Walters dokončil, predstavoval ich celej škole. Ukázalo sa, že gentleman so šedivými vlasy je vynikajúcou osobnosťou: bol to sám krajinský sudca. Bola to snáď najvznešenejšia osobnosť, akú kedy deti videly, i hľadely na neho, akoby chcely vedieť, či je tiež z mäsa a kostí. Rady by boly počuly jeho hlas a zasa sa toho obávaly. Prichádzal z Constantinopolu, mesta to vzdialeného na dvanásť míl. Videl tedy kúsok sveta! Jeho oči videly budovu krajinského súdu, o ktorej sa hovorilo, že má strechu z medi! Úcta, akú mu tieto prednosti získaly, javila sa v úplnom tichu a vo vyjavených očiach. To bol tedy ten slávny sudca Thatcher, brat miestneho advokáta. Jeff Thatcher ihneď vystúpil z lavice a hlásil sa k veľkému mužovi. Celá trieda mu strašlive závidela. Keby bol počul šuškanie ktoré teraz nastalo, iste by mu bolo pripadalo rajskou hudbou.

»Podívaj sa, Jim! Ide k nemu. Podívaj sa predsa! Podáva mu ruku. Vskutku, potriasa mu rukou. Tisíc okovaných! Nechcel by si byť na jeho mieste?«

Tiež pán Walters začal »robiť divy« usilovnou úradnou činnosťou. Vydával rozkazy, prejavoval úsudky, napomínal, kde len bolo niečo k napomenutiu. Takiste i knihovník »robil divy«, behal ustavične sem a tam s kopou kníh s veľkým hlukom a s veľkou okázalosťou, ako to už zvykly takéto nepatrné autority. Mladé učiteľky »robily divy«, skláňajúc sa nežne nad žiakov, ktorí len pred chvíľou dostávali pohlavky a pôvabne hroziac prstom malým pokušiteľom a milostne hladiac dobré dietky. Mladí učitelia »robili divy«, rozdávali prísné napomenutia a podávali iné drobné doklady svojej autority, snažiac sa zachovať disciplínu. Skoro všetci si vedeli najsť nejakú prácu, ktorá ich privádzala nablízko slávnemu mužovi a vždy to bolo také zamestnanie, ktoré ich ta viedlo trikrát i štyrikrát, zdánlive k ich vlastnej neľúbosti. Malé dievky »robily divy«, ako to najlepšie vedely a chlapci konečne »robili divy« tak dôkladne, že vzduchom ustavične lietaly papierové guľočky a ozýval sa hluk podzemskej války.

A nad tým všetkým trónil slávny muž. Jeho majestátny úsmev sudcovsky žiaril po celom kostole a hrial jeho samotného slnečnými lúčami vlastnej veľkosti... Aj on »robil divy«.

K úplnej blaženosti pána Waltersa chýbala len jediná vec: aby mohol pri tejto príležitosti odovzdať bibliu niektorému vzornému dieťaťu. Niektorí žiaci mali niekoľko žltých lístkov, avšak žiadny ich nemal dosť. Spytoval sa už potichu niektorých žiakov, ale darmo. Kráľovstvo by bol za to dal, keby tu mal zasa toho nemeckého chlapca so zdravým rozumom.

V okamihu však, keď sa už vzdal všetkej nádeje, povstal Tom Sawyer! Postúpil dopredu a položil na stôl chladne a víťazoslávne deväť žltých lístkov, deväť

červených lístkov a desať modrých lístkov. Žiadal bibliu.

Udrel blesk z čista jasna! Nikdy by nebol Walters takú žiadosť čakal práve s tejto strany. Lístky však boly pravé, dobre zachovalé a žiadaly si odmenu. Tom bol teraz povýšený na miesto vedľa sudcu a ostatných vyvolencov. Z hlavného prestolu sa táto veľká novina rýchlo rozhlásila. Bola to senzácia roku — ba smelo možno povedať, že to bolo najväčšie prekvapenie v posledných desiatich rokoch! Tak ohromný dojem vyvolala tá zpráva, že bol nový hrdina povznesený na rovnú výšku s obdivovaným sudcom. Škola teraz pozerala na dva zázraky!

Chlapci div nepukli zlosťou. Najväčšie muky však podstupovali tí, ktorí až teraz videli, že sami svojimi lístkami prispeli k Tomovej sláve, dajúc sa zlákať bohatstvom, ktoré od nich včera vylákal predávaním práva k natieraniu plotu. Opovrhovali sami sebou, že sa stali obeťou lstivého podvodníka, ktorý sa ako had v tráve priplazil, aby ich neočakávane uvrhol do takého nešťastia.

Tomovi bola odovzdaná prémia s obvyklou obradnosťou, akú len vedel dekan v takých prípadoch vyvinúť. Bola však jeho chvályreč trochu neistá, lebo našeptávalo mu čosi, že je v tejto veci dáka záhada, ktorá by snáď nesniesla denného svetla. Veď rovnalo sa to temer šialenstvu domnievať sa, že by práve tento chlapec mal v hlave skladište dvoch tisíc veršov z biblie.

Už s tuctom ich by sa bezpochyby zapotil!

Amy Lawrencová žiarila pýchou a hľadela Toma na seba upozorniť. On sa však na ňu nepodíval. Divila

sa tomu; bola nespokojná. Potom jej kmitlo hlavou temné podozrenie, zmizlo a zasa sa vynorilo. Dala si pozor. Jediný pohľad jej prezradil všetko. Jej srdce bolo zlomené, žiarlivosť a hnev ňou lomcovaly. Slzy jej vstúpily do očí a počala nenávideť celý svet. Toma ovšem najviac, tak sa domnievala.

Tom bol predstavený krajinskému sudcovi. Mal jazyk akoby k podnebiu prilepený a sotva popadal dychu. Srdce mu tĺklo sťa kladivo, asi následkom srdečného pozdravu toho muža, hlavne však preto, že to bol **jej** otec. Keby bola tma, bol by klesol na kolená, aby ho zbožňoval. Sudca pohladil Toma po vlasoch, nazval ho hodným chlapcom a spýtal sa ho, ako sa menuje. Tom brbtal, zajakal sa, až konečne vyšlo to z neho:

»Tom.«

»Ale predsa nie »Tom«... správne ako sa menuješ?«

»Tomáš.«

»Áno. Tak je správne. Za týmto však musí ešte niečo prísť, zdá sa mi. Máš predsa i priezvisko, či nie? Nepovedal by si mi ho?«

»Povedz pánu sudcovi svoje priezvisko, Tomáš, — vmiešal sa do toho pán dekan — a nezabúdaj na spôsoby dobrej výchovy.«

»Tomáš Sawyer, pane! —«

Tak tedy! Si hodný chlapec. Roztomilý šuhaj, opravdu, veľmi pekný chlapík. Dve tisícky veršov, to vskutku mnoho. Avšak nikdy nebudeš ľutovať, že si sa ich naučil. Staneš sa veľkým mužom a slávnym mužom. Vtedy sa pozreš nazpät a povieš si: Za to všetko vďačiť môžem svojej pilnej práci v nedeľnej škole;

za to všetko vďačím svojim milým učiteľom, ktorí ma viedli k učeniu; za to všetko vďačím dobrému pánu dekanovi, ktorý ma povzbudzoval a na mňa dohliadal a ktorý mi dal nádhernú bibliu, aby som si ju navždy podržal ako svoju vlastnosť; za to vďačím pečlivej výchove, ktorej sa mi dostalo! Takto budeš hovoriť, milý Tomáš a nedáš svoje biblické verše za nič na svete, nie, iste že nedáš.

Teraz však rozprávaj mi a tejto dáme niečo z toho čo si sa naučil. Sme veľmi pyšní na malých chlapcov, ktorí sa niečomu naučili. Znáš iste mená dvanástich apoštolov. Nechcel by si nám povedať aspoň, ako sa volali dvaja prví?«

Tom si krútil gombík a hľadel tupo pred seba. Začervenal sa a sklopil oči. Pán Walters bol niemenej zničený, než Tom. Je zhola nemožné, prisvedčil si v smysli, aby tento chlapec zodpovedal i tú najľahšiu otázku. Prečo sa ho len ten sudca také niečo zpytuje? Zdalo sa mu však, že je povinný niečo riecť, i povzbudil chlapca:

»Odpovedaj predsa pánu sudcovi, neboj sa!«

Tom mlčal.

»Mne to predsa povieš«, ozvala sa dáma. »Prví dva apoštolovia sa menovali . . .«

»Dávid a Goliáš!!!«

Čitateľ mi iste dovolí, aby som zastrel koniec tohoto výjavu záclonou milosrdenstva.

—oOo—

V.

O pol jedenástej začal puknutý zvon malého kostolíka vyzváňať a skoro zatým sa ľud schádzal k raňajšiemu kázaniu. Žiaci nedeľnej školy sa rozišli po kostole a posadali si k svojim rodičom, aby boli na dosah ruky. Prišla i teta Polly a Tom, Sid a Mary sa posadili k nej. Tom si musel sadnúť blízko prostrednej uličky medzi lavicami, aby bol čo možno najďalej od obloka a vábnej letnej prírody vonku. Veriaci naplnili chrám. Prišiel tiež starý, chudobný poštmajster, ktorý voľakedy zažil lepšie časy; starosta so svojou ženou, — okrem iných zbytočností mala osada i svojho starostu, — smierčí sudca, vdova Douglasová, pekná a statná štyridsiatnička, milá a dobrosrdečná bytnosť, veľmi zámožná (jej dom na kopci bol jediným miestnym palácom a pre slávnosti najimpozantnejším miestom, akým sa St. Petersburg mohol pochľúbiť). Potom shrbený, dôstojný major Ward s pani majorkou; advokát Riverson, pochádzajúci odkiaľsi z ďaleka; potom dedinská kráska, sprevádzaná zástupom vyfintených mladíkov; za týmito všetci obchodní pomocníci pohromade — lebo stáli v predsieni, vykrucujúc si z dlhej chvíle fúziky, niektorí iba ich miesto, ulízaní a napomádovaní, čakajúci až i posledné dievča prešlo medzi ich radami. Avšak posledný zo všetkých prišiel Willie Mufferson, vzorný chlapec. Viedol svoju matku tak opatrne, ako by bola zo skla. Vodieval vždy svoju matku do kostola a preto bol pýchou všetkých starých dám. Ostatní chlapci ho nenávideli; bol to obyčajný chvastúň a okrem toho sa nad nich vždy »vyťahoval«.

Biela vreckovka mu vyčnievala z vrecka kabátu — pravda len náhodou — ako to bolo u neho zvyklosťou v nedeľu. Tom nemal vreckovky a považoval za horenosov všetkých, ktorí ju mali.

Celá obec bola pohromade. Zvon sa ešte raz rozzvučal, aby popohnal opozdilcov k rýchlejšiemu kroku. Nastalo posvätné ticho, prerušované iba šuškaním spevákov na chóre. Toto šeptanie trvalo obyčajne vždy tak dlho, ako celá pobožnosť. Hovorí sa, že bol jeden spevácky sbor, ktorý sa choval slušne, avšak zabudol som už dávno, kde to bolo. Bolo to pred mnoho rokmi a nemôžem sa dnes vôbec rozpamätať, kde to vlastne bolo, myslím však, že to bolo niekde v cudzine.

Kňaz začal chorál a prednášal ho so zreteľnou rozkošou, so zvláštnym spádom, v tom kraji hrozne obdivovaným. Začal strednou polohou a šplhal sa stále vyššie a vyššie, až dosiahol určitého bodu. Tam chvíľku sotrval, kladúc veľký dôraz na slovo, ktoré práve bolo na rade a potom zrazu klesol do hlbiny, akoby skočil s mostku. Asi takto:

Považovali ho za výtečného recitátora. Pri každej »akademii« ho vždy prosili, aby prednášal básne a keď skončil, nebolo tlieskaniu konca kraja. Dámy potriasaly

hlavami, akoby chcely riecť: »Slovami to ani nemožno vyjadriť, je to príliš krásné, prííííliš krásné pre tento pozemský svet.«

Keď velebný pán Sprague dospieval chorál, prečítal ohlášky, oznámil schôdzu a iné do oboru cirkevného príslušné náveštia. Zdálo sa, že skončí až v deň posledného súdu...

Konečne začal sa modliť. Bola to krásna, ušľachtilá modlitba. Modlil sa za cirkev a jej dietky, za iné cirkvi, za obec, za celý kraj, za štát, za úradníkov štátu, za Spojené štáty, za všetky cirkve vo Spojených štátoch. Prosil o milosť pre parlament, pre prezidenta, pre ministrov a úradníkov vlády, pre úbohých, s búrkami zápasiacich plavcov, pre potlačený ľud, trpiaci pod berlou europských monarchií a azijských tyranov; pre tých, ktorí svetlo a dobro prijímajú a predsa nemajú oči k videniu a uši k slyšaniu: pre úbohých pohanov na ďalekých ostrovoch morských. Končil svoju modlitbu prosbou, aby jeho slová boly vrele prijaté a aby sa podobaly zrnu, ktoré padlo na úrodnú pôdu a zíde svojho času ako bohatá žeň dobra. Amen.

Šuchot šatov sa rozľahol kostolom. Stojací poslucháči si posadali. Chlapec, ktorého príbehy tu líčime, nemal rád modlitbu. Trpel ju len — a kto vie, či to činil dobrovoľne. Pociťoval k nej odpor. Ale sledoval každú podrobnosť modlitby, hoci ju vlastne ani nepočúval, lebo znal už od dávna jej postup a vedel, že sa kňaz neodchýli s obvyklej cesty. Keď niekedy predsi priplietol nejaký nepatrný dodatok, zbadalo to hneď jeho ucho a celá jeho bytnosť sa rozbúrila. Pokladal akýkoľvek dodatok za zbytočnosť, ba za podvod.

Asi v polovici modlitby sa usadila mucha na lavici pred neho a strašlive ho mučila svojím spokojným

trením nohy o nohu. Chytila sa prednými prackami takou silou za hlavu, že si ju div od tela neodtrhla. A zasa: čistila si krýdla zadnými nohami a prihladila ich k telu ako dva šosy kabátu, upravovala pečlive svoju toaletu, akoby bola v úplnej bezpečnosti. A aj bola. Lebo hoci Toma ruky svrbely, neodvažoval sa ju chytiť, bo obával sa, že by jeho duša padla do večného zatratenia, keby niečo takého vykonal pri modlitbe. Ale, akonáhle sa ozvala posledná záverečná veta, natiahol pomaly ruku a v okamihu, keď odznelo konečné »amen«, stala sa mucha jeho válečným zajatcom. Teta Polly však pozorovala to zákerné počínanie a prinútila Toma, aby muchu zasa pustil.

Kňaz oznámil text svojho dnešného kázania. Jednotvárne prednášal svoje výklady a hlavy veriacich počaly pozvoľna klesať jedna za druhou. A to i vzdor tomu, že hovoril o pekelných plameňoch, o škrípaní zubov a hrôzach sídla zatratencov. Tom počítal stránky kázania. Keď prišiel z kostola, vedel vždy určite, koľko stránok to bolo, zato však zriedka vedel, o čom kňaz kázal. Dnešná kázeň ho však vskutku chvíľu zaujímala. Kňaz líčil veľkolepe a dôjemne obraz nebeskej blaženosti, až bude lev s jahňatom mierumilovne ležať vedľa seba a dieťa sa bude s nimi hrať. Ovšem morálku toho krásneho líčenia chlapec nepochopil, premýšľal len, aký rozkošný to bude obraz; tvár mu horela pri tom pomyšlení a želal si byť sám tým dieťaťom. Rozumie sa, že by ten lev musel byť krotený.

Potom však pokračoval kazateľ vo svojich suchopárnych výkladoch ako s počiatku a Toma sa opäť zmocnilo tiché zúfalstvo. Tu si však spomenul na poklad, ktorý mal pri sebe. Vyňal ho z vrecka. Bol to veľký čierny chrobák s ohromnými kúsadly, »štipľa-

vý« chrobák, ako ho Tom pomenoval. Mal ho v krabičke od zápaliek. Keď sa chrobák dostal na svetlo božie, bolo jeho prvým činom, že uštipol Toma do prstu. Nasledovalo myknutie, chrobák letel do uličky a poranený prst vopchaný bol do úst. Chrobák spadol a ležiac na chrbte, bezvládne trepal nožičkami, Tom po ňom škúlil, rád by ho bol dostal opäť do zajatia, ale bol ďaleko. I ostatní »poslucháči«, kázeň neposlúchajúci, pozorovali so záujmom chrobáka a nespustili s neho očí.

Tu sa lenive priblížil akýsi pudlík, stiesnený letným horkom a tichom. Práve ako ostatní, zunovaný bol i on a túžil po zmene. Spatril chrobáka; vyrovnal spustený chvost a zavrtel ním. Obchádzal zvedavo okolo koristi, privoňal k nej z bezpečnej vzdialenosti, opäť spravil kruh, osmelil sa a privoňal zblízka, pootvoril tlamu, chmatol po ňom, ale pomýlil. Chmatol znovu a znovu, však vždy s nezdarom. Začalo ho to baviť; ľahol si na brucho a majúc chrobáka medzi prednými prackami, pokračoval vo svojich pokusoch. Konečne sa unavil. Hlava mu lenive klesala vždy hlbšie a hlbšie, až bola na dosah nepriateľa, ktorý sa do nej ihneď zahryzol. Ozval sa prenikavý nárek, pudlík zatriasol hlavou a chrobák ležal o niekoľko krokov ďalej zasa na chrbáte. Najbližší diváci sa zachveli vnútornou radosťou; niekoľko tvárí sa schovalo za vejáre a vreckovky. Tom bol blažený. Psík vyzeral prekvapene a možno že i bol prekvapený. V srdci však cítil hnev a pomstychtivosť. Popošiel znovu k chrobákovi a urobil naň váhavý útok. Chodil okolo neho do kruhu a skočil niekoľkokrát na neho, zakaždým však padla jeho tlapka na col pred ním. Chvatol po ňom s vycerenými zuby a hneď zasa hodil hlavou nazad, až mu uši poletovaly.

Po chvíli sa mu to zasa zunovalo. Chcel sa potešiť muchou, prenasledoval mravca, nabažil sa však čoskoro i toho. Zívnul, vzdychol, zabudnul na chrobáka a sadol si na neho!

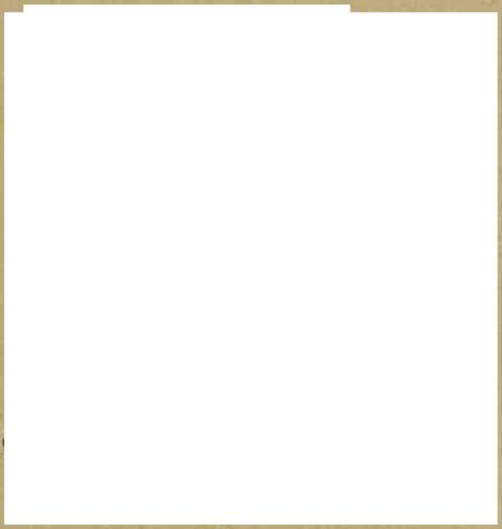

Ozvalo sa srdcolomné zavytie a pudlík bežal v smrteľnej úzkosti uličkou. Pes skučal ustavične po kostole, poprebiehal ním krížom krážom, vedľa oltára, druhou uličkou dolu a pri dverách sem a tam. Jeho nárek sa rozliehal kostolom. Čím viac bežal, tým väčšie mal bolesti; konečne už sa podobal chlpatému chumáču, pohybujúcemu sa v kruhu s rýchlosťou kométy. Zrazu sa netrpelivý mučedlník uchýlil s dráhy a skočil svojmu pánovi do náručia. Bolo po predstavení.

»Poslucháčstvo« sa medzitým skoro podusilo, rozumejme: od smiechu, ktorému voľný priechod v kostole nemohlo dovoliť. Kázeň sa dostala na mŕtvy bod. Vývody sa opakovaly, boly však chabé a potrhané. Bolo

po dojmoch, lebo i najvážnejšie výroky vzbudzovaly za operadlami lavíc sotva zadržovaný príval bezbožnej veselosti, ako by bol kazateľ povedal bohvie aký žart. Celé shromaždenie si zhlboka oddýchlo, keď bol koniec kázne a požehnanie sa snieslo na hlavy veriacich.

Tom Sawyer šiel domov v dobrom rozmare, hovoriac si v duchu, že sú služby božie niekedy i zaujímavé; treba len, aby bola pri nich malá zmena. Jediná vec kalila jeho tichú radosť: bolo to od toho psíka pekné, že sa s chrobákom poihral, — dopustil sa však nevďačnosti, že mu ho odniesol.

VI.

Pondelkové ráno zastihlo Toma Sawyera nešťastného. Každé pondelkové ráno ho tak zastihlo, lebo začínal sa nový týždeň utrpenia vo škole. Koľkokrát si prial, aby radšej nebolo nedele, ktorá činí zajatie v putách všedného dňa ešte citeľnejším.

Tom ležal v posteli a premýšľal. Keby bol nemocný, mohol by zostať doma. Chabá nádej blyskla mu mysľou. Preskúmal svoje údy, nenašiel však nikde žiadnu poruchu. Skúmal znovu a zrazu sa mu zazdalo, že cíti slabú bolesť v žalúdku. Dal sa bolesti roznecovať a jeho nádeje sa zväčšily. Bolesti však ochabovaly a konečne ustaly docela. Pátral ďalej. Konečne niečo objavil. Jeden z jeho vrchných zubov sa klátil! To bolo šťastie, i chcel práve započať akciu vzdychaním, keď mu napadlo, že taký argument pred vysokým fó-

rom jeho tety by mal za následok iba to, že by mu zub vytrhla. A to bolí. Rozhodol sa tedy, že si predbežne nechá zub v rezerve a hľadal ďalej. Zprvu nenašiel nič, potom si však spomenul, že doktor nedávno rozprával o nejakej nemoci, v ktorej istý človek ležal dva alebo tri týždne a ešte by bol pri tom skoro o prst prišiel.

Obodrený novou nádejou, vytiahol chlapec svoj bolavý prst zpod periny a bedlive ho prezeral. Škoda, žiadané príznaky sa nezjavily. Ale stála tá vec za pokus. Začal tedy veľmi oddane stonať.

Sid spal ako zarezaný a nepočul nič.

Tom stonal hlasnejšie. Zdalo sa mu, že skutočne cíti bolesti v prste.

Sid sa ani nepohnul. Tom teraz stonal už namáhave. Odpočinul si chvíľku, vydýchol zhlboka a vyvábil zo seba rad podivuhodných hlasov.

Sid chrápal ďalej. Tom sa cítil urazeným. »Sid!« zvolal naň a zatriasol ním. To účinkovalo a Tom pokračoval vo stonaní. Sid zívol, natiahol sa, oprel sa o lakte a díval sa vyjavene na Toma. Tom neustále vzdychal.

»Tom! Počuješ, Tom!«

Žiadna odpoveď.

»Haló, Tom! Tom! Čo je ti, Tom?« Zatriasol ním a díval sa úzkostlive.

Tom zajajkal:

»Och, och, nechaj ma, Sid! Nedotýkaj sa ma!«

»Čo ti je, Tom? Zavolám tetičku.«

»Nie, nie. Snáď to prejde! Nevolaj nikoho!«

»Musím! Prosím ťa, Tom, nevzdychaj tak, je to strašné, nemôžem ťa počúvať! Odkedy už takto nariekaš?«

»Už niekoľko hodín. Áááách! Netýkaj sa ma! Veď ma zabiješ!«

»Prečo si ma už prv nezobudil? Ach, Tom, prestaň už! Robí sa mi husia koža, keď ťa počujem! Čo ti je vlastne, Tom?«

»Sid, odpúšťam ti všetko.« (Vzdych!) »Všetko, čo si mi kedy vyviedol. Až umrem . . .«

»Ach, Tom, snáď len nezomreš. Nie, to nerob, Tom! Snáď . . .«

»Odpúšťam všetkým, Sid.« (Vzdych!) »Povedz im to, Sid! A, Sid, môj obločný rám a poloslepú mačku dáš tej dievke, ktorá sem nedávno prišla a povieš jej . . .«

Avšak Sid už sobral svoje šaty a bol preč. Tom teraz už opravdu trpel, tak dobre pracovala jeho fantázia. Jeho vzdychy znely už celkom prirodzene.

Sid sbehol so schodov a volal:

»Tetičko, poď rýchle, Tom umiera!«

»Čo-ó-ó?«

»Skutočne! Umiera. — Poď rýchle, lebo prídeš pozde!«

»Hlúposti! Tomu neverím!«

Predsa však ponáhľala sa po schodoch nahor. Sid a Mary jej boli v zápätí. Bola bledá v tvári a rty sa jej chvely. Keď dobehla k posteli, stonala sama.

»Tom, Tom, čo ti je?«

»Ach, tetička, mne . . .«

»Čo ti je?« Povedz predsa, čo ti je, dieťa!

»Ach, tetička, nemôžem pohnúť týmto boľavým prstom!«

Stará pani klesla na stoličku, usmiala sa trochu, zaplakala trochu a konečne plakala a smiala sa naraz. To ju ukľudnilo.

»Tom, ako si ma zas poľakal! Ale teraz už koniec žartom, a rezko vyskoč!«

Plač ustal a bolesť v prste tiež. Chlapec si pripadal trochu smiešnym i rečie:

»Vskutku, tetička, nemohol som ním opravdu hýbať. Bolel ma tak, že som celkom zabudnul na zub.« (Došlo na zálohu!)

»Zub? Čo máš zasa so zubom?«

»Kláti sa mi a strašne ma bolí!«

»No dobre, len mi zasa nezačni nariekať! Otvor ústa! Áno. Zub sa vskutku kníše. Ale na to nezomrieš! Mary, prines mi hodvábnu niť a horiace poleno z kuchyne!«

Tom vykríkol:

»Ach, tetička, drahá tetička, netrhaj mi ho! Nebolí ma už vôbec. Nepoviem už ani slova, až ma bude zasa

boleť. Prosím ťa, netrhaj ho, tetička! Nechcem už zostať doma!«

»Ach, tak! Teda nechceš, opravdu nechceš? Preto bolo teda celé to divadlo, žes chcel zostať doma a ísť trochu na ryby? Tom, Tom! Mám ťa tak rada — a ty si stále vymýšľaš takéto huncútstva, abys moje staré srdce utrápil.«

Medzitým boly prinesené nástroje k zubnej operácii. Stará pani uviazala pevne jeden koniec hodvábnej niti o Tomov zub a druhý koniec pripevnila k nohe postele.

Nato vzala horiace poleno a rýchle ho strčila až k samej tvári chlapcovej. Myknutie — a zub sa kolísal na niti.

Avšak niet toho zla, žeby v ňom nebolo niečo dobrého. Keď sa Tom po raňajkách ubieral do školy, závideli mu všetci chlapci medzeru v hornom rade zubov, lebo mu umožňovala pľuvať novým a veľmi dôstojným spôsobom. Shromaždil sa za ním celý zástup chlapcov a jeden z nich, ktorý si zarezal do prstu a bol ešte pred chvíľou stredobodom pozornosti, zbadal, že si ho už nikto nevšíma a že je po jeho sláve. Srdce mu pukalo a vyhlásil, hoci tomu ani sám neveril, že to pľuvanie Toma Sawyera nie je žiadnou zvláštnosťou.

»Kyslé hrozná!« odsekol iný chlapec a pokorený hrdina musel ustúpiť.

Krátko potom sa Tom stretol s mladým »vyvrheľom« osady, Huckleberrym Finnom. Huckleberry bol syn najväčšieho opilca v obci. Všetky matky sa ho obávaly a nenávidely ho, lebo bol lenivý, drzý, sprostý a špatný, ich deti ho však obdivovaly ako nejakého poloboha. Jeho zakázaná spoločnosť bola pre nich vyznačením a neprialy si nič túžebnejšie, než byť ako on.

V tom ohľade bol Tom ako všetky ostatné deti. Závidel Huckleberrymu jeho zvláštne spoločenské postavenie a ačkoľvek mal prísne zakázané hrať sa s ním, hrával sa s ním pri každej príležitosti. Huckleberry nosil vždy obnosené šaty po dospelých ľuďoch. Visely s neho sťa handry. Jeho klobúk bol kus požmolenej deravej látky; už ani nie klobúkom. Kabát, jestli mal náhodou nejaký, siahal mu až na päty a gombíky octly sa kdesi až u kolien. Kus motúza držal jeho nohavice; bol by sa zmestil do nich najmenej dvakrát, také mu boly voľné. Huckleberry prichádzal a odchádzal kedy a kam sa mu zachcelo. Keď bolo pekne, prenocoval pod širým nebom a keď špatne, schoval sa hoci do chlieva. Nemusel chodiť ani do kostola, ani do školy, nemusel si nikoho všímať, nikoho poslúchať, mohol chytať ryby alebo sa kúpať, kedy a kde chcel a zostať tam, dokiaľ sa mu ľúbilo. Nikto mu nezakazoval uličníctvo a keď sa porval s niekym, trestu ani za to sa nebál. Bol vždycky prvým chlapcom, ktorý chodil z jara bosý a v zime posledným, kto si smyslel na obuv. Nemusel sa nikdy umývať a nikdy obliekať čisté šaty, a smel kliať, zlorečiť do ľubovôle.

Chlapec ten mal teda všetko, čo dodáva životu cenu. Tak aspoň mysleli všetci ujarmení úbožiaci v St. Petersburgu.

Tom pozdravil romanticky žijúceho tuláka:

»Haló! Huckleberry!«

»Haló!«

»Čo to máš?«

»Zdochlú mačku.«

»Ukáž mi ju, Huck! Hm, aká je pekná a už stuhnutá. Kdes ju vzal?«

»Kúpil od jedného chlapca.«

»Čos mu za ňu dal?«

»Modrý lístok a svinský mechúr z jatky.«

»Modrý lístok? Ako si k nemu prišiel?«

»Kúpil od Bena Rogersa za paličku.«

»Počúvaj, na čo sú vlastne zdochnuté mačky?«

»Na čo? Hoja bradovice!«

»Ach tak! To ja znám niečo lepšieho!«

»Stav sa, že neznáš! Nuž čo?«

»Smradľavú vodu.«

»Smradľavú vodu? Ani fuka nedám za tvoju smradľavú vodu!«

»Čože? Ty tomu neveríš? Zkúsil si to už niekedy?«

»Ja nie, ale Bob Tanner.«

»Kto ti to hovoril?«

»Ach, vyprával to Jeffovi Thatcherovi a Jeff to vyprával Jonny Bakerovi, Jonny to vyprával Jimu Hollisovi, Jim to vyprával Benu Rogersovi a Ben to vyprával jednému černochovi a černoch to vyprával mne. Tak je to!«

»Tak ti teda otvorene poviem, že všetci luhali. Snáď okrem toho černocha, ktorého neznám. Ale dosiaľ som nevidel černocha, ktorý by necigánil. No, pre mňa a za mňa! Tedy rozpovedz, ako to robil Bob Tanner!«

»Nuž strčil ruku do vyhnitého pňa, kde bola dažďová voda.«

»Vo dne?«

»Pravdaže!«

»Bol obrátený tvárou ku pňu?«

»Áno! Myslím aspoň.«

»Hovoril pri tom niečo?«

»Neviem, ale myslím, že nie.«

»Haha! A chce hovoriť o hojení bradovíc smradľavou vodou, hlupák! Takto, pravda, mu nemôže pomôcť! Musí sa ísť hlboko do lesa, kde je vyhnitý peň s vodou a presne o polnoci musí prikročiť zpät krájajúc ku pňu a strčiť doň ruku. A pri tom hovoriť:

Voda, voda, tichá voda,
prečože netečieš
a tie moje bradovice
prečo neodvlečieš?

Potom musí rýchlo bežať jedenásť krokov so zavretýma očima, tri razy sa otočiť a ísť domov. Ovšem bez slova, bo jestli niečo prerečie, zmizne kúzlo.

»Bože, to zneje celkom pravdepodobne! Ale Bob Tanner to iste tak nerobil.«

»Ovšem, že nie, milý pánko. Na to sa môžeš spoľahnúť. Veď má Bob najviac bradovíc z nás všetkých a iste by nemal ani jednej, keby vedel zachádzať s touto vodou. Ja sám som takto odstránil tisíce bradovíc, milý môj Huck! Ustavične sa hrám s ropuchami a tak dostanem strašne moc bradovíc. Niekedy ich odstránim i pomocou bôbu.«

»Ó, áno! Bôby sú dobré. I ja som ich užíval.«

»Vskutku? Ako to robíš?«

»Nuž, rozpoltíš bôb a zarežeš si do bradavice až bude krvácať. Potom namočíš jednu polovičku bôbu do krvi a zakopeš ju o polnoci na križovatke. Nesmie však svietiť mesiac. Druhú ale polovičku bôbu spáliš. Zakopaná polovička začne ťahať a ťahať, aby pritiahla druhú polovičku a tak vytiahne všetky bradovice. Ztratia sa, nezostane po nich ani pamiatky.«

»Áno, to je tak, ale keď bôb zahrabávaš, musíš hovoriť:

Sadím, sadím bôb
dlhý na päť stôp!
Bradovice choďte k nemu,
veď nemáte žiadnu cenu!

»Tak to aspoň robí Joe Harper a ten bol bezmála až v Coonvillu; vôbec strašne mnoho cestoval. Ale, povedz mi, ako odstraňuješ bradovice zdochlou mačkou:«

»To je veľmi ľahké! Vezmeš zdochlú mačku a ideš s ňou na cinter, asi tak o polnoci, ale len vtedy, jestli bol deň predtým nejaký bezbožník pochovaný. O polnoci priletí čert, mnohoráz dvaja i traja. Nebudeš ich vidieť, iba počuť niečo ako vietor; niekedy ich počuješ aj hovoriť. Keď sa už chystajú s mŕtvym odletieť, hodíš po nich mačkou a povieš:

Mŕtvy ide k čertu,
mačka k mŕtvemu,
bradovice k mačke,
všetci k svojemu!

Takto odstrániš všetky bradovice.«

»To zneje celkom dobre. Zkúsil si to už, Huck?«

»Ja nie, ale stará Hopkinsová to vraj zkúsila.«

»Tak tomu verím, lebo vraj je čarodejnica.«

»Vraj? Ona je celkom iste čarodejnica. Môjmu tatovi raz tiež počarovala. On mi to sám hovoril. Raz šiel okolo jej chatky a videl, ako mu čaruje. Vzal kameň a keby sa nebola uhla, bol by ju zabil. Predstav si! Tej istej noci spadol tato s pôjdu, keď spal opilý, a zlomil si ruku!«

»To je strašné! A ako zvedel, že mu ona počarovala?«

»Nič ľahšieho! Môj tato to hneď pozná. Hovorí, že keď sa niekto na niekoho tak uprene díva, že mu čaruje. A najmä keď pri tom niečo šepce, lebo to vraj mrmle zpiatočne otčenáš.«

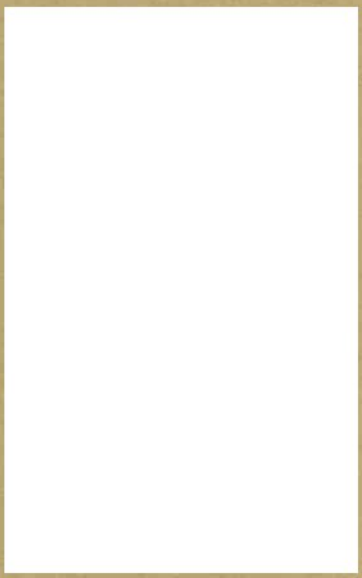

»Počuj, Huck, kedy to sprobujeme s tou mačkou?«

»Dnes v noci. Myslím, že si čerti dnes v noci prijdú pre starého Williamsa.«

»Ale, veď toho už v sobotu pochovali. Čo by si s tým až do dneška boli odkladali?«

»Hlúposť! Pred polnocou predsa nemôžu pracovať a po polnoci je nedeľa. Nemyslím, že by sa čerti radi ukazovali v nedeľu. Či si ty inej mienky?«

»Ale nie. Máš pravdu. Môžem ísť s tebou?«

»Môžeš, jestli sa nebojíš!«

»Báť sa? Ani neviem, čo je bázeň. Zamravčíš na mňa pod oblokom, áno?«

»Áno, ale musíš mi odpovedať, aby som vedel, či si ma počul a či ideš. Posledne si ma nechal tak dlho mravčať, až po mne starý Hays začal hádzať kameňm a kričal: »Prepadené mačky!« Hodil som mu tehlu do obloka! Ale nepovedz to nikomu!«

»Čo si myslíš o mne? Nemohol som posledne zamravčať, lebo teta Polly dávala pozor. Teraz však odpoviem určite! Ty Huck, čo to máš tu?«

»Roháča.«

»Odkiaľ ho máš?«

»Z lesa.«

»Čo pýtaš zaň?«

»Neviem. Nie je vôbec na predaj.«

»Tak dobre! Ináče — je to beztak strašne malý roháč.«

»Hm. To môže každý povedať, že je malý. Pre mňa však je dosť veľký.«

»Pre mňa a za mňa! Roháčov je všade dosť. Keby som chcel, mohol by som ich mať i tisíc!«

»Hm, prečo teda nechceš? Však preto, bo vieš, že to nie je tak ľahké. Považ len, je to veľmi skorý roháč. Prvý, ktorého som toho roku videl.«

»Počuješ, Huck... dám ti zaň svoj zub!«

»Ukáž!«

Tom vyňal z vrecka kúsok papieru a rozbalil ho opatrne. Huckleberry si bedlive prezeral zub. Pokúšanie bolo veľké. Konečne riekol:

»Je pravý?«

Tom vyhrnul pernu a ukázal medzeru v rade zubov.

»All right!« zabručal Huckleberry. »Sjednané!«

Tom vložil roháča do krabičky, ktorá bola nedávno väzením štipľavého chrobáka a chlapci sa rozišli. Oba boli presvedčení, že spravili dobrý obchod.

Tom došiel k osamelej, malej budove školskej a vošiel rýchle, ako človek, ktorý sa ponáhľa. Hodil klobúk na vešiak a seba do lavice. Učiteľ trónil na stupni vo veľkej, pletenej lenoške. Driemal, súc ukolísaný ospalým šepotom učiaceho sa žiactva. Vkročenie Tomovo ho prebudilo.

»Tomáš Sawyer!«

Tom vedel, kedykoľvek ho niekto volá celým menom, že to vždy značí nešťastie.

»Prosím, pán učiteľ!«

»Poď sem! Povedz mi, aký máš dnes zasa dôvod, že prichádzaš pozde?«

Tom sa práve chystal povedať nejakú lož, keď zazrel zrazu dva dlhé, plavé vrkoče. Patrily k hlavičke, ktorú následkom magnetizmu lásky okamžite poznal. Súčasne zbadal, že vedľa tej hlavy je jediné voľné miesto v dievčenskom oddelení. I odpovedal bez rozmýšľania:

»Zastavil som sa s Huckleberrym Finnom. Hovorili sme trochu spolu!«

Učiteľovi stuhla krv v žilách. Pozeral na Toma bezradne. Šepot učiacich sa detí umĺkol. Všetci sa domnievali, že Tom potratil rozum. Učiteľ sa spýtal znovu:

»Ty si... Čo si...?«

»Zastavil som sa s Huckleberrym Finnom. Hovorili sme trochu spolu!«

Už nemohlo byť pochybnosti!

»Tomáš Sawyer, to je najpodivnejšie ospravedlnenie, aké som kedy počul. Na takúto drzosť možno správne odpovedať len príkladným výpraskom. Kabát dolu!«

Ruka pána učiteľova pracovala, kým sily stačily. Ráznosť úderov pomaly ochabovala. Skončil a riekol:

»Tak a teraz si choď pekne sadnúť k dievčatám. A pamätaj si to hodne dlho!«

Chichot, ktorý sa teraz v sieni ozval, zdal sa chlapca zarážať. Skutočne však vyplývaly jeho rozpaky z neobyčajnej úcty k príťažlivej osobnosti a z ohromného šťastia, ktoré dosiahol. Posadil sa na kraj lavice. Dievka sadla si ďalej a pohodila hlavou. Škodoradostné poznámky, žarty a šuškanie sa ozývalo miestnosťou, avšak Tom sedel ticho, oprel si ruky o nízku dosku lavice a zdalo sa, že je úplne pohrúžený do knihy. Pomaly sa žiaci prestali o neho starať a obvyklý šumot školy plnil opäť ťažký vzduch. Tu začal Tom »pokukávať« na dievku. Ona si toho povšimla, ohrnula rty a obrátila sa k nemu chrbtom. Keď sa opäť opatrne obzrela, ležala pred ňou broskyňa. Odstrčila ju, Tom ju však opäť jemne položil na predošlé miesto. Odstrčila ju zasa, avšak už nie tak prudko. Tom ju trpelive položil znovu na predošlé miesto. Nechala ju ležať. Tom naškriabal na tabuľku:

»Prosím ťa, vezmi si ju, mám ich viac.«

Prskla očima na vetu, ale neodpovedala. Chlapec začal na tabuľke niečo kresliť a skrýval svoju prácu ľavou rukou. S počiatku sa dievka tvárila, že si prácu Tomovu nevšíma, potom však sa prezradila jej rýdza ženská zvedavosť, pravda, zprvu celkom nenápadne. Tom pracoval ďalej a zdalo sa, že je prácou úplne za-

ujatý. Dievča sa opatrne pokúsilo pozrieť na »dielo«, Tom sa však tváril, ako by to nevidel. Konečne neodolala a zašeptala nesmele:

»Ukáž mi to!«

Tom odhalil úbohú karikatúru domu so dvoma štítmi a vývrtkou, ktorá vystupovala z komína, miesto dymu. Dievka bola nadšená. Zabudla na všetko ostatné. Keď videla celý obrázok, pozerala naň chvíľku, potom zašeptala:

»Veľmi pekné! Nakresli ešte pána!«

Umelec postavil muža v záhrade. Vyzeral ako obor. Mohol i ten dom prekročiť. Avšak dievka nemala veľké nároky, obor sa jej ľúbil.

»Veľmi pekný pán. Teraz nakresli ešte mňa!«

Tom nakreslil jedno veľké »O«, na to posadil mesiac v splne, zpod neho zprava, zľava po jednej paličke s roztiahnutými prsty (na jednej šesť, na druhej tri), a na koniec jedného z tých prstov ohromný vejár.

»Krásné! Kebych tak vedela ‚maľovať!'«

»To je celkom ľahké«, šeptal Tom, »ukážem ti to!«

»Ach áno! Kedy?«

»Cez poludnie. Chodíš na obed domov?«

»Keď ty zostaneš, zostanem aj ja.«

»Dobre! Dohovorené! Ako sa menuješ?«

»Becky Thatcherová. A ty? Ach, viem už, Tomáš Sawyer.«

»Áno, tak mi hovoria, keď mám dostať výprask. Keď som dobrý, volajú ma Tom. Ty ma, pravda, takto budeš volať?«

»Áno.«

Teraz sa Tom opäť pustil do kreslenia, zakrývajúc si prácu zasa rukou. Becky sa už nepremáhala. Chcela to vidieť.

»Ach, to je nič,« riekol Tom.

»To nie je pravda, to je niečo!«

»Ba nie je! Nemusíš to vidieť!«

»Chcem to vidieť! Ukáž mi to, prosím ťa!«

»Ty by si ma vyzradila!«

»Nie a nie a nie!«

»Pred nikým na svete? Čo živá budeš?«

»Nie, nepoviem to nikomu. Nože, ukáž mi to!«

»Ach, veď o to ani nestojíš!«

»Teraz už práve preto chcem to vidieť, že si taký vzdorovitý!«

Položila svoju malú rúčku na jeho a započal sa medzi nimi malý zápas. Tom tváril sa, akoby sa vskutku bránil, avšak pomaly povoľoval ruku, až sa konečne objavily slová:

»Milujem ťa.«

»Ach, ty ošklivý!«

Pleskla ho zlobne po ruke, začervenala sa a zdálo sa, že je veľmi... potešená.

V tej rozhodnej chvíli cítil chlapec, že je jeho ucho mocnou rukou osudu zachytené a spolu s hlavou ťahané nahor. V tomto škripci bol za ohlušujúceho smiechu triedy vlečený cez celú miestnosť až k svojmu miestu. Učiteľ stál niekoľko strašných okamihov nad ním, konečne však sa dal bez slova na ústup k svojmu trónu. Toma pálilo ucho, ale srdce mu poskakovalo.

Žiaci sa zasa utíšili a Tom urobil poctivý pokus učiť sa. Bol však veľmi rozčulený. Keď na neho prišiel

rad čítať, nemohol zo seba vydať ani slova. Pozdejšie, v hodine zemepisu, menil jazerá v pohoria, hory v rieky, rieky v zemediely, akoby sa na úbohý svet sniesol bol chaos vládnúci pred stvorením. V hodine písania robil tak detinské chyby, že až vlasy stávaly. Musel odovzdať i cínovú medailu, ktorú už niekoľko mesiacov s veľkou pýchou nosil ako vyznačenie.

—oOo—

VII.

Čím viac sa Tom snažil upútať myseľ ku knihe, tým viac sa túlaly jeho myšlienky inde. Konečne sa vzdal toho chvalitebného úmyslu s hlbokým povzdychnutím a zívnutím. Zdalo sa mu, že poludňajšia prestávka je ešte nekonečne ďaleko. Vzduch bol v pravom slova smysle mŕtvy. Ako by bolo všetko pohrúžené v hlboký, začarovaný spánok. Polohlasné hučanie päťadvadsiatich učiacich sa žiakov vyvolávalo príjemný pocit v ňom a pripadlo mu ako bzučanie včiel. V diaľke, v plamennej žiari jasného slnka sa rysovaly svahy Cardiffu a vôkol neho sa triasol rozpálený vzduch diaľkou do modra zbarvený; miestami vyletel vták a niesol sa pohodlne obzorom. Nebolo vidieť iných živých tvorov, len niekoľko kráv, a aj tie akoby spaly.

Tom si zo srdca prial, aby bol voľný, alebo aspoň, aby mal niečo, čím by si skrátil tú hroznú nudu. Mimovoľne siahol do vrecka a v očiach mu radostne zasvietilo. Potajomky vytiahol krabičku. Otvoril ju a pustil chrobáka na lavicu. Chrobák akoby vďačne a radostne vystrčil údy, ale jeho radosť netrvala dlho, lebo sotva

sa chystal odliezť, uhnul ho Tom špendlíkom na stranu a prinútil, aby sa bral iným smerom.

Tomov dobrý priateľ, ktorý sedel vedľa a ktorý trpel nudou a nečinnosťou práve ako on, nesnažil sa nijako zakryť náhly nával vnútornej radosti a zadosťučinenia. Volali ho Joe Harper. Títo dvaja chlapci boli po celý týždeň najlepšími priateľmi, akonáhle však nadišla sobota, stali sa z nich zaprisahaní nepriatelia. Joe vytiahol tiež špendlík a začal pomáhať Tomovi v execírovaní chrobáka. Oba sa okamžite zabrali do svojej hry. Za chvíľku Tom podotkol, že si navzájom prekážajú a že tak žiaden z nich chrobáka poriadne neužije. Vzal tedy Joeho tabuľku a položil ju na lavicu; v prostriedku s hora dolu ťahal čiaru.

»Tak sa podívaj,« vravel, »dokiaľ bude na tvojej strane, môžeš si s ním robiť, čo chceš, a ja sa ho ani nedotknem, ale keď prejde na moju stranu, musíš ho ty nechať, dokiaľ ho ja budem môcť u seba udržať.«

»Dobre! Tak začni, štuchni ho!«

Za malú chvíľu chrobák Tomovi utiekol a prekročil čiaru. Joe ho chvíľu šťuchal, až mu zasa utiekol späť na Tomovu stranu. A tak sa to ustavične zamieňalo. Kým jeden z chlapcov bol úplne zaujatý týraním chrobáka, druhý ho pozoroval, pri čom hlavy oboch boly tesne k sebe sklonené nad tabuľkou a ich duše hluché pre všetko, čo sa dialo okolo.

Konečne sa zdalo, že sa šťastie trvale usídlilo na strane Joeovej. Chrobák sa všemožne snažil, aby sa dostal z dosahu špendlíkov a stal sa nekľudným práve ako chlapci sami. Koľkokrát bol takmer u samej čiary a Tom už už po ňom siahal, Joe ho vždy v pravý čas špendlíkom obrátil a tak ho stále držal v svojej moci.

Konečne prešla Toma trpelivosť. Pokušenie bolo príliš silné. Prešiel rukou cez čiaru a obrátil chrobáka špendlíkom. Joe zasipel od zlosti.

»Necháš ho!«

»Chcel som ho len trochu popohnať.«

»Nechaj ho!«

»Ale, veď ja len tak trošičku.«

»Nechaj ho, hovorím ti!«

»Nenechám!«

»Necháš, je na mojej strane.«

»Počúvaj, Joe, čí je to vlastne chrobák?«

»Do toho ma nič, čí je — je na mojej strane a ty sa ho nesmieš ani dotknúť.«

»A stavme sa, že áno. To je môj chrobák a urobím s ním, čo chcem, rozumieš!«

V tej chvíli dopadla na Tomov chrbát hrozná rana a práve taká i na chrbát Joea a skoro celé dve minuty lietal po triede prach z oboch kabátov, k veľkej veselosti všetkých ostatných. Oba boli príliš zaujatí a nespozorovali zvláštné ticho, ktoré zavládlo triedou málo pred chvíľou, keď pán učiteľ prišiel potichu až k nim. Zastavil sa a pozoroval ich chvíľu a až potom pádnou ranou zakončil ich spor.

Keď bolo konečne dopoludňajšie vyučovanie skončené, prišantročil sa Tom k Becky Thatcherovej a pošeptal jej do ucha:

»Vezmi si klobúk a rob tak, akoby si šla domov; až prídeš na roh, ztrať sa im a príď sem druhou stranou zpät. Ja pôjdem iným smerom a urobím to tiež tak.«

Odišli oba s inou skupinou školákov. Po chvíli vrátili sa znovu do školy. Boli tam úplne sami; posadili sa vedľa seba a položili tabuľku na lavicu. Tom podal

dievčaťu griflík a vedením jej ruky povstal na tabuľke nový báječný domček. Keď záujem o umenie začal miznúť, pustila sa naša dvojica do rozhovoru. Tomovo srdce sa naplnilo pocitom nesmierneho blaha.

»Máš rada potkanov?«

»Brr, ani vidieť ich nemôžem.«

»Ja tiež nie« kým sú živí. Ale ja myslím mŕtvych. Uviazať ich na povrázok a točiť okolo hlavy, to je hrozne pekné.«

»Nie, potkani ma vôbec nezaujímajú. Ale mám strašne rada žuvaciu gumu.«

»Keby som tak mal jednu, veru by som ti dal.«

»Ja mám, chceš? Môžeš ju chvíľku cuclať, ale potom mi ju musíš zas vrátiť.«

Bola to rozkošná chvíľka; žuvali zamieňavo a klátili pri tom nohami, lebo ich spokojnosť bola náramná.

»Bola si už niekedy v cirkuse?« spýtal sa Tom.

»Bola a otecko mi sľúbil, keď budem dobrá, že ma raz zasa sebou vezme.«

»Ja som bol v cirkuse už tri razy, štyri razy, ba i viackráz. Kostol, to je nič proti cirkusu! V cirkuse sa to stále všetko mele. Keď budem veľký, pôjdem k cirkusu za šaška.«

»Ba!? To bude krásné. Majú pekné, strakaté šaty.«

»To si myslím! A čo peňazí dostávajú. Ben Rogers vravel, že aspoň sto korún na deň. Počuj, Becky, už si voľakedy bola zasnúbená?«

»Čo je to?«

»No, napred sa dvaja zasnúbia a potom sa soberú.«

»Nie.«

»Chcela by si sa zasnúbiť?«

»Myslím, že áno. Neviem! Ako sa to robí?«

»Ako? Na tom nič nieto! Povieš iba nejakému chlapcovi, že nechceš žiadneho iného len jeho a že mu budeš večne, večne, večne vernou, potom ho bozkáš a to je všetko. Nič snadnejšieho!«

»Bozkať? A prečo bozkať?«

»Vieš to sa robí preto — to je —, no, tak sa to vždy robí.«

»A každý?«

»No, každý, kto niekoho miluje. Pamätáš sa, čo som ti napísal na tabuľku?«

»Á-no.«

»Čo to bolo?«

»Nepoviem.«

»Mám to ja povedať tebe?«

»Á-no, ale až niekedy inokedy.«

»Nie, teraz hneď.«

»Nie, teraz nie, až zajtra.«

»Ale nie, teraz hneď, prosím Becky. Pošepcem ti to celkom tichúčko.«

Becky chvíľku váhala. Tom podľa príslovia, že žiadna odpoveď je tiež odpoveď, ovinul ruku okolo jej pásu a pošeptal jej svoje tajomstvo celkom tichúčko, kladúc ústa až na jej úško. A riekol nahlas:

»Teraz to pošepceš ty mne — práve to, čo ja tebe.«

Chvíľku sa zdráhala až riekla:

»Musíš sa však dívať inde, abys ma nevidel — tak áno. Ale nesmieš o tom nikomu hovoriť — nepovieš, Tom? Však nepovieš?«

»Nie, pán Boh vie, že nie. Tak tedy!«

Odvrátil obličaj. Becky sa nad ním bojazlivo sklonila, až svojím dychom rozvlnila jeho kučery, a zašeptala: »Ja — ťa — milujem!«

Na to vyskočila a behala okolo lavíc a Tom za ňou, až sa konečne uchýlila do kútika, držiac si bielu zásterku na obličaji. Tom ju objal okolo krku a začal:

»Tak, Becky, už je to všetko, všetko až na ten bozk. Neboj sa toho! Veď to nie je vôbec nič. No tak, takto pekne!«

A chytil ju za ruky skryté pod zásterkou snažiac sa ich odtrhnúť od tvári.

Pomaly povoľovala a konečne spustila ruky; s tvárou sčervenelou od zápasu pozrela na Toma a bozk cupnul. Tom poľúbil jej červené rtíčky a riekol:

»Tak, teraz sme už zasnúbení. Od terajška musíš milovať vždy len a len mňa a nesmieš si nikdy nikoho iného vziať len mňa. Áno?«

»Áno. Nikdy nebudem nikoho milovať len teba a nikdy si nikoho iného nevezmem za muža iba teba a ty sa nikdy so žiadnou inou neoženíš, len so mnou, áno?«

»To sa samo sebou rozumie. A vždycky, keď pôjdeme do školy, alebo zo školy, musíš vždycky ísť so mnou, ovšem, keď nik nebude na nás pozerať a pri hrách si vyvolíš vždycky ty mňa a ja teba, lebo tak sa to sluší a svedčí, keď sú dvaja zasnúbení.«

»Je to tak milučké. Nikdy som o tom ešte nepočula.«

»Je to vskutku milučké; keď som s Emy Lawrencovou . . .«

Zamlčal sa, ako keď utne. Becky sa na neho dívala veľkými, vyčítavými očima.

»Ach, Tom! Tak tedy ja nie som prvou, s ktorou si sa zasnúbil?«

Dala sa do plaču. Tom ju tešil:

»Neplač, hlupáčik. Nestojím už o ňu!«

»Ja viem, že áno, určite viem, že áno.«

Tom chcel ju objať okolo krku, ale dievča ho odstrčilo, obrátilo obličaj k stene a plakalo ďalej. Sprobo-val to ešte raz mnohými laskajúcimi slovami, ale márne. To urazilo jeho hrdosť; vzchopil sa a odišiel. Vonku zostal stáť a čakal, že dievča bude ľutovať a pôjde pre neho. Ale nestalo sa tak. Cítil sa akosi nevoľným, trápilo ho, že snáď predsa chybil. Zápasil kruto so svojou hrdosťou, ale konečne si dodal odvahy a vstúpil opäť do triedy.

Becky dosiaľ stála v rohu učebne a plakala, obrátená súc k stene. Pristúpil k nej a zostal chvíľku stáť, nevediac, ako započať. Až riekol váhave:

»Becky, mám na celom svete rád iba teba!«

Len usedavé štkanie mu bolo odpoveďou.

»Becky!« zvolal opäť lichotive. »Moje zlatíčko, čo mi neodpovieš?«

Zaplakala ešte usedavejšie.

Tom vytiahol z vrecka svoj najcennejší klenot, mosadznú guľočku, sblížil sa s ňou k jej tvári a riekol:

»Nechcela bys toto, Becky?«

Tá ho udrela po ruke, až guľočka odletela a zakotúľala sa. To už Tom nezniesol; ani sa neobzrúc vyšiel z budovy cez hory a doly, ďaleko preč s úmyslom, že sa do školy toho dňa už nevráti. Becky pojalo náhlé podozrenie. Rozbehla sa ku dverám, ale po Tomovi nebolo už ani vidu ani slychu. Vbehla i do telocvične, ale ani tam ho nebolo. Začala volať:

»Tom! T=ó=ó=m! Vráť sa! T=ó=ó=ó=m!«

Naslúchala pozorne, ale nikto neodpovedal. Len ticho a opustenosť ju obklopovaly. Posadila sa a dala sa znovu do plaču, činiac si trpké výčitky. Tu začali opäť prichádzať školáci a ona musela pred nimi skryť svoju veľkú bolesť. Ale táto neopustila ju po celú dobu odpoludňajšieho vyučovania, lebo všetko okolo nej bolo jej cudzie, s nikým si nemohla podeliť svoju veľkú bolesť.

—oOo—

VIII.

Tom sa popletal sem a tam uličkami, až sa dostal s dohľadu školákov vracajúcich sa k odpoludňajšiemu vyučovaniu a potom sa dal na ďalšiu cestu, súc naplnený zvláštnym smútkom. Niekoľkoráz prekročil potôčik, lebo podľa povery ztratia sa tak všetky stopy po ubehlíkovi. Za pol hodiny nato zmiznul už za Douglasovou vilou na vrcholku Cardiffa, v diaľke za ním v údolí sa tratila školská budova sťa malá, rozmazaná škvrna. Vstúpil do hustého lesa a namieril do jeho prostriedku, až prišiel ku košatému dubu, pod ním sa posadil do mochu. Bolo ticho, nepohnul sa ani lístok na strome. I vtáci umĺkli pod tiažou poludňajšej pálčivosti. Bolo mŕtvo, len kdesi v diaľke ďatel odmerane klopal, čo činilo prestávku za klopaním nastavšiu ešte mŕtvejšou. Tomova duša sa topila v melancholii. Jeho pocity boly v úplnom súlade s náladou okolia. Sedel dlho a premýšľal, majúc lakte opreté o kolená. Zdalo sa mu, že je život len samé trápenie a skoro záviděl Ji=

movi Hodgesovi, že zomrel a tak osvobodil sa od všetkých trampôt života. Uvažoval, ako to musí byť krásné, ležať a snívať večne, keď vietor šepce stromom a hladí trávu a kvetiny na hrobe a keď tento veľký mier nič nenarušuje. Mávnul rukou. A čo vlastne Becky. Čo jej urobil? Nič! Chcel len jej dobro a tak hľa s ním zachodila. Ako so psom — ako psa ho odkopla. Bude to raz ľutovať, — ale snáď to bude už pozde. Ach, keby tak mohol na čas zomrieť!

Ale poddajné srdce mladosti sa nedá dlho ubíjať. I Tom sa pomaly vrátil ku skutočnému životu. Prebehly mu mysľou rôzne plány. Čo, keby teraz zmiznul, ďaleko odtiaľto, tajomne? Keby odišiel niekam do neznámych krajov za more a viac sa nikdy nevrátil! Čo by na to riekla tá nevernica? Opäť ho napadla myšlienka na cirkus a šaška, ale teraz vzbudila v ňom opovrženie. Lebo hlúpe žarty a strakaté šaty naplnily odporom jeho dušu, ktorá sa teraz túlala v ríši vznešenej romantiky. Nie, bude vojakom a vráti sa až po rokoch, zocelený vojnou, ako hrdina. Alebo ešte lepšie, odíde k Indiánom a bude s nimi honiť byvolov a zajde až do pralesov divokého Západu a po mnohých rokoch sa vráti ako slávny náčelník, ozdobený perím, hrozne pomaľovaný na tele a jedného dňa vrúti sa do školy s divokým válečným revom a bude sa kochať v závistlivých pohľadoch kamarátov. Ale mal ešte niečo väčšieho, než toto. Stane sa pirátom! To bude najlepšie. V tomto povolaní ležala jeho budúcnosť ako na dlani: skvela sa nesmiernou nádherou. Jeho meno sa bude ozývať po celom svete a ľudia sa pred ním budú triasť! Víťazne bude brázdiť vlny oceánu na svojom nízkom čiernom korábe, zvanom »Duch Búrky«, s vlajúcou zástavkou na predku lodi. Na vrcholku svojej slávy sa nečakane

objaví vo svojom rodisku, pôjde do kostola, opálený vo tvári, v čiernych, zamatových šatoch, vysokých čižmách, s červenou stuhou cez plecia, s lesklými pištoľami za pásom, s prischlou krvou na šabli po boku, s vlajúcimi perami na klobúku; a s potlačovaným vzrušením bude naslúchať, ako si ľudia šeptajú: »To je pirát Tom Sawyer! Čierny mstiteľ španielskeho mora!«

Áno, rozhodnul sa; len to môže byť jeho budúce povolanie. Utečie z domova a stane sa pirátom. Hneď ráno to začne. Musí tedy už teraz zajsť pre svoje poklady. Popošiel ku spráchnivelému pňu a začal hrabať pod jedným koreňom nožíkom. Narazil na drevo a počul, ako duní. Vstrčil ta ruku a začal rečniť:

»Čoho tam niet, nech ta vojde! Čo tam je, nech tam je!«

Potom odhrnul zem a odkryl kus šindľa. Odtrhol ho a objavila sa malá skrýš, zhotovená zo šindľov. Vnútri našiel guľočku. Tom sa tomu hrozne zadivil. Poškrabal sa rozpačite za uchom a rečie:

»Na túto prípadnosť som nerátal!«

Zahodil zlostne guľočku a chvíľu rozvažoval. Bolo jasné, že v tomto prípade jeho povera zlyhala; hoci všetci kamaráti to pokladali za nesporne isté. Keď sa zahrabe guľočka a pritom sa zarečie a potom po štrnástich dňoch opäť vyhrabe so zariekaním, aké pred chvíľou použil, ukáže sa, že všetky guľočky, ktoré kedykoľvek a ktokoľvek prehral, sa tam samy shromaždia, nech sú hoci po celom svete roztrúsené. Ale teraz videl na vlastné oči, že vec tá sa nezdarila. Tomova viera bola otrasená až do základu. Koľkoráz počul, že sa to podarilo, ale ani raz, že by to zlyhalo. Chvíľku o celej veci ešte premýšľal, konečne došiel toho úsudku, že asi nejaká čarodejnica sa ta vtrela a pokazila

kúzlo. Naložil si, že sa musí o tom na mieste presvedčiť. Rozhliadol sa tedy na široko až zazrel hromádku piesku medzi mochom, s malým lievikovitým otvorom v prostriedku. Ľahol si a položiac ústa až k otvoru začal odriekavať:

Chrobáčik zlatohlav,
krajší než hrdý páv:
povedzže mi, povedz,
kto mi guľočku vzal!

V piesku sa čosi pohýbalo a zrazu nejaký čierny chrobák vystrčil z otvoru hlavu a zľaknúc sa opäť zmiznul.

»Bojí sa! Bola to čarodejnica, iste čarodejnica!«

Vedel, že by bolo marné zápasiť s čarodejnicami, i vzdal sa tedy boja. Ale napadlo mu, že je vlastne škoda tej guľočky, ktorú zahodil, i šiel ju pohľadať. Ale nemohol ju najsť. Vrátil sa opäť ku skrýši a postavil sa tak, ako stál, keď guľočku odhadzoval, potom vyňal z vrecka inú guľočku a zahodil ju takou silou, ako prvú, hovoriac pri tom:

»Choď a najdi svoju sestru!«

Dával pozor, kam padla, šiel na to miesto a hľadal. Ale padla asi ďaleko, alebo príliš blízko. Zkúsil to tedy ešte raz a našiel obe guľočky vzdialené asi na štvrť metra od seba.

V tom zrazu Tom počul, ako sa neďaleko ozval zvuk detskej trúbky. Tom strhol so seba kabát a nohavice, okolo tela si uviazal tráček z nohavíc ako pás, odhrabal trochu lístie za spráchnivelým pňom a vytiahol odtiaľ luk a šíp, drevený meč a trúbku, schopil rýchlo tieto veci a vrútil sa do lesa s vlajúcou košeľou a bosými nohami.

Zastavil sa naraz pod vysokým dubom, zatrúbil v odvetu a kradol sa pomaly vpred. Potichu velel svojej družine, ktorá žila len v jeho predstavách:

»Pripravte sa, moji bojovníci! Kryte sa! Čakajte až zatrúbim!«

Tu sa objavil Joe Harperov, práve tak ťažko ozbrojený a v takej vojenskej rovnošate, ako Tom. Tom zvolal:

»Stoj! Kto sa opovažuje vstúpiť do tohoto kraju bez môjho dovolenia?«

»Guy z Guisbornu nepotrebuje žiadneho dovolenia! Kto si, že sa sem odvažuješ?«

»Umlkni, ty prepadený jazyčník!« riekol Tom (doslovne, ako to stálo v knihe.)

»A kto si ty, že sa opovažuješ takto hovoriť so mnou?«

»Ja? Som Robin Hood, ako sa o tom ihneď tvoja prázdna lebka presvedčí!«

»Si tedy vskutku ten známy lúpežník? Teda dopredu! Rád si prekliesnim cestu touto húštinou cez tvoju mŕtvolu. Von s mečom!«

Vytasili svoje drevené meče, zaujali vážne bojovnú pozíciu a začali šermovať, šetriac predpísané pravidlá. Tom zvolal:

»Keď si sa dal na vojnu, bojuj!«

Bol to vážny, vyčerpávajúci boj. Tu zrazu Tom skríknul:

»Padni, padni! Prečo nepadáš?«

»Nechcem! Prečo ty nepadáš? Prehrávaš ty!«

»Ale, v knihe to nie je tak! Kniha vraví: »A pádnou ranou preklal nešťastného Guya z Guisbornu!« Musíš sa obrátiť, aby som ťa mohol seknúť do chrbta.«

Tomu už nebolo možno odporovať. Joe sa tedy obrátil, dostal ranu a padol na zem.

»Teraz musíš zasa nechať ty mňa, abych ťa zabil«, hovoril Joe vstávajúc.

»To nie. V knihe to nie je tak!«

»To je ale hrozná nespravodlivosť!«

»Počúvaj! Postav sa v osobe Friar Tucka alebo Mucha, ktorý mňa srazí kyjom, alebo ja budem šerifom z Nottinghamu a ty chvíľku Robin Hoodom a zabiješ mňa.«

To stačilo. A zasa Tom sa stal Robinom Hoodom. Zradná ošetrovateľka nechala vykrvácať jeho ranu. Konečne Joe, predstavujúci celú tlupu lúpežníkov, vliekol ho po zemi, vložil do jeho omdlievajúcej pravice luk a Tom zvolal: »Kam padne tento šíp, tam pochovajte Robina Hooda pod košatým stromom.« Potom vystrelil z luku, zvrátil sa nazad a bol by skutočne umrel, ale padol do žihlavy a vyskočil s obratnosťou, akú u mŕtvoly len výnimečne možno spozorovať.

Chlapci sa opäť obliekli ľutujúc, že už niet na svete lúpežníkov a že vlastne moderná civilizácia neposkytla náhradu za tú ztratu. Ubezpečili sa vzájomne, že by boli radšej rok lúpežníkmi než prezidentmi Spojených štátov.

—oOo—

IX.

O pol desiatej toho večera museli Tom a Sid ako obyčajne ísť spať. Pomodlili sa a Sid za chvíľku zaspal. Tom ležal s očima naširoko otvorenýma a netrpelive čakal. Zdalo sa mu, že už musí byť skoro ráno, ale prá-

ve hodiny odbíjaly len desiatu. Bolo mu k zúfaniu. Bol by rád sebou zavrtel, tak si to jeho nervy žiadaly, ale bál sa, že by zobudil Sida. Ležal tedy kľudne a uprene pozeral do nočnej temnoty. Bolo hrobové ticho. Zrazu začaly prichádzať sotva slyšiteľné zvuky z tajomného ticha. Ozvalo sa zreteľné tikanie hodín. Staré trámy začaly záhadne práskať. Schody slabo zavŕzgaly. Hodina duchov nadišla. Z izbičky tety Polly sa ozývalo odmerané chrápanie. A odkiaľsi, zo smeru nedajúceho sa určiť, prichádzalo vytrvalé cvrkanie cvrčka. V pelesti Tomovej postele, pri samej jeho hlave sa ozvalo vŕtanie červotoča a Tom sa zatriasol hrôzou, lebo to znamenalo, že niekto z domu zomre. Kdesi v diaľke zavyl pes a ešte z väčšej diaľky sa niesla vzduchom slabá odpoveď. Tom ležal v agonii. Zdalo sa mu, že pojem času mizne a nadchádza večnosť, začal podriemávať. Hodiny bily jedenástu, ale Tom ich nepočul. Zrazu bol z polospánku vyburcovaný veľmi dojemným mravčaním. Ktosi u súsedov prudko otvoril oblok. Výkrik: »prepadené mačky!« a tresk prázdnej fľaše, ktorá sa rozbila o stenu drevárne, prebudil ho úplne a sotva za minutu bol už i oblečený. Pretiahol sa oblokom a liezol pomaly po štyroch po streche. Cestou niekoľkoráz opatrne zamravčal, potom skočil na strechu drevárne a odtiaľ dolu. Tam na neho už čakal Huck Finn a držal v ruke mŕtvu mačku. Chlapci vyšli a zmizli v temnote. Sotva minulo pol hodiny a už sa brodili vysokou trávou na cintoríne.

Bol to starodávny cintorín. Ležal na kopci, asi štvrť hodiny od dediny. Zôkol-vôkol mal chatrný plot, ktorý sa nakláňal tu do nútra, tu von, ale ani jeden kôl nestál v ňom rovno. Celý cintorín bol zarastlý trávou a burinou. Nad zanedbanými hrobami sa týčily kríže

s vykývanými tabuľkami v najrôznejších pozíciách. »Tu odpočíva« a tomu podobne bolo na nich kedysi napísané, ale dnes už nápisy tie sotva boly znateľné. Zub času ich ohlodal.

V korunách stromov zaskučal vietor a Tom sa predesil, že sú to snáď duchovia mŕtvych, ktorí sa zlobia, že sú vyrušovaní. Chlapci hovorili málo a len pošepky, lebo táto pozdná hodina, miesto a zvláštna posvätnosť pôsobily na nich tiesnivým dojmom. Našli čerstvý hrob, ktorý hľadali a uchýlili sa pod ochranu troch veľkých brestov, ktoré stály sotva na niekoľko krokov od hrobu.

Čakali mlčky a čas sa im zdal nekonečným. Kdesi v diaľke húkala sova, ináč nebolo mŕtve ticho ničím rušené. Tom bol zdesený. Musel niečo riecť. Povedal šeptom:

»Huck, myslíš, že sú mŕtvi radi, že sme tu?«

Huckleberry zašeptal:

»Neviem. Ale je tu hrozne vznešené, však?«

»Veru je!«

Nastala dlhšia pomlčka a chlapci premýšľali o celej svojej výprave. Tom zasa zašeptal:

»Počuješ, Huck, myslíš, že nás Hoss Williams počuje?«

»Pravdaže! Aspoň jeho duch iste!«

Po chvíli ozval sa opäť Tom:

»Mal som povedať pán Williams. Ale nemyslel som nič zlého! Každý mu povie len Hoss.«

»Veru neviem, či si ho neurazil!«

Potom rozmluva opäť prestala. Zrazu chytil Tom druha za ruku a zašeptal:

»Pst!«

»Čo je to?«

Chlapci pritiskli sa k sebe a srdcia im prudko bily.

»Pst! Už zas! Nepočul si?«

»Ja?«

»Pozri! Počuješ?«

»Ježiši, idú sem. Iste idú sem. Čo máme robiť?«

»Ja neviem! Myslíš, že nás uvidia?«

»Ach, asnáď nevidia potme ako mačka! Mali sme radšej sem nechodiť!«

»Neboj sa! Myslím, že nás nechajú na pokoji. Veď im nič nerobíme. Keď budeme ticho, snáď si nás ani nepovšimnú!«

»Uvidíme. Ale trasiem sa strachom!«

»Počúvaj!«

Chlapci pritiskli k sebe hlavy a sotva dýchali. Od druhého konca cintorína k nim doliehal dusený hovor.

»Podívaj sa tamhľa!« zašeptal Tom. »Čo je to?«

»Ježišmarja, čerti!«

Niekoľko tmavých postáv sa k nim blížilo a tmou prebleskoval slabý kmit staromódneho lampáša, ktorý vrhal na trávu mihotavé svetlo. Zrazu zašeptal Huck, všetok sa trasúc:

»Sú to iste diabli! Traja sú! Už je s nami amen! Môžeš sa modliť!«

»Zkúsim to, ale neboj sa natoľko! Veď nás nezjedia! Verím v Boha Otca, i Syna, i Ducha Svätého...«

»Pst!«

»Čo je, Huck!«

»Veď sú to ľudia! Aspoň jeden z nich iste! Jeden je iste starý Potter, poznávam ho po hlase!«

»Iste?!«

»Či nevidíš? Ani sa nehni! Ten nás sotva zbadá, lebo je opilý ako obyčajne — zatratený chlap jeden!«

»Dobre, budem tedy ticho. Zastavili sa. Niečo hľadajú. Už idú zasa sem. Horí! Samá voda... horí, horí! Už to majú! Počúvaj, Huck, poznávam druhého po hlase; je to Indián Joe.«

»Pravdu máš, ten vrah je to! Bol bych radšej, keby to bol čert. Čo tu asi stroja?«

I šepot im odumrel na ústach, lebo tajomná trojica sa približila k jednému hrobu a zastavila sa na niekoľko krokov od nich.

»Tu je to«, povie tretí hlas; hovoriaci zdvihol lampáš a chlapci zazreli obličaj mladého doktora Robinsona.

Potter a Indián Joe niesli nosítka, na nich povraz a dve lopaty. Složili svoj náklad a začali rozkopávať hrob. Doktor postavil lampáš u hrobu a posadil sa, oprúc sa chrbtom o strom. Bol tak blízko, že sa ho chlapci mohli skoro dotknúť.

»Ponáhľajte sa!« riekol potichu. Mesiac sa môže každú chvíľu objaviť.«

Čosi zamumlalo a pokračovali v kopaní. Chvíľu nebolo počuť nič len zvuk lopát. Bolo to veľmi jednotvárne. Konečne jedna z lopát narazila na rakev až to zadunelo a za minutu bola rakev vyzdvihnutá. Odtrhli lopatami víko, vytiahli mŕtvolu a surovo ju hodili na zem. Mesiac vyplával zpod mračna a ukázal svoju bledú tvár. Pripravili nosítka, položili na ňu mŕtvolu, prikryli ju pokrývkou a priviazali povrazom. Potter vyňal z vrecka nôž, odrezal koniec povrazu a riekol:

»Tak, tá prepadená vec je hotová. Ale teraz musíte pridať ešte päť dolárov, lebo to tu necháme tak, ako to je.«

»I ja tak žiadam!« rečie Joe.

»Počujete, čo s tým vlastne chcete?« ozval sa doktor. »Chceli ste plat vopred a ja som vám ho i vyplatil!«

»Tak je, ba urobil ste ešte viac,« povie Joe, približiac sa hrozive k doktorovi. »Pred piatimi roky mňa raz večer odohnali z kuchyne vášho otca, keď som prišiel požiadať o trochu jedla a tys mi vynadal do ničomov. A keď som sa zaprisahal, že si to s tebou raz vyrovnám i keby som sto rokov musel na to čakať, dal ma tvoj otec zavrieť. Myslíš, že som na vec už zabudnul? Nemám nadarmo v žilách indiánsku krv. A teraz ťa tu mám, nuž vyrovnáme sa, rozumieš, ty psohlavec!«

Pohrozil doktorovi päsťou do tvári. Doktor urobil rýchly výpad a srazil násilníka k zemi. Potter vypustil z ruky nôž a vykríkol:

»Počujete, nechajte ho, lebo . . .« a hneď sa i pustil do doktora a medzi oboma sa rozpútal zúrivý zápas. Joe vyskočil s očima horiacima vášňou, zdvihol Potterov nôž a plazil sa opatrne ako mačka okolo oboch zápasiacich, vyčkajúc vhodnej príležitosti. Náhle sa doktor vyprostil, pochytil ťažký stĺp s náhrobnou tabuľkou a udrel ním Pottera, že sa svalil na zem. V tej chvíli Joe vrazil doktorovi nôž pod lopatky až po rukoväť. Doktor sa potočil a padol cez ležiaceho Pottera, ktorého oblial prúd krvi. Oblak práve zastrel to hrozné divadlo a postrašení chlapci bežali ako bez smyslov do tmy.

Keď mesiac opäť vyšiel zpod mračien, stál Joe nad oboma telami a bedlive ich pozoroval. Doktor čosi nesrozumiteľne mumlal, niekoľkokrát zhlboka vydýchnul a zostal nehybne ležať. Joe zabručal:

»Ty máš dosť, vyrovnali sme sa!«

Nato olúpil mŕtveho. Potom vložil osudný nôž do Potterovej otvorenej pravice a posadil sa na rakev. Uplynulo asi päť minút a Potter sa začal hýbať a stonať. Stisnul nôž v ruke, zdvihol ho a díval sa naň, potom ho vypustil, trasúc sa hrôzou. Posadil sa, odstrčil mŕtveho od seba, upreno naň pozerajúc, rozhliadol sa tupo okolo seba. Jeho zrak sa stretol so zrakom Joeho.

»Preboha, Joe, čo sa to tu stalo?«

»Je to sprepadená vec,« odpovedal Joe, bez toho, že by sa bol pohnul. »Prečo si to urobil?«

»Ja? Ja som to predsa nevykonal!«

»Podívaj sa! Reči ti nič nepomôžu!«

Potter sa zachvel a zblednul.

»Myslím, že som už vytriezvel. Len v hlave mi ešte hučí, že som až blbý z toho. Nemôžem si na nič spomenúť. Povedz mi Joe — ale poctive — vykonal som to iste ja? Nechcel som, na moju česť, nechcel som, Joe. Povedzže, ako sa to stalo. Ach! Je to hrozné — a on bol ešte tak mladý a taký nadaný.«

»Nuž, bili sme sa a on ti dal jednu po hlave s tým stípom. Po chvíli si sa zdvihol a schytil si tento nôž a vrazil si mu ho do tela, práve keď ťa udrel po druhý raz a potom si zostal ležať ako klát až do terajška.«

»Ach, nevedel som, čo robím. Nech sa prepadnem, jestli lžem. Na tom má vinu jedine tá nešťastná pálenka a to vzrušenie! Nikdy v živote som sa nebil nožom; pral som sa vždycky len holýma rukama. To musí každý dosvedčiť. Joe, nehovor to nikomu, sľúb mi, že to nikomu nepovieš, Joe, si mi predsa najvernejším kamarátom. Vždycky som ťa mal rád, Joe, a vždycky som bol pri tebe. Pamätáš? Však nič nepovieš?« A úbožiak kľakol na kolená pred otrhaným vrahom a sopial ruky k snažnej prosbe.

»Nie, bol si ku mne vždycky poctivý a úprimný, Potter, neboj sa, nepoviem nič. To ti musí stačiť.«

»Ach, Joe, tys anjel. Do smrti ti za to budem vďačným.« Potter sa pustil do plaču.

»Tak a teraz poďme. Niet času na zbytočné reči. Ty pôjdeš tade a ja tadeto. Hýbaj sa a hľad, aby si za sebou zahladil všetky stopy.«

Potter sa pustil do klusu a potom do behu. Joe stál a díval sa za ním. Zamrmlal si:

»Jestli je vskutku tak ožralý, ako vyzerá, iste sa sem už nevráti. Zbabelec!«

Za niekoľko minút na to len bledý mesiac stál na stráži pri zavraždenom mužovi, prikrytej mŕtvole, otvorenej rakvi a hrobe. Zavládlo opäť úplné, mŕtve ticho.

—oOo—

X.

Chlapci utekali bez zastávky až do dediny, bez slova, až im oči na vrch išly. Časom sa obzreli, či za nimi niekto nebeží. V každom kláte u cesty videli človeka a nepriateľa; od hrôzy im vlasy stávaly. Keď bežali okolo majera za dedinou, poľakal ich štekot prebudeného psa, takže leteli sťa zjašení.

»Keby sme dobehli aspoň ku starej garbiarni, prv než sa svalíme!« zašeptal Tom temer s plačom. »Už to dlho nevydržím.«

Len hlboký oddych Huckleberryho mu bol odpoveďou. A chlapci vynaložili posledné sily, aby dosiahli cieľa. Konečne vleteli bez dychu do stavenia a klesli na

zem úplne vyčerpaní. Pomaly sa ukľudňovali a Tom zašeptal Huckovi:

»Čo myslíš, čo z toho bude?«

»Jestli doktor Robinson umrie, myslím, že za to toho lotra obesia.«

»Iste?«

»Pravdaže!«

Tom chvíľu rozmýšľal a potom riekol:

»Kto to prezradí? My?«

»Čo myslíš! Predstav si, že by sa niečo stalo a že by Joeho neobesili. Iste by nás zabil.«

»To som si i ja myslel!«

»Ale veď to raz vydrkoce starý Potter sám. Bude raz opitý a povie všetko.«

Tom nehovoril nič a premýšľal ďalej. Zrazu zašeptal:

»Veď starý Potter o tom nevie. Ako to môže vyzradiť?«

»Ako to myslíš, že o tom nevie?«

»Lebo práve vtedy dostal ten úder, keď to Joe vykonal. A či myslíš, že niečo videl? Myslíš?«

»Máš pravdu, Tom.«

»Ale možno, že od toho pohlavku vytriezvel.«

»To nie, Tom. Bol i potom opilý a je ešte i teraz. Keď sa môj tato oslope, tak ho môžeš i kladivom tĺcť do hlavy, nič necíti. Sám mi to povedal. A s Potterom je to tiež tak. Keby bol triezvy, tak ten úder neprežije.«

Tom zasa chvíľu uvažoval až preriekol:

»Huck, vieš čušať?«

»Musím vedieť, ale i ty. Nikomu ani slova! Ten hrozný Joe by nás iste utopil ani mačatá, keby sme ho

prezradili a keby ho neobesili. Počúvaj, Tom, zaprisahajme sa jeden druhému, že budeme mlčať.«

»Súhlasím. Zdvihni dva prsty a prisahaj, že . . .«

»Nie, počkaj, to by nestačilo. Tak sa to robí len vtedy, keď ide o celkom obyčajné veci, ale toto sa musí napísať, veď je to ohromná vec a krvou sa to musí podpísať.«

Tom nadšene súhlasil. Bolo to čosi tajomného, hrozného a nevšedného. Tá hodina, miesto a okolnosti, to všetko ešte zvyšovalo strašlivosť udalosti. Vzal šindoľ, belajúci sa vo svite mesiaca, vyňal z vrecka kus modrej tužky, postavil sa na svetlo a začal škriabať riadky, — bola to preň ťažká úloha, — kladúc dôraz na každý dolu ťahaný ťah stisnutím perien a otvárajúc ústa pri každom nahor vedúcom ťahu.

»Huckleberry Finn a Tom Sawyer prisahajú, že ani nemuknú o tej veci a nech sa na mieste prepadnú, keď niečo prezradia.«

Huck za zadivil zručnosti, akou Tom písal a zveleboval jeho nádherný sloh. Ihneď vytiahol špendlík z goliera kabátu a chystal sa pichnúť do prstu, ale Tom ho prerušil:

»Nerob to! Špendlík je z mosadze. Mohla by na ňom byť medenka.«

»Čo je to medenka?«

»To je jed. Zjedz kúsok a uvidíš!«

Tom odvinul niť s jednej zo svojich ihál a potom sa každý z chlapcov pichol do bruška palca a vymačkal kvapku krvi.

Konečne po dlhom mačkaní sa podarilo Tomovi namaľovať svoje začiatočné písmená, užívajúc pri tom bruško palca ako pero. Potom ukázal Huckovi, ako sa

robí H a F a prísaha bola hotová. Zahrabali šindol vedľa steny obradne a so zariekaním, ako by ho pochovávali a zdalo sa im, že jazyk im je zamknutý na sto obratov a kľúč odhodený.

Akási postava sa prikrádala opatrne na druhom konci, ale chlapci nič nespozorovali.

»Tom,« zašeptal Huckleberry, »to už nikdy, nikdy nesmieme nič o tom hovoriť?«

»Pravdaže nie! Nech sa robí, čo robí, ale my musíme mlčať. Veď v tom okamihu by sme sa prepadli, či to nevieš?«

»Áno, myslím, že pravdu máš!«

Ešte chvíľu šeptali. V tom akýsi pes tiahle a žalostne zavyl sotva na niekoľko krokov od nich. Chlapci sa k sebe bojazlivo pritisli.

»Na koho z nás asi myslí?« vydralo sa z Huckovho hrdla.

»Neviem, pozri škárou!«

»Nie, ty pozri!«

»Nemôžem, nemôžem!«

»Prosím ťa, Tom! Už zasa zavyl!«

»Ach, veď je to Harbisonov Zahraj. Poznávam ho po hlase.«

»To je výborné — mal som hrozný strach.«

Pes opäť zavyl. Smelosť chlapcov zasa klesla.

»Ach Bože, veď to nie je Zahraj!« zašeptal Huckleberry. »Podívaj sa, Tom!«

Tom, trasúc sa na celom tele, položil oko ku škáre a zašeptal tak potichu, že mu bolo sotva rozumieť:

»Ach, Huck, je to tulácky pes!«

»Rýchle, rýchle, Tom! Na koho vyje?«

»Myslím, asi na oboch nás — sme tak tesne vedľa seba.«

»Ach, Tom, už je s nami koniec. Musíme zomrieť. Kam ja prídem o tom nieto pochybnosti. Bol som veľmi zlý.«

»Veď i ja! A to preto, že som chodil radšej poza školu, ako do školy a že som vždycky robil všetko naschvál obráteno. Mohol som byť taký poriadny, ako Sid — keby som bol chcel, — ale ja som sa o to ani nepokúsil. Ale, len ešte tento raz keby som sa dostal z tejto mláky, otvárali by v škole oči, ako som sa zmenil, čo viem a čo môžem, keď chcem!«

Tomovi bolo do plaču.

»Ty a že zlý?« rečie Huckleberry s plačom. »Ty si proti mne anjel z neba. Ach, Bože, Bože! Keby som mal len polovicu nádeje čo ty.«

Tom zrazu zatajil dych a zašeptal:

»Podívaj sa, Huck, teraz je k nám chrbtom!«

Huckleberry sa pozrel a v duchu zajasal.

»Vskutku! Veru! Povšimnul si si ho predtým?«

»Áno! Ale mne to ani nenapadlo. Na koho asi myslí?«

Vytie prestalo. Tom zbystril sluch.

»Pst! Čo je to?« zašeptal.

»Ako keby prasa chrochtalo. Nie, to niekto chrápe.«

»Tak? A kde to je, povedz, Huck!«

»Mne sa zdá, že tam dolu na druhom konci. Otec tam spával s prasatmi, ale ten chrápe až sa múry otriasajú. Myslím však, že ten už sem nechodí.«

Opäť sa ich zmocnila túžba po dobrodružstve.

»Nebudeš sa báť ísť za mnou, keď pôjdem napred,« dozvedá sa Tom.

»Nechce sa mi veľmi. Bojím sa toho Indiána, Joea.«

Toma zasa opustila odvaha. Ale pokušenie bolo veľké a chlapci sa konečne ustálili, že sa pokúsia a že vezmú nohy na plecia, keď bude treba.

Šli opatrne po prstoch za sebou na druhú stranu. Keď boli sotva na päť krokov vzdialení od chrápajúceho spáča, stupil Tom na suchú vetvičku, ktorá sa s ostrým praskotom prelomila. Spáč sa prebudil a obrátil sa tak, že jeho tvár prišla do mesačného svitu. Bol to Potter. Chlapcom prestalo srdce biť, keď sa pohnul a zostali stáť ako skamenelí, ale hneď sa zasa ukľudnili. Vyšli potichu von a opodiaľ sa zastavili, aby sa rozlúčili. Tu zrazu zasa to žalostné vytie zaznelo nočným vzduchom. Obrátili sa a zazreli psa, stojacieho na niekoľko krokov od miesta, kde ležal Potter, so zdvihnutým nosom v smere k Potterovi.

»Ježišmaria, to je on!« zvolali oba jedným hlasom.

»Počúvaj, Tom, hovoria, že k Millerovým prišiel tulácky pes o polnoci asi pred štrnástimi dňami a tej istej noci ta priletel kuvik, sadol na plot a kuvikal a predsi tam nikto ešte neumrel.«

»Ja viem! Ale i to viem, že hneď druhú sobotu spadla Gracia Millerová v kuchyni do ohňa a strašne sa popálila.«

»Áno, ale nie je mŕtva. A už jej je lepšie.«

»No, tak tedy počkaj a uvidíš. S tou je amen, práve ako s Potterom. Černosi to hovoria a tí sa v tom dobre vyznajú.«

Na to sa rozlúčili a rozišli s ťažkým srdcom.

Keď sa Tom pretiahol oblokom svojej ložnice, bolo už skoro ráno. Vyzliekol sa veľmi opatrne a zaspal s blahým povedomím, že sa nikto nedozvedel o jeho dnešnej výprave. Nevedel, že ľahko chrápajúci Sid bol zobudený a to už úplnú hodinu.

Keď sa Tom prebudil, bol Sid už oblečený a preč. Zdalo sa mu hneď, že je voľáko veľmi vidno a že už bude asi hodne hodín. Bol cele zmätený. Prečo ho nezobudili ako obyčajne? Táto myšlienka ho naplňovala obavami. Za päť minút bol oblečený a sbehol po schodoch, cítiac sa dáko nevoľným a ospalým. Všetci sedeli ešte pri raňajkách, ale už boli najedení. Nikto mu ani slova nepovedal, nikto nevyčitoval. Ale sa naňho ani nik nepodíval. Zavládlo úplné ticho, zvláštna slávnostná nálada visela vo vzduchu a naplňovala srdce vinníkovo mrazivým chladom. Posadil sa a robil sa veselým, ale šlo mu to s premáhaním. Nikto sa neusmial, nikto mu neodpovedal a Tom upadol v hlbokú zamĺklosť; dostal strach.

Po raňajkách ho zavolala teta na stranu a Tomovi sa zablyšťaly oči nádejou, že dostane výprask a bude po všetkom, ale nestalo sa tak. Tetička sa nad ním rozplakala a vyčítala mu, ako mohol jej staré srdce tak zarmútiť a konečne mu riekla, aby vraj len tak pokračoval a zničil seba a ju priviedol do hrobu; viac že si ho už ani nepovšimne. Reč tetina bola horšou než tisíc výpraskov a Toma bolelo teraz v duši väčšmi, než by pociťoval telesnú bolesť. Plakal a prosil, aby mu odpustila, stokrát opakoval, že sa už iste polepší. Potom ho teta prepustila, ale Tom cítil, že mu celkom neodpustila a že jeho sľubom verí len z polovice.

Bolo mu tak smutno, že zabudnul i Sida vyplatiť, takže Sidov rýchly ústup zadnými dvermi bol úplne zbytočný. Liezol do školy zamyslený a smutný a dostať výprask spoločne s Joe Harperom za to, že predošlý deň neboli v škole, so zovňajškom človeka, ktorého srdce je zaujaté vážnejšími vecmi, než sú takéto malichernosti. Odobral sa na svoje miesto, podoprel bradu oboma rukama a upreno sa díval na stenu so zatvrdlým pohľadom človeka, ktorý tak veľmi trpí, že jeho utrpenie už nemôže byť väčšie. Tu pocítil, že ho čosi tvrdého tlačí na lakte. Trvalo dlho, až pomaly smutne zmenil pozíciu a zdvihol predmet, zhlboka pritom povzdychnúc. Bol zabalený do papieru. Rozbalil ho. Nasledoval dlhý, túžobný, nekonečný, ohromný vzdych a jeho srdce sa zachvelo pálčivou bolesťou. Bola to jeho mosadzná guľočka, ktorú daroval Becky. To ešte chybelo!

—oOo—

XI.

K poludniu bola celá obec zelektrizovaná hroznou zprávou. Zvesť sa šírila rýchle od jedného k druhému, od skupiny ku skupine, od domu k domu, ako po telegrafe. Toho dňa sa vo škole nevyučovalo, bo divne by sa boli ľudia dívali na pána učiteľa, keby bol nedal prázdno. U zavraždeného bol najdený zakrvavený nôž a ktosi poznal, že patrí Potterovi, tak sa hovorilo. A hovorilo sa i to, že opozdený akýsi chodec videl po polnoci Pottera, ako sa umýval v potoku a potom bežal do neznáma. Podozrelé to okolnosti, zvlášť to mytie, ktoré nebolo Potterovým zvykom. Celá dedina bola prehliadnutá, ale po vrahovi (verejnosť nie je nikdy na váhach; najde ihneď dôkazy a vynesie rozsudok), nebolo nikde pamiatky. Jazdci sa rozbehli po cestách všetkými smery a predstavený obce bol istý, že ho musia chytiť prv, než nastane noc.

Celá dedina sa hrnula ku cintorínu. Toma opustila všetka skleslosť; pripojil sa k zástupu, nie preto, že by tisícráz radšej nešiel v inú stranu, ale preto, že ho čosi hrozného a tajomného tiahlo. Keď ta došiel, prešmyknul sa medzi davom a zazrel zasa to hrozné divadlo. Ktosi ho poštípal na ruku. Obrátil sa a zazrel Hucka, ako sa na neho významne díva. Ale sa ihneď odvrátili a premýšľali, či niekto na ich vzájomnom pohľade niečo nespozoroval. Ale všetci boli zaujatí obrazom, ktorý sa ich očiam javil.

»Chudák! Chudák mladý!« To by mala byť lekcia pre olupovačov hrobov! »Pottera za to obesia, jestli ho chytia.« Takéto poznámky sa ozývaly na všetkých stranách a duchovný poznamenal:

»Boh to tak chcel, je v tom ruka Pánova!«

Tom sa zachvel od päty až po hlavu, lebo jeho zrak padol na zarytú tvár Indiána Joe. Zástup sa začal hýbať a javiť nepokoj; bolo počuť výkriky: »To je on! To je on! Prichádza sám!«

»Kto? Kto?« pýtalo sa dvadsať hlasov naraz.

»Starý Potter!«

»Pozrite, zastavil sa! Obracia sa! Nepusťte ho, nech neutečie!«

Ľudia sediaci medzi vetvami stromov nad Tomovou hlavou vraveli, že nezamýšľa ujsť, že sa iba voľáko zmäteno a podivne díva.

»Je hrozná nehanebnosť od neho!« rečie ktosi. »Príde sa sem kľudne podívať na svoje dielo, myslel, že tu asi nik nebude.«

Zástup sa teraz rozstúpil a prostriedkom prichádzal starosta vedúci Pottera za ruku. Obličaj úbožiakov bol ustrašený a jeho oči vyjadrovaly úžasný strach, ktorý sa ho zmocnil. Keď sa zastavil pred zavraždeným, zatriasol sa ako v zimnici, potom skryl obličaj do dlaní a pustil sa do plaču.

»Priatelia, to som ja neurobil! Na moje čestné slovo, to som ja neurobil!«

»A kto ťa obviňuje?« ozval sa ktosi.

Zdalo sa, že poznámka padla na dobré miesto. Potter zdvihol tvár a rozhliadol sa vôkol seba. Spatriac Indiána Joe, zvolal:

»Ach, Joe, tys mi predsa sľúbil, že nikdy . . .«

»Je to váš nôž?«

Starosta mu ho držal pred očima.

Potter by bol spadol, keby ho neboli zachytili a nepoložili na zem. Po chvíli riekol:

»Čosi mi hovorili, že keby som neprišiel späť a keby som — —« Zachvel sa. Na to pozdvihol mdle ruku a zvolal: »Povedz im, Joe, povedz im, nemá to už žiaden smysel.«

Huck a Tom tu stáli sťa ohromení a počúvali toho nenapraviteľného lhára, ako kľudne líči vraždu a čakali, že v každom okamihu sletí blesk s neba na jeho hlavu a divili sa, prečo tak dlho mešká. Mali tisíc chutí zrušiť svoje slovo, aby zachránili život tomuto podvedenému úbožiakovi, ale keď Joe skončil a dosiaľ stál živý a zdravý, rozhodli sa opäť mlčať, lebo bolo nad slnce jasnejšie, že tento netvor zapredal svoju dušu diablovi a bolo by pre nich osudné, keby sa miešali do tej veci, lebo nie je možno proti tak veľkej zlobe úspešne bojovať.

»Prečo ste neodišli? Čo vás nútilo, aby ste sa sem vrátili?« zvolal ktosi.

»Nemohol som si pomôcť, nemohol som ináč,« zastonal Potter. »Chcel som utiecť, lež nemohol som, musel som sem.« A znovu začal plakať.

Indián Joe opakoval svoju výpoveď i ďalej kľudne a nezmenil tón hlasu ani keď ho na prísahu upozornili. A chlapci, vidiac, že blesky sa dosiaľ nezjavujú, boli potvrdení vo viere, že sa Joe zapredal diablovi. Videli v ňom teraz najzaujímavejšiu, najtajomnejšiu a najhroznejšiu bytnosť a nemohli od neho odtrhnúť oči. V duchu sa rozhodli, že ho budú v noci pozorovať, keď sa naskytne príležitosť, dúfajúc, že sa im snáď raz pošťastí uvidieť jeho hrozného pána. Rozumejte diabla.

Indián Joe pomohol zdvihnúť mŕtvolu zavraždeného a naložiť na voz. Rozčulenou skupinou sa ozýval šepot, že rana krváca. Chlapci sa tešili, že táto šťastná okolnosť sa stane podozrivou a obráti pozornosť v pravý smer. Lež boli sklamaní, lebo niektorí občania poznamenali:

»Pravda, že krváca, veď Potter je iba na tri kroky od neho.«

Hrozné tajomstvo a výčitky svedomia nedaly Tomovi spať skoro celý týždeň po tom. Jedného rána hovorí mu Sid:

»Tom, ty sebou v noci hrozne hádžeš a hovoríš zo spania, že neviem spať pre teba.«

Tom zblednul a sklopil oči.

»To je zlý znak,« vravela teta Polly vážne. »Na čo stále myslíš, Tom?«

»Na nič, skutočne na nič!« Ale ruka sa mu zachvela, že oblial obrus kávou.

»A rozprávaš o takých divných veciach,« rečie Sid. Poslednú noc si hovoril ustavične o krvi! Stále a stále si opakoval niečo o krvi a riekol si: »Nemučte ma tak — poviem radšej všetko!« Čo im máš povedať, čo máš na svedomí?«

S Tomom sa točilo všetko okolo. Netreba povedať, čo by sa bolo teraz stalo, ale šťastnou náhodou záujem v obličaji tety Polly zmiznul a bez toho, že by bola vedela, prispela Tomovi na pomoc. Riekla:

»To je všetko z tej hroznej vraždy. Mne sa tiež o tom sníva skoro každú noc. Niekedy sa mi i to sníva, že som to urobila ja.«

Mary riekla, že i jej sny sa točia okolo krvavej udalosti. Sid bol uspokojený. Tom zmiznul, ako len najrýchlejšie mohol a potom sa celý týždeň sťažoval na bolenie zubov a na noc si šatkou pevne zaviazal ústa. Ani mu nenapadlo, že ho Sid každej noci bedlive pozoruje a často že mu sníme obväzok, opre sa o lakeť, poslúcha dlho a zasa dá obväzok na svoje miesto. Tom začínal prichádzať k sebe, bolenie zubov sa mu stalo obťažným a preto s ním prestal. Keď si Sid niečo vybral z Tomovho nesúvislého mumlania, nechal si to pre seba.

Tomovi sa zdalo, že jeho spolužiaci sa nikdy neprestanú zaujímať o zdochlé mačky a že mu tak večne budú pripomínať jeho útrapy. Sid si všimnul, že sa Tom teraz už nikdy nezúčastňuje tých slávností, ktorým predtým on bol poriadateľom a hybnou pákou. Ďalej zistil i to, že Tom nikdy nevystupuje už ako odborník, a to mu bolo veľmi divné. A nápadná bola Sidovi i okolnosť, že Tom javil zrejmý odpor voči jeho pátraniu a vyhýbal sa mu, kde len mohol. Sid sa divil ale nehovoril nič. Ale konečne i Sid ustal, prišlo všetko do starej koľaje; pomaly sa i Tom ukľudňoval.

Každého dňa, alebo aspoň každého druhého dňa v tomto období smútku Tom využil zavše príležitosť a prichodil k malému, zamrežovanému oblôčku Potterovho väzenia a zakaždým »vrahovi« prepašoval pre potechu nejakú maličkosť, ktorú niekde sobral. Žalár bola biedna z tehál postavená diera a stál v barinách na konci obce; nemal žiadnej stráže, lebo len zriedka bol obydlený. Dary, ktoré Tom prinášal, veľmi obľahčily jeho svedomiu. Obyvatelia obce by si boli vrúcne priali, aby bol Indián Joe potrestaný pre krádež mŕtvoly, ale jeho povaha bola tak hrozná, že sa nenašiel nik, kto by ho bol oznámil, alebo trest sám na ňom vykonal. Bol natoľko opatrný, že začal oba svoje výsluchy hneď s popisovaním zápasu; o vylúpení hrobu, ktoré vraždu predchodilo, ani sa nezmienil. Považovalo sa tedy za najrozumnejšie o prípade tomto mlčať a súd o ňom ani neuvedomiť.

—oOo—

XII.

Jeden z dôvodov, prečo sa Tomova myseľ odpútala od tajných bolestí, bol, že našiel novú, závažnú vec, ktorá ho veľmi zaujala. Becky Thatcherová prestala chodiť do školy. Tom zápasil niekoľko dní so svojou pýchou a snažil sa zabudnúť na ňu, ale márne. Pristihol sa, ako sa potuluje vôkol domu jej otca a cítil sa veľmi zničeným. Bola nemocná. Keby tak zomrela! Táto myšlienka ho cele zaujala. Nezaujímal sa už o válku, ba ani o pirátstvo. Kúzlo života úplne zmizlo a zostala len nesmierna púšť v duši. Zahodil obruč i loptu; už ho vôbec nebavily, nemal v nich už radosti. Jeho teta sa začala vážne zaujímať o jeho stav. Začala na ňom skúšať všetky možné medecíny. Bola jednou z tých, ktorí sú zbláznení do zázračných liekov a všetkých nových spôsobov liečenia a udržania zdravia. Mala v týchto veciach už dávnu skúsenosť. Keď sa objavilo niečo nového, ihneď ju posadla horúčka, aby to skúsila. Nie na sebe samej, lebo ona nikdy nebola chorá, ale na prvom, kto jej vkročil do cesty. Predplácala si všetky možné časopisy pojednávajúce o »zdraví« a svätosväte verila ich radám. S nesmiernym nadšením prečítala všetky sprostosti, akými sa časopisy tie hemžily. Všetky tie nesmysly o tom, ako sa má vetrať, kedy sa má ísť spať, kedy vstávať, čo jesť, čo piť, koľko sa pohybovať, aké šaty nosiť, všetko to bolo jej ako evanjelium a nikdy nespozorovala, že jej »lekárske« časopisy druhý mesiac odsudzujú všetko, čo predošlý mesiac odporúčaly. Bola natoľko prostomyseľná a poctivá, že nedôveru proti ničomu nevedela prejaviť. Schovávala a shro-

mažďovala svoje mastičkárske časopisy a mastičkárske lieky a takto vyzbrojená proti smrti, neobávala sa príchodu tej »s kosou«. Ale nikdy si nedomýšľala, že je anjelom zdravia a že sa na jej lieky niekto díva ako na divotvorný balzam.

Vtedy prišlo do módy liečenie vodou a Tomova skleslosť prišla jej ako na zavolanie. Vyviedla ho každého rána von, postavila ho do šafľa a liala na neho prúdy ľadovej vody. Potom ho silne trela ručníkom, drsným ako pilník a zabaliac ho do mokrého prestieradla, uložila do postele a prikryla perinou až po uši. Tom si myslel, že teta chce, aby sa mu i duša vypotila a aby i tej »škvrny« ztratily sa pórami.

Lež daromná bola všetka námaha. Vzdor tejto ozaj cennej pozornosti sa stával Tom stále väčšmi a väčšmi zasmušilým, bledým a apatickým. Začala s horúcimi kúpeľmi, sprchami a všetkým možným. Šuhaj zostal ťažkomyseľným ako trúchliaci pozostalý. Začala súčasne s vodou používať hladovú diétu s jačmennou kašou a vyťahovacími náplasťami. Vypočítala objem jeho žalúdku, ako by to bol džbán na vodu a liala do neho denne svoje zázračné lieky a jedlá.

Tomovi v tom čase bolo všetko jedno, mohol s ním robiť, kto chcel čo chcel. To naplnilo srdce starej panej strachom a nepokojom. Tú netečnosť treba rozhodne zlomiť. Práve sa dozvedela o zázračnom lieku »Všetkohoji« a objednala z neho jednu veľkú fľašu. Ochutnajúc liek, jej srdce sa naplnilo nebeským uspokojením. Prestala tedy s vodoliečbou a všetku svoju nádej složila do »Všetkohoja«. Tom dostal z divotvorného lieku plnú čajovú lyžičku a čakalo sa na výsledok so zimničnou nedočkavosťou. Netečnosť Tomova pominula

ani na povel. Chlapec by bol sotva mohol sa stať čulejším i keby mu bola teta oheň zapálila pod nohami.

Tom cítil, že je čas, aby sa prebral; takýto život by snáď bol dosť romantický, kým bol v stave smútku a rozladenosti, ale teraz mu začínal byť už nechutný a málo rozmanitý. Uvažoval o rôznych plánoch, ako sa z liečby tetinej vysvobodiť, až konečne rozhodol sa, že tváriť sa bude, ako by mu »Všetkohoj« Boh vie ako chutnal. Žiadal si z neho tak často, že to tetu konečne omrzelo a dovolila mu, aby si z lieku sám bral a ju neunúval ustavične. Keby pacientom Sid bol býval, iste by jej radosť nebola zakalená žiadnym podozrením, ale keďže tu šlo o Toma, začala fľašu pravidelne odmerávať. Badala, že sa medecína skutočne tratí, ale nenapadlo jej, že Tom lieči dieru v podlahe.

Jedného dňa, keď Tom opäť liečil trhliny v podlahe, vbehol do izby tetin žltý kocúr. Pokojne priadol a žiadostive pozeral na lyžičku, akoby prosil, aby mu Tom dal ochutnať. Tom rečie:

»Si chorý, Mručko, jestli nie, tak to nechaj!«

Ale Mručko dával na javo, že by chcel.

»Rozmysli si to ešte!«

Mručko rozhodne žiada.

»Keď to teda rozhodne chceš, tak ti trochu dám, abys nehovoril, že som ja taký. Ale jestli ti to nebude chutnať, tak si dávaj vinu len svojej mlsnosti.«

Mručko súhlasil. Tom mu teda otvoril hubu a vlial do hrdla plnú lyžičku »Všetkohoja«. Mručko vyskočil na dva metre od zeme a vydal zo seba válečný škrek. Začal zúrive behať po izbe, vraziac čelom do toho, tam do onoho predmetu, poprevrhujúc všetko, čo slabšie stálo na nohách, srútil medzi iným i niekoľko kveti-

náčov, a obrátil celú izbu na ruby. Po tomto riadení postavil sa na zadné nohy a začal panáčkovať po izbe s hlavou zdvihnutou, natiahnutým krkom a hroznym vreskom dávajúc tak svetu na vedomie, akú nesmiernu radosť pociťuje. Potom začal zasa obiehať izbu ako zbláznený, šíriac zmätok a zkazu všade, kam doskočil. Teta Polly vstúpila práve v okamihu, keď končil

svoju produkciu umeleckými kotrmelcami; vydajúc zo seba ešte jeden prenikavý škrek a strhnúc ešte i posledné kvetináče, vyletel otvoreným oblokom. Stará pani zostala stáť, ako v sochu premenená a dívajúc sa vytreštenýma očima na Toma ponad svoje okuliare. Tom ležal na zemi a sotva dychu chytal, tak sa smial.

»Čo sa to stalo tomu kocúrovi, Tom!«

»Neviem, tetička,« odvetil Tom.

»No, také niečo som ešte v živote nevidela! Počúvaj, čos mu urobil?«

»Hovorím, že neviem čo mu je. Mačky vždy také kúsky vyvádzajú, keď majú radosť.«

»Táák? Ale ozaj?«

Čosi bolo v tóne jej hlasu, čo upozornilo Toma, aby sa mal na pozore.«

»Áno. Totiž tak myslím.«

»Ty teda myslíš, že áno?«

»Áno, áno.«

Stará pani sa zohla a Tom ju pozoroval s istou úzkosťou. Príliš neskoro poznal, odkiaľ vietor veje. Zpod pokrývky na posteli vyčnievala zradná čajová lyžička. Teta Polly ju vzala a zdvihla do výšky. Tom sa skrčil a sklopil oči. Teta Polly ho chytila za ucho, zdvihla, nakoľko sila stačila a začala mu náprstkom klopať na hlave, až sa to hlasite ozývalo.

»Ty nezbedník! Ty uličník! Ako k tomu to úbohé zviera príde, že s ním tak zachádzaš?«

»Bolo mi ho ľúto, preto, preto, že nemá — žiadnu tetu.«

»Čože nemá, ty čertov kvietok! A vlastne čo chceš s tým povedať?«

»Mnoho! Mnoho! Lebo keby mal tetu, tak by mu sama vypálila hrdlo. Ba vypálila by mu i vnútornosti a necítil by to o nič lepšie, ako keby človekom bol.«

Tetu Polly zrazu pichlo u srdca a začala si robiť výčitky. Týmto bola celá vec postavená do nového svetla. Čo bolo ukrutnosťou pre zviera, bolo snáď tiež ukrutnosťou voči tomu chlapcovi. Začala mäknúť, bolo jej ho ľúto. Oči jej trochu zvlhly, položila Tomovi ruku na hlavu a riekla jemne:

»Chcela som ti vždy len dobre. A konečne teba, Tom, medecína vyliečila.«

Tom zodvihol hlavu a podíval sa tete do tvári. Zasvietilo mu vo vážnych očiach šelmovské svetielko. Riekol:

»Viem, že si to so mnou dobre myslela, tetička, ale ja s Mručkom tiež. Jemu to tiež k dobru bolo. Nikdy som ho nevidel tak krásne tancovať.«

»Ale sa už aj prac, lebo ma zasa nahneváš! Keby som ťa aspoň raz mohla pochváliť. Medecínu už ani ty nemusíš užívať.«

Tom prišiel do školy ešte pred vyučovaním. Všetci si povšimli, že sa táto akurátnosť javí v poslednej dobe každodenne. Čakal pri školskej bráne a na kamarátov sa ani len nepozrel. Keď ho k hre volali, vyhovoril sa, že mu nie je dobre a skutočne nevyzeral najlepšie. Robil sa, akoby sa díval všade inde, len nie ta, kam sa skutočne díval, totiž na cestu. Tu sa vynoril Jeff Thatcher a Tomov obličaj zažiaril. Chvíľku sa uprene dí-

val na cestu a potom sa odvrátil. Keď Jeff Thatcher prišiel, pozdravil ho Tom a v priebehu rozhovoru snažil sa ho priviesť ta, kde ho chcel mať, čakajúc na vhodnú chvíľu, aby sa mohol spýtať na Becky. Tom sa vytrvale díval a srdce mu prudko zabúchalo, koľkoráz sa zatrepotala na ceste nejaká suknička a vždy zahorel nenávisťou proti jej nositeľke, keď sa presvedčil, že to neni »tá pravá«. Konečne sa sukienky prestaly ukazovať a Toma opanoval nekonečný smútok. V tom sa pri bráne školskej budovy mihla ešte jedna suknička a Tomovo srdce poskočilo. V tej chvíli bol vonku a začal sa prikrádať ako Indián. Vrieskal, smial sa, honil chlapcov, skákal cez plot, na kocku staviac život a vydávajúc sa v nebezpečie, že si poláme nohy, zkrátka, ukázal všetky hrdinské kúsky, na ktoré si spomenul a očkom sa díval, či si ho Becky Thatcherová všíma. Ale tá akoby o ničom nevedela, ani raz sa nepodívala tým smerom. Či je možné, aby nevedela, že je on tu? Preniesol svoje hrdinské kúsky do jej bezprostrednej blízkosti, vyrútil sa s válečným revom, strhnul jednému chlapcovi čiapku, hodil ju na strechu školy, preletel skupinou chlapcov až sa rozleteli na všetky strany a padol celou dĺžkou a šírkou tela až pred samú Becky, div že ju tiež neprekotil, ale ona sa odvrátila, ohrnula nosík a Tom začul i jej poznámku: »Mf! Niekto si myslí, že je náramne zaujímavý, keď sa takto dotiera!«

Tomovi zahorely líca. Sobral sa so zeme a odtiahol s toho miesta pokorenia, ubitý, ponížený, bez nádeje.

—oOo—

XIII.

Tom bol rozhodnutý. Bolo mu hrozne. Cítil sa opustеným, bez priateľa v celom svete, nikto ho nemá rád. Až zvedia, k čomu ho dohnali, snáď budú ľutovať. Iste chcel len dobre robiť, ale nenechali ho. Budú radi, keď sa ho zbavia. Áno, donútili ho k tomu konečne. Povedie zločinný život. Nieto iného východiska. V tej dobe bol už ďaleko za dedinou a zvonček oznamujúci začiatok školy mu znel jemne v ušiach. Zachvel sa pri myšlienke, že už nikdy, nikdy neuslyší ten milý zvuk, bol to hrozný pocit, ale nemôže jednať ináč, keď ho vyhnali do chladného, cudzieho sveta, musí ísť, ale odpúšťa im. Usedave plakal.

A práve v tej chvíli stretnul svojho kamaráta na život a na smrť, Joe Harpera, so žiariacimi očima a zrejme rozhodnutého k niečomu veľkému a hroznému. Bolo jasné, že sa išli dvaja s jednou myšlienkou v duši. Tom, utierajúc si oči rukávom, začal hovoriť niečo o tom, že utečie, lebo s ním zle zachádzajú a doma nemajú ho radi a že sa bude túlať svetom a nikdy sa už nevráti, a skončil s vyjadrením nádeje, že naň Joe nezabudne.

Ale vysvitlo, že Joe sa chystal predniesť práve takú žiadosť Tomovi a že sa práve preto sháňa po ňom. Dostal od matky bitku, poneváč vraj jej vymlsal smotánku, čo ovšem nebola pravda. Bolo vidieť, že ho má dosť a že sa ho chce zbaviť, musí tedy ísť; dúfal, že bude šťastná a že nebude nikdy ľutovať, že vyhnala úbohého chlapca do nepohostinného sveta, aby tam trpel a umrel.

Obidvaja chlapci šli s bolesťou v srdciach vedľa seba a uzavreli novú úmluvu, že budú jeden pri druhom neochvejne stáť ako bratia a že sa nikdy nerozídu, dokiaľ ich smrť nezbaví utrpenia. Potom začali snovať plány. Joe bol za to, že sa stane pustovníkom a bude sa živiť v opustenej jaskyni korienkami a zomre od zimy, nedostatku a žiaľu. Ale keď vypočul Toma, musel priznať, že zločinný život má v sebe mnoho znamenitých výhod a súhlasil tedy, že sa stane i on pirátom.

Asi tri míle za St. Petersburgom, na mieste, kde je rieka Mississipi asi na míľu široká, bol dlhý a zalesnený ostrov. Bolo to miesto ako stvorené pre dostaveníčka. Nebol obydlený a ležal na druhom brehu proti hustému, skoro úplne nepriechodnému lesu. Chlapci sa tedy rozhodli, že pôjdu na Jacksonov ostrov. Nestarali sa o to, kto bude prvou obeťou ich pirátskych činov. Najprv sohnali Huckleberryho Finna, ktorý s nimi ihneď súhlasil, lebo jemu nezáležalo na tom, pre aké povolanie sa rozhodne. Jedno ako druhé. Jemu to bolo úplne jedno. Konečne sa rozišli a v obľúbenú hodinu, o polnoci, si dali dostaveníčko na odľahlom mieste na brehu rieky, dve míle za osadou. Bola tam malá plť, ktorú sa rozhodli ukradnúť. Rozhodli sa, že každý prinesie udicu, vlas a vôbec potreby, ktoré by sa daly ukradnúť čo možno najtajomnejšie a najzáhadnejšie, ako sa to patrí na skutočných lúpežníkov. Kým minulo odpoludnie, boly všetky prípravy hotové, takže mohli kamarátom tajomne rozprávať, že St. Petersburg čoskoro niečo mimoriadneho počuje. Všetci, ktorým bolo toto tajomstvo sdelené, museli sa zaviazať, že budú mlčať ani hroby.

Asi o polnoci prišiel Tom s varenou šunkou a niekoľkými inými maličkosťami. Zastavil sa v hustom

kroví na malom výbežku, s ktorého bolo vidieť na miesto ich schôdzky. Hviezdy svietily a vôkol vládlo úplné ticho. Mohutná rieka ležala ako odpočívajúce more. Tom chvíľku načúval, ale kľud noci nebol rušený žiadnym zvukom. Na to tíško a zreteľne zahvízdal. Pod výbežkom sa ozvalo iné zahvizdnutie. Tom zahvízdal ešte dvarazy. Zakaždým bol signál opakovaný tým istým spôsobom. Na to ktosi polohlasne zvolal:

»Kto tu?«

»Tom Sawyer, Čierny mstiteľ Španielskeho mora. Povedzte svoje mená!«

»Huck Finn — Krvavá ruka a Joe Harper — Postrach oceánu.«

(Tom obstaral tieto tituly zo svojej obľúbenej literatúry.)

»Dobre! Povedzte heslo!«

Dva tlumené hlasy sa niesly súčasne do strašnej noci a zaznelo hrozné slovo:

»KRV!«

Potom Tom Sawyer skotúlal s vŕšku svoju šunku a pustil sa sám za ňou, trhajúc si pri tom šaty i kožu. Bola tam síce pohodlná cestička podľa brehu pod výbežkom, ale chýbala jej dôležitá prednosť pre piráta: obťažnosť a nebezpečie.

Postrach oceánu priniesol kus slaniny, pod jej ťarchou temer klesal. Finn, Krvavá ruka ukradol hrnec a za náručie polosuchého tabaku. Okrem toho vliekol niekoľko olúpaných kukuričných klasov na zhotovenie fajek. Okrem neho však žiaden z pirátov nejavil zvláštneho smyslu pre fajčenie. Čierny mstiteľ Španielskeho mora usúdil, že bez poriadneho ohňa nie je možno začať. To bol rozumný nápad. Niekoľko sto metrov po-

vyše zbadali na plti oheň i šli ta opatrne a vzali si hlaveň. Urobili z toho impozantné dobrodružstvo. Často sa zastavovali a s výstražným »pst« pridržiavali prst k ústam. Siahali rukou po rukoväti dýk, ktoré existovaly len v ich fantázii a tlumeným šeptom dávali rozkazy. Keď sa nepriateľ pohnul, rozhodli sa vraziť mu nôž do tela, lebo »mŕtvy nič nepovie«. Vedeli dobre, že všetci pltníci sú teraz v dedine a na plte si nik ani nepomyslí. To však nevadilo, aby nevyčínali tie veci skutočne »pirátsky«.

Skoro na to odrazili od zeme. Tom velel, Huck pracoval u zadného vesla a Joe u predného. Tom stál vprostred »lodi« so svrašteným obočím a založenými rukami. Tichým, ale pevným hlasom dával rozkazy:

»Pozor! Bokom proti vetru!«

»Áno, kapitán!«

»Vyrovnať, vyrovná-á-ť!«

»Hohotovo, kapitán!«

»Do strany!«

»Hohotovo!«

Pravda, tieto rozkazy boly dávané len naoko a neznamenaly vlastne nič. Plť plávala vytrvale smerom k prostriedku rieky.

»Aké plachty máme?«

»Hlavnú, vrchnú a sťažňovú, kapitán!«

»Šesť mužov k plachtám na prednom sťažni! Rýchle, rýchle!«

»Áno, áno, kapitán!«

»Svinúť hlavné plachty a laná! Bystro, chlapci!«

»Áno, áno, kapitán!«

»Veslá k závetriu! Pripravte sa, prichádzajú! Ľavý bok! Vyrovná-á-á-ť!«

»Hotovo, kapitán!«

Plť už plávala v druhej polovici rieky. Chlapci ju vyrovnali a stiahli veslá. Voda nebola veľká, šli najviac dvoj-troj míľovou rýchlosťou. Za tri štvrte hodiny prehovorili sotva jedno slovo. Plť zanechávala dedinu. Niekoľko svetiel zablysklo vo tme a označovalo miesto, ktoré v pokoji odpočívalo a ani netušilo, aké hrozné udalosti ho očakávajú.

Čierny mstiteľ stál kľudne so založenými rukami vrhajúc posledný pohľad na javište svojich bývalých radostí a nedávnych utrpení. Prial si, aby »ona« ho teraz videla, ako na širokom mori ide v ústrety nebezpečiu bez najmenšieho znaku strachu, ako ide v ústrety svojmu osudu s pohŕdavým úsmevom na rtoch. Vedel si ľahko položiť vo svojich predstavách Jacksonov ostrov niekam do neznámych končín a tak sa díval posledným pohľadom na rodisko svoje, s bolesťou i uspokojením v srdci. I druhí dvaja piráti boli zaujatí podobnými predstavami. Konečne sa zabrali do svojich myšlienok tak, že by boli skoro zabudli na ostrov a prešli ho. Práve ešte včas poznali hroziace nebezpečie i vynaložili všetky svoje sily, aby tomu zabránili. Asi o dvoch hodinách nad ránom zakotvila plť na pobreží ostrova.

Začali vykladať náklad, brodiac sa po kolená vo vode. K príslušenstvu plti patrila i stará plachta, ktorú napäli ako stán neďaleko v kroví, aby ich zásoby boly v bezpečnom úkryte. Sami sa ovšem rozhodli spať pod širym nebom (jestli bude pekne), ako sa to patrí na riadnych pirátov.

Zašli asi tridsať krokov do lesa a za veľkým klátom rozložili oheň. Na pekáči si k večeri upiekli kúsok slaniny a zjedli k tomu skoro polovicu zásob kukurice.

Bolo to nádherné, takto hodovať ako skutoční lúpežníci v nedotknuteľnom nutrajšku lesa opusteného ostrova, ďaleko od ľudských príbytkov! Povedali si, že sa už nikdy nevrátia do civilizovaného sveta.

Plápolajúci oheň ožiaroval ich tváre a hádzal svoj červený lesk na kmene stromov, stĺporad tejto lesnej svätyne a na ligotavé listy vôkol vatry.

Keď zmiznul posledný kúsok slaniny a posledná porcia kukurice uložená bola do útrob troch zdravých žalúdkov, natiahli sa naši chlapci na tráve, naplnení súc spokojnosťou. Mohli si vyhľadať i chladnejšie miesto, ale nechceli sa pozbaviť tak romantického pocitu, aký poskytuje žiara táborového ohňa.

»Nie je to nádherné?« ozval sa Joe.

»A ešte aké!« odvetil Tom.

»Čo by tak kamaráti riekli, keby nás videli?«

»Čo by riekli? Zbláznili by sa od radosti, keby tu mohli byť. Či je nie pravda, Huck?«

»Sa rozumie!« odpovedal Huckleberry. »Mne sa tu aspoň rozhodne ľúbi! Nechcem nič lepšieho. Takto sa mám »nóbl«. Lepšie než doma pri psote a hlade. A nikto tu nerozdáva kopance a nenadáva.«

»To je pravý život pre mňa« hovorí Tom. » Nemusíš ráno vstávať a nemusíš ísť do školy, umývať sa a vôbec nemusíš robiť žiadne tie hlúposti a zbytočnosti!«

»Vieš,« pokračoval, »pirát nemusí robiť nič, keď je na suchu, Joe, ale pústovník, akým si ty chcel byť, musí sa ustavične modliť, nemá žiadnej zábavy a je vždy len sám.«

»Pravdu máš,« rečie Joe, »ale vieš, ja som o veci mnoho nepremýšľal. Ale teraz by som chcel ešte radšej byť pirátom, keď som to zkúsil, aký to krásny život.«

»Vieš,« rečie Tom, »ľudia dnes na pustovníkov mnoho nedajú, ale pirátov si každý ešte váži. A pustovník musí spať na najtvrdšom mieste, aké len najsť môže a musí si na hlavu stokať vrece a sypať popol a stáť vonku v daždi a ...«

»Prečo si musí brať vrece a sypať popol na hlavu?« spýtal sa Huck.

»Neviem! Ale rozhodne musí. Pustovníci to musia všetci robiť, je to predpis a ty tiež by si to musel, kebys bol zostal pustovníkom!«

»To by som nevydržal!« priznal sa Huck.

»A čo bys robil?«

»Neviem. Ale to bych nerobil.«

»Musel by si, Huck. Ako by si sa toho zbavil?«

»Nezniesol by to. Radšej by som utiekol.«

»Utiekol? No, to by si bol pekný pustovník! Hanba všetkých pustovníkov!«

Huck neodpovedal, lebo bol ináč zamestnaný. Práve vydlabal dieru do koštiaľa a teraz strčil do neho slámku, napchal tabakom, zapálil si uhlíkom a statočne bafkal. Pociťoval nebeskú blaženosť. Ostatní piráti mu závideli tú majestátnu rozkoš a v duchu si umienili, že sa i oni zásobia takými potrebnosťami. Zrazu rečie Huck:

»A čo vlastne robia piráti?«

Tom chytil sa vysvetlívky:

»Ach jej, tí majú vždy nádherné časy, vždy len veľké plány za lubom, zajímajú lode a zapaľujú ich, získajú peniaze a zakopávajú ich na hroznych miestach svojho ostrova, kde sú duchovia a tým podobné bytnosti, ktoré im ich strážia. A povraždia všetkých ľudí na napadnutej lodi ...«

»A ženy odnesú na svoj ostrov,« riekol Joe. »Ženy nezabíjajú.«

»Nie,« súhlasil Tom. »Nezabíjajú ženy, sú príliš šľachetní. A potom, veď sú ženy pekné!«

»A nosia nádherné šaty! Samé zlato, striebro a diamanty,« vravel Joe nadšene.

»Kto?« spýtal sa Huck.

»Nuž, piráti!«

Huck pozrel sa smutne na svoje jediné šaty.

»Mne sa zdá, že nie som oblečený, ako sa na piráta svedčí,« riekol s ľútostivým pátosom v hlase. »Mám však iba tieto jednie!«

Ale druhí dvaja ho potešovali, že onedlho bude mať nádherné šaty, akonáhle začnú svoje pirátske dobrodružstvo. Handry jeho vraj pre začiatok stačia, ač u vznešených pirátov je zvykom začínať s náležitou nádherou.

Pomaličky rozhovor začal viaznuť a na víčka našich milých tulákov sa začala usedávať ospalosť. Fajka vypadla z prstov Krvavej ruky. Finn zaspal spánkom spravedlivých. Postrach oceánu a Čierny mstiteľ stretali sa pri pokuse o spánok s väčšou ťažkosťou. V duchu odriekavali svoje modlitby, pravda ležačky, bo tu nebolo nikoho, kto by ich svojou autoritou prinútil, aby si kľakli a modlili sa nahlas. Pôvodne mali v úmysle vôbec sa nemodliť, báli sa však zajsť tak ďaleko, lebo nechceli, aby sa náhle otvorilo nebo a aby ich hrom zabil. Nechybovalo už mnoho a boli by zaspali, ale tu sa objavil votrelec, ktorý sa nedal len tak odbiť. Bolo to svedomie. Začali pocitovať neurčitý strach, že sa svojím útekom dopustili niečoho nedobrého. Potom si spomenuli na ukradené mäso a pocítili hrozné výčitky

svedomia. Chceli ich silou mocou odohnať, pripomínajúc mu, že to nie je nič, veď že už i predtým kradli cukor a ovocie. Ale svedomie sa nedalo len tak lacno presvedčiť. Konečne uznali i sami, že vziať kúsok cukru alebo ovocia je nevinná vec, ale vziať doma slaninu a šunku a iné tak cenné veci, to že nie je nič iného ako otvorená krádež, a na to je v Biblii zvláštné prikázanie. V duchu si umienili, že ich pirátske časy nesmú byť nikdy poškvrnené zločinom krádeže, dokiaľ sotrvajú v tomto zamestnaní, nikdy ani myšlienka nesmie zkaliť jeho vznešenosť.

Zdalo sa, že toto rozhodnutie postačí a milosrdný spánok konečne zahalil duševné rozpory našich podivuhodne nedôsledných pirátov.

—oOo—

XIV.

Keď sa Tom ráno prebudil, divil sa, kde je. Posadil sa, pretrel si oči a pozeral vôkol seba. Zrazu pochopil všetko. Bolo chladné, hmlisté ráno a v hlbokom tichu lesa sa vznášal rozkošný pocit mieru a kľudu. Ani lístok sa nepohnul. Ani najmenší zvuk sa nevtrel do veľkej, veľkolepej prírody. Rosné kvapky stály ako perly na listoch a tráve. Biela vrstva popola kryla oheň a tenký, modrý stĺpik dymu vystupoval rovno k nebesiam. Joe a Huck ešte spali. Kdesi hlboko v lese sa ozýval vtačí spev a iný mu odpovedal; neďaleko sa ozvalo klopanie ďatla. Chladná, vlhká šedivosť rána začala pomaly belavieť, množily sa zvuky, život sa prebúdzal. Príroda striasla s očú spánok a začala sa pre-

bierať. A tento zázrak sa rozvíjal pred zrakom zamyslenéhо chlapca.

Malý červíček sa k nemu plazil cez zarosený list, zdvíhajúc chvíľami dve tretiny svojho tela do vzduchu, a po malých prestávkach bral sa ďalej.

Tom ho so záujmom pozoroval. A keď sa k nemu červ priblížil, sedel ticho ani nedýchajúc, s nádejou stúpajúcou, alebo klesajúcou striedave podľa toho, či sa tvor k nemu blížil, alebo sa zdalo, že sa chystá v inom smere. Konečne uvažoval so skriveným telom vo vzduchu — trápna to bola pre Toma chvíľa — a pustil sa rozhodne smerom k Tomovej nohe a začal po nej putovať.

Tom v srdci zajasal, lebo to znamenalo, že dostane nové šaty — bez najmenšej pochybnosti iste nádhernú pirátsku rovnošatu. Zrazu zjavil sa húfik mravcov a šli po svojej práci; jeden z nich sa statočne potýkal s mŕtvym pavúkom päťkrát tak veľkým ako on sám a pomocou nožičiek vliekol ho rovno nahor po pni stromu. Lienka s hnedými bodkami liezla po stonku a Tom sa sohnul až k nej a zarecitoval jej:

Pánbičkova kravička,
kde máš tvojho tatíčka?
»Za horami, za dolami,
varí pivo v pivovari.«
Leť za ním ty tiež!
Heš!

Lienka rozopäla krýdla a odletela, čo Toma ani najmenej neprekvapilo, lebo vedel už dávno, že je to zvieratko dôverné a prehrešil sa proti jeho prostodušnosti už neraz.

Na to prišiel chrobák a tískal pred sebou kus voľačoho. Tom sa ho dotknul, aby videl, ako rýchle stiahne nôžky pod seba a bude sa robiť mŕtvym. Vtáci už vesele spievali. Čierny drozd sa posadil na strom nad Tomovou hlavou a s neobmedzenou rozkošou napodobňoval svojich súsedov. Na to vesele zatrilkoval a sletel až skoro k Tomovi, nachýlil hlavičku a veľmi zvedave pozoroval votrelca. Veverička prebehla okolo a v istej diaľke posadila sa na zadné, by si lepšie prezrela chlapca, lebo iste ešte nikdy nevidela živého ľudského tvora a sotva vedela, či sa ho má báť a či nie. Celá príroda bola už úplne prebudená a v činnosti. Lúče slnečné predieraly sa hustým lístim v diaľke i nablízku. Niekoľko motýlkov sa trepotalo vo vzduchu.

Tom zobudil ostatných pirátov a všetci krikom uvítali ráno. Za dve minuty sa brodili na brehu rieky, honiac sa a válajúc jeden prez druhého. Ani najmenej nebolo im clivo po domove, spiacom ešte tam v diaľke za vodou. Prúd, či náhly prírast vody odniesol ich plť, ale to im nebolo škodou, ba opačne, zmiznutie plti znamenalo len spálenie všetkých mostov medzi nimi a civilizovaným svetom.

Vrátili sa do leženia podivuhodne osviežení, s radosťou v srdciach a s hladnými žalúdkami. Čoskoro opäť vesele plápolal oheň. Huck našiel opodiaľ prameň čistej, studenej vody. Šuhaji si zhotovili čiašky zo širokých dubových listov a ochutnali vodu sladenú kúzlom pralesa, tak že im výborne nahradila rannú kávu. Joe sa dal do krájania slaniny k raňajkám, ale Tom a Huck ho požiadali, aby chvíľku počkal. Vyhľadali si v rieke príhodné miesto a hodili do vody udice. Odmena prišla skoro okamžite. Joe nemal ani čas, aby sa stal netrpelivým a už tu boli chlapci zas — s poriadnym kaprom.

niekoľkými okúnmi a množstvom menších rybičiek — zásobou to dostatočnou pre celú rodinu.

Usmažili ryby na slanine a divili sa. Lebo ešte nikdy nejedli tak dobré ryby. Nevedeli, že sladkovodná ryba najlepšie chutná, keď sa hneď dá na pekáč. Ani nepremýšľali o tom, aké divy robí spánok pod širým nebom, telocvik na voľnom vzduchu a ranný kúpeľ.

Po raňajkách sa rozložili do chládku, Huck si zapálil. Potom odišli do lesa na výskumnú výpravu. S potešením kráčali cez prevalené stromy v huštine krovím a bujnou burinou zarastenej. Miestami prišli na čistinky ozdobené zeleným kobercom mochu a klenotmi kvetny.

Našli množstvo vecí, ktoré v nich budily radosť, ale nič ich neprekvapovalo. Zistili, že je ostrov asi tri míle dlhý a asi štvrť míle široký a že breh, ku ktorému ležal najbližšie, je od neho oddelený len úzkym kanálom sotva dve sto krokov širokým.

Temer každú hodinu sa kúpali a až k večeru sa vrátili do táboru. Boli príliš hladní, na ryby čakať nebolo možno. Vrhli sa tedy na studenú šunku a nasýtiac sa, ľahli si do tienu, aby si pohovorili.

Ale rozhovor začal pomaličky viaznuť, ba prestal úplne. Ticho, posvätnosť, ktorá sa vznášala nad lesom a pocit osamelosti začal moriť duše chlapcov. Zabrali sa do myšlienok. Akási neurčitá túha ich uchvátila a vzala na seba čoskoro určitú podobu. Bola to túžba po domove. I Finn — Krvavá ruka myslel na domov. Všetci sa však hanbili za svoju slabosť a žiaden nebol dosť smelý, aby dal myšlienky svoje na javo.

Už dlhšiu dobu doliehal k ich ušiam z diaľky akýsi zvláštny zvuk, ale nevyznali sa v ňom. Teraz ale sa

stával zvuk stále zreteľnejším a požadoval pozornosť Chvíľku bolo úplné ticho ničím nerušené. Zrazu sa ozvalo z diaľky akési temné zadunenie.

»Čo je to?« zvolal Joe, tajac dych.

»Neviem,« odvetil Tom potichu.

»Hrom asi nie.« povie Huckleberry bojácne, »hrom je silnejší...« »Ticho!« prerušil ho Tom. »Počúvaj chvíľu a mlč!«

Čakali chvíľku, ktorá sa im zdala večnosťou. Tu zasa ozvalo sa posviatnym tichom vzdialené dunenie.

»Poďme sa podívať!«

Vyskočili a bežali k pobrežiu smerom k osade. Tam odhrnuli krovie a dívali sa von ponad vodu. Neďaleko pod dedinou plával parník. Jeho paluba sa zdala byť plná ľudí. Po stranách lodi plávalo niekoľko lodičiek, ale chlapci nemohli vidieť, čo robia sediaci v nich.

Zrazu sa vyvalil z boku biely dym a ako obláčeк sa niesol lenivo vzduchom; za okamih nato počuli opäť to vzdialené zadunenie.

»Už viem!« zvolal Tom. »Niekto sa utopil!«

»Tak je!« riekol Huck. »Práve tak to robili i vlani v lete keď sa utopil Bill Turner.. Strielali z kanonov cez rieku — tak vraj utopený opäť vypláva na povrch. Áno, a tiež vezmú bochníky chleba, dajú do nich rtuti a púšťajú ich na vodu. A keď bochníky priplávajú na miesto, kde je utopený, zastavia sa a zostanú stáť.

»Áno, počul som to tiež,« hovoril Joe. »Rád by som vedel, prečo to ten chlieb robí!«

»Ach, to ani nezáleží toľko na chlebe.« riekol Tom, «myslím, že hlavne záleží na tom, čo sa nad chlebom vykladá, keď ho púšťajú na vodu.«

»Ale veď nad ním nič nevykladajú!« rečie Huck. »Videl som to, keď ho púšťali a nič nehovorili.«

»Ale možno, že si to hovoria potichu pre seba. Pravdaže, len pre seba; načo nahlas! «

Druhí chlapci súhlasili, že Tom musí mať pravdu, lebo taký kus chleba, keby sa mu nič nerieklo, nemohol by predsa vedieť, kam má ísť, nemohlo by sa to od neho očakávať, aby vykonal tak vážny úkol!

»Chcel by som tam byť!« ohlásil sa Joe.

»Ja tiež!« súhlasil Huck. »Neviem, čo by som za to dal, keby som sa mohol dozvedieť, kto to bol!«

Chlapci počúvali a pozorne sa dívali. Zrazu sa Tom udrel v čelo a zvolal:

»Už viem, kto sa utopil! To sme my!«

Pozreli sa jeden na druhého a videli v sebe hrdinov. Bol to nádherný triumf. Tedy, hľadajú ich, oplakávajú. Srdcia pre nich pukaly, slzy sa za nich prelievaly. Ľudia si robili výčitky, že boli tak málo láskaví k tým úbohým chlapcom. A čo viac: o zmiznutých sa hovorilo v celej dedine, ba snáď i na jej okolí. A tá závisť ostatných chlapcov. Bolo to rovno skvostné. Už i preto hodno bolo byť pirátom!

Keď sa začalo stmievať, odišiel parník späť za svojím obvyklým povolaním a člny zmizly. Piráti sa vrátili do leženia. Jasali a srdcia sa im plnily pýchou nad tým, akej povesti si vydobily a koľko strachu narobili. Nachytali rýb, uvarili večeru, najedli sa a potom začali sa dohadovať, čo asi o nich doma myslia a hovoria. Obrázky, ktoré si vytvorili o tom všeobecnom strachu a zármutku, boly vskutku veľkolepé — podľa ich názoru. Ale keď ich stíny večera pojaly do svojho náručia, prestávali hovoriť a sedeli, dívajúc sa uprene do ohňa a ich myšlienky túlaly sa inde.

Vzrušenie zmizlo. Tom a Joe sa nemohli zbaviť spomienky na určité osoby doma, ktoré iste nemaly takú radosť z toho nádherného obratu v živote, ako oni. Vzbudily sa v nich pochybnosti a obavy. Začínalo im byť akosi nevoľno. Chvíľami vzdychnul si z nich niektorý. Pomaly začal Joe bojazlive a opatrne obchádzať smýšľanie druhých, predstavujúc si, ako sa budú dívať na návrat do civilizovaného sveta; ovšem nie hneď, ale —

Tom s opovržením odmietol tento nápad. Huck, ktorý sa dosiaľ najmenej miešal do rozhovoru, súhlasil s Tomom a kolísajúci sa pirát bol rád, že tak snadno vyviaznul a že s neprilepilo naň ani podozrenie zbabelej túžby po domove. Hádka bola účinne zažehnaná.

Noc pokročila a Huck začal podriemávať, ba i chrápať. Hneď po ňom zaspal i Joe. Tom ležal bez pohnutia istú dobu opretý o lakeť, pozorne sa na oboch dívajúc. Zrazu kľakol na zem a pri mihavom svetle táborového ohňa začal hľadať v tráve. Zdvihol a prezeral niekoľko napolo svinutých, tenučkých kôr a konečne vybral dve, ktoré sa zdaly byť vhodnými pre jeho účel. Potom priplazil sa k ohňu a červenou tužkou trápne napísal niečo na každý kus. Jednu kôru sbalil a vložil do vrecka, druhú dal do Joeovho klobúka a odtiahol ho kúsok od neho. Do klobúka vložil tiež niektoré poklady, na akých si chlapci zakladajú, medzi nimi i kus kriedy, gumovú guľočku, tri udice a jednu sklenenú guľočku, o ktorej tvrdil, že je to »pravý kryštál.« Potom vstal a kradol sa na prstoch opatrne medzi stromy, až cítil, že je von z doslychu; nato sa pustil do rýchleho behu smerom k piesčitému pobrežiu.

—oOo—

XV.

Za niekoľko minút bol Tom na pobreží a brodil sa vodou až k druhému brehu. Už bol v polovici rieky a voda mu siahala dosiaľ sotva pod paže. Prúd však nedovoloval, aby sa brodil, i pustil sa tedy odvážne do preplávania zbývajúcich sto metrov. Plával šikmo proti prúdu, ale ten ho predsa strhával rýchlejšie, než myslel. Konečne však dosiahol breh a hľadal vhodné miesto, aby sa vytiahol z vody. Ohmatal vrecko kabátu, aby sa presvedčil, či má tam, čo doňho vložil, t. j. ten kúsok kôry stromovej, a pustil sa lesom popri brehu. Z krýdla kabátu mu crčala voda prúdom. Málo pred desiatou prišiel na voľný priestor naproti osade a zazrel parník, kotviaci v tôni stromu pri brehu. Bolo ticho a spalo všetko pod hviezdnatou oblohou. Plazil sa, kryl, aby nebol spozorovaný, vošiel do vody, plával niekoľko metrov a vliezol do člnu za parníkom. Skrčil sa a s tlčúcim srdcom načúval. V tom zaznel puknutý zvon a do noci sa ozval povel k odchodu. Za minutu sa zdvihla predná časť člnu a cesta sa započala. Tom bol šťastný, že to tak dobre dopadlo, lebo, vedel, že je to posledná nočná cesta parníka. Po dlhých dvanástich minutách sa kolá zastavily, Tom vnoril sa do vody a plával vo tme ku brehu, vyliezol však von až hodne niže, lebo sa obával, že by sa s niekym mohol stretnúť.

Prebehol opustenými uličkami a zanedlho sa octnul u tetinho zadného plotu. Preliezol, prikradol sa k obloku a nazrel do osvetlenej izby.

Pri stole sedela teta Polly, Sid, Mary a matka Joe Harpera. Boli zahrúžení do rozhovoru. Medzi nimi a

dvermi stála posteľ. Tom popošiel ku dverám a pomaličky začal tlačiť kľučku. Dvere zapraskly a povolily. Opatrne ich začal postrkávať, chvejúc sa pri každom prasknutí, až otvoril ich natoľko, že by sa už mohol na kolenách preštverať. Prestrčil hlavu a opatrne začal.

»Čo to, že tá sviečka tak mrká?« zvolala teta Polly.

Tom sa poponáhľal.

»To zas asi budú dvere otvorené! . . . No, to sa rozumie! Sid, choď ich zavrieť!«

Tom zmiznul pod posteľou práve včas. Ležal chvíľu ani nedýchajúc a odliezol až skoro k samej tetinej nohe.

»Ale, ako som hovorila,« riekla teta Polly, »nebol zlý — skôr len divoch, vetroplach! Ľahkomyseľný a šibal. Taký nespratný žrebec. Nikdy to zle nemyslel

a bol najdobrosrdečnejším chlapcom na svete!« A teta začala plakať.

»Práve, ako náš Joe — stále mal plnú hlavu hlúpostí pri každom uličníctve musel byť. Ale ináč bol taký dobráčik— do smrti si budem vyčitovať, že som ho vytrepala za tú smotanu! Zabudla som, že som ju sama vyliala, poneváč skysla. Nikdy ho už neuvidím, nikdy, nikdy — ach, chudáčik môj!«

A pani Harperová srdcelomne zalkala.

»Myslím, že je Tomovi lepšie tam, kde je« ozval sa Sid. »Ale keby bol býval lepší...«

»Sid!«

Tom cítil rozhorčenie v obličaji starej panej, čo ho i nemohol pozorovať.

»Viac ani slova proti môjmu Tomovi teraz, keď je už s ním koniec! Boh bude s ním — nerob si ty oňho žiadne starosti. Ach, pani Harperová, neviem ako naň zabudnem. Bude mi všade chybeť! Bol mi predsi len útechou, čo i hrozne mučil moje staré srdce!«

»Boh dal — Boh vzal, buď meno jeho pochválené! Je to tak hrozné — ach, tak hrozné! Minulú sobotu mi Joe vypálil prskavku práve pred nosom a ja som mu nasekala, čo sa len zmestilo doňho. Keby som bola vedela, ach — keby to dnes urobil, zľúbala by som ho a vyobjímala!«

»Áno, áno, milá pani Harperová, cítim úplne s vami — cítim práve tak, ako vy! Veď len včera napoludnie vzal môj Tom mačku a nalial jej do hrdla plnú lyžicu »Všetkohoja« a ja myslela, že ten úbohý tvor obráti dom hore nohami! Bože, odpusť mi všetky hriechy, ja som Tomovi za to otĺkla hlavu náprstkom, chudáčkovi, nebožiačkovi. Ale už má po starostiach. — A posledné jeho slovo bola výčitka... Tá ma najviac bolí.«

Táto spomienka dovŕšila dielo. Teta horko zaplakala. Tomovi tiež vyhŕkly slzy, ale nie nad tetiným žiaľom, ale nad vlastným osudom. Seba mu bolo viac ľúto, než kohokoľvek iného. Počul, ako Mary plače a ako chvíľkami o ňom niečo pekného povie. Začal mať o sebe vznešenejší pojem než kedykoľvek predtým. Ale predsa len i na neho účinkoval tetin zármutok, zatúžil vyraziť von a zmeniť bôľ v jasavú radosť. Divadelná nádhera tohoto výstupu sa rovno zamlúvala jeho povahe. Odolal však a zostal ešte ležať. Počúval ďalej a z jednotlivých, nesúvislých poznámok si skombinoval, že držia ho za mŕtveho, mysliac, že sa pri kúpaní utopil a s ním i jeho kamaráti. Súdiť sa to dalo z viac príčin. Zmizla tá malá plť, niektorí chlapci prezradili, čím sa ztratení dobrodruhovia vyhrážali, že obec skoro »niečo počuje«; konečne prevládal názor, že chlapci odišli plťou a že hneď v najbližšom meste vystúpili. K poludniu však bola plť najdená proti Missouri asi tridsať míľ od St. Petersburgu — a nádej zmizla. Iste sa utopili, ináč by ich bol hlad zahnal domov už večer, keď nie ešte prv. Všeobecná mienka bola, že pátranie po utopených nemalo výsledku preto, že sa nešťastie stalo asi niekde vo víre, v kanáli, bo chlapci boli dobrí plavci a boli by sa ináč iste dostali na breh. To bolo v stredu večer. Jestli sa do nedele mŕtvoly nenajdú, bude všetká nádej márna — a v nedeľu sa bude konať pohrab.

Tom sa striasol.

Pani Harperová želala s plačom dobrú noc a chystala sa k odchodu. Ako vzájomným pudom nútené, obe žiaľom skľúčené a ťažko zronené ženy padly si okolo krku, chvíľku plakaly a uľahčiac si takto, rozlúčily sa. Teta Polly bola nežnejšia, než si priala, keď sa

od nej Sid a Mary odoberali, prajúc jej dobrú noc. Sid trochu zafňukal a Mary odišla hlasite plačúc.

Teta Polly pokľakla a modlila sa za Toma tak dojemne, tak vrele a s takou nekonečnou láskou, že sa Tom opäť rozľútostil. Keď sa odobrala na odpočinok, zostal ešte chvíľku ticho, lebo neprestávala vzdychať ani na posteli, prehadzovala sa nepokojne a stonala. Konečne však utíchla a zaspala.

Teraz sa Tom vyškriabal zpod postele, pomaly sa vyrovnal, zastienil svetlo sviečky rukou a stál dívajúc sa na ňu. Jeho srdce bolo plné súcitu. Vytiahol z vrecka svoju kôru a položil ju ku sviečke. Tu mu však niečo napadlo. Chvíľu premýšľal a váhal. Jeho tvár zažiarila šťastným rozriešením akéhosi problému; rýchle vložil zasa kôru do vrecka, zohnul sa o pobozkal tie bledé pery, obrátil sa k dverám, otvoril ich a zatiahol za sebou.

Opatrne sa bral k miestu, kde kotvil parník a našiel ho úplne opustený. Odvážne vyšiel na palubu, lebo vedel, že tam nie je nik okrem strážcu, ktorý vždycky tvrdo spí, že by ho ani kanónom neprebudil. Odviazal čln na zadku lodi, vošiel do neho a čoskoro plával po prúde vody. Keď došiel asi na míľu za dedinou, začal veslovať naprieč prúdu celou silou. Pristal hladko u brehu. Mal v úmysle vziať čln so sebou na ostrov, ako by to bol koráb a tedy vhodná korisť pre piráta, ale si uvedomil, že by to mohlo mať neblahé následky, lebo by po ňom iste všetci usilovne pátrali a to by mohlo viesť k odhaleniu ich útočišťa. Vystúpil tedy na breh a vošiel do lesa. Na chvíľku sa posadil a odpočíval, spánok ho premáhal, Tom však odolal a dal sa na ďalšiu cestu.

Bolo k ránu, ba skoro už biely deň, keď sa dostal naproti pobrežiu. Odpočinul si opäť chvíľu až slnko vyšlo a pozlátilo mohutnú rieku svojím nádherným leskom.

»Na Toma sa môžeš spoľahnuť, Huck. Ten sa iste vráti. Ten iste nebude dezertovať! Vie, že by to bolo pre piráta veľmi osudné a v tom ohľade je Tom čistý charakter. Má iste niečo za lubom. Rád by som však vedel, čo!«

»Nech je to ako chce, sú tieto veci tu naše, nie?«

»Sú, ale ešte nie. V dopise stojí, že áno, keď sa nevráti do raňajek.«

»Ale práve prichádza!« zvolal Tom s krásnym, dramatickým efektom, vstupujúc dôstojne do leženia.

Nádherné raňajky, pozostávajúce zo slaniny a rýb, boly hneď pripravené a keď sa do nich chlapci pustili, rozprával Tom svoje dobrodružstvo. Iste ho i trochu prizdobil. A keď dohovoril, nemala pýcha a domýšľavosť chlapcov medzí.

Tom si však vyhľadal tônisté miestečko a spal až do poludnia, ako keď ho do vody hodí. Druhí piráti zatiaľ pátrali v okolí a lovili ryby.

—oOo—

XVI.

Po obede si vyšla celá banda na lov korytnačích vajec na pobrežie. Začali pichať palicami do piesku a keď prišli na mäkké miesto, kľakli na kolená a hrabali rukami. Často vytiahli z jednej diery päťdesiat i šesťdesiat vajec. Boly to celkom guľaté, biele vajíčka, o niečo

väčšie než lieskovec. Toho večera mali nádhernú hostinu zo smažených vajec a v piatok ráno zasa.

Po raňajkách sa vydali s válečným revom na breh, skákali a honili sa, odhadzujúc počas behu šaty, až boli úplne nahí. Pokračovali vo svojej zábave vo vode proti prúdu, ktorý im chvíľami podrážal nohy a značnou mierou prispel k zvýšeniu veselosti. Dlaňami si striekali vodu do tvárí, blížiac sa k sebe s odvrátenými obličajmi, aby sa vyhli prúdu šplechnutej vody, až najvytrvalejší zvíťazil. Potom sa všetci traja splietli do klbka bielych nôh a rúk, pričom prskali, smiali sa a pokrikovali.

Keď už boli dosť vyčerpaní, vybehli z vody a plazili sa na suchom horúcom piesku. Ľahli si a zahrabali sa pieskom, zasa hodili sa do vody a divadlo začalo sa znovu. Konečne im napadlo, že by ich nahé telá dobre mohly predstavovať trikoty pleťovej barvy; urobili v piesku kruh a mali hneď cirkus — so troma šaškami, lebo nikto nechcel druhému postúpiť tú skvelú úlohu.

Potom hrali sa rôzne hry s guľočkami, až ich i to omrzelo. Joe a Huck opäť skočili do vody, ale Tom sa teraz bál, lebo si povšimnul, že keď odhadzoval nohavice, strhol si s členku retiazku z chrestýša. Divil sa, že ako je to možné, že nedostal kŕče, keď nemal to tajomné kúzlo pri sebe. Neodvážil sa do vody, dokiaľ ho opäť nenašiel, ale druhí dvaja boli už unavení a chystali sa k odpočinku. Jeden za druhým zašiel do ústrania, ľahli si na trávnik a — túžobne hľadeli cez rieku k rodisku, ožiarenému slnkom. Tom sa zbadal, ako palcom nohy píše slovo Becky v piesku. Pravda hneď ho rozmazal a hneval sa na seba pre svoju slabosť. Po chvíli však napísal ho znovu. Nemohol za to. Ešte raz

zničil nápis a aby sa zbavil ďalšieho pokúšania, sohnal ostatných a pridružil sa k nim.

Ale i Joeho nálada medzitým značne poklesla. Tak mu bolo hrozne úzko, že to sotva vydržal. Nemal ďaleko k slziam. I Huck bol akýsi melancholický. Tom bol tiež zlej vôle, ale snažil sa, aby sa neprezradil. Mal tajnosť, s ktorou ešte chcel mlčať. Počká, že všeobecná nechuť bude už k nevydržaniu. Vravel tedy s istou veselosťou:

»Stavil by som sa, že tu na tomto ostrove boli už piráti pred nami. Musíme sa ešte raz poriadne poobzerať, či nemajú niekde zakopaný poklad... Čo by ste povedali, keby sme prišli na nejakú skrinku plnú zlata a striebra?«

Ale jeho slová vzbudily len malé nadšenie a i to zmizlo. Nikto ani len neodpovedal. Tom zkúsil ešte niekoľko svodných spôsobov, ale i tie zlyhaly. Bola to nevďačná, odvahu odnímajúca práca. Joe sedel, vŕtal palicou v piesku a hľadel pred seba veľmi zasmušile. Konečne pohodil:

»Ach, kamaráti, nechajme to už! Chcem domov. Je tu smutno!«

»Ale nechoď, Joe, uvidíš, že sa ti tu bude čím ďalej, tým väčšmi ľúbiť,« riekol Tom. »Len si pomysli, ako sa tu krásne chytajú ryby!«

»Nestojím už ani o chytanie rýb. Chcem domov!«

»Ale, počúvaj, Joe, nikde sa nedá tak pekne kúpať, ako tu.«

»Mám dosť už i kúpania, zunovalo ma už i to. Pôjdem domov.«

»Ale, choď, ty cucáčik! Snáď len netúžiš za mamičkou?«

»Ba, chcem sa podívať na mamičku a ty by si sa tiež chcel podívať, keby si ju mal, veď si i ty taký kyslý, ako ja.«

A Joe žalostne zafňukal.

»Tak ho tedy nechajme, nech ide za mamičkou. Chudáčik, on musí za mamičkou. Nech len ide, nechajme ho! Ale tebe, Huck, sa tu ľúbi, ty tu zostaneš, však?«

Huckovo »á-n-o« neznelo zvukom radostným.

»S tebou už do smrti neprerečiem ani slova. Abys vedel« riekol Joe, obrátil sa zamračene a začal sa obliekať.

»To bude urážka!« zvolal Tom. »No, len si choď pekne domov, dostaneš, čo zaslúžiš, posmech. Huck a ja nie sme takí usmoklenci. My tu zostaneme, však Huck! Nechaj ho, nech ide, keď sa mu natoľko chce. Snáď sa i my dajako obídeme bez neho. Nemyslíš?«

Ale Tomovi bolo predsa akosi nevoľno a opanoval ho nepokoj, keď videl, ako Joe pokračuje v obliekaní. A nepríjemné bolo pozorovať i Hucka, ako sa túžobne díva na Joeove prípravy k odchodu a mlčí pritom. Joe zamieril k druhému brehu, nepovediac súdruhom svojim ani s Bohom! Toma začínala opúšťať odvaha, pozrel na Hucka. Huck nemohol zniesť toho pohľadu a sklopil oči. Po chvíli rečie:

»Ja chcem tiež za ním. Začína tu byť už veľmi smutne, poď i ty, Tom!«

»Nejdem! Len si odíďte všetci. Ja tu zostanem!«

»Ale, Tom, ja predsa len idem.«

»Nuž, choď, — kto ťa drží?«

Huck začal sbierať svoje rozhádzané šatstvo. Riekol:

»Tom, mal by si ísť aj ty. Rozmysli si to dobre, my na teba tamhľa počkáme.«

»No, to môžete čakať až do súdneho dňa!«

Huck odchodil zamračený, ťahajúc nohu za nohou a Tom stál, dívajúc sa za ním, v srdci mu burcovalo silné pokúšanie, aby zanechal svoju hrdosť a šiel i on s nimi. Dúfal, že sa chlapci zastavia, ale tí šli ďalej. Náhle i jeho prenikla nesmierna tesknota. Pustil sa v posledný zápas so svojou pýchou, zrazu pustil sa za kamarátmi a kričal na nich:

»Počkajte! Počkajte! Ešte vám niečo poviem.«

Zastavili sa a obrátili. Keď k nim došiel, začal prezradzovať svoje tajomstvo a oni ho mrzute poslúchali, až konečne pochopili úmysel, kam s vyprávkou svojou smeroval, vyrazili zo seba divoký pokrik a s jasotom prijali jeho návrh. A ubezpečovali ho, že by iste neboli odišli, keby im to bol povedal hneď. Vyhováral sa, ale pravým dôvodom bola obava, že ani to tajomstvo ich neudrží na mieste príliš dlho a preto sa rozhodnul podržať si ho v rezerve ako posledný svod.

Chlapci sa vesele vrátili a pustili sa s novou chuťou do svojich zábav, hovoriac o Tomovom prekrásnom pláne a lichotive obdivujúc jeho pôvodcu. Po chutnom obede, pozostávajúcom z rýb a vajec, riekol Tom, že by sa rád naučil fajčiť. Joe sa chopil tejto myšlienky a vravel, že by to i on chcel zkúsiť. Huck tedy zhotovil fajky a napchal ich. Títo nováčkovia »nefajčili« nikdy predtým nič iného ako zemiakovú vňať, to však štípalo jazyk a nebolo to vôbec považované za čin mužský.

Rozložili sa na zemi, opreli hlavy o lakte a začali bafať. Ale ich sebavedomie nebolo práve najväčšie.

Dym im nepríjemne chutil, trochu kuckali od neho, ale Tom riekol:

»Ale, veď je to tak ľahké! Keby som bol vedel, že to tak ľahko ide, bol by som sa to naučil už dávno.«

»A ja tiež,« vravel Joe. »Veď to nie je celkom nič!«

»Tak často som pozoroval, ako ľudia fajčia a myslel som si: keby som to i ja vedel. Ale nikdy som si nemyslel, že by sa mi to tak podarilo!« vykladal Tom.

»Práve tak i ja, pravda Huck! Som ti to už neraz spomínal. No, povedz, Huck!«

»Ó, koľkoráz!« prisvedčil Huckleberry.

»A ja som ti o tom už tiež neraz hovoril,« rečie Tom. »Snáď i storáz. Raz u jatiek. Pamätáš sa, Huck? Bol tam aj Bob Tanner, Johny Miller a Jeff Thatcher, keď som to povedal. Pamätáš sa, Huck, pamätáš?«

»Akoby nie,« odvetil Huck. »To bolo ťoho dňa, keď som ztratil šesták... nie bolo to dňom predtým.«

»Vidíš, hovoril som mu to,« rečie Tom. »Huck sa na to pamätá.«

»Myslím, že by som mohol fajčiť celý deň!« rečie Joe. »Mne to neškodí.«

»Ani mne,« riekol Tom. »Mohol by som bafkať celý deň, ale stavím sa, že by to Jeff Thatcher nedokázal.«

»Jeff Thatcher! Keby spravil dva »šluky«, je na márach. Sprobuj to raz s ním. Rád by som to videl.«

»Aj ja! A Johny Miller! Chcel by som vidieť Johny Millera, čo by sa s ním stalo!«

»To by bola zábava!« zvolal Joe. »Stavím sa s tebou o čo chceš, že by to neprežil. Spravil by »šluk« a bolo by po ňom!«

»To je isté, Joe! Chcel by som, aby nás chlapci takto videli!«

»I ja!«

»Počúvajte, kamaráti, nehovorte nikomu nič a raz, až budeme s nimi pohromade, prídem k vám a poviem: »Joe, nemáš pri sebe fajku? Chcel bych si trochu zafajčiť.« A ty na to len tak ledabolo odpovieš, ako by to nič nebolo: »Áno, mám tu svoju starú fajku a aj ešte jednu, ale tabák nemám práve najlepší.« A ja poviem: »Ale je dobrý, len nech je dosť silný.« Nato ty vytiahneš fajku a pekne si zapálime, ako starí fajčiari a tí budú vyvaľovať oči!«

»Ej, to bude znamenitý kúsok! Keby to tak mohlo byť hneď teraz!«

»No! A ešte, keď im povieme, že sme sa tomu naučili, keď sme boli pirátmi, len vtedy budú vyvalovať oči a ľutovať, že s nami neboli!«

»Krk by som na to postavil, že to bude kúsok nie každodenný!«

Rozhovor pokračoval takto ďalej. Zrazu však začal trochu mĺknuť a stával sa nesúvislým. Pomlčky sa predlžovaly, odpľúvanie stávalo sa častejším. Zdalo sa, že každý pór v ich ústach je hlbokou studňou, naplnenou slinami; sotva mali dosť času na oba výkony: na fajčenie i odpľúvanie, až prvý úplne vystal. Hrozila im vnútorná záplava. Vzdor všetkému úsiliu sa drala povodeň do hrdla a šuhaji počali kašľať. Oba nováčkovia boli bledí. Joemu vypadla fajka z bezvládnych prstov, Tomova nasledovala jej príklad. Joe rečie mdle:

»Ztratil som nôž! Mal by som ho ísť pohľadať.«

Tomovi sa zachvely rty, keď zablekotal:

»Ja ti pomôžem. Ty choď tade a ja sa pôjdem pozrieť ku studienke. Nie, ty nie, ty nemusíš s nami, Huck, my ho najdeme i sami!«

Huck sa opäť posadil a čakal hodinu. Keď sa mu zdalo čakanie už príliš dlhým, šiel sa podívať za nimi. Boli ďaleko v lese, obidvaja veľmi bledí a ospalí. Ale zdalo sa, že sa už zbavili svojich ťažkostí.

Pri večeri toho dňa mnoho nehovorili, hanbili sa. A keď si Huck po večeri pripravoval fajku a chcel aj im poslúžiť, poďakovali sa mu, že si dnes neprosia, bo im nie je akosi dobre — iste vraj asi pri obede zjedli niečo mastného.

—oOo—

XVII.

Asi o polnoci sa Joe prebudil a zburcoval kamarátov. Vo vzduchu viselo zvláštné, tiesnivé dusno, ktoré veštilo niečo hrozného. Chlapci sa pritisli k sebe a plápolanie vatry na nich pôsobilo utišujúce. Sedeli ticho a napínave očakávali, čo sa stane. Okrem malého okruhu vôkol ohňa bolo všetko pohrúžené v hustú temnotu. Mihotavý záblesk na chvíľu neurčite osvietil lístie a opäť zmiznul. Pomaly sa záblesky množily a zosilňovaly. A zasa čosi nepatrne zakvílilo vo vetvách stromov a chlapci pocítili ostrý, prudký prievan na tvárach. Striasli sa pri myšlienke, že duch noci prešiel popri nich. Chvíľku ticho. Zrazu príšerný blesk premenil noc v deň a odkryl zreteľne a jasne každú trávičku a ich tri poľakané tváre. Hrom strašne zarachotil, prešiel oblohou a ztrácal sa v diaľke so zlovestným

mručaním. Prúd chladného vzduchu prešiel ponad nich zašelestiac listím stromov. Nová divoká žiara osvietila les a hneď nato nasledovala hromová rana. Chlapcom sa zdalo, že sa im koruny stromov zrútia na hlavy. Hrôzou im stávaly vlasy na hlave a v hustej tme, ktorá nasledovala, sa pritiskli ešte tesnejšie k sebe.

Niekoľko veľkých dažďových kvapiek sa rozplesklo na listoch.

»Rýchlo, chlapci, do šiatra!« zvolal Tom.

Vyskočili a bežali preč, potkínajúc sa na koreňoch a zapletávajúc sa vo tme do úponiek rastlín — každý iným smerom. Divoký vietor skučal a hvízdal medzi stromami. Oslepujúce blesky a ohlušujúce údery hromu nasledovaly za sebou temer bez prestávok. Zrazu sa spustil hustý dážď a stále vzrastajúci víchor ho vrhal v širokých vlnách po zemi. Chlapci volali jeden na druhého, ale povyk vetra a hromobitie ohlušo-

valo ich hlasy. Konečne sa predsa dostali pod šiator a uchýlili sa pod ním. Zima a strach nimi lomcoval, voda z nich cícerkom tiekla. Boli radi, že sú traja. Pre jedného by to bolo neznesiteľné. Nemohli hovoriť, lebo stará plachta strašne plieskala a hluk bol rovno neopísateľný.

Búrka sa rozpútavala čím ďalej, tým zúrivejšie. Zrazu sa odtrhla plachta šiatra a odletela. Chlapci sa zľakli, vyskočili a držiac sa za ruky bežali cestou necestou, narážajúc každú chvíľu na neviditeľné prekážky, ponáhľali sa pod ochranné vetve obrovského dubu na pobreží. Búrka zúrila s najväčšou divokosťou. Záplava ohnivých bleskov ožiarovala i najmenšie predmety s absolutnou určitosťou. Stromy stonaly a ohýbaly sa pod nárazmi víchrice, rieka vrela a penila sa, chumáče bielej peny hnaly sa o prekot prúdom, nejasné obrysy skalísk na druhom brehu objavily sa a opäť ztratily za hustou záclonou šikmo dopadajúceho dažďa. Chvíľkami hrmotom búrky preniknul príšerný praskot niektorého z obrovských stromov, ktorý neodolal v nemožnom zápase s rozpútanými živly a zrútil sa zlomený do mládze. Hrom ustavične burácal a teraz sa zdalo, že peklo sa otvorilo a strašlivé rany, prudké, jačavé, ako výbuchy obrovských diel, rozrážaly vzduch. To živly sa rozbesnely a chcely rozdrviť celý ostrov, spáliť všetkú vegetáciu ohňom, zaplaviť potopou vody a pošliapať, pohlušiť všetky na ňom žijúce tvory. Strašnú noc zažili naši malí pošetilci.

Ale konečne boj sa utíšil, rozbúrené živly sa utišovaly, ich hrozby a zlobné mumlanie znelo stále slabšie, až konečne nastalo ticho a kľud. Chlapci sa vracali do svojho tábora, akoby boli ztratili reč. Keď ta prišli, naplnily sa ich srdcia prekypujúcou vďačnosťou a úte-

chou; veľký strom, pod ktorého širokou korunou snili a spali, ležal na zemi, prelomený v poly. V duchu si vrele blahopriali, že nestáli pod ním v osudnej chvíli, keď ho zasiahol blesk.

Dažďom premočené bolo všetko — aj ich táborový oheň. Vyčitovali si, že mohli zabudnúť na tak dôležitú vec, ako je zabezpečenie ohňa proti dažďu, ale veď ani iné deti ich veku nie sú o mnoho opatrnejšie. Teraz bola dobrá rada drahá. Boli premočení a skrehnutí až na kosť. Keď tak stáli a sťažovali sa na svoj ťažký údel, povšimnul si zrazu Tom, že kúštiček kláta, za ktorým mali oheň rozložený, zostal suchý. Fúkali dlho do tlejúceho uhlíčka, utiahnutého hlboko v pukline dreva, prikladajúc suchú kôru, ktorú našli pod úkrytom polámaných vetví, až konečne sa im podarilo vzkriesiť opäť oheň. Naň naložili hranicu vetví, až sa oheň rozhorel. Radosť sa navrátila opäť do ich sŕdc. Usušili uvarenú šunku, zasadli k jedlu a po ňom, ohrievajúc sa a sušiac, rozhovorili sa s prekypujúcou hrdosťou o svojom spoločnom dobrodružstve, až ich zastihlo ráno; lebo nikde nebolo kúska suchého miestočka, kam by sa boli položili ku spánku.

Keď prvé nesmelé paprškleky slnečné ožiarily kraj, začaly sa chlapcom zavierať víčka. Odišli na pobrežie a ľahli si. Ale žeravé lúče slnečné nedaly im dlho spať. Vstali opäť a pribrali sa mrzute k príprave raňajek. Po jedle sa cítili zasa ako včera: ovládala ich zasa túžba za domovom. Tom zbadal ihneď tie príznačné známky a začal povzbudzovať pirátov, ako vedel najlepšie, ale tí dnes málo dbali o guľočky, o cirkus, o kúpanie, ba zdalo sa, že ich už nič nezaujíma. Pripomenul im aj to impozantné tajomstvo a vzbudil v nich aspoň trochu nálady. Využil príležitosti a začal kuvať železo, kým

bolo žeravé. Navrhol, aby na čas zanechali pirátstvo a stali sa pre zmenu Indiánmi. Tento nápad zvíťazil. Netrvalo dlho a stáli nahí, namazaní od hlavy až k päte prúžkami čierneho blata ako zebry — všetci ovšem boli náčelníci — kradli sa lesom po válečnej čiare, aby prepadli pokojnú anglickú osadu.

Potom sa rozdelili na tri nepriateľské kmene a vrhli sa na seba s hrozným válečným revom a po tisícich sa zabíjali a skalpovali. Bol to krvavý deň a preto i — uspokojivý.

K poludniu shromaždili sa opäť v tábore hladní, ale šťastní. Avšak vznikla nesnádza: nepriateľskí Indiáni nemohli spolu jesť pohostinský chlieb, kým neuzavreli mier a to bolo rovno nemožnosťou, dokiaľ nevyfajčili fajku mierovú. Nikdy sa to ináč nerobí. Dvaja z divochov skoro ľutovali, že nezostali radšej pirátmi. I požiadali čo možno najveselšie o fajku a keď na nich prišiel rad, zabafčili si, ako sa svedčilo a patrilo.

A hľa! Potom boli zasa radi, že sa stali divochmi, lebo čosi získali: poznali totiž, že si už zasa môžu pofajčiť, bez toho, že by museli ísť hľadať ztratený nôž; nevoľnosť nebola tento raz práve najhoršia. Túto novú vymoženosť nechceli ztratiť nedostatkom cviku. Po večeri zkúšali to opatrne ešte raz a s výtečným výsledkom. Toto nové umenie učinilo ich šťastnejšími a pyšnejšími, ako keby boli oskalpovali všetkých príslušníkov šiestich nepriateľských kmenov. Teraz nechajme ich fajčiť, rozprávať a chvastať sa, lebo ich na tento čas nepotrebujeme.

—oOo—

XVIII.

Nebolo veru žiadnej radosti v našej dedinke toho tichého sobotňajšieho odpoludnia. Rodina Harperova a teta Polly sa obliekaly s hlbokým zármutkom a mnohými slzami do smútočných šiat. Nezvyklé ticho rozprestrelo sa nad dedinou, ktorá i sama bola veľmi tichá. Obyvatelia konali svoje denné práce roztržite a hovorili málo, často vzdychajúc. Sobotné prázdno pripadalo deťom ako záťažie. Hrať sa im nechcelo.

Odpoludnia sa Becky Thatcherová pristihla, ako blúdi okolo opusteného dvora školskej budovy; cítila sa veľmi smutnou a nenašla tam nič, čo by jej poskytlo útechy. Hovorila sama so sebou:

»Ach, kiež by som mala tú mosadznú guľočku! Takto nemám od neho žiadnej pamiatky,« a z hrdla vydral sa jej slabý ston.

Zrazu sa zastavila a riekla si:

»Práve tu to bolo. Keby sa to tak mohlo zasa stať. Nepovedala by som to — nepovedala za živý svet. Ale teraz už je neskoro, už má pokoj; už ho nikdy, nikdy neuvidím.«

Myšlienka táto ju zronila, odchádzala skľúčená a po lícach kanuly jej slzy sťa hrachy. V tom sa mihla popri nej skupina chlapcov a dievčat — Tomovi a Joeovi spoločníci v hrách — zastavili sa, pozreli ponad plot a hovorili úctivým hlasom o tom, ako Tom to i to robil, keď ho naposledy videli a ako Joe hovoril o tej maličkosti (ktorá bola hroznou predzvesťou hroznej udalosti) a každý z nich vyznačil miesto, kde ztratení chlapci vtedy stáli a dodali: »Ja som stál práve tuto,

práve tu, kde stojím teraz a ako keby si ty bol on, bol som k nemu takto blízko a on sa usmieval a mne sa niečo zazdalo, hrozné, nemohol som pochopiť, čo to bolo — ale teraz to už viem!«

Nato povstala svada, kto videl mŕtvych chlapcov naposledy a bolo mnoho tých, ktorí si privlastňovali to osudné vyznamenanie — a poskytovali dôkazy, ktoré mohli mnohí svedkovia dosvedčiť. Keď konečne bolo dosť jasným, kto ich posledne videl a kto s nimi posledne hovoril, stali sa títo posvätne vážnymi a nechali sa obdivovať ostatnými, menej šťastnými. Jeden úbožiačik ktorý nemal, čím by sa pochválil, pripomenul s istou hrdosťou:

»A mňa raz Tom Sawyer poriadne zmlátil!«

Ale táto chlúba odznela na prázdno. Veď to mohla povedať väčšina chlapcov, takže toto vyznamenanie malo veľmi lacnú príchuť. Zvoľna sa rozchádzali, ustavične vzpomínajúc ztratených hrdinov.

Keď druhého rána bolo po nedeľnom vyučovaní, začaly zvony vyzváňať miesto obvyklého jediného zazvonenia. Akási tesknota visela vo vzduchu a tento žalostný zvuk dobre sa hodil k tichému zármutku, ktorý panoval v prírode. Občania začali sa schádzať, postojac trochu v predsieni, aby si šeptom pohovorili o onej smutnej udalosti. V kostole však šeptanie prestalo, len pohrabné šelestenie smútočných šiat rušilo ticho, keď sa ženy ubieraly k svojim sedadlám. Nebolo pamätníka, že by bol tento malý kostol tak preplnený. Nastala prestávka plná temného očakávania, potom vošla teta Polly a za ňou Sid a Mary, za nimi rodina Harperova, všetci v hlbokom zármutku a celé shromaždenie i starý kňaz úctive povstali, až sa pozostalí usadili v predných laviciach. Nastalo všeobecné ticho, pre-

rušované tu i tam tichým plačom a štkaním. Kňaz započal sa modliť. Sbor zaspieval dojemný chorál a po odznení tohoto započal kňaz kázeň na thema: »Ja som vzkriesenie i život.«

V kázni načrtol kňaz také obrazy cnosti, snaživosti a zriedkavej nadanosti zmiznutých chlapcov, že každý bol hlboko v duši presvedčený, že tento obraz je pravdivý a všetci cítili výčitky svedomia, keď si spomenuli, že boli k tým úbohým chlapcom tak nespravedliví, vidiac stále len ich chyby a nedostatky. Kňaz spomenul mnoho dojemných udalostí zo života mŕtvych a tak sa objavila ich krásna, ušľachtilá povaha v pravom svetle a všetci teraz chápali, aké šľachetné a krásné boly tie epizody a uvedomili si so zármutkom, že vtedy, keď sa prihodily, zdaly sa uličníctvom, ktoré si zasluhovalo poriadneho výprasku. Precítené slová kazateľove budily čím ďalej, tým väčšie pohnutie u poslucháčov, až konečne sa nemohli už premôcť a všetci začali ľútostive štkať s truchliacimi; i kňaz, povoliac svojim citom, rozplakal sa na kazateľni.

V tej chvíli nastal na chóre zvláštny šum, avšak nikto si ho nepovšimnul. Za chvíľku nato zapráskaly kostolné dvere. Kňaz pozdvihol nad vreckovkou uplakané oči a zostal ako skamenelý. Najprv jeden pár očí, za ním druhý pár sledoval smer jeho pohľadu a zrazu vzchytilo sa celé shromaždenie a uprene hľadelo ku dverám, medzitým, čo naši traja »mŕtvi« kráčali dôstojne prostriedkom chrámu. Tom popredku, za ním Joe a za týmto Huck, ako strašiak zahalený v handry, kradol sa bojazlivo v pozadí. Boli skrytí na chóre a vypočuli svoju vlastnú pohrabnú reč.

Teta Polly, Mary a celá Harperova rodina vrhla sa na svojich postrádaných miláčkov, obsypávaly ich boz-

kami a chválorečiam nebolo konca kraja, iba chudák Huck stál zahanbený v rozpakoch, nevediac, čo robiť a kam sa schovať pred toľkými nevítanými pohľadmi. Chcel utiecť, ale Tom ho zachytil a riekol:

»Tetička, to nie je pekne. Čo tu nikoho niet, kto by rád videl a uvítal i Hucka?«

»Ach, áno, áno, milé dieťa. Vítam ťa, vítam, moja úbohá sirôtka.« A nával láskyplných pozorností, ktorým ho teta Polly zahrnula, mohol Hucka snadno priviesť ešte do väčších rozpakov než predošlá ľahostajnosť.

Tu zvolal kňaz hlasne s kazateľne:

»Buď pochválené meno Pána, od neho pochádza všetko požehnanie — spievajte! — Spievajte z celej mysli svojej a z celého srdca svojho!«

A spievali. Zavznel mohutný chorál, až sa trámy chvely a obloky triasly, medzitým, čo sa Tom Sawyer, vznešený pirát, obzeral okolo, kochal sa závistlivými pohľadmi mládeže a v srdci si priznal, že to je najskvelejšia chvíľa v jeho živote.

A keď oklamané shromaždenie prúdilo z chrámu, ozývaly sa hlasy, že by sa všetci chceli ešte raz dať poťahať za nos, už preto, aby znovu počuli tak krásny spev. Tom toho dňa dostal viac bozkov a úštipkov — podľa toho, ako sa menila nálada tety Polly — ako sa mu ich dostalo inokedy za rok. A sotva vedel, v ktorom z prejavov bolo viac vďačnosti k Bohu a v ktorom viac lásky k nemu.

—oOo—

XIX.

To bolo to veľké tajomstvo Tomovo — plán, navrátiť sa domov so svojimi bratmi pirátmi a podívať sa na svoj vlastný pohrab. V sobotu preplavili sa podvečer pomocou hrady na druhý breh Missouri a pristavili sa asi na šesť míľ za dedinou. Spali neďaleko v lese až skoro do bieleho dňa, potom bočnými uličkami dostali sa do kostola a dokončili svoj spánok na chóre medzi starým haraburdím.

V pondelok ráno pri raňajkách boly teta Polly a Mary k Tomovi veľmi prívetivé a veľmi pozorné k jeho žiadostiam. Hovorilo sa ako obyčajne. Počas hovoru riekla teta Polly:

»Nehovorím, že to nebol pekný vtip, nechať nás všetkých sužovať sa skoro celý týždeň, zakiaľ ste sa vy

dobre mali, ale je mi ľúto, že si mohol mať tak tvrdé srdce a nechať trápiť sa i mňa. Keď si mohol priplávať na hrade na svoj pohrab, mohol si prísť i dať mi vedieť, že nie si mŕtvy, že si iba utiekol.«

»Áno, tak si to mal urobiť, Tom,« riekla Mary, »a ja myslím, že by si to bol i urobil, keby si si bol na to spomenul.«

»Bol by si to urobil, Tom?« spýtala sa teta Polly, javiac znaky túžobného očakávania. »Povedz, bol by si to urobil, keby ti to bolo napadlo?«

»Ja — ja neviem. Bolo by sa s tým všetko pokazilo.«

»Tom, myslela som, že ma máš aspoň trošíčku rád,« povedala teta Polly zarmúteno a to účinkovalo. »Keby si si bol aspoň spomenul, už by to bolo iné, čo by si to i nebol urobil.«

»Ale tetička, on je dobrý,« prihovárala sa Mary, »je len trochu vetroplach — jemu je vždy náhlo, nikdy nad ničím nepremýšľa.«

»Tým horšie. Sid by na to bol iste pomyslel. A Sid by bol iste i prišiel a urobil to. Však si ty spomenieš na mňa, uvidíš, až bude pozde a budeš si vyčítať, že si o mňa tak málo dbal.«

»Ale, veď vieš, tetička, že ťa mám rád,« rečie Tom. »Lež skutkami to neprejavuješ.«

»Tak by som bol teraz rád, keby som si bol spomenul,« hovoril Tom kajúcne, »ale aspoň sa mi o tebe snívalo.«

»No, to nie je síce mnoho, ale je i to lepšie ako nič. — A čo sa ti o mne snívalo?«

»Snívalo sa mi vo stredu v noci, že si sedela tam podľa postele a Sid sedel vedľa skrine a Mary vedľa neho.«

»Áno, tak sme sedeli. Vždycky tak sedávame. Mám radosť, že aspoň vo sne si si na nás spomenul.«

»A snívalo sa mi, že tu bola pani Harperová.«

»Veď i skutočne bola. Snívalo sa ti potom ešte niečo?«

»Mnoho, moho, ale teraz sa mi to zdá už ako v hmle.«

»Premýšľaj a rozprávaj nám ďalej!«

»Tak sa mi zdá, ako by bol vietor zafúkal a — a —

»Premýšľaj... však vietor zafúkal a bol by niečo zhasil.«

Tom si prešiel prstami čelo, chvíľku uprene premýšľal a konečne zvolal:

»Už to mám! Bol by zhasil sviečku.«

»Dobrý Bože! Pokračuj, Tom, pokračuj!«

»A tak sa mi zdá, že ty si vravela: »Mne sa zdá, že sú dvere...«

»Ďalej, ďalej!«

»Počkaj chvíľočku, až si spomeniem — len chvíľočku! Áno, áno — riekla si, že sú dvere otvorené.«

»Pravdu máš, pokračuj!«

»A potom — potom — áno, ani neviem iste, ale zdá sa mi, že si kázala Sidovi, aby šiel — —

»No, no!? Čo som mu riekla, Tom? Čo som mu riekla?«

»Ty si mu riekla — ty —. Už viem, riekla si mu, aby šiel zavrieť.«

»Pánboh mi odpusť všetky hriechy! No takéto niečo som ešte v živote nevidela. Nech mi len ešte niekto povie, že sny nič neznamenajú. Hneď to musím povedať pani Harperovej. Som zvedavá, čo na to povie; vždy je proti poverám. No, tu uvidí! Ďalej, Tom!«

»Ach, už mi to pripadá jasne, ako biely deň. Potom

si povedala, že ja nie som natoľko zlý, len rozpustilý a vetroplach a — taký — myslím, že si to tak povedala — taký divoch.«

»Bože, to je výklad! Hovor chytro ďalej!«

»A potom si začala plakať.«

»Áno, áno. A nebolo to po prvé. A — ďalej?«

»Nato začala i pani Harperová plakať a riekla, že Joe je práve taký a že si bude do smrti vyčítať, že mu napráskala za tú smotanu, ktorú sama vyliala —«

»Tom! Duch svätý ťa osvietil! Videnie si mal — áno — áno. Môj Bože drahý — hovorže ďalej!«

»Potom Sid hovoril — hovoril — —«

»Myslím, že som nič nehovoril,« rečie Sid.

»Ba áno, hovoril si,« dosvedčila Mary.

»Mlčte a nechajte Toma! Čo hovoril Sid?«

»Hovoril — mne sa zdá, že hovoril, že je mi lepšie tam, kde som, ale keby som bol býval —«

»Počujete? Práve tak a doslovne tak to hovoril!«

»A ty si ho okríkla.«

»Nech som dobrá, svätá pravda. Musel tam byť nejaký anjel. Ináč to nebolo.«

»A pani Harperová rozprávala, ako ju Joe nastrašil s prskavkou a ty si hovorila o kocúrovi a o »Všetkohoji.«

»Svätá pravda!«

»A potom ste si rozprávali, ako nás hľadajú v rieke a že bude v nedeľu funus a nato ti pani Harperová padla do náručia a plakaly ste obe a potom ona odišla.«

»Doslovne tak to bolo! Zrovna tak, ľudia drahí! Keby si tu bol býval, nemohol bys to povedať vernejšie. A čo potom? Hovor ďalej, Tom!«

»Potom sa mi snívalo, že si sa za mňa modlila — a videl som ťa celkom zreteľne a počul som každé slovo,

ktoré si odriekala. Potom si si ľahla a mne ťa bolo tak ľúto, že som vzal kôru so stromu a napísal som na ňu: »Nie sme mŕtvi — sme len piráti« a položil som ju na stôl vedľa sviečky. A keď si zaspala, vyzerala si taká milá, že prišiel som k tebe a nahnul som sa a pobozkal som ťa na ústa.«

»Iste, Tom, urobil si to? Za to ti všetko odpúšťam.« Chytila chlapca a sovrela ho prudko do náručia a Tomovi sa zdalo, že je ten najväčší lotor pod slnkom.

»Bolo to od teba veľmi pekne i keď to bol iba — sen,« riekol Sid viac len pre seba, ale to všetci počuli.

»Mlč, Sid! Čo kto urobí vo sne, to by iste urobil i keby nespal. Tom, tu máš jedno veľké jablko, ktoré som ti odkladala pre príprad, že by si sa predsa voľakedy vrátil — a teraz choď už pekne do školy. Ďakujem milému Pánu Bohu, že sme ťa zasa našli. Boh je shovievavý a milosrdný ku všetkým, ktorí v ňom veria a zachovávajú jeho prikázania. On vie, že som jeho dobroty nehodna, ale keby len hodní a spravedliví dosiahli jeho požehnania, nebolo by mnoho tých, ktorí by sa tu dolu mohli veseliť a prišli do neba, až nastane nám tá veľká noc. Tak tedy choďte pekne, Sid, Mary, Tom a poponáhľajte sa! Zdržali ste i mňa dosť dlho...

Deti odišly do školy a stará pani sa poponáhľala, aby ohromila neveriacu pani Harperovú Tomovým báječným snom.

Sid mal sto chutí prezradiť svoju myšlienku: »To je úplne jasné — taký dlhý sen a bez jedinej chybičky!« ale radšej mlčal.

Akým hrdinom sa Tom zrazu stal! Neposkakoval ako obyčajne, lež kráčal dôstojne, ako známy pirát, ktorý vie, že sa naňho každý díva. A sa aj dívali! Robil

sa, ako by nevidel a nepočul, keď kráčal popri tých, čo ho obdivovali, ale bola to preňho božská pastva. Menší chlapci boli mu stále v pätách a boli hrdí na to, že ich ľudia vidia s ním a že ich neodháňa, ako keby bol bubeník v čele procesie, alebo slon, vedúci zverinec do mesta. Chlapci rovesníci ho vo všetkom napodobňovali. Boli by všetko za to dali, keby boli mali jeho slnkom opálenú kožu a jeho gloriolou ovenčenú hlavu. Ale Tom by nebol s nikým čaroval ani za cirkus.

V škole nemal obdiv medzí. Všetky deti dívaly sa ustavične s výrečným obdivom na Toma a Joeho a netrvalo dlho a títo dvaja hrdinovia stali sa ukrutne nafúkanými. Začali rozprávať lačným poslucháčom svoje dobrodružstvá — ale len začínali; zdalo sa, že sa nedostanú nikdy ku koncu, zvlášte pri ich obrazotvornosti, ktorá dodávala potrebný materiál. A keď konečne vytiahli svoje fajky a začali kľudne fajčiť, dosiahla ich sláva vrcholu.

Tom si riekol, že teraz sa môže od Becky Thatcherovej celkom odpútať a vypustiť ju z mysli. Sláva mu stačila. Vždy žil len pre slávu. Teraz, keď bol takou významnou osobnosťou, iste by naň ináč pozerala. Nech pyká teraz. Pripojil sa ku skupine chlapcov a dievčat a začal im rozprávať. Povšimnul si, že radostne poskakovala sem a tam so zapýreným obličajom a oči sa jej len tak mihaly, a robila to tak, ako by ju nič iné nezaujímalo, len toto jej poskakovanie; dusila sa smiechom, keď sa jej pri chytačke podarilo chytiť niektorú spolužiačku, ale Tom si povšimnul, že vždy chytila niektorú blízko neho a ako po ňom vždy pri tom hodila očkom. To ukojilo všetku jeho hriešnu márnivosť a tak miesto, aby si ho získala, urobila ho ešte nafúkanejším a tváril sa ešte lepšie, ako by ju ani nevidel. Ko-

nečne nechala hru a začala iba krúžiť krokom váhavým, pomalým. Stredobodom kruhu bol Tom. Niekoľkoráz vzdychla a dívala sa ukradomky, ale významne na Toma. Až si všimla, že Tom vyznamenáva pri rozhovore zvlášte Amy Lawrencovú. Pocítila ostrú bolesť v srdci, upadla do rozpakov a zarmútila sa. Chcela odísť, ale nohy ju zradily a miesto toho niesly ju bližšie ku skupine. Prihovorila sa jednému dievčaťu, skoro pri samom Tomovi stojacemu, s nútenou veselosťou:

»Á, Mary Austinová! Ty zlá, prečo si neprišla v nedeľu do školy?«

»Veď som tam bola — čo si ma nevidela?«

»Ale choď, iste? Kde si sedela?«

»V triede slečny učiteľky, ako vždycky. Ja som ťa videla.«

»Iste? Ale to je zábavné, že som ťa nevidela! Chcela som ti povedať niečo o tom pikniku.«

»To ma zaujíma. Povedz mi, kde bude?«

»U nás. Mamička mi ho chce vystrojiť.«

»Pozveš i mňa?«

»No iste, veď je to piknik pre mňa. Každého pozveme, koho ja budem chcieť a ja chcem teba.«

»A kedy bude?«

»Dosť skoro. Snáď o prázdninách.«

»Budú mnohí povolaní?«

»Áno, každý, kto je mojím priateľom — alebo chce byť« a pozrela tajne na Toma, ale ten rozprával práve Amy Lawrencovej o hroznej búrke na ostrove a ako blesk roztrhal veľký platán na tisíc kúskov, keď oni stáli od neho sotva na tri kroky.

»Môžem prísť i ja?« spýtala sa Gracie Mollerová.

»Áno.«

»A ja?« táže sa Sally Rogersová.

»Áno.«

»I ja?« spytuje sa Susy Harperová. »A Joe tiež?«

»Áno.«

A tak to šlo do nekonečna; radostne tlieskajúc rukami všetci vo skupine, jeden za druhým prosili o pozvanie okrem Toma a Amy. Tom sa chladne odvrátil a odišiel s Amy ďalej, ako by sa v ich blízkosti o podobných zaujímavostiach ani nehovorilo. Becky sa triasly rty a do očú jej vstúpily slzy. Skryla tieto známky slabosti a s nútenou veselosťou rozprávala ďalej, ale i piknik ztratil svoj predošlý pôvab. Odišla a skryla sa v ústraní, aby sa, ako ženy zvykly hovoriť, »do syta vyplakala.« Sedela dlho zádumčive s ranenou pýchou, až zaznel zvon. Vztýčila sa so mstivým pohľadom v oku, pohodila vrkôčkami a povedala si, že vie, čo vykoná.

Počas prestávky pokračoval Tom vo flirte s Amy a jeho sebeláska došla úplného uspokojenia. Stále túžil po blízkosti Becky, aby ju tým dráždil. Keď ju konečne našiel, poklesla hodne jeho predošlá nálada. Sedela uvelebená na lavičke za školou a dívala sa s Alfredom Templom do obrázkovej knižky; a boli tak hlboko ponorení do knihy a ich hlavy boly tak blízko pri sebe, že sa zdalo, akoby nevedeli o ničom, čo sa deje mimo nich. Tom pocítil prudký záchvev žiarlivosti. Začal si vyčitovať, že odmietol príležitosť k smieru, ktorú mu Becky ponúkala. Nazval sa bláznom a dal si v duchu všetky tie mená, ktoré mu práve napadly. Bol by skoro plakal od zlosti. Prechádzal sa s Amy, ktorá šťastne žvatlala, lebo jej srdce spievalo, ale Tomovi jazyk vypovedal službu. Nepočul, čo Amy hovorí a kedykoľvek zamĺkla, čakajúc na odpoveď, zmohol sa Tom len na to, že vyjachtal suché áno alebo nie a i to často

nevhodne. Stále a stále ťahalo ho to za školskú budovu, aby ešte raz videl ten neznesiteľný obraz. Nemohol si pomôcť. A privádzalo ho k šialenstvu, keď videl — ako sa mu zdalo — že Becky ani raz nedala znať, že vie, že je Tom vôbec ešte medzi živými. Ale Becky to dobre vedela; vedela však i to, že vyhráva svoj boj a tešilo ju, keď videla ho tak trpieť. Tomovi stalo sa žvatlanie Amy neznesiteľným. Poznamenal, že má to a ono vykonať — je to náhlé — a čas letí. Ale márne — Amy švitorila ďalej. Tom si povedal v duchu: Čo sa jej už nikdy nezbavím? Že sa neztratí! — Nahlas ale povedal, že sa s tou prácou už ozaj nedá odkladať. Amy odpovedala, netušiac nič hrozného, že bude naň po škole opäť čakať. A Tom ponáhľal sa preč, nenávisťou opanovaný.

»Každého iného,« škrípal Tom zubami. »Každého iného, len nie toho svätého Alojza, ktorý si myslí, že sa tak krásne oblieka a že je samá vznešenosť! Ale počkaj len! Vypráskal som ťa prvý deň, keď som ťa stretol na ulici a zmlátim ťa zasa! Len počkaj, však ťa dochytím! Takto ťa«

A v duchu mlátil, kopal, škrtil svojho soka.

»Máš dosť? Čo, máš dosť? Ja ťa naučím!«

A zápas skončil sa k jeho uspokojeniu.

Tom ponáhľal sa po škole domov. Svedomie mu nedovolilo, aby i ďalej zneužíval ľahkovernosti Amy a chcel byť nevyrušovaný vo svojej náruživosti. Becky sa opäť s Alfredom vhĺbila do knihy, ale minúty sa vliekly a Tom neprichádzal, aby sa pokochal obrazom tak nemilým. Jej víťazstvo začalo sa zastierať mrakmi a ztratila predošlý záujem úplne. Vyčitovala si, že zašla tak ďaleko. Chudák Alfred videl, že ju tratí, ale nepoznal príčiny. Vykrikoval stále úzkostlivejšie:

»Ach, to je pekný obrázok! Podívaj sa!« Ale Becky ztratila úplne trpelivosť a zvolala:

»Daj mi už pokoj. Už ma to neteší.« Vybuchla v plač, vstala a odchádzala.

Alfred sa pustil za ňou a snažil sa ju upokojiť, ale Becky sa naň osopila:

»Choď preč a nedopaľuj! Ani vidieť ťa nechcem!«

Chlapec nevedel si obrat vysvetliť. Uvažoval vo svojej zmätenosti, čo jej asi vykonal — lebo sľúbila, že budú pozerať obrázky celé odpoludnie. Becky šla ďalej a plakala. Alfred odišiel zronený do opustenej školy Cítil sa pokorený a mal zlosť. To dievča ho použilo iba za nástroj, aby ukázalo Tomovi svoj vzdor. A to jeho nenávisť voči Tomovi veru nezoslabilo. Prial si, aby mohol niečo také spraviť, z čoho by mal Tom nepríjemnosť, ale čo by jemu neznačilo žiadne nebezpečie. Zrak jeho padol na Tomovu čítanku. Tu bola príležitosť. So zvláštnym zadosťučinením ju otvoril na mieste, kde bol článok, ktorý sa mal čítať odpoludnia a oblial ho černidlom. V tú chvíľu dívala sa Becky oblokom dnu, a videla, čo Alfred počína. Zmizla, aby sa neprezradila. Ubierala sa k domovu a umienila si, že vyhľadá Toma, aby mu všetko vyzradila. Tom by jej bol za to povďačný a bolo by po trampotách. Ale než došla do pol cesty, rozmyslela si to. Prišlo jej na um, ako sa Tom k nej choval, keď hovorila o pikniku a tá myšlienka ju znovu ranila a naplnila žiaľom a studom. Rozhodla sa teda, že nič nepovie a Tom bude potrestaný za pošpinenú čítanku. Ba ešte viac sa proti nemu zatvrdila a sľúbila si, že ho bude večne nenávidieť.

—oOo—

XX.

Tom prišiel domov s náladou veľmi skleslou a podľa prvej veci, ktorú mu teta Polly riekla, bolo znať, že prišiel so svojimi bolesťami na málo sľubný trh.

»Tom, mám sto chutí remienky s teba za živa rezať.«

»Ale, tetička, čo som takého vykonal?«

»Dosť, ty lotor šibeničný. Ja idem ako starý blázon k Harperovým a rozprávam jej o tom tvojom sne a myslela som, bohvie ako bude oči vyvaľovať a tu máš: vytiahla zo svojho Joea, že si tu vtedy bol a všetko si počul. Tom, ja neviem, kam to takto dotiahneš. Tak ma to mrzí, keď si pomyslím, že si ma mohol nechať ísť k Harperovej a robiť zo seba takého blázna a ani slovíčka mi nepovedať.«

To bol nový názor na túto vec. Ráno, keď všetko tak šelmácky rozprával, pripadlo mu to, ako veľmi dobrý a podarený žart. Teraz ale videl, že to bolo podlé a ohavné. Svesil hlavu a chvíľku nevedel, čo by na to mal povedať. Až sa ozval:

»Tetička, mrzí ma, že som to urobil — ale nemyslel som na následky.«

»Ach, dieťa, ty nikdy na nič nemyslíš. Nemyslíš na nič iného než na seba. Vedel si prísť na takú myšlienku, aby si sem v noci prišiel s ostrova a vysmial sa nášmu zármutku a spomenúť si si vedel i na to, aby si zo mňa urobil blázna s tou nepravdou o sne. Ale nikdy ti ani na myseľ neprišlo, aby si nás poľutoval a zbavil zármutku.«

»Tetička, ja viem, že to bolo špatne, ale nechcel som to tak, verte mi, že nechcel. A aby si vedela, neprišiel som vtedy preto, aby som sa vám vysmial.«

»A prečo si teda prišiel?«

»Prišiel som, abych ti zvestoval, že sme živí, že sme sa neutopili; aby si si nerobila pre nás prílišné starosti.«

»Tom, Tom, bola by som tá najšťastnejšia bytnosť na svete, keby som to mohla veriť, že si vôbec kedy mal tak dobrú myšlienku, ale ty vieš najlepšie, že ti to ani nenapadlo — a ja som o tom presvedčená.«

»Ale, ver mi tetička, — nech tu hneď umriem, jestli lžem!«

»Ach, Tom, necigáň — prosím ťa necigáň! Tým to bude ešte stokrát horšie.«

»To nie je lož, tetička, je to pravda. Chcel som len, aby ste sa netrápili — a len preto a pre nič iného som neprišiel.«

»Všetko na svete by som za to dala, keby som tomu mohla veriť — za to by ti Pán Boh všetky hriechy odpustil. A vlastne mala by som byť rada, že si bol tak zlý a že si utiekol. Ale nemôžem tomu veriť. Prečo si mi to vtedy nepovedal, nešťastník jeden?«

»No, vieš, tetička, keď ste začali hovoriť o tom funuse, tak mi napadlo, aká by to bola udalosť nie každodenná, keby sme prišli a schovali sa v kostole a nemohol som, — nechcelo sa mi celú vec pokaziť. Vstrčil som tedy tú kôru zasa do vrecka a mlčal som.«

»Akú kôru?«

»Tú kôru, na ktorú som napísal, že sme pirátmi. Teraz už ľutujem, že si sa neprebudila, keď som ťa pobozkal — ver mi, že áno.«

Tvrdé ťahy v obličaji tety Polly zjemnely a v očiach jej zasvietila nežnosť.

»Tys ma bozkal, Tom?«

»Áno, bozkal som ťa.«

»Vieš iste, Tom, žes to urobil?«

»Iste tetička, celkom iste.«

»Prečo si ma pobozkal?«

»Lebo som ťa mal v tú chvíľu tak rád a ty si ležala a nariekala a mne ťa bolo veľmi ľúto.«

Tie slová znely pravdive. Stará pani nemohla zakryť, ako sa jej hlas triasol, keď riekla:

»Bozkaj ma ešte raz, Tom! — A ber sa teraz už rýchlo do školy a už ma viac nikdy nezlob!«

Sotva odišiel, bežala teta do komory a vytiahla zdrapy kabátu, v ktorom Tom piráta strúhal. Zrazu sa

zastavila, držiac kabát nerozhodne v ruke a hovorila sama sebe:

»Nie, nemám odvahy. Chudáčik iste ma zas oklamal — ale je to taká požehnaná lož, je v nej toľko útechy. Dúfam, že Boh — viem, že Boh mu odpustí, lebo bolo tak pekne od neho, keď sa spovedal; je to predsa len dobráčik. Ale nechcem sa presvedčiť, že je to lož. Nepodívam sa.«

Odložila kabát a zostala skoro minútu zamyslene stáť. Dvarazy vystrela ruku po kabáte, ale dvarazy ju i stiahla. Ešte raz sa pokúsila a utvrdila v myšlienke: »Je to dobrá lož — je to dobrá lož — nebudem sa tým trápiť.« Prehľadávala vrecká kabátu. Po chvíľke držala v ruke kus kôry a čítala so záplavou sĺz v očiach, čo na nej bolo napísané.

»Teraz by som mu odpustila i keby mal milion hriechov,« riekla.

—oOo—

XXI.

Vo spôsobe, akým teta Polly bozkala Toma, keď prišiel zo školy, bolo niečo takého, že jeho stiesnená nálada naraz zmizla a Tom cítil sa opäť dokonale šťastným. Odpoludnia šiel rozradostený do školy a náhoda chcela, že sa stretol s Becky Thatcherovou. Mal takú náladu, že bez rozpakov pustil sa za ňou a keď ju dohonil, prehovoril:

»Dnes som si počínal veľmi sprosto, Becky, a ľutujem toho. Už nikdy, nikdy do smrti sa tak k tebe nebudem chovať — poď, smierime sa, chceš?«

Dievča sa zastavilo a opovržene mu pozeralo do tváre:

»Ďakujem vám, že sa vy, pán Tomáš Sawyer chcete smieriť so mnou. Ale ja s vami už nikdy shovárať sa nebudem.«

Pohodila hlavou a odišla. Tom zostal ako oparený a nemal ani toľko duchaprítomnosti, aby jej povedal: »Na tom nám málo záleží, milosťslečinka!« až vhodná chvíľa, aby to povedal, bola preč. Nepovedal teda nič. Ale mal iste zlosť náramnú. Vrútil sa do školy a prial si, aby Becky bola chlapcom a tvoril si predstavy, ako by ju zriadil, keby ním bola. Tu mu prišla opäť do cesty a Tom neodolal, aby ju nepoctil pichľavou poznámkou. Ona však neváhala a oplatila mu dlh rovnakou mincou a nešťastie bolo hotové. Becky sa zdalo pri jej horkokrvnosti, že sa ani nebude môcť dočkať, až sa začne vyučovanie, natoľko bola netrpelivá, aby videla, ako dostane Tom výprask za pošpinenú čítanku. Umienila si, že prezradí Alfreda Templa, ale jej zlosť na Toma zmarila i tento plán.

Chuderka nevedela, ako blízko je chvíľa, keď sama bude mať veľkú mrzutosť. Pán učiteľ dosiahol najlepších liet svojho života, bez toho, že by bol ukojil svoju ctižiadosť. Jeho najvrúcnejšou túžbou bolo, aby sa stal doktorom, ale chudoba rozhodla, že nebude ničím viac ani menej, než dedinským kántorom. Každého dňa vynímal zo zásuvky záhadnú knihu a zahrúžil sa do nej vždy, keď nemalo práve niektoré oddelenie čítanie. Tú knihu mával vždy starostlive uschovanú. Nebolo nikoho v celej triede, kto by si zo srdca nebol prial, aby sa na ňu zblízka aspoň podíval, ale príležitosť sa neponúkala. Každý zo žiakov a žiaček mal svoj zvláštny názor o záhadnej knihe, ale ani dvoje mienok sa neshodovalo

a nebolo výhľadu, aby sa v tomto ohľade dopátrali pravdy.

Becky šla popri stolíku, ktorý stál vedľa dverí a všimla si, že kľúč je v zámku. Bola to skvostná chvíľa.

Obzrela sa a videla, že je sama. Okamžite octla sa kniha v jej rukách. Titulná stránka — Anatomia — profesora toho a toho — jej nič nepovedala. Hneď na druhej strane zazrela pekne prevedený barvistý obrázok — ľudskú postavu. Zrazu padol na stránku knihy tieň a do dverí vstúpil Tom; zazrel ešte obrázok, na ktorý sa Becky dívala. Becky siahla chvatne po knihe, aby ju zavrela, ale pri tom chvate mala to nešťastie, že roztrhla titulný obrázok od vrchu až do pol stránky. Hodila knihu do stolíka, otočila kľúčom a pustila sa zahanbene a zlostne do plaču:

»Tomáš Sawyer, vy ste obyčajný sprosták, takto sa prikradnúť a vyzvedieť na čo sa dívam.«

»Ako som mohol vedieť, že sa vy na niečo dívate?«

»Mal by ste sa hanbiť, Tom Sawyer; vy to iste prezradíte a čo si ja úbohá počnem, čo si ja len počnem! Pán učiteľ ma potresce a ja som ešte nikdy nebola vo škole trestaná.«

Dupla malou nôžkou a riekla:

»Len buď tak sprostý, keď chceš! Ja viem niečo, čo sa stane. Len počkaj, uvidíš! Ničomník, ničomník, ničomník!« a vybehla zo školy s novým návalom plaču.

Tom zostal chvíľu stáť, trochu zmätený jej nenadálym výbuchom, až riekol:

»Divný blázon táto dievčica. Vraj ešte nikdy nedostala vo škole bitky! To je toho! No, pravda, dievča — má takú tenučičkú kožtičku a bojí sa až hrôza. Samo sebou, že to pánu učiteľovi nepoviem, lebo je ešte mnoho iných spôsobov, ako jej odplatiť a ktoré sú nie tak hanebné, ale nič naplat! Učiteľ sa bude spytovať, kto mu knihu roztrhal. Nikto neodpovie. A urobí to, čo vždy robí: bude sa spytovať jedného za druhým a až príde rad na tú pravú, zvie to, ani mu to povedať

nemusí. Dievčatám je všetko vidieť na nose. Sú ako vosk. Dostane výprask. Väzí v tom moja milá Becky Thatcherová až po uši, nevyviazne tak ľahko.« Tom uvažoval ešte chvíľu, až ustálil: »Ale dobre, tak jej treba, iste by ma chcela vidieť práve v takom stave, — nech len pozná, ako to chutí.«

Tom pridružil sa vonku ku klbku samopašiacich chlapcov. Po chvíľke prišiel pán učiteľ a začalo sa vyučovanie. Toma učenie príliš nezaujímalo. Každú chvíľu pozdíval sa tajne smerom, kde sedela Becky Thatcherová a jej tvár ho znepokojovala. Keď všetko dôkladne uvážil, nechcel ju ľutovať, ale čo i nechcel, musel. Nemohol si zmyslieť na nič, prečo by sa na ňu vážne hneval. Konečne došiel rad na jeho čítanku a myseľ Tomova bola teraz úplne zaujatá vlastnými záležitosťami a trvalo dosť dlho, kým ich opäť vypustil z hlavy. Becky sa prebrala zo svojho zármutku a dala najavo, že ju neobyčajne zaujíma, čo sa okolo Toma deje. Neúfala, že by sa Tomovi podarilo nejako sa vyvliecť, tým, že by zaprel, že tú knihu nezašpinil on; a neklamala sa. Tajenie, ako sa zdalo, ešte zhoršilo Tomovo postavenie. Becky sa tešila, že z toho bude mať radosť a snažila sa presvedčiť sa, že radosť už skutočne má, ale priznať si musela, že si v tom nie je istá. Keď bola situácia najhoršia, mala Becky sto chutí, žalovať na Alfreda Templa, ale vynaložila všetku silu a mlčala. Hovorila si v duchu: »Iste na mňa povie, že som roztrhala ten obrázok. Ani slova nepoviem, čo hneď i umrie!«

Tom prijmúc uštedrených mu niekoľko palíc, posadil sa opäť na miesto; rozhodne to na neho nijako nepôsobilo, lebo si v duchu uľahčoval, že si snáď nevedomky prevrhol kalamár na čítanku sám — a zapieral len zo zvyku a pre formu. Bola to jeho obvyklá zásada.

Uplynula celá hodina. Pán učiteľ sedel na svojom tróne a vzduchom nieslo sa ospalé, monotónne bzučanie učiacich sa žiakov. Pomaly sa začal pán učiteľ preťahovať, zívnul, nato odomknul stolík a siahol za svojou knihou, ale zdalo sa, že váha, či ju má vybrať, alebo nechať v zásuvke. Skoro všetci školáci pozreli naňho s obvyklou túžbou, ale iba dvaja z nich pozorovali jeho pohyby so zbystreným zrakom. Pán učiteľ chvíľku za knihou roztržite siahal, potom ju vyňal, usadil sa pohodlne na stoličke a chystal sa k čítaniu.

Tom strelil očima po Becky. Zazrel pohľad uštvaného, bezmocného zajačka, na jehož hlavu je namierené ústie pušky; tak umučene hľadela chuderka. Okamžite zabudol na to, čo sa medzi nimi stalo. Rýchle sa musí niečo robiť! A hneď, okamžite! Ale tá absolutná nutnosť okamžitého rozhodnutia ochromila jeho vynalezavosť. Už to má! Skočí a chytí knihu, vybehne dvermi a utečie! Ale len chvíľku váhal a príležitosť bola prepasená — pán učiteľ otvoril knihu. Kiež by sa Tomovi vrátila tá prepasená príležitosť! Je už pozde. Becky niet už pomoci. V nasledujúcej chvíli rozhliadol sa pán učiteľ po triede. Kde-ktoré oko, každé sklopilo sa pod jeho upreným pohľadom; bolo v ňom čosi, čo i nevinného drvilo strachom. Nastalo ticho, asi kým by po desať napočítal; pán učiteľ sbieral svoj hnev. Zrazu sa ozval:

»Kto roztrhal túto knihu?«

Nikto ani muk. Špendlík by bolo bývalo v tom tichu počuť, keby bol padol na zem. Ticho trvalo a pán učiteľ skúmal tvár za tvárou, hľadajúc na niektorej znak viny.

»Benjamin Rogersi, roztrhal si ty túto knihu?«

Zapieranie. Ďalšia prestávka.

»Jozef Harper, urobil si to ty?«

Nové zapieranie. Tomovi začínalo byť čím ďalej tým nevoľnejšie pod tortúrou tých výsluchov. Pán učiteľ vypočul osvedčenia všetkých chlapcov, chvíľku uvažoval a potom sa obrátil ku žiačkam:

»Amy Lawrencová?«

Zavrtela hlavou.

»Gracie Millerová?«

Takiste.

»Zuzanna Harperová, urobila si to ty?«

Záporný pohyb hlavy. Teraz prišiel rad na Becky Thatcherovú. Tom sa triasol od päty až k hlave; cítil beznádejnosť situácie.

»Becky Thatcherová — (Tom jej pozrel do tváre; bola na smrť bledá) — roztrhla si — nie, dívaj sa mi do očí — (jej ruky zdvíhaly sa k prosbe) — roztrhala si ty tú knihu?«

Tomovým modzgom preletela myšlienka ako blesk. Vyskočil a vykríkol:

»Ja som to urobil!«

Celá trieda ostala ako omráčená nad touto neuveriteľnou hlúposťou.

Tom zostal chvíľu stáť, aby sobral svoje rozhádzané sily a keď vykročil, aby si odniesol svoj trest, zdalo sa, že prekvapenie, vďačnosť, zbožňovanie, ktoré naň žiarily z očú úbohej Becky, storáz mu vynahradia výprask. Povzbudený svojim vlastným vznešeným skutkom, prijal bez muknutia najneľútostnejší výprask, aký kedy pán učiteľ nadelil a prijal — bez najmenšieho pohnutia — i pridanú ukrutnosť: zostal dve hodiny po škole — lebo vedel, kto na neho vonku bude čakať až sa skončí jeho árešt a ztratený takto čas tiež nebude ľutovať.

Toho dňa šiel Tom spať kujúc pomstu Alfredovi Templovi, lebo Becky so studom a ľútosťou vyzradila mu všetko, nevynechajúc ani svojej zrady; ale i túžba po pomste musela ustúpiť príjemnejšiemu ešte pocitu, pocitu spánku. Zaspal a k sluchu doliehaly mu posledné slová Becky:

»Tom, ako si len mohol byť tak šľachetný!«

—oOo—

XXII.

Prázdniny sa blížily. Pán učiteľ vždy prísny, stal sa ešte prísnejším a požadoval viac, než predtým, lebo chcel, aby sa jeho trieda ako svedčí vyznačila pri verejnej zkúške, ktorá bývala každý rok. Jeho palička a pravítko teraz zriedka kedy odpočívaly — najmä medzi tými najmenšími. Len najväčší chlapci a dievčence unikli úderom. A rany, ktoré rozdával, bývaly pádné. Keď sa priblížily prázdniny, vybuchla z neho všetka tyrania, ktorá v ňom bola. Zdalo sa, že má obzvláštné potešenie v trestaní i najmenších nedopatrení. Následok toho bol, že najmenší chlapci trávili dni v strachu a trápení a v noci pomýšľali na pomstu. Neprepásli ani jedinej príležitosti, aby pánu učiteľovi niečo nepreviedli. Ale ten bol ustavične na stráži. Po každom úspešnom kúsku pomsty prišla odplata vždy tak dokonale majestátna, že chlapci vždy odchádzali z bojišťa s priehrou. Konečne sa dohovorili a sostavili plán, ktorý sľuboval skvelé víťazstvo. Zasvätili do neho i synka maliara písma, rozpovedali mu celý postup a žiadali ho o pomoc. Ten mal svoje vlastné dôvody, aby s radosťou pristal na návrh, lebo pán učiteľ stravoval sa u je-

ho rodičov a zavdal chlapcovi nejednu príčinu, aby ho nenávidel. Pani učiteľová mala v najbližších dňoch odísť niekam k rodine; nebude tedy ich plánu nič stáť v ceste. Pán učiteľ sa pripravoval na veľké udalosti vždy tak, že si trochu »nahnul« a chlapec maliarov sľúbil, že keď v deň zkúšky pozná, že »pán učiteľ má už dosť«, že tú vec prevedie, kým bude pán učiteľ driemať vo svojej stoličke. Prebudí ho až v poslednej minútke a poženie do školy.

Konečne nadišla očakávaná chvíľa. O ôsmej hodine večer bola školská budova nádherne osvetlená a ozdobená vencami a slávobránou z chvoja a kvetov. Pán učiteľ sedel vznešene za svojím trónom na podiu a obrys jeho zreteľne sa vynímal na čiernom pozadí tabule. Bol akýsi nie svoj. Tri rady lavíc na každej strane a šesť radov pred ním bolo obsadeno hodnostármi a rodičmi žiakov. Na ľavej strane za radami občanov bolo rozsiahle podium, na ktorom sedeli školáci, ktorí sa mali toho večera podrobiť zkúške. Chlapci sedeli v radoch umytí a vyfintení. Na tvárach bolo im znať, že sa cítia nevoľne vo svojich sviatočných úboroch. Za nimi boly rady nemotorných klackov, sňahové závoje dievčat, oblečených v mušelín a batist, zdobené starodávnymi príveskami po babičkách, ružovými a modrými stuhami a kvetami vo vlasoch. Zbytok miestnosti bol vyplnený zvedavcami.

Zkúška sa započala. Veľmi malý šuhajček začal prednášať:

»Malé dieťa skoro vstáva,
povinnosť si vykonáva . . .«

Sprevádzal rečňovanku svoju úzkostlive vymeranými, strnutými gestami, ako stroj — ovšem ako stroj už

trochu porúchaný. Ale šťastne dostal sa až na koniec — ač mal strach hrozný — a keď sa meravo uklonil a odchádzal na svoje miesto, odmenený bol hrmotným potleskom.

Stydlivá žiačka zašeptala: »Ja som maličká, preto mamička vodí ma do školy...« atď., uklonila sa útrpnosť vzbudzujúcou poklonou, prijala tiež potlesk a posadila sa zapýrená a šťastná.

Tom Sawyer vystúpil na podium a so zvláštnym sebavedomím spustil večne nerozborné: »Dajte mi svobodu, alebo doprajte mi smrť!« s prudkosťou a zúrivou gestikuláciou — a v prostriedku zrazu nedajbože ďalej. Strašná tréma ho zachvátila, nohy sa pod ním triasly a zdalo sa mu, že sa zadusí. Pravda, požíval očividnú sympatiu všetkých prítomných — ale ticho, ktoré zavládlo, bolo ešte horšie, než oná sympatia. Pán učiteľ sa zamračil a nešťastie bolo hotové. Tom ešte chvíľu zápolil s trémou, potom odobral sa na svoje miesto s pocitom úplnej porážky. Nasledoval veľmi slabý potlesk, ale i ten skoro utíchol.

Nato nasledovaly »Keď som ja bol mladý chlapec«, potom »Kubo brúsil hore dolu...« a iné deklamačné skvosty. Za tým nasledovalo cvičenie v čítaní a závod v šlabikovaní. Latinská veda sa vydarila. Po tomto prišlo najnádhernejšie číslo večera: »pôvodné skladby« najstaršieho dorastu dievčenského. Jedna po druhej prichádzala na kraj podia, odkašľala si, otvorila svoj rukopis, — sviazaný ozdobnou stužkou — a začala čítať, dávajúc pri tom dobrý pozor na prízvuk a interpunkciu. Thematá boly všetky jednaké, znely všetky o dnešnej slávnosti a autormi ich boly mamičky, niekde babičky a niekde ešte i ďalšia predchodkyňa až do nepamätných dôb. Jedna práca sa menovala »Priateľstvo«;

»Spomienka na staré časy«, »Náboženstvo v historii«, »Zem snov«, »Prednosti a výhody kultúry«, »Rôzne vládne formy v porovnaní a v kontraste«, »Melancholia«, »Synovská láska«, »Túhy srdca«, atď. atď.

Významným rysom týchto skladieb bola hýčkaná melancholia. Tvorci či tvorkyne nešetrili, ba rovno plýtvali vzletnými výrazy a vyhľadávali rôzne za vlasy pritiahnuté citáty a frázy. Ale čím sa obzvlášte vyznačovaly a čo ich nadobro zkazilo, bolo nezbytné a neznesiteľné »mravné poučenie«, ktoré sa tiahlo sťa chvost za každou tou prácou bez výnimky. Nezáležalo na tom, o čo šlo v tej-ktorej poviedke. Každá bola pri konci tak zakrútená, aby z nej odviesť sa dalo nejaké mravné poučenie pre potechu nábožných duší. Priezračná neúprimnosť týchto poučení však neprekáža, že tento spôsob nie je dosiaľ zo škôl odstránený a snáď kým svet svetom bude, bude táto didaktická forma víťaziť. Niet ani jednej školy v celej našej krajine, kde by mladé dámy nepovažovaly za povinnosť, zavierať svoje literárne práce nejakým mravným poučením, a tu uvidíte, že mravné poučenie práve najľahkomyselnejších dievčať v škole je vždy najdlhšie a nemilosrdne nábožensky založené. Ale dosť o tomto. Pre pravdu sa ľudia najviac zlobia, radšej mlčme a vráťme sa k výročnej zkúške. Prvá práca, ktorá bola prečítaná, mala názov »Toto zovie sa životom?« Snáď milý čitateľ prežije výťažok, ktorý si tu dovolím uviesť:

»S akými vlastnými pocity teší sa mladé dievča vo všednom behu života na dávno kýžené hody duše! Svojou obrazotvornosťou kreslí si nádherné, ružové obrazy radosti a rozkoše. V duchu vidí sa ako »Bohyňa módy« uprostred shonu slávnosti a cíti, ako všetky zraky sú uprené len na ňu. Jej graciózna postava, zahalená

v beloskvúcom úbore, vznáša sa ako víla vprostred radostného víru a v celej skvelej spoločnosti je jej pohľad najjasnejší a jej krok najľahší. V týchto rozkošných predstavách čas rýchle beží a prichádza kýžená hodina, aby ju uviedla do toho pozemského raja, po ňom túžila jej duša už od dávna. Pohádkovo pripadá všetko jej okúzlenej mysli! Všetko je tak krásné. Ale po chvíli zbadá, že pod týmto lesklým povrchom skrýva sa márnosť; lichotenie, ktoré kedysi naplňovalo jej srdce hrejúcim blahom, je jej teraz odporné a banálné. Tanečná sieň ztráca svoje kúzlo. A s újmou na zdraví a so zahorklým srdcom odvracia sa konečne a nadobudne presvedčenia, že pozemské radosti nemôžu uspokojiť túhy srdca!«

A tak ďalej, a tak ďalej. Už behom čítania ozývalo sa občas pochvalné mručanie a bolo počuť šepot: »Krásné! — Presvedčivé! — Svätá pravda!« atď., a keď táto práca bola zakončená starostlive voleným a dojemným poučením, neznal pochvalný potlesk medzí.

Potom povstalo štihlé, melancholické dievča s tvárou »umelej« bledosti, ktorá pochádza z piluliek a nedostatočného zažívania a začalo čítať svoju »báseň«. Jedna sloka snáď čitateľovi postačí:

Počujte, slyšte! Toto senát vraví:
Zahaľte v tógy čelá svoje, hlavy,
za mŕtvych páľte obeti!
Nešťastia vlny v naše brány bijú,
zničily už i slávnu Hispániu
a Boh vie, kto bude tretí?!

Málokto z prítomných síce vedel, čo znamená, ale predsa boli všetci s »básňou« spokojní.

Rad prišiel na počerné, čiernooké a čiernovlasé dievča, ktoré zaujalo efektnú vyčkávaciu pózu, vzalo na seba tragický výraz tvári a začala odmeraným hlasom:

»Videnie.«

»Noc bola tmavá a búrlivá. Na mocnej klenbe nebies nezakmitla sa ani jediná hviezdička. Len hlboké intonácie ťažkého hrmenia doliehaly chvejne k uchu. Hrozné blesky hnevive sa draly záclonami nebies a zdalo sa, že chcú všetko na prach rozdrviť, aby schladily svoju nenávisť proti slovutnému Franklinovi, ktorý sa opovážil vztiahnuť drzú ruku proti ním a obmedzovať ich moc. A prudké vetry opustily svoje mystické úkryty, zúrive duly, ako by chcely zvýšiť mohutnosť a divokosť deja. V tej temnej, hroznej chvíli túžilo moje srdce po družnej duši; však miesto toho zjavila sa ona,

»môj najdrahší priateľ, radca, utešiteľ a vodca,
radosť moja v žiali, blaho; šťastia môjho strojca.«

Vznášala sa ako vidina zo slnných hájov romantiky vybájeného Edenu, ako kráľovná krásy, zdobená len svojou vlastnou nedostižiteľnou milotou. Tak mäkký bol jej krok, že nevydával zvukov; šírila len akési rozkošné a radostné chvenie a nebyť toho, zmizla by ako každá iná nedotieravá krása. Divný smútok spočíval na jej ťahoch ako ľadové slzy na rúchu decembrovej prírody. Ukázala mi na zápasiace živly žiadajúc, aby som pozorne rozjímala o dvoch bytnostiach, ktoré mi chce predstaviť.«

Táto strašlivá historka vyplnila asi desať stránok rukopisu a skončila mravným poučením tak beznádejným pre nepresbyteriánov, že bola poctená prvou cenou.

Bola uznaná za najkrajšiu zo všetkých, ktoré toho večera boly prednesené. Starosta obce, keď odovzdal autorke cenu, vrele sa rozhovoril a pochválil jej prácu ako »najdokonalejšiu vec, akú kedy počul a že i sám Daniel Webster by na ňu mohol byť hrdý.«

Mimochodom buď tu podotknuté, že počet prác, v ktorých slovo »nádherný« bolo temer na trón posadené a kde sa o ľudských zkúsenostiach hovorilo ako o »stránkach v knihe života«, bol väčší než dostatočný.

Teraz pán učiteľ, roznežnený až do nemožnosti, odtisnul stoličku, obrátil sa chrbtom k poslucháčstvu a začal kresliť na tabuli mapu Ameriky, aby podľa nej zkúšal zo zemepisu. Ale jeho neistá ruka vypovedala mu poslušnosť a za jeho chrbtom ozval sa dusený chichot. Vedel, čomu sa smejú a vzchytil sa, aby to napravil. Smazal špongiou niekoľko čiar, aby ich opravil, ale nepodarilo sa mu to; vykrútil nákres ešte väčšmi a chichotanie stávalo sa zreteľnejším a vyslovenejším. Začal venovať svojej práci ešte väčšiu pozornosť, ako by sa rozhodnul nedať sa ničím mýliť. Cítil, že oči všetkých sú uprené na neho. Zdalo sa mu, že sa mu už kresba darí, ale chichot len neustával, ba naopak, ešte sa stupňoval.

A mal smiech i oprávnenejšiu príčinu. V povale nad jeho hlavou bolo malé okienko do podkrovnej izbičky nad učebňou; a z toho okienka visela dolu mačka, uviazaná na povraze okolo bokov; okolo hlavy a čelustí mala omotaný kus handry, aby nemohla mravčať pri tomto pomalom postupe hádzala sa mačka hore dolu, zachytávajúc sa pazúrmi za povraz alebo sekajúc packou na prázdno do vzduchu. Chichot stále vzrastal; mačka bola sotva na piaď nad hlavou pána učiteľa, ktorý bol úplne zaujatý svojou prácou; ešte

kúsok, ešte — a zachytila sa v svojom zúfalstve pazúrmi do jeho paruky, prisvojila si ju právom vlastníctva a v tom okamihu bola už aj vytiahnutá hore so svojou trofejou v labkách!

Pána učiteľova lebka zažiarila pod dopadom lúčov slávnostných svetiel ako zrkadlo — efekt bol skutočne nádherný — lebo maliarov synčok nezabudnul ho ako sa patrí — pozlátiť.

To ovšem malo za následok náhlé skončenie slávnosti. Pomsta sa zdarila. Nastaly prázdniny.

—oOo—

XXIII.

Tom vstúpil do »Sdruženia zdržanlivých«, lebo ho vábila nádherná uniforma, ktorú jeho členovia nosili pri slávnostných udalostiach. Sľúbil, že sa bude zdržovať fajčenia, pitia a surových nadávok, po celý čas členstva. Tu prišiel na novú vec — totiž, že sľúbiť, niečo nerobiť, je tým najúčinnejším spôsobom prímať k tomu, aby zo všetkých síl túžil po tom, aby robil to, čo sľúbil nerobiť. Čoskoro pocítil Tom mocnú túhu po pití a nadávaní a žiadosť tá stávala sa tak intenzívnou, že len nádej, ako sa bude pýšiť s červenou členskou stuhou, ho zdržala, aby zo sdruženia opäť nevystúpil.

Štvrtý júl, národný sviatok oslobodenia, sa blížil, ale poneváč Tom už celých štyriadvadsať hodín upel pod okovmi prísnych regulí spolku, vzdal sa myšlienky, tak dlho čakať a vložil všetku nádej v starom smierčom sudcovi Frazerovi, ktorý, ako to vypadalo, bol už na smrteľnej posteli a bude mať slávnostný pohreb, lebo bol vysokým štátnym úradníkom. Po celé tri dni za-

ujímal sa Tom o sudcov stav a lačnel po zprávach o ňom.

Časom jeho nádeje dospely tak vysoko, že i vytiahol svoju uniformu a zkúšal ju pred zrkadlom. Ale sudca mal obzvláštnu húževnatú odolnosť, ktorá by i najkľudnejšeho mohla priviesť k šialenstvu. A ešte šly chýry, že mu je lepšie a že sa uzdraví. Tom bol znechutený; cítil, že sa mu deje krivda. Ihneď vystúpil zo združenia — a ešte tej noci dostal sudca nový závrat a zomrel. Tom sa zaprisahal, že sa už nikdy nebude spoliehať na takého človeka. Pohreb bol vskutku nádherný. Zdržanliví vytiahli v celej paráde a ich vystuplý člen skoro puknul od závisti.

Vystuplý však bol opäť voľný ako vták; a to stálo za to. Mohol piť a kliať, ale ku svojmu najväčšiemu podiveniu zbadal, že sa mu toho teraz nechce. Tá skutočnosť, že môže, odňala všetkú túhu a celé jej kúzlo.

Tom zbadal i to, že tak dlho čakané prázdniny začínajú ho už nudiť. Začal písať denník, ale za celé tri dni nestalo sa nič pozoruhodného; zanechal i zapisovanie.

Obcou prešiel černošský jazz-band a vzbudil senzáciu. Tom a Joe Harper stíkli bandu hudobníkov a boli šťastní celé dva dni.

Ani národný sviatok nepriniesol nič zvláštneho. Lialo sa ako z konvy; nekonaly sa tedy žiadne sprievody a senátor Benton »najväčší muž sveta«, bol novým trpkým sklamaním; mal hodne ďaleko do troch metrov telesnej výšky, ba nebol o nič vyšší, než iní normálni smrteľníci.

Prišiel i cirkus. Po jeho odchode hrali chlapci tri dni cirkus v šiatri z roztrhaných plachiet a kobercov —

vstupné tri špendlíky pre chlapcov a dva pre dievčatá — a v štvrtý deň i cirkus zanechali.

Prišiel frenolog a hypnotizér a putovali zas ďalej, zanechávajúc osadu ešte nudnejšou než bola dotiaľ.

Tu a tam bolo niekoľko detských zábav, ale tie boly tak zriedkavé a »pekné«, že trapné prestávky medzi nimi staly sa ešte neznesiteľnejšími.

Becky Thatcherová odišla do Constantinopola,*) aby tam strávila prázdniny u rodičov — takže vskutku nebolo v celom tom živote pre Toma žiadneho jasného svetielka.

Hrozné tajomstvo polnočnej vraždy vracalo sa s chronickou presnosťou a spôsobovalo mu večnú bolesť. Žralo jeho svedomie ako trvale hlodajúca rakovina.

Dostavil sa šarlach.

Celé dva dlhé týždne ležal Tom ako lazár, mŕtvy pre svet a všetko, čo sa v ňom dialo. Bol veľmi chorý, nezaujímal sa o nič. Keď konečne sa zotavil tak ďaleko, že sa mohol postaviť na nohy, vliekol sa ochablo ulicou a zdalo sa mu, že všetko je zahalené hlbokým smútkom, všetko, každý tvor. Nastal obrat k dobru, každý sa stal pobožnejším, nielen dospelí, ale i chlapci a dievčence. Tom chodil od jedného k druhému dúfajúc, že sa mu konečne podarí najsť nejakú skutočne hriešnu tvár, ale všade stretal sa so sklamaním. Našiel Joe Harpera pohrúženého v čítanie Nového zákona a odvrátil sa smutne od tohoto nepríjemného divadla. Hľadal Ben Rogersa a našiel ho, ako navštevuje chudobných s košom milodarov. Sohnal Jimi Hollisa, ale ten

*) Mestečko v Spojených Štátoch.

upozornil ho na zvláštnu milosť Božiu a výstrahu, ktorú videl v práve pretrpenej nemoci. Každý chlapec, ktorého stretol, priložil len novú záťaž k ťarche jeho rozladenosti. A keď v zúfalstve konečne vyhľadal Huckleberry Finna a keď i u toho bol uvítaný citátom z Písma, veľký žiaľ ho zachvátil, odišiel domov a vliezol do postele uvedomujúc si, že on jediný v celej obci je stratený, navždy a navždy.

A tej noci strhla sa hrozná búrka s lejakom, hrom divo burácal a obloha horela oslepujúcimi blesky. Schoval hlavu pod perinu a s úzkosťou očakával svoju záhubu, lebo nepochyboval ani najmenej, že všetká táto hrôza deje sa len pre jeho bezbožnosť. Bol presvedčený, že príliš hrešil proti shovievavosti nebies a že toto je následok toho. Zdalo sa, že je to od nebies zbytočné márnenie munície, keď vytiahne s celou bateriou delostrelectva, aby rozdrvilo takého úbohého červíčka, ale Tom na tú myšlienku neprišiel a táto okázalosť zdala sa mu úplne prirodzenou.

Konečne sa búrka vyhýrila a ustala, bez toho, že by previedla bola svoje poslanie. Prvou Tomovou myšlienkou bola vďačnosť a sľub, že sa napraví. Druhá bola — aby radšej počkal — lebo už asi sotva bude toho roku nejaká búrka.

Na druhý deň prišli opäť lekári; Tomovi sa nemoc vrátila. Tri týždne, ktoré ešte preležať musel, zdaly sa mu večnosťou. Keď konečne vstal, sotva cítil nejakú vďačnosť, že bol zachránený, keď si spomenul, aký neveselý je jeho stav, aký je opustený, bez priateľa. Chodil po uliciach v myšlienky zabraný a našiel Jim Hollisa ako sudcu uprostred tribunálu, ktorý súdil akúsi mačku pre vraždu a to v prítomnosti jej obeti, vtáčka. Potom našiel Joe Harpera a Hucka Finna, keď jedli

ukradenú dyňu. Chudáci, i oni dostali šarlach dvarazy, práve ako on.

—o◊o—

XXIV.

Konečne sa ospalá atmosféra opäť mocne rozvlnila. Pred súdom sa začala pojednávať vražda na cintori spáchaná. V dedine sa teraz nehovorilo o ničom inom. Tom si nevedel rady. Pri každej zmienke o vražde striasol sa hrôzou, lebo ho trápilo svedomie a mal obavu; bol istý, že všetky tie poznámky boly pred ním prednesené len preto, aby z neho nenápadne niečo vytiahli, nevedel si vysvetliť, ako ho môžu podozrievať, že vie niečo o vražde, ale nikdy mu pri takejto reči nebolo voľno. Celú tú dobu bol v zimničnom chvení. Vzal Hucka na odľahlé miesto, aby s ním pohovoril medzi štyrma očima. Zdalo sa mu, že to bude pre neho veľká úľava, keď bude môcť na chvíľku odpečatiť svoj jazyk, rozdeliť sa o bremeno svojich múk s iným trpiteľom. Okrem toho sa chcel i ubezpečiť, že Huck nič neprezradil:

»Huck, povedal si niekomu niečo o tom?«

»O čom?«

»Veď ty vieš.«

»Ako sa môžeš také spytovať, — veď vieš, že nie.«

»Nikdy ani slovíčka?«

»Čo som chumaj? nikdy ani slovíčka! Prečo sa spytuješ?«

»Mal som strach.«

»Nie je to maličkosť, Tom! Ani dva dni by sme ne-

boli na žive, keby sa to niekto dozvedel. Však to vieš i sám.«

Tomovi sa uľahčilo. Chvíľku mlčal a potom riekol:

»Huck, pravda by ťa nikto nemohol prinútiť, aby si to prezradil; však nie?«

»Mňa prinútiť? Áno, keby som chcel, aby ma ten zbojník utopil ako mača, to áno. Ale ináč nie.«

»Tak je to tedy v poriadku. Myslím, že sa nám nemôže nič stať, kým budeme držať jazyk za zubami. Ale poď, budeme znovu prísahať, je to rozhodne istejšie!«

»Dobre, budeme!«

Prísahali tedy znovu slávnostne.

»Čo vlastne hovoria v obci, Huck? Mne až hlava hučí od toho.«

»Čo hovoria? Ustavične len starého Pottera spomínajú. Je mi vždy zle, keď to počujem. Najradšej by som sa niekde schoval.«

»Práve tak je to i so mnou. Myslím, že už je s ním amen. Nie je ti ho niekdy ľúto?«

»Ba je a dosť často. Veď nikdy nikomu nič zlého neurobil. Len kedy-tedy ryby chytal, aby mal na pálenku a túlal sa. Ale keď sa to vezme všeobecne, tak sme všetci takí — aspoň väčšina z nás. Ale v jadre je to dobrák. Raz mi dal pol ryby a sám mal sotva čo do úst vložiť a často mi vypomohol, keď som mal smolu.«

»Mne opravoval draka a robil udice a rád by som ho z tej diery dostať.«

»Ale to predsa nepôjde. A potom, nič by to nepomohlo, chytili by ho zasa.«

Možno. Ale mám zlosť, keď o ňom všetci tak hovoria, ako o vyvrheľovi, keď on to vôbec nevykonal.«

»Ja tiež, Tom. Keď počujem, ako o ňom rozprávajú,

že to je najkrvožížnivejší lotor pod slnkom a že už mal dávno viseť na šibenici, tak by som — ja neviem čo.«

»Áno, každý tak hovorí. Počul som vyhrážku, že by ho zlynchovali, keby ušiel trestu.«

»A veríš tomu, že by to aj urobili?«

Chlapci hovorili dlho, ale ich hovor nepriniesol im útechy. Ešte za súmraku sa potulovali v okolí izolovaného žalára snáď s neurčitou nádejou, že sa niečo stane, čo by mohlo ich nesnádze odstrániť. Ale nič sa nestalo; zdalo sa, že ani anjeli ani víly sa nezaujímajú o osud nešťastného väzňa.

Ako veľmi často, tak ani dnes neodolali chlapci a priblížili sa k zamrežovanej celle žalára a podali Potterovi balík tabaku a zápalky. Bol v prízemí a žiadnej stráže u žalára nebolo.

Jeho vďačnosť za dary, ktoré mu priniesli, vždy značne rozptýlila výčitky svedomia — ale dnes zahrýzla sa bolesť ešte hlbšie.

Videli jeden v druhom najpodlejšieho zbabelca a zradcu, keď Potter hovoril:

»Boli ste ku mne vždycky tak náklonní — chlapci — žiadny nebol tak statočný, ako vy v celej dedine. A ja na to nezabudnem, nezabudnem. Často si hovorím: robil som tým chlapcom drakov a všelijaké hračky a ukazoval som im miesta, kde je hodne rýb a mnoho služieb som im preukázal — a teraz všetci zabudli na starého Pottera, keď je v nešťastí — ale Tom nezabudol a Huck tiež nie — tí nañho nezabudnú, hovorím si a ja nezabudnem na nich! Pravda, chlapci, spáchal som hroznú vec — bol som vtedy opilý a šialený — len tak to bolo možné a teraz ho odpykám a je to správné a spravodlivé. A i najlepšie, myslím, aspoň myslím, avšak! Ale nechajme to! Neberte si to do hlavy; vy ste ma

vždy radi mali Ale vám niečo poviem: nikdy sa neopíjajte, tak sa sem nikdy nedostanete. Postavte sa takto kúsok stranou; tak, tak; je to opravdu radosť a veľká potecha, vidieť priateľské tváre, keď je človek v takej nesnádzi a nikto sem nepríde, len vy. Také milé tváre, také priateľské. Postavte sa jeden druhému na chrbáť, aby som sa dotknúť mohol tých milých tvár. Tak, tak.

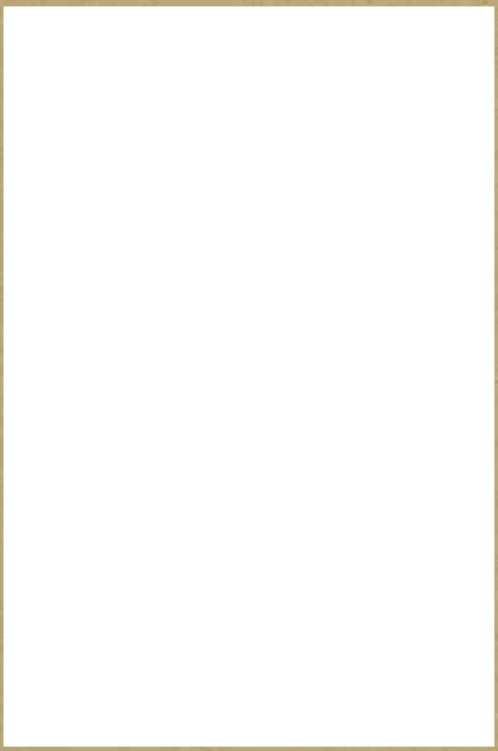

Podaj mi ruku, nech ti ju stisnem — tvoja prejde tu cez mreže, ale moja nie, je veľká. Také ručičky malé a slabé — ale pomohly starému Potterovi, ako sa patrí a pomohly by mu ešte viac, keby mohly.«

Tom šiel domov vo veľmi zlej nálade a jeho sny boly tej noci plné hrôzy. Nasledujúce dva dni sa potuloval okolo súdnej budovy a bol čímsi neodolateľne nútkaný, aby vošiel, ale bránil sa tomu zo všetkých síl. Huckovi sa dialo práve tak. Jeden druhému sa bedlive vyhýbali. Odišli a zasa sa vracali, osudná príťažlivosť vábila ich hneď späť. Tom naťahoval uši, kedykoľvek niekto vyšiel zo súdnej budovy, ale zprávy, ktoré počul, ho málo uspokojily; sieť sťahovala sa okolo ubohého Pottera stále beznádejnejšie a užšie. Koncom druhého dňa ozývala sa jediná a jednotná mienka, že svedectvo Indiána Joeho je pevné a neochvejné a že nieto ani najmenšej pochybnosti, aký rozsudok porota vynesie.

Tom túlal sa toho večera dlho do noci vonku a bolo už hodne pozde, keď vkĺzol opatrne oknom do ložnice. Bol veľmi rozčulený. Trvalo mnoho hodín, až usnul. Druhého dňa schádzalo sa celé mestečko k súdnej budove. V stiesnenom dave obecenstva zastúpení boli mužovia a ženy počtom rovnakým. Po dlhom čakaní vošli vážne porotci a zaujali svoje miesta, za nimi Potter, bledý a chudý, bojazlivý a skleslý bol privedený v reťazoch a bol posadený na miesto, kde ho všetky tie zvedavé oči mohly dobre vidieť; nie menšia pozornosť venovaná bola Indiánovi Joemu, ktorý stál so zasmušilým zrakom ako vždy. Po dlhšej pauze vstúpil sudca a slávnostne vyhlásil začiatok súdu.

Obvyklý šepot medzi právnikmi a šuchot papieru. To všetko zväčšovalo zvláštnu slávnostnú náladu napjatého očakávania.

Bol predvedený svedok, ktorý potvrdil, že skoro zrána toho dňa, keď bola vražda spáchaná, pristihol

Pottera, keď sa umýval v potoku a že hneď ušiel. Po niekoľkých ďalších dotazoch riekol verejný žalobca:

»Dajte otázky tomuto svedkovi.«

Obžalovaný pozdvihol na chvíľku zrak, ale opäť ho sklopil, keď jeho obhajca prehlásil:

»Nemám žiadnej.«

Ďalší svedok dosvedčil, ako vedľa mŕtvoly našiel nôž. Verejný žalobca zasa riekol:

»Dajte svedkovi svoje otázky.«

»Nemám pre neho žiadnych otázok,« odpovedal Potterov obhajca.

Tretí svedok odprísahal, že často vídal ten nôž v rukách Potterových.

»Spýtajte sa svedka.«

Obhajca Potterov mlčal.

Tváre poslucháčstva začaly javiť nespokojnosť. Čo ten obhajca chce vydať svojho klienta na milosť a nemilosť, že ani prstom nehne?

Niekoľko svedkov svedčilo ohľadne podozrelého chovania sa Potterovho, keď bol privedený na miesto vraždy. Odstúpili, obhajca ani tým nepodal otázky.

Každá podrobnosť priťažujúcich okolností, ktorá sa stala na cintore toho rána, na ktoré sa prítomní tak dobre pamätali, bola dosvedčená dôveryhodnými svedky, ale ani jednému z nich nepredložil Potterov obhajca otázok. Zmätok a nespokojnosť v radoch poslucháčov javily sa v mrmlaní a vyvolaly upozornenie predsedu súdu. Teraz prehlásil štátny zástupca:

»Prísahou občanov, ichž slovám možno úplne veriť, zistili sme, že tento zločin určite spáchal tam ten nešťastný muž. Tým je náš úkol skončený.«

Tichý ston opustil ústa Potterove, zakryl si tvár dlaňami a kolísal sa zvoľna s boka na bok. Medzitým v miestnosti zavládlo hrobové ticho. Mnohí mužovia boli dojatí a útrpnosť početných žien javila sa v slziach. Obhajca obžalovaného povstal a začal hovoriť:

»Slávny súd! Na počiatku pojednávania snažili sme sa poukázať na to, že náš klient spáchal tento hrozný čin pod vlivom slepého a nezodpovedného opojenia alkoholom. Rozmysleli sme si však inak a od tej obhajoby odstupujeme. (Obrátiac sa k výkonnému úradníkovi:) Zavolajte Tomáša Sawyera!«

Zmätok a vzrušenie objavilo sa na tvárach všetkých prítomných, nevynímajúc ani Pottera. Všetky oči spočívaly s údivom a záujmom na Tomovi, ktorý povstal a zaujal miesto na podiu. Vypadal divoko, lebo mal prenáramný strach. Složil prísahu.

»Tomáš Sawyer, kde si bol dňa siedmeho júna asi o polnoci?«

Tom pozrel do zatvrdlej tváre Indiána Joeho a jazyk mu vypovedal službu. Shromaždenie načúvalo so zatajeným dychom, ale slová neprichádzaly. Za niekoľko okamihov vrátilo sa chlapcovi trochu sily a podarilo sa mu vložiť z nej toľko do hlasu, že aspoň časť obecenstva mohla počuť:

»Na cintore!«

»Trochu hlasnejšie, prosím. Neboj sa. Bol si«

»Na cintore!«

Pohŕdavý úsmev zahral na tvári Indiána Joeho.

»Bol si niekde nablízku hrobu Williamsovho?«

»Áno!«

»Hovor trošičku hlasnejšie. Ako ďaleko si bol?«

»Tak ďaleko, ako som od vás.«

»Bol si ukrytý, a či nie?«

»Áno, bol.«

»Kde?«

»Za stromami, ktoré sú za tým hrobom.«

Indián sa trhol.

»Bol niekto s tebou?«

»Áno. Šiel som ta s«

»Počkaj — počkaj chvíľku. Nezáleží mi predbežne na mene tvojho spoločníka. Až príde čas, zavoláme si aj jeho. Mali ste tam niečo so sebou?«

Tom váhal a díval sa zmäteno.

»Povedz, nič sa neboj! Za pravdu sa nikdy báť nemusíš. Čo ste tam mali so sebou?«

»Len — len — zdochlú mačku!«

To vzbudilo všeobecnú veselosť.

»Predložíme kostru onej mačky. Teraz nám ale povedz všetko, čo sa vtedy stalo — povedz to svojím vlastným spôsobom, pekne svojimi slovami — nič nevynechávaj a neboj sa.«

Tom začal — s počiatku váhave, ale keď sa rozhovoril, plynuly mu slová vždy ľahšie; po chvíľke všetko umíklo a bolo počuť len jeho hlas; všetky oči boly uprené naňho; s otvorenými rty a zatajeným dychom počúvali jeho slová, líčiace hrôzy strašného deju. Rozčulenie dosiahlo vrcholu, keď Tom vravel:

»A keď doktor sa zahnal tou doskou a Potter padol, skočil Indián Joe s nožom a«

Bác! Ako blesk skočil rudoch k obloku, odsotil tých, čo mu stáli v ceste a zmiznul.

—oOo—

XXV.

Tom stal sa opäť ospevovaným hrdinom — miláčkom starých, závisťou mládeže. Jeho meno dostalo sa i do nesmrteľnej tlače, lebo miestny časopis náležite zvečnil jeho zásluhu. Boli mnohí, ktorí verili, že sa stane prezidentom, ovšem — jestli unikne šibenici.

Ako obyčajne, vrtkavá, nemysliaca verejnosť si teraz Pottera nesmierne obľúbila a láskala ho srdečne, práve tak, ako ho predtým zatracovala. Ale tak to už je na svete a nebude ináč. A konečne, do toho nás nič.

Vo dne Tom prekypoval jásavou radosťou a pýchou, ale jeho noci boly plné hrôzy. Indián Joe ho ustavične vo sne znepokojoval a z jeho očí vždy sršala pomsta a záhuba. Sotva sa mohlo vyskytnúť pokušenie, ktoré by ho bolo primalo, aby zostal vonku po západe slnka. Úbohý Huck nachádzal sa v stave práve tak hroznom, lebo toho večera pred súdnym pojednávaním Tom rozpovedal všetko Potterovmu obhájcovi a Huck mal náramný strach, že jeho účasť vo veci predsa sa prezradí, hoci ho Indián Joe svojím útekom zachránil, že nemusel svedčiť pred súdom.

Chudák, uprosil síce advokáta, aby ho neprezradil, ale čo na tom? Keď Toma hrýzlo svedomie, že odišiel v noci do advokátovho domu a rozpovedal mu celú hroznú udalosť, vzdor tomu, že jeho rty boly zapečatené najprísnejšou a najstrašnejšou prísahou, Huckova dôvera v ľudstvo mocne poklesla. Vo dne mal Tom radosť, že vec vyzradil, lebo Potterova vďačnosť bola nesmierna; ale v noci si želal, aby bol mal ústa sied-

mimi zámky zavreté. Tom sa skoro ustavične bál, že Indiána Joeho nikdy nechytia. Bol istý, že nebude môcť bezpečne dýchať, dokiaľ ten človek nebude mŕtvy a dokiaľ neuvidí jeho mŕtvolu.

Bola vypísaná odmena na chytenie Indiána, okolie bolo bedlive preskúmané, ale po Indiánovi ako by sa zem bola zavrela. Jeden z tých vševedúcich, úctu vzbudzujúcich zázrakov, detektiv zo St. Louisu prišiel, pátral, potriasal hlavou, díval sa chytrácky a docielil úspechu, akého dosahujú obyčajne i jeho kolegovia, to jest »našiel kľúč k záhade«. Ale taký »kľúč« sa nedá obesiť pre vraždu a tak, keď detektiv dokončil stopovanie a odišiel domov, cítil sa Tom práve tak neistým ako predtým.

Dni sa pomaly vliekly a každý ako by odniesol so sebou malinký kúsok z Tomovho strachu.

—oOo—

XXVI.

V živote každého podareného chlapca musí nadísť doba, keď ho uchváti nepotlačiteľná túžba hľadať a vykopávať ukryté poklady. A táto túžba uchvátila raz i Toma. Vybehol, aby našiel Joe Harpera, ale nemal úspechu. Hneď začal sháňať Bena Rogersa; ten však odišiel na ryby. Konečne postretnul náhodou Hucka Finna »Krvavú ruku«. Huck sa dal vždy naviesť na hocčo. Tom ho odviedol na tajné miesto a sdelil mu dôverne celú vec. Huck súhlasil. Huck vždy súhlasil, keď šlo o nejaký podnik, ktorý poskytoval zábavu a nevyžadoval kapitálu, lebo on mal nadbytok takého času, ktorý nie je peniazom.

»Kde budeme kopať?« spytoval sa Huck.

»Ech, kde sa dá, všade.«

»Čo, možno najsť poklad hocikde?«

»Nie, to už nie. Je zakopaný práve na významných miestach, niekdy na ostrovoch, niekdy v spráchnivelých bednách pod koncom tlstej vetve starého suchého stromu, práve na mieste, kde padá o polnoci tieň. Ale hlavne pod podlahami starých, opustených chalúp, kde straší!«

»Kto to schováva?«

»Nuž, zbojníci, kto iný! Čo myslíš? Snáď stará Blažková, nie?«

»Ja neviem. Keby bol poklad môj, neschoval by som ho; premárnil by som všetko a mal by som sa dobre!«

»Ja tiež; ale zbojníci to tak nerobia. Oni poklad schovajú a nechajú ho tam.«

»A už si potom preň nikdy neprídu?«

»Nie. Vždy síce povedia, že prídu, ale obyčajne zabudnú, aké si urobili značky, alebo zahynú, pomrú. Rozhodne tam leží vždycky veľmi dlho a zhrdzavie; a razom najde niekto kus starého papieru a na tom je napísané, ako sa tie značky najdú — a ten papier sa musí skúmať a lúštiť celý týždeň, ponevač sú to samé značky a hieroglyfy . . .«

»Čo?«

»Hieroglyfy — obrázky a podobné veci, ktoré sú tak podivné, že by si povedal, že nič neznamenajú.«

»Ty máš nejaký taký papier, Tom?«

»Nemám.«

»Ako tedy poznáš, čo tie značky značia?«

»Nepotrebujem žiadnych značiek. Vždycky ich zakopú v nejakom dome, kde straší, alebo na nejakom

ostrove, alebo pod suchým stromom, z ktorého trčí silná vetev.«

Jacksonov ostrov už sme trochu preskúmali a môžeme to tam ešte raz zkúsiť. Vieš o tej chalupe za potokom, tam je hromada takých stromov.

»A je poklad pod každým tým stromom?«

»Ale, choď do hája! Nie!«

»Ako tedy budeš vedieť, pod ktorým kopať?«

»Pod všetkými!«

»Dobre, ale to bude trvať celé leto.«

»A keď? Predstav si, že najdeš mosadzný hrniec so sto dolármi, celý hrdzavý, alebo spráchnivelú skrinku plnú diamantov. No, čo povieš na to?«

Huckove oči zažiarily.

»Ó, to bude veľkolepé, Tom. Dáš mi len tých sto dolárov a diamanty si môžeš nechať ty.«

»Dobre, ale nemysli, že tie diamanty budú k zahodeniu. Niektorý má cenu dvadsať dolárov za kus. Len tie najmenšie sú tak asi po doláre.«

»Ale choď! Iste?«

»Iste — spýtaj sa, koho chceš, každý ti to povie. Videl si už vôbec niekedy diamant?«

»Nakoľko sa pamätám, ešte nie.«

»Ojej, králi ich majú hromady.«

»A ako vyzerajú králi, Tom, ešte som žiadneho nevidel.«

»To si myslím, že nie. Ale, keby si šiel do Europy, uvidíš ich tam behať hodne.«

»A behajú?«

»Behajú — si ty len chumaj! Nie?«

»Tak, čo hovoríš, že behajú?«

»Si ty truhlík! Chcel som tým povedať, že ich tam uvidíš hodne — nie behať, — prečo by behali? Chcem len to riecť, že ich tam uvidíš — mnoho a mnoho; to sa tak predsa hovorí! Ako je na príklad ten starý hrbatý Richard.«

»Richard! A ako sa menuje druhým menom?«

»Nemá žiadneho druhého mena. Králi majú len jedno, krstné meno.«

»Nie?«

»Pravda, že nie!«

»Nuž, pre mňa, keď sa im to ľúbi; ale ja by som nechcel byť kráľom a mať len jedno meno ako murín. Ale poslúchaj — kde chceš kopať najprv?«

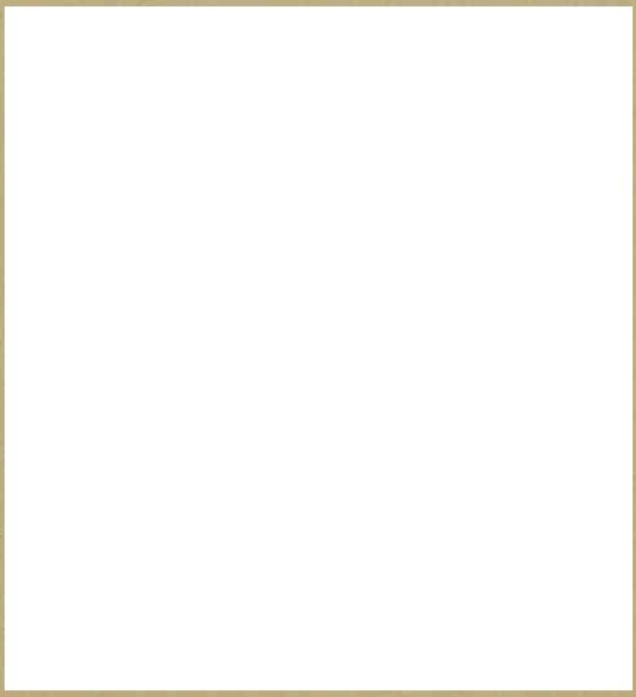

»To ešte neviem. Myslím, že by sme mali najprv zkúsiť ten starý strom za potokom, čo myslíš ty?«

»I ja to myslím.«

Našli si tedy polámaný čakan a lopatu a vydali sa na svoju trojmíľovú cestu. Došli na miesto, uhriati a zadychčaní a vrhli sa do tône košatého brestu, aby si odpočinuli a zafajčili.

»Takýto život sa mi ľúbi,« rečie Tom.

»Aj mne.«

»Počuj, Huck, čo budeš robiť so svojím podielom, keď ten poklad najdeme?«

»Každý deň si kúpim párek a pohár citronky a pojdem do každého cirkusu, ktorý k nám príde. Bude to život!«

»A nič si z toho neusporíš?«

»Usporiť? Načo? To by nemalo žiadneho smyslu. Tato by sa mohol raz zasa vrátiť a už by to nebolo moje. A čo ty, Tom, budeš robiť so svojím podielom?«

»Kúpim si nový bubon a naozajstný meč a červenú kravatu a mladého buldoga a ožením sa.«

»Oženíš sa?«

»Áno, áno.«

»Tom, — ty nemáš v hlave všetko v poriadku!«

»Len pomaly, — uvidíš!«

»Ale, veď to je to najhlúpejšie, čo by si mohol urobiť. Podívaj sa na môjho tatu a mamu. Ustavične sa len vadili a bili. Nič iného nerobili, len sa vadili a bili.«

»A, to sa mýliš, lebo dievča, ktoré si ja chcem vziať, sa hádať a biť nebude.«

»Ja myslím, Tom, že sú všetky rovnaké. Len by sa hašterily. Rozmysli si to ešte dobre. Radím ti to po priateľsky. Ako sa volá tá tvoja dievka?«

»Voľakedy ti to poviem — ale teraz ešte nie!«

»Dobre — zadrž si. Len to by som ti ešte rád povedal, že keď sa oženíš, budem ja ešte opustenejší než som dnes.«

»Nie, to nebudeš, prídeš k nám a budeš bývať s nami. Ale už prestaňme a chyťme sa do kopania.«

Kopali pol hodiny, ale výsledok rovnal sa nule. Vytrvale pracovali ďalej, až sa z nich pot valil, ešte ďalšiu pol hodinu, ale ani po tej žiadneho úspechu. Huck riekol:

»Zakopávajú ho vždycky tak hlboko, ako tu?«

»Niekedy — nie vždycky. Obyčajne nie. Myslím, že sme nenašli to pravé miesto.«

Vyhľadali si tedy nové miesto a začali kopať poznovu. Šlo to teraz už pomaly, ale predsa ešte dosť rezko. Kopali chvíľu mlčky. Konečne sa Huck oprel o lopatu, sotrel si rukávom perly potu s obočia a riekol:

»Kde budeme kopať potom, až tuto dokončíme?«

»Myslím, že pôjdeme k tomu starému stromu za »Krivým«, za vdovinou vilou.«

»Myslím, že tam iste bude. Ale nevezme nám ho vdova? Je na jej pozemku.«

»Ale kde, ona a vziať! Možno, že bude probovať, ale márne; nedáme jej. Keď niekto najde, nech je to kto chce, nejaký zakopaný poklad, náleží jemu. A nezáleží na tom, komu patrí ten pozemok.«

To Hucka uspokojilo. Práca pokračovala. Huck sa ozval:

»I tu je toľko, ako tam bolo! Čo ty na to, Tom?«

»Je mi to hrozne divné. Nerozumiem tomu. Niekedy to zkazí čarodejnica. A myslím, že i tu ona riadila.«

»Ale choď! Čarodejnice predsa nemajú vo dne žiadnej moci.«

»Aha — už to mám. Že som na to prv neprišiel! Sme my to len trulanti. Veď sa poklady o polnoci hľadajú a kam padá tieň suchej vetve, tam sa má kopať!«

»Aby do toho! Tak sme sa nadreli ako blázni a zbytočne. Nechajme to a príďme sem raz o polnoci. Súhlasíš?«

»Pravdaže súhlasím! A musíme to urobiť ešte tejto noci, lebo keď niekto uvidí tieto jamy, príde si pre hotové sám.«

»Ja teda dnes prídem a pred vašimi budem mňaučať.«

»Dobre! Poď, schováme si náradie sem do krovia.«

Asi o polnoci boli chlapci opäť na mieste. Posadali si do tmy a čakali. Pociťovali posvätnú hrôzu miesta a hodiny. Duchovia šeptali v šumiacom listí, príšery číhaly zo všetkých kútov, z diaľky niesol sa hlboký štekot psa a sova húkala svoju pohrabnú pieseň. Chlapci boli stiesnení a hovorili málo. Mienili, že dvanásta hodina už asi je tu; označili si miesto, kam padol tieň a začali kopať. Ich nádeje sa zväčšovaly. Záujem sa zvyšoval a s nimi aj ich príčinlivosť. Jama sa hĺbila a hĺbila, ale koľkokrát sa zaradovali, keď pocítili, že čakan na niečo tvrdého narazil, vždy sa dožili len nového sklamania. Bol to len kameň alebo kus dreva. Konečne riekol Tom:

»Nestojí to za to, Huck, sme zasa na nepravom mieste.«

»Ale to predsa nie je možné! Veď sme tieň dobre vymerali.«

»To viem, ale je tu ešte niečo iného. Možno, že bolo už pozde, alebo ešte veľmi skoro!«

Huck pustil lopatu.

»Tak je«, riekol. — To je ono! Musíme to zasa ne-

chať. Nemôžeme nikdy vedieť, kedy je zrovna polnoc a potom je to tu hrozné, teraz o polnoci, obletujú nás čarodejnice a duchovia. Stále cítim, ako by niečo bolo za mnou a bojím sa obrátiť, lebo myslím, že je druhý predo mnou a len na to čaká, aby som sa obrátil. Čo sme tu, stále behajú po mne zimomriavky.

»Ja som na tom tiež nie lepšie, Huck. Myslím, že vždy, keď zahrabávali poklad pod strom, zakopali ta i mŕtveho človeka.«

»Pre Boha!«

»Áno, každý to hovorí.«

»Tom, mne sa to začína nepozdávať. Neľúbia sa mi, miesta, kde sú mŕtvi. To vždycky znamená niečo zlého.«

»Ani ja ich nechcem rušiť, Huck. Predstav si, že by tu zrazu jeden vystrčil hlavu a niečo povedal.«

»Mlč, Tom! Už to nevydržím!«

»I mne je tu už dajako úzko!«

»Počuj, Tom, poďme odtiaľto a zkúsme to dakde inde.«

»Dobre! I ja myslím, že lepšie spravíme, keď odídeme.«

»Ale kam?«

Tom chvíľku premýšľal, až riekol:

»Vieš kam? Tam do toho domu, čo v ňom straší. Tam to iste bude.«

»Ale, iď dakde! Ja nemám rád také domy. Tie sú ešte horšie, než cintor. Mŕtvi sú mŕtvi, ale nevystrájajú také kúsky, ako strašidlá. Zrazu len zaškrípu zubmi a už ťa i majú. Tom, to by som nevydržal — ver mi, že nie.«

»Áno, ale duchovia chodia len v noci — vo dne nám v kopaní nebudú prekážať.«

»Verím. Ale vieš to i ty, že domom, v ktorých straší, sa ľudia vyhýbajú vo dne i v noci.«

»To ja preto, že neradi chodia tade, kde bol niekto zavraždený. Ale okolo toho domu nikto v noci nič nevidel — len nejaké modré svetielko v obloku — ale žiadneho skutočného ducha.«

»Pravdu máš, Tom, ale kde vidíš modré svetielko, môžeš byť istý, že hneď za ním je nejaký duch alebo strašidlo. To je isté. Predsa vieš, že len strašidlá užívajú modré svetlo.«

»Máš pravdu. Ale nech je tak, alebo ináč, strašidlá nechodia vo dne, nuž nemáme sa tedy čoho báť, nemyslíš?«

»Nuž dobre; budeme kopať pri tom dome, keď tak myslíš, ale mne sa zdá, že ani tam nebudeme v istote.«

Vykročili tedy ku »Krivému«. V prostriedku údolia, osvieteného mesačným svetlom, stál dom, »kde strašilo«, úplne odlúčeno, s plotom dávno rozpadlým; burina rozriastla sa až po prah, komín na spadnutie, obloky bez rámov, strechy už iba polovica. Chlapci chví-

ľu uprene pozorovali dom, čakajúc, že uvidia modré svetlo zažiariť v daktorom obloku. Potom hovoriac šeptom, ako to žiadala hodina a okolnosti, obišli dom hodne zďaleka a ubierali sa domov lesom, ktorý zdobil zadný svah »Krivého«.

—oOo—

XXVII.

Asi v poludnie druhého dňa prišli si chlapci ku známemu stromu pre svoje náradie. Tom sa nemohol dočkať, aby už boli pri dome, v ktorom straší. I Huck bol dosť zvedavý, riekol však:

»Počuj, Tom, vieš, aký je dnes deň?«

Tom v duchu prebehol rad dní týždňa a pozrel sa na Hucka zjašene a zarazene.

»Pre Krista Pána, Huck, ani som si na to nepomyslel!«

»Ja tiež nie, až tu mi zrazu napadlo, že je piatok.«

»Aby hrom do toho udrel; človek nemôže byť nikdy dosť opatrný. Mohli sme sa dostať do peknej šlamastiky, takú vec robiť v piatok.«

»Veru mohli! Niektoré dni sú snáď šťastné, ale piatok iste nie.«

»To vie každé malé dieťa. Nemysli si, Hucku, že si ty na to prišiel prvý.«

»Ja som snáď hovoril, že áno? Ale to ešte nie je všetko, aby si vedel — včera v noci som mal zlý sen — zdalo sa mi o potkanoch.«

»Čo nepovieš! To určite znamená niečo zlého. Bili sa?«

»Nie.«

»Tak je to tedy dobré. Keď sa nebili, tak to znamená, že niekde na blízku je niečo zlého, keď však dáme dobrý pozor, môžeme tomu vyhnúť. Dnes tedy neideme nikde a budeme sa hrať. Znáš Robina Hooda, Huck?«

»Nie. Kto je to?«

»To bol jeden z najväčších ľudí v Anglii — a najlepší! Bol to lúpežník!«

»Tým by som aj ja chcel byť. Koho olupoval?«

»Len biskupov a bohatých ľudí a kráľov a tomu podobných. Ale chudobných si nikdy ani nevšimnul. Mal ich rád. Vždycky sa s nimi spravedlive delil.«

»To musel byť statočný a šľachetný človek.«

»To si myslím, Huck. Bol to najvznešenejší a najšľachetnejší človek na svete. Dnes takí ľudia už nežijú na zemi, to mi ver. Mohol zbiť každého muža v Anglii s jednou rukou uviazanou na chrbáte a mal tisový luk a trafil šesták na poldruhej míle.«

»Čo je to tisový luk?«

»Ja neviem. Ale je to rozhodne nejaký luk. A keď trafil ten šesták len na okraji, kričal, nadával a klial. Dnes sa budeme hrať na Robina Hooda — je to hra nad všetky hry. Naučím ťa ju.«

»Teda začnime!«

Hrali sa na Robina Hooda celé odpoludnie; z času na čas mrkli žiadostivým okom na »strašiaci« dom a pohodili chvíľkami nejakú poznámku o zajtrajších vyhliadkach a možnostiach. Keď slnko sa začalo chýliť k západu, ubierali sa k domovu; prešli dlhé tiene stromov a zmizli v lese na úpätí »Krivého«.

V sobotu po poludní boli šuhaji opäť pri suchom strome. Zafajčili si a pohovorili v tôni a chvíľku ko-

pali, aby vyhoveli svojej poslednej viere, síce bez veľkej nádeje a iba preto, poneváč Tom tvrdil, že je mnoho prípadov, kde ľudia nechali prácu, keď boli sotva na niekoľko centimetrov od pokladu a okolo idúci vyhrabal ho jedným štuchnutím lopaty. Tá vec v tomto páde ovšem zlyhala, chlapci hodili si svoje náradie na plecia a odišli uspokojení, že na nič nezabudli, ale splnili všetky predpoklady náležitého hľadania pokladov.

Keď došli k domu, bolo čosi tak príšerného a škaredého v mŕtvom tichu pod pražiacim slnkom a čosi tak ťažkého, že trvalo hodnú chvíľu, než sa odvážili dnu. Videli burinou zarastenú izbu bez podlahy, bez vakovky, starodávny krb, prázdne obloky, polorozpadlé schodište a všade samá zaprášená pavučina. Opatrne vošli; srdce im prudko bilo, hovorili šepotom a zbystrili sluch, aby zachytili i najľahší zvuk a so svalmi vzpruženými boli pohotoví k okamžitému ústupu.

Netrvalo dlho a strach ich pomaly opúšťal, akonáhle sa bližšie soznámili s okolím a pustili sa bedlive a so záujmom skúmať miesto, diviac sa pritom sami svojej odvahe. Chceli sa podívať po schodoch i na pôjd. To znamenalo asi toľko, ako strhnúť za sebou všetky mosty, ale začali podpichávať jeden druhého a výsledok mohol byť ovšem len jeden: shodili náradie v kúte miestnosti a vystúpili nahor. Tam ten istý obraz. V jednom rohu našli malú komôrku, ktorá vyzerala sľubne a tajomne, ale tá sľubnosť bola len klam — nebolo v nej nič. Ich odvaha značne sa zvýšila. Chceli práve sísť a započať prácu, keď

»Pst!« zasyčal Tom.

»Čo je to?« spýtal sa šeptom Huck, bledý od strachu.

»Pst! Tam! Čuješ?«

»Áno! Ježišmaria! Bežme!«

»Stoj ticho! Ani sa nehni! Idú rovno do dverí!«

Chlapci sa pritisli k podlahe a dívali sa dolu sukovými dierami, chvejúc sa strachom.

»Zostali stáť. Nie. Idú sem. Tu sú. Ani muk, Huck! Bože môj, keby som tak mohol byť preč!«

Dvaja chlapi vstúpili. Chlapci si riekli v duchu:

»To je ten starý hluchonemý Španiel, ktorý bol posledný čas asi dvarazy v obci — toho druhého som nikdy nevidel.«

»Ten druhý« bol rozodraný, nemytý a nečesaný tulák a v jeho ťahoch rozhodne nebola ni špetka príjemnosti. Španiel mal bielu, strapatú bokombradu, zpod klobúka splývaly mu dlhé biele vlasy a na očiach mal zelené okuliare.Keď vošli, hovoril »ten druhý« polo hlasne; posadili sa na zem, obličajom ku dverám, chrbátom ku stene a hovoriaci pokračoval vo svojich poznámkach. Nebol už natoľko opatrný a jeho slová boly čím ďalej tým zreteľnejšie.

»Nie«, hovoril, »premyslel som všetko dôkladne a neľúbi sa mi to. Je to nebezpečné.«

»Nebezpečné!« zabručal »hluchonemý« Španiel — k veľkému údivu chlapcov.«

Pri tomto hlase sa chlapcom zatajil dych a zachveli sa od päty k hlave. Bol to Indián Joe! Chvíľku bolo ticho. Zasa ozval sa Joe:

»Čo môže byť nebezpečnejšieho nad tú prácu — vieš ktorú — a nič sa nám nestalo.«

»To je niečo iného. Tak ďaleko od rieky a ďaleko široko žiadneho stavania. Nikto sa nemôže nič dozvedieť, keď sa to dobre skončí.«

»Čo však je, prosím ťa, nebezpečnejšieho, než ísť sem vo dne? — Niekto nás uvidí a bude zle.«

»To viem. Ale nebolo pre túto vec lepšieho miestečka. Chcem teraz z tohoto baráku zmiznúť. Včera som už chcel, ale nešlo to, lebo tí prepadení loptoši sa hrali na »Krivom« práve na tom mieste, odkiaľ mohli všetko vidieť.«

Naši »prepadení loptoši« opäť sa zachveli pod dojmom tejto poznámky a riekli si v duchu, aký to bol šťastný nápad, že neprišli sem v piatok, ale že počkali na druhý deň. V duchu si priali, aby bolo čakali aspoň rok.

»Čuj, starý, ty pôjdeš zasa do svojho brlohu pri rieke. A počkáš tam, až ti dám vedieť. Ešte raz sprobujem podívať sa do dediny. Tú nebezpečnú prácu prevedieme, až preskúmam okolie a až budem vedieť, že je pôda pripravená. A potom rovno do Texasu! Oba!«

To ich ukľudnilo. Obidvaja začali zrazu zívať a Indián Joe vravel:

»Som na smrť ospalý! Teraz je rad na tebe, aby si strážil.«

Svalil sa do trávy a hneď začal chrápať. Jeho kamarát ním niekoľkoráz zatrepal, takže chrápanie zmenilo sa v tiché odfukovanie. Netrvalo dlho a strážca začal tiež driemať; hlava klesala mu stále nižšie a nižšie, až konečne chrápal i on; ba chrápal zasa i prvý, teda chrápali oba.

Chlapci si zhlboka oddýchli. Tom zašeptal:

»Tu je vhodná chvíľka — poď!«

Huck odvetil: »Nemôžem — umrel by som, keby sa prebudili.«

Tom naň doliehal, ale Huck sa zdráhal. Konečne Tom zvoľna a ticho vstal a chystal sa odísť sám. Ale prvý krok, ktorý urobil, spôsobil taký príšerný

praskot v starej podlahe, že klesol nazpäť, polomŕtvy strachom.

Druhého pokusu už neurobil. Chlapci ležali ticho, rátajúc nekonečné okamihy, až sa im zdalo, že pojem času mizne a večnosť nastáva; a s vďakou spozorovali, že slnko chýli sa zvoľna k západu.

Jeden zo spáčov prestal chrápať. Indián Joe sa posadil, rozhliadol sa ospalo okolo — zarehotal sa na svojho kamaráta, ktorého hlava klesala medzi kolená — kopnul do neho nohou a riekol:

»Hýbaj sa! Tys' mi pekný strážnik!«

»No, len keď sa nič zlého nestalo!« A čo som spal?

»Trošku, trošku. Ale teraz sa už hýbme. Je čas, aby sme sa už brali. Čo s tým batohom?«

»Neviem — nechaj ho tu, ako vždycky. Nemá význam ťahať sa s tým, dokiaľ sa nevydáme na juh. Šesť stovák päťdesiat v striebre už niečo váži.«

»To bude najlepšie. Veď sa sem vždycky môžeme pre to vrátiť.«

»Ale myslím, že by bolo lepšie chodiť sem v noci, ako sme to predtým robili.«

»Áno, ale pozri; môže hodne dlho trvať, kým nadíde vhodná chvíľka pre ten kúsok, môže sa všeličo stať a miesto nie je práve najlepšie. Zakopeme ho a hodne hlboko.«

»To je dobrý nápad, — rečie kamarát: prešiel miestnosť, kľakol, vyňal jeden z kachlíkov a vytiahol mešec, v ktorom to príjemne zazvonilo. Vybral z neho asi dvadsať dolárov pre seba a rovný diel pre Joeho a podal mu ich; Joe kľačal v rohu miestnosti a ryl v zemi nožom.

Chlapci hneď zabudli na všetok svoj strach a svoju málo závidenia hodnú situáciu. S vytreštenými očima pozorovali každý pohyb. Aké šťastie! Tak nádherné,

že to presahovalo všetky predstavy. Šesť sto dolárov by stačilo pre pol tucta chlapcov, aby sa cítili boháčmi! To sa bude poklad hľadať — keď nebude tej protivnej neistoty, kde kopať. Štuchali jeden do druhého a bolo to výmluvné štuchanie, ktorému ľahko bolo porozumieť, že znamenalo: »však si rád, že sme tu zostali, avšak?«

Joeov nôž načosi narazil.

»Podívajme sa na to!«

»Nejaká doska spráchnivelá — nie, je to, sa mi zdá bednička. Uvidíme hneď, čo to je. Urobil som v tom dieru, ale to nič nerobí.«

Vstrčil ruku dnu a zasa ju hneď vytiahol.

»Človeče! Sú tam peniaze!«

Oba prezerali hrsť mincí. Boly zlaté. Chlapci hore pociťovali podobné radostné vzrušenie ako tí dolu.

Joeov druh riekol:

»Nebudeme sa s tým dlho zapodievať. Tamhľa v kúte leží v tráve starý čakan za pecou, pred chvíľkou som si ho všimnul.«

Vyskočil a hneď bol zpät s čakanom a lopatou, ktoré tam Tom složil. Indián Joe vzal lopatu, prezeral ju pozorne, zavrtel hlavou, čosi zamrmľal medzi fúzy a začal kopať.

Skrinka bola skoro vonku. Nebola príliš veľká. Bola okovaná a mohla byť kedysi veľmi pekná, ale zub času ju poškodil. Oba mužovia dívali sa chvíľku na skrinku v blaženom mlčaní.

»Sú v nej tisíce dolárov!« vravel Indián Joe.

»Hovorí sa, že Murrelova banda sa tu voľakedy potĺkala«, poznamenal druhý muž.

»Viem, — odvetil Indián Joe, — a srovnáva sa to na vlas.«

»Teraz už nemusíš tú vec vykonať.«

Indián sa zamračil a riekol:

»To ma nepoznáš! Aspoň nevieš o tej veci všetko. Tu neide o žiadnu lúpež — je to pomsta! »V jeho očiach zjavil sa divý plamienok.« Budem ťa pri tom potrebovať. Až to bude hotové — potom do Texasu! Choď teraz domov ku svojej starej a deťom a čakaj až ťa zavolám.«

»Nuž dobre, keď tak myslíš. A čo urobíme s týmto? Máme to zas zakopať, alebo nie?«

»Áno« (šialená radosť hore). »Nie, len to nie!« (hlboký zármutok hore). »Skoro by som bol zabudol. Na tom čakane bola čerstvá zem!« (Chlapcov zachvátil hrozný strach). »A čo tu má vlastne čakan a lopata čo hľadať? A čo tá čerstvá zem na nich? Kto ich sem priniesol a kam zmiznul? Počul si niekoho? Videl si niekoho? Zakopať to tu a nechať ich prísť a najsť jamu prázdnu? To nie. Vezmeme to do môjho brlohu.«

»Vidíš, to je nápad! Na to sme mali hneď myslieť. Mieniš číslo jedno?«

»Nie — číslo dve — pod krížom. To druhé miesto je zlé a známe.«

»Nuž, poďme! Je už dosť tma, nik nás neuvidí.«

Indián Joe vstal a šiel od obloka k obloku opatrne pozerajúc von. Riekol:

»Kto len mohol sem priniesť tie veci? Myslíš, že by mohol byť na pôjde?«

Chlapci sa dusili. Indián Joe siahol rukou po noži, zastavil sa, chvíľku váhal a potom sa obrátil ku schodom. Chlapci si spomenuli na komôrku, ale sila ich opustila. Schody zavŕzgaly pod krokami Indiánovými; hrôza vrátila chlapcom vládu do ochrnutých údov — práve chceli skočiť do komôrky, keď zrazu spráchnivelé drevo zapráskalo a Indián Joe zrútil sa na zem medzi trosky preboreného schodišťa. Vstal s hroznou nadávkou a jeho druh riekol:

»Čo to má všetko za smysel? Keď tam hore niekto je, nech tam aj zostane, — čo nás doňho. Za štvrť hodiny bude tma a potom nech si nás stopujú, keď sa im to bude ľúbiť, nič proti tomu nemám. Podľa môjho názoru, nech to bol kto chcel, čo tu bol s týmito vecmi,

keď nás zbadal, iste nás držal za strašidlá alebo diablov. Stavil by som sa, že ešte i teraz uteká od strachu.«

Joe chvíľku mrmlal, potom však uznal i on, že sa musí ešte ten kúsok denného svetla využiť ku sbaleniu vecí. A skoro na to vyliezli z domu v poslednom slabom svetle súmraku so svojou drahocennou skrinkou a pustili sa smerom ku rieke.

Tom a Huck sa tiež zdvihli a dívali sa za nimi otvorom trámovým. Boli hodne zoslábli, ale značne sa im uľavilo. Ísť za nimi? Nie — stačí, že sa dostali na zem so zdravými údy; dali sa najkratšou cestou cez vrch domov. Nehovorili mnoho, boli príliš zaujatí nenávisťou voči sebe samým — mali zlosť na seba, že vzali lopatu a čakan do »strašidelného domu«. Keby toho nebolo, iste by Indiána Joeho nebolo napadlo nijaké podozrenie. Bol by ukryl striebro a zlato a prišiel by si bol preň, až by jeho pomsta bola ukojená a bol by s dlhou tvárou soznal, že peniaze zmizly. Prepadená smola to bola, že im napadlo brať sem tie veci! Konečne sa rozhodli, že budú dávať pozor na Španiela, až príde do dediny, aby ako sám hovoril, tam pátral, či je vhodná príležitosť k prevedeniu tej pomsty a pôjdu za ním k číslu dve, nech je to kdekoľvek.

Tu napadla Toma hrozná myšlienka.

»Pomsta?! A jestli myslí nás, Huck!«

»Ale, choď«, riekol Huck skoro omdlievajúc.

Prehovorili si o tejto veci dôkladnejšie a keď vkročili do dediny, povedali si konečne určite, že snáď myslel niekoho iného — a pri najhoršom, že mieni snáď iba Toma, lebo iba Tom svedčil proti nemu.

Bola to pre Toma veľmi, veľmi malá útecha, že je v nebezpečí sám! — V páre by to bolo o veľa lepšie, — uvažoval v duchu.

XXVIII.

Dobrodružstvo toho dňa Toma veľmi trýznilo vo sne. Štyrikrát siahal po poklade a štyrikrát rozplynul sa poklad v dym a paru v jeho prstoch, kedykoľvek sen pominul a prebudené smysly potvrdily skutočnosť jeho mizerie. Keď sa skoro ráno povaľoval na loži a vyvolával si v mysli opäť podrobnosti svojho veľkého dobrodružstva, uvedomil si, že sa mu zdá podivuhodne matným a vzdialeným, ako by sa bolo stalo na inom svete, alebo kedysi dávno, predávno. Napadlo mu, že celé to veľké dobrodružstvo je asi iba sen. Jeden veľmi pádny dôvod hovoril v prospech tohoto nápadu, totiž, že množstvo peňazí, ktoré videl, bolo príliš nesmierné, aby mohlo byť skutočné. Nevidel nikdy na jednej hromade viac než päťdesiat dolárov a bol i on toho názoru, ako všetci chlapci jeho veku, že výrazy »tisíce« a »stá« sú dospelými užívané v reči len pre spestrenie a že na celom svete žiadne také sumy nejestvujú. Ani na chvíľku mu nikdy nenapadlo, že by tak veľká suma, ako je sto dolárov, mohla byť vo vlastníctve jedného človeka. Keby sa ho niekto spýtal, čo vlastne si predstavuje pod takým pokladom, bol by iste riekol, že plnú hrsť rýdzich mincí a hromadu čohosi skvelého, neurčitého.

Ale podrobnosti jeho dobrodružstva začínaly sa zaostrovať a nabývať jasnejších obrysov, čím viac o nich premýšľal. Konečne dospel k jakémusi presvedčeniu, že tá celá vec snáď snom nebola. Tejto neistoty sa musí zbaviť buď čo buď. Rýchle sa naraňajkuje a pôjde vyhľadať Hucka.

Huck sedel na kraji člnu a ticho máchal nohou vo vode; vyzeral veľmi umraštený. Tom sa rozhodnul, že počká až sa Huck sám o veci rozhovorí. Keď tak neurobí, bude to dôkazom, že celé dobrodružstvo bolo iba snom.

»Haló, Huck!«

»Haló, Tom!«

Chvíľku bolo ticho.

»Tom, keby sme boli tú lopatu a ten čakan nechali u toho suchého stromu, mohli sme mať dnes peniaze. Nie je to hrozné?«

»Tak to tedy nie je sen, nie je to sen! Bol by som skoro chcel, aby to sen bol.«

»Čo je nie sen?«

»Ach, tá vec včera. Skoro som myslel, že áno.«

»Sen! Keby sa tie schody neboly prelomily, bol by si videl, aký to bol sen! Snov som mal dosť — celú noc — ten španielsky diabol stále ma honil, hrom aby do neho!«

»Nie, žiadny hrom. Musíme ho najsť a vystopovať, kde má tie peniaze!«

»Nikdy ho nenajdeme. Taká príležitosť sa nenaskytne len raz za života a tá je preč. Ale zrovna rád by som ešte raz nechcel vidieť — zbláznil by som sa od strachu.«

»Ja asi tiež, ale chcel by som ho rozhodne vidieť a vystopovať ho — k tomu číslu dve.«

»Nie, Tom, nepôjde to. A keď, tak nie v tejto dedine. Tu domy nemajú čísiel.«

»Máš pravdu. Nechaj ma chvíľku premýšľať. Už to mám — je to číslo izby — v hostinci, rozumieš?«

Ach, to je to, to je to! Sú u nás len dva hostince, môžeme ho hneď nájsť.«

»Huck, počkaj tu, až ja prídem.«

Tom ihneď zmiznul. Nechcel sa na verejných miestach ukazovať v Huckovej prítomnosti. Bol preč pol hodiny. Vypátral, že v najlepšom hostinci izba číslo 2. je už dlho obývaná nejakým mladým doktorom. V druhotriednom hostinci bola izba číslo 2 záhadou. Synátor hostinského hovoril, že sa tá izba vždy zamyká a nikdy nevidel nikoho ani vchádzať, ani vychádzať, vyjmúc v noci. Nevedel si túto okolnosť nijakým riadnym spôsobom vysvetliť. Bol síce trochu zvedavý, ale pocit ten nehlásil sa k právu príliš silne. Výsledkom jeho úvah bolo, že si riekol, že asi v tej izbe straší. Povšimnul si, že minulú noc tam bolo svetlo.

»Toľko som vypátral, Huck, a myslím, že to je zrovna to číslo 2, ktoré hľadáme.«

»I ja myslím, že áno, Tom. Čo chceš teraz robiť?«

»Nechaj ma premýšľať. Po chvíli riekol:

»Poviem ti to. Zadné dvere do tej izby sú tie, ktoré vedú do tej tesnej uličky medzi hostincom a tehelňou. Ty si soberieš kdejaké kľúče, ktoré najdeš a ja vyvlastním všetky tetine a akonáhle bude prvá tmavá noc, pôjdeme ta a zkúsime ich. A ty budeš dávať pozor, až sa objaví Indián Joe, pretože hovoril, že sa ešte musí podívať do mestečka a vypátrať, či je vhodná doba pre jeho pomstu. Až ho uvidíš, pôjdeš za ním a nespustíš ho s očú a keď nepôjde do čísla dve, tak to nie je tam.

»Ježišmaria, ale ja za ním sám predsa nepôjdem!«

»Ale veď to bude v noci. Ani ťa vidieť nebude — a keby aj, iste mu nič zlého nenapadne.«

»Nuž, keď bude hodne tma, tak snáď ho vystopujem. Neviem však, neviem. Zkúsim to.«

»Musíš, Huck. I keď sozná, že z tej pomsty nič nebude, pre tie »prachy« si iste pôjde.«

»Máš pravdu, Tom, máš pravdu. Budem ho tedy stopovať.«

»No, to je slovo! Nesmieš povoliť, Huck, ja tiež nepovolím!«

—oOo—

XXIX.

Tej noci boli Tom a Huck pripravení na svoje dobrodružstvo. Do deviatej hodiny potulovali sa v blízkosti otázneho hostinca, jeden z určitej vzdialenosti striehol uličku a druhý dával pozor na dvere hostinca. Nikto neprešiel uličkou, nikto, kto by sa podobal Španielovi, ani do dverí hostinca nevošiel, ani z nich nevyšiel. Všetko na to poukazovalo, že noc bude jasná. Tom tedy odišiel domov s tou úmluvou, keby nastala väčšia tma, že Huck pre neho príde a dá znak. Potom by vyzkúšali kľúče. Ale noc zostala jasná a Huck zanechal svoje miesto a asi o polnoci sa odobral na svoje lože v prázdnom sude.

V utorok mali chlapci práve takú smolu a i vo stredu. Ale štvrtková noc sľubovala väčší úspech. Tom sa vykradol z domu so starým lampášom a veľkým uterákom, aby ho zastienil. Skryl lampáš v Huckovom sude a stráž nastúpila službu. O jedenástej sa hostinec zavrel a i posledné svetlo toho okolia zhaslo. Po Španielovi však nebolo nikdy ani pamiatky. Okolnosti boly veľmi priaznivé. Bola taká tma, že by ju bol mohol krájať a absolutné ticho bolo prerušované iba občasným temným zahučaním vzdialenej búrky.

Tom vzal lampáš, zažal ho v sude, zabalil pečlive do uteráku a naši dvaja dobrodruhovia pustili sa tmavou alejou. Huck ostal na stráži a Tom šiel ďalej uličkou dopredu. Chvíľka netrpelivého a úzkostlivého očakávania doliehala na Huckovu myseľ ako ťarcha zlého svedomia. Túžil po tom, aby aspoň vidieť mohol svetlo lampáša, aby aspoň to mohlo byť znakom, že Tom ešte žije.

Zdalo sa mu, že Tom je už celé hodiny preč. Iste omdlel — ba možno, že je už mŕtvy — snáď mu puklo srdce od hrôzy a rozčulenia. V svojej stiesnenosti Huck pošmykoval sa stále bližšie k uličke, strašený stále niečim záhadným a každú chvíľu čakajúc nejakú katastrofu. Nechýbalo mu mnoho ku slziam, lebo

lapal vzduch sotva po náprstkoch a srdce sa mu tuším rozbije, tak tuho bije. Zrazu sa zablysło svetlo a Tom preletel okolo neho:

»Utekaj!« — riekol, — utekaj z celej sily!«

Nemusel to opakovať; stačilo to raz povedať. Huck utekal rýchlosťou tridsiatich alebo i štyridsiatich míľ za hodinu. Chlapci sa nezastavili, kým nedobehli do starých opustených jatiek na druhom konci dediny. Sotva ta dobehli, búrka prepukla s celou svojou zúrivosťou a začalo sa liať, ako z krhle. Keď Tom nabral dychu, riekol:

»Huck, to ti bolo hrozné! Zkúšal som dva kľúče, tak opatrne, ako som len mohol; ale zdalo sa mi, že robím taký šramot, že som sotva dýchal od strachu. Vytrpel som niečo. A kľúče nechcely slúžiť, ani do zámku nešly. A tu — bez toho, že by som vedel, čo robím, — chytil som kľučku a dvere sa otvorily! Neboly zavreté! Vskočil som dnu, strhol uterák, a — a — Ježišmariajozef — keď si na to pomyslím!«

»Čo si videl, Tom?«

»Huck! Skoro som stúpil Indiánovi Joeovi na ruku!«

»Ale choď!«

»Áno. Ležal tam, spal ako dub na zemi s roztiahnutými rukami.«

»Pre Krista Pána! A čo si robil? Prebudil sa?«

»Nie! Ani sa nepohnul. Iste je opilý. Chytil som ručník a letel som!«

»Ja by som bol iste i na ručník zabudol!«

»Ja som musel, lebo by ma teta zabila, keby som ho ztratil.«

»A videl si tú skrinku?«

»Huck môj drahý, nečakal som na nič. Ani tú skrinku som nevidel, ani kríž. Nevidel som nič, len fľašu

a malý pohárik ležať na zemi vedľa Indiána! Áno, a všade tam boly samé fľaše a dva sudy. Teda už vieš, čo tam v tej izbe straší?«

»Čo?«

»Nuž, pálenka tam straší!«

»Počuj, Tom, snáď teraz by bola najlepšia príležitosť sobrať Indiánovi tú skrinku, keď je tak opilý!«

»Možno, ale zkús to sám!«

Huck sa zatriasol.

»Nie, nie, radšej nie.«

»Veru nie. Vedľa Indiána je len jedna fľaša a to nestačí. Keby tam boly tri, bol by dosť opilý a sám by som to vykonal.«

Pomlčka a uvažovanie. Ozval sa Tom:

»Nechajme to; až inokedy, keď tam Indián Joe nebude. Keď budeme dávať pozor každú noc, iste ho raz uvidíme vychádzať a potom raz, dva, bude skrinka naša.«

»Tedy dobre. Ja budem dávať pozor celú noc a každú noc ja budem strážiť, jestliže ty vykonáš to ďalšie.«

»Dobre, vykonám. Stačí len, keď prídeš do našej uličce a zamňaukáš — a keby som spal, hodíš kamienok do obloka; to ma prebudí a hneď prídem.«

»Pristávam na všetko.«

»Teraz, Huck, pôjdeš domov, už je po búrke a za niekoľko hodín bude svetlo. Ale ešte budeš chvíľku pozorovať, áno?«

»Pristal som na všetko, teda idem a budem. Nedbám, keď i rok budem musieť ten hostinec pozorovať. Budem celý deň spať a v noci zostanem vždy hore.«

»Takto sa mi ľúbiš, Huck! A kam budeš chodiť spať?«

»Do senníka u Rogersov. Ben mi to dovolí a ten ich murín mi tiež nič nepovie. Chodím mu vždycky pre vodu a zavše ho poprosím, aby mi dal niečo jesť a vždycky mi dá, keď sám má. To je veľmi statočný néger. Má mňa rád, poneváč nikdy neukazujem, že som o niečo viac, než on. Niekedy si i prisadnem k nemu a jeme spolu. Ale nemusíš to nikomu hovoriť. Keď má človek hlad, nepreberá.«

»Nuž, rozumieme sa, Huck. Keď ťa vo dne nebudem potrebovať, nechám ťa spať. Nebudem ťa vyrušovať. Keď však v noci niečo spozoruješ, hneď príď k nám a zamňaukaj.«

—oOo—

XXX.

Prvá vec, ktorú Tom v piatok ráno počul, bola veľmi radostná novinka: rodina sudcu Thatchera sa minulého večera vrátila do St. Petersburgu. Indián Joe i poklad ztratili okamžite význam a prvé miesto v myšlienkach Tomových zaujala teraz Becky. Stretol sa s ňou a hrali sa až do omrzenia so skupinou ešte iných školákov. Deň bol skončený a korunovaný obzvlášte uspokojive: Becky uprosila mamičku, aby na zajtrajšok usporiadala ten tak dlho sľubovaný a toľko odkladaný piknik. Jej radosť bola nesmierna a Tomova nie menšia. Ešte pred západom slnka rozoslané boly pozvánky a v celej obci upadla hneď všetká mládež do prípravnej horúčky a tešila sa na sľubné radovánky. Tom mal takú radosť, že bdel dlho do noci a silne dúfal, že očuje Hucka zamňaukať a že druhého dňa bude mať už poklad,

aby ním udivil celú spoločnosť a hlavne Becky; ale sa sklamal. Tej noci sa kýžený signál neozval.

Nadišlo konečne ráno a asi o jedenástej hodine sa shromaždila v dome sudcu Thatchera veselá a rozjarená spoločnosť a bola pripravená k odchodu. Nebolo tam zvykom, aby starší kazili piknik svojou prítomnosťou. Deti boly považované za dosť bezpečné pod ochranou niekoľkých osemnásťročných slečien a mladých pánov asi dvadvadsať- až štyriadvadsaťročných. K výprave tejto najali starú výletnú loď. Veselá tlupa niesla sa po hlavnej ulici, zaťažená batohmi a inými vecmi. Sid bol chorý a musel zostať doma a Mary zostala s ním, aby ho bavila. Posledné slová, ktoré pani Thatcherová povedala Becky, znely:

»Vrátite sa asi hodne pozde. Snáď by bolo najlepšie, keby si zostala u niektorého dievčaťa, ktoré býva bližšie k prístavu!«

»Zostanem teda u Zuzanny Harperovej, mamička.«

»Dobre. A chovaj sa slušne, aby som nič zlého nepočula.«

Cestou povie Tom Becky:

»Počuj — vieš čo spravíme? Nepôjdeme k Harperovým, ale miesto toho vylezieme až na kopec a zajdeme k vdove Douglasovej. Bude mať zmrzlinu! Má ju skoro každý deň — a hodne jej máva. A ona bude veľmi rada, keď k nej zajdeme.«

»Ach, to bude zábava!«

Potom Becky chvíľku premýšľala a riekla:

»Ale čo na to povie mamička?«

»Veď sa to ani nedozvie.«

Dievka si to znovu rozložila v hlave a riekla váhave:

»Myslím, že to nie je celkom v poriadku — ale«

»Ale! Žiadne ale! Mamička sa to nedozvie, tak čo je na tom neporiadneho? Záleží jej len na tom, aby si bola v bezpečnosti. A stavím sa, že by ti bola povedala, abys' šla ta, keby si bola na to myslela. Isteže!«

Známa pohostinnosť vdovy Douglasovej bola veľmi vábnym vnadidlom. Táto okolnosť a Tomovo nahovárranie zvíťazilo. Dohovorili sa ešte, že nikomu nič o tomto pláne neprezradia.

Zrazu Toma napadlo, že snáď Huck práve tejto noci príde a dá dohovorený signál. Tá myšlienka značne zkazila jeho náladu, ale nemohol sa predsa zrieť zábavy u Douglasovej vdovy. A prečo by sa jej mal zrieť, uvažoval Tom — minulej noci Huck neprišiel, prečo by mal prísť práve tejto noci? Istá radosť toho večera prevážila túhu po neistom poklade; a Tom by ani nebol chlapcom, keby nepodľahol silnejšiemu dojmu a vábeniu a aby na skrinku s pokladom toho dňa už ani nepomyslel.

Loď pristála za obcou v zátiší medzi lesami. Deti vyhrnuly sa ako lavina na pevninu a celý les ozýval sa ich hlaholom a smiechom. Vyprobovaly všetky možné spôsoby, ako sa zahrať a ukonať, až pomaly začali sa lesné panny a zálesáci vracať do tábora, riadne vyhladovelí a nastalo úžasné ničenie všetkých tých dobrých vecí, ktoré dostali od mamičiek. Po hostine uvelebili sa pod korunami rozvetvených dubov k odpočinku a priateľskému rozhovoru. V tom ktosi vykríkol:

»Kto sa pôjde podívať do jaskyne?«

Hneď sa všetci vzchopili. Vytiahli z batohov svázky sviečok a celá tá veselá spoločnosť začala liezť po kopci. Vchod do jaskyne bol vysoko na svahu kopca a mal podobu písmena »A«. Silné, dubové dvere boly

otvorené. Za dvermi bola komôrka, chladná ako ľadovňa, jej steny tvorily veľké balvany, ktoré boly zarosené akoby kvapkami studeného potu. Bolo veru romantické a záhadné tak tu stáť v hlbokom šere a dívať sa von na zelené údolie, skvejúce sa v slnečnom svite. Ale táto sceneria čoskoro ztratila príťažlivosť a skupina pustila sa ďalej. V tom zažiarila sviečka a hneď sa všetci hrnuli k jej majiteľovi; nastal stisk, krik a výskot, sviečka spadla a zhasla. Zaznel opäť smiech a započal nový shon. Ale všetko na svete má svoj koniec. Výprava tiahla teraz dolu po príkrom svahu hlavnej chodby a rad blikajúcich sviečok nejasne osvetloval vysoké skalné steny až skoro po výšku, kde sa spojovaly. Táto hlavná chodba nebola širšia než osem, najviac desať stôp. Skoro za každým krokom rozvetvovala sa do iných vysokých a ešte užších chodbičiek po každej strane, lebo Dougalova jaskyňa je nesmierny labyrint krivolakých chodieb, ktoré sa lámu a rozdvojujú a konca im niet. Hovorilo sa, že by sa v nej mohlo chodiť celé dni a noci a nikdy by sa koniec nenašiel a keby sa šlo stále dolu do zeme, výsledok by bol ten istý,bludište za bludišťom vedľa seba a pod sebou a žiadne nemá konca. Nikto jaskyňu neznal úplne, bo nedala sa preskúmať. Väčšinou znali mladší len určitú časť a nebolo zvykom odvažovať sa príliš ďaleko za toto preskúmané územie. Tom Sawyer vedel o jaskyni práve toľko, ako ostatní.

Zástup šiel hlavnou chodbou asi tri štvrte míle a potom skupinky a dvojice sa začaly ztrácať v pobočných chodbičkách, prebehli temnými sieňami, prekvapovali sa v miestach, kde sa siene opäť spojovaly. Skupiny sa mohly honiť celé hodiny, bez toho, žeby boly zašly za preskúmanú pôdu.

Pomaly začala sa skupina za skupinou vracať k ústiu jaskyne; boli udychčaní, zachripnutí, zakvapkaní od päty až k hlave od loja zo sviečok, zamazaní hlinou a omámení príjemnými zážitky toho dňa. Divili sa, že si ani neuvedomili postup času, a že noc sa rýchlym krokom blížila. Zvon volal už hodnú chvíľu, ale nik naň nedbal. Keď sa loď so svojím divokým nákladom konečne pohla, nikto okrem kapitána neľutoval premárnený čas.

Keď svetlá lodi došly k prístavu, stál už Huck na stráži. Nepočul žiadneho hluku na palube, lebo mládež bola natoľko ustatá a tichá, že jej to až nepristalo. Uvažoval, aká to môže byť loď a prečo sa nezastavila pri lodenici — ale vypustil i tú z mysli a všetkú pozornosť venoval svojej službe. Noc stávala sa stále tmavšou a tmavšou. Nadišla desiata hodina a hluk vozidiel umĺkol, svetlá začínaly hasnúť, chodci sa tratili, dedinka sa ukladala k spánku a zostal malý strážnik sám, iba duchovia a ticho noci tvorili jeho spoločnosť. Po jedenástej zhasly svetlá i v hostinci. Zavládla úplná tma. Huckovi sa zdalo, že už čaká celú večnosť a nič sa nedeje. Začínal tratiť dôveru. Stojí to za to? Má to vôbec nejaký smysel? Nebolo by lepšie opustiť vartu a vtiahnuť sa do svojho brloha?

V tom začul akýsi hluk. Hneď napäl všetkú pozornosť. Dvere do uličky sa ticho zavrely. Pritlačil sa do kúta pri múre tehelne. V najbližšom okamihu prešli popri ňom dvaja mužovia tak blízko, že sa ho skoro dotýkali a ako sa zdalo, jeden z nich niesol niečo pod pažou. To je iste tá skrinka! Aha, chcú skryť ten poklad! Má zavolať teraz Toma a či až pozdejšie? To by bol nesmysel — chlapi by zmizli i so skrinkou a už by ich nikdy nenašli. Nie, pôjde za nimi a nespustí ich

z očú; tma je, nemusí sa báť, že ho zbadajú. Takto rozprávajúc sa sám so sebou vykročil Huck a kradol sa za chlapmi ako mačka, nechávajúc ich pred sebou iba na takú vzdialenosť, aby ho nevideli.

Pošli smerom k rieke a potom sa dali na ľavo priečnou uličkou. Ďalej šli rovno, až prišli k chodníku, ktorý viedol ku »Krivému«; pustili sa po ňom. Minuli Valesanov dom, ktorý stál na pol cesty na kopci, bez toho, žeby sa boli zastavili. Liezli vyše a vyše. Huck si myslel, že zakopať mieňa poklad v starých kameňolomoch. Ale v lomoch sa vôbec nezastavili. Šli ďalej až na vrchol. Odbočili po chodníku, vkročili do húštiny a ztratili sa zraku Huckovmu. Tento pokročil rýchlejšie a skrátil vzdialenosť, ktorá ho od nich delila, lebo by ich ináč iste bol ztratil z očú. Chvíľku klusal, potom zvoľnil krok obávajúc sa, aby sa veľmi nesblížil k príšerným postavám. Popošiel ešte kúsok a zrazu zostal stáť. Naslúchal ale všade bolo ticho; počul len tlkot svojho srdca. Z diaľky za kopcom ozývalo sa húkanie sovy — zlozvestný zvuk! Ale krokov nebolo počuť. Preboha, čo i túto príležitosť prepásol? Už už sa chystal, aby sa rozbehol ďalej, keď si ktosi sotva na štyri kroky od neho odkašľal! Huckovi zadunelo srdce sťa zvon a zdalo sa mu, že sa zadusí; ale skoro prišiel k sebe, hoci triasol sa ešte vždy, ani čo by ním bolo triaslo tucet zimníc naraz. Bol natoľko slabý, že myslel, že sa každú chvíľu musí svaliť. Vedel, kde je. Vedel, že je na päť krokov od schodkov, vedúcich cez plot do stavania Douglasovej vdovy. »Dobre, výborne, — myslel si Huck, — nechám ich, nech si poklad schovajú tu; zajtra už bude môj, tu ho ľahko najdem.«

Zrazu začul šepot, sotva slyšiteľný šepot Indiána Joeho.

»Aby ju . . . ! Mne sa zdá, že tam má spoločnosť — svieti ešte, hoci je už hodne pozde.«

»Nevidím nič.«

Bol to hlas toho cudzinca — cudzinca z domu, »v ktorom sraší«. Smrteľný chlad prešiel Huckovým srdcom — to teda je tá pomsta! Napadlo mu, aby zutekal, ale si spomenul, že Douglasová vdova bola k nemu často veľmi láskavá a možno, že títo ľudia prišli, aby ju zavraždili. Rád by ju bol upozornil na hroziace jej nebezpečie, keby sa nebol bál. Neodvážil sa, lebo by ho mohli spozorovať a chytiť. Toto všetko a ešte aj iné prebehlo mu modzgom v chvíli, ktorá uplynula medzi odpoveďou cudzincovou a ďalšou poznámkou Indiána Joeho, ktorá znela:

»Pretože ti zacláňa ten ker. Tu sa dívaj! Už vidíš?«

»Áno. A zdá sa mi, že tam niekoho má. Najlepšie bude, keď to necháme.«

»Teraz, keď mám odísť preč navždy? Nechať to teraz a nemať už nikdy príležitosť! Nejde mi o jej peniaze — môžeš si ich vziať ty. Ale muž jej bol na mňa zlý — často — ale hlavne keď ako sudca dal ma pre tuláctvo zavrieť. A to ešte nie je všetko! To nie je ani miliontina z toho všetkého. Dal ma verejne palicovať! Vypalicovať pred väzením ako dákeho sprostého négra! — A všetci ľudia z obce prišli sa na to dívať! Palicovať — Rozumieš?! On ma predišiel — umrel, ale s ňou sa chcem vyrovnať!«

»Ach, nezabíjaj ju! Len to nerob!«

»Zabiť? Kto ti hovoril o zabití? Jeho by som zabil, keby tu bol, ale ju nie. Keď sa chceš pomstiť na ženskej, tak ju nezabíjaj — rozumieš, ty trúba! Kukadlá jej treba vyškrábať, nozdry rozrezať — značky jej na ušiach urobiť . . .«

»Preboha, to je . . .«

»Nechaj si poznámku pre seba, nikto sa ťa na ňu nepýtal! Bude to pre teba najistejšie. Uviažeš ju k posteli. Keď vykrváca, čo ma po nej! Mňa to boleť nebude, nech si kričí. — Kamarát, pomôžeš mi — k vôli mne — preto si tu — sám by som to nevládal. Neposlúchneš, zabijem aj teba. Rozumel si dobre? A keď budem nútený zabiť teba, zabijem aj ju a tak sa asi sotva kto dozvie, ako sa to stalo a kto to spáchal.«

»Keď teda sa to musí vykonať — tak sa do toho! Čím rýchlejšie, tým lepšie — nech ma zimnica už toľko nedrví.«

»Ale keď tam má návštevu? Počúvaj, tak sa mi zdá, že myslíš ma oklamať! Nie, počkáme, až zhasnú, — nie je nám náhlo.«

Huck cítil, že nastane dlhšie mlčanie, čo je stokrát hroznejšie, než tá najstrašnejšia reč o vražde. Zatajil teda dych a odstúpil trochu do úzadia. Zdvihol opatrne, veľmi opatrne nohu a balancujúc na druhej, že by sa bol skoro prevalil, postavil ju pomaly na zem. Práve takou námahou a s rovnakým nebezpečím urobil ešte jeden krok vzad, ešte jeden a ešte jeden. V tom mu praskla vetvička pod nohama. Zatajil dych a načúval. Nič sa nepohlo, nič sa neozvalo. Ticho bolo absolutné, jeho strach pominul. Pustil sa po chvíli chodníkom medzi hustým krovím. Opatrne a až v hodnej diaľke pokročil rýchlejšie. Keď sa vynoril z húštiny, cítil sa bezpečným a dal sa do šialeného behu. Letel dolu s kopca, až dosiahol Valesanovo stavanie. Zabúchal na dvere; hneď sa otvoril oblok a ukázaly sa hlavy starého Valesana a jeho dvoch robustných synov.

»Čo je to? Kto to búcha? Čo chcete?«

»Pusťte ma dnu — rýchlo! Poviem vám všetko!«

»A kto je vonku?«

»Huck Finn«, chytro, pusťte ma!«

»Huck Finn! Pravda, nie je to práve meno, pred ktorým by sa dvere otváraly do korán, ale pusťme ho, nech zvieme, čo sa to vlastne robí.«

»Prosím vás, nehovorte nikomu, že som vám to ja prezradil,« boly Huckove prvé slová, keď ho vpustili. »Prosím vás, nehovorte nič — zabil by ma — iste by ma zabil — ale vdova bola ku mne často tak láskavá a chcem to rozpovedať, poviem vám to, keď mi sľúbite, že nikomu nepoviete, že ja som to prezradil.«

»Ten má iste niečo vážneho na srdci, ináč by si takto nepočínal!« zvolal starý Valesan. »Von s tým, nikto sa nedozvie ani slovíčka.«

Za tri minuty nato starý Valesan a jeho synovia, riadne vyzbrojení, kráčali hore kopcom, vchádzali na chodník medzi húštinu so zbraňami pripravenými k výstrelu. Huck s nimi nešiel. Skrčil sa za veľký balvan a napjato načúval. Nastalo chvíľku mŕtve ticho a zrazu ozvaly sa výstrely a výkriky. Huck ďalej nečakal. Vyskočil a letel s kopca tak rýchle, ako mu nohy stačily.

—oOo—

XXXI.

Sotva začalo v nedeľu ráno svitať, liezol Huck po kopci nahor a zanedlho zaklopal na dvere Valesanovho domu. Dnu všetci spali, ale bola to tá najľahšia forma spánku, čo sa pripísať mohlo vzrušujúcim udalostiam noci. Z obloka ozval sa hlas:

»Kto je tam?«

Huck odpovedal s bojazlivým pološeptom:

»Prosím vás, pusťte ma do nútra. Som to ja — Huck Finn.«

»Ó, buď nám vítaný, chlapče! To je meno, ktorému sú naše dvere otvorené dňom i nocou!«

To boly divné a nové slová pre uši tohoto malého tuláka a veru tie najpríjemnejšie, aké kedy počul. Nemohol sa upamätať, že by bol počul od niekoho kedy tak príjemné slová jemu patriace.

Dvere sa rýchlo otvorily a Huck vstúpil. Ponúkli mu hneď stoličku a starý Valesan i dvojica jeho valibukov sa rýchle obliekali.

»Tak, šuhajko, poď ďalej, myslím, že už máš poriadny hlad, ale raňajky budú hotové ešte pred východom slnka. Ja i tu moji chlapci sme mysleli, že sa sem vrátiš a zostaneš tu cez noc.«

»Mal som hrozný strach,« riekol Huck, »a bežal som. Utiekol som, keď vyšly tie rany a tri míle som bežal bez oddychu. Teraz som prišiel, aby som sa spýtal na to a prichádzam tak včasne, pretože sa nechcem stretnúť s tými diably — i keby mŕtvi boli.«

»No, dobre, chlapče. Ale je na tebe vidieť, že si mal zlú noc — no, pripravili sme pre teba už posteľ a až sa najieš, pôjdeš si ľahnúť. Nie, mŕtvi sú nie, chlapče — mrzí nás to dosť. Dobre si nám to všetko rozpovedal, vedeli sme celkom určite, kde ich zastihneme. A priblížili sme sa k nim po špičkách, až sme sa dostali sotva na pätnásť stôp od nich; tma bola ako vo vreci na tom chodníku medzi krami — a práve v tú chvíľu sa mi chcelo hrozne kýchnuť. Bola to smola. Proboval som sa premôcť a nekýchnuť, ale márne — muselo sa to stať a stalo sa. Bol som na predku s pištoľou natiah-

nutou a keď som kýchol, tí lumpi vyskočili a chceli zmiznúť v húštine. Zakričal som: »Páľte, chlapci,« a strelil som v tom smere, kde sa ozval šramot, a synovia tiež. Ale tí lotri boli preč. My za nimi dolu lesom. Myslím, že sme ich nezasiahli. Keď vyrazili, každý vystrelil jednu ranu, ale guľky zahvízdaly nám okolo uší a nič sa nám nestalo. Nechali sme prenasledovanie a išli sme dolu a zobudili četníkov. Tí sa hneď sobrali a postavili stráž u rieky a akonáhle bude svetlo, soberie starosta tlupu ľudí a zatiahnu les. Moji chlapci ta tiež pôjdu. Bol by som rád, keby sme vedeli, ako tí lumpi vyzerajú — to by nám hodne uľahčilo prácu. Ale ty si nemohol vidieť v tej tme, ako vyzerajú, pravda, chlapče?«

»Ó, áno, Videl som ich dolu v obci a šiel som za nimi.«

»Znamenité! Tak povedz mi, ako vyzerajú — povedz mi to, chlapče!«

»Jeden je ten starý »hluchonemý« Španiel, ktorý tu niekoľkoráz bol a ten druhý je nejaký tulák v roztrhaných šatoch.«

»To stačí, chlapče, tých vtáčkov známe. Prišli sme na nich raz v lese za vdoviným domom a zmizli nám ako para. Soberte sa hneď, chlapci, a povedzte to starostovi — na jedenie máte dosť času i zajtra!«

Valesanovi synovia hneď odišli. Keď vychádzali z izby, Huck vyskočil a zvolal:

»Prosím vás, pekne vás prosím, nehovorte nikomu, že som to ja na nich povedal!«

»Dobre, keď to tak chceš, ale nemusel by si sa hanbiť za to, čo si vykonal!«

»Ach, nie, prosím vás, nie! Neprezraďte ma, prosím vás!«

Keď mladí odišli, uisťoval starý Valesan Hucka:

»Chlapci nič nepovedia — a ja tiež nie. Ale povedz mi, Huck, prečo nechceš, aby sa to niekto dozvedel?«

Huck vysvetlil iba toľko, že o jednom z nich vie už príliš mnoho a veľmi nerád by, aby sa ten človek dozvedel, že proti nemu niečo povedal — určite by ho za to zabil.«

Starý Valesan sľúbil znovu, že nikomu nič nepovie a riekol:

»Ako ti to napadlo, ísť za nimi, chlapče? Boli podozriví?«

Huck chvíľku mlčal a v duchu osnoval si náležite opatrnú odpoveď. Riekol:

»Nuž, viete, ja sa veľmi rád túlam, aspoň to každý o mne hovorí a ja ani nezapieram, že nie — a často nemôžem dlho zaspať, pretože na to musím myslieť a — a na to, ako by som sa mal zmeniť. A práve tak to bolo i včera v noci. Nemohol som spať a preto som šiel von a prechádzajúc sa ulicami, stále som na to myslel; keď som prišiel ku starej tehelni, tam pri tom abstinentnom hostinci, oprel som sa o múr a znovu som sa zamyslel. Zrazu sa okolo mňa mihnú dvaja chlapi, nesúc niečo pod pažou a mne napadlo, že to asi ukradli. Jeden fajčil a ten druhý žiadal si od neho ohňa; tak sa zastavili práve predo mnou a ako si pripaľovali, videl som ich tváre a zvedel som, že ten veľký je »hluchonemý« Španiel, podľa tej bielej bokombrady a ten druhý bol nejaký špinavý tulák v roztrhaných šatoch.«

»Čo si videl tie jeho roztrhané šaty pri svetle cigár?«

Huck sa zasa zarazil na chvíľu. Potom riekol:

»Vlastne, ja neviem — ale tak sa mi zdá, ako by som to tak bol videl.«

»Potom šli ďalej a ty?«

»A ja som šiel za nimi. Tak to bolo. Bol som zvedavý, čo s nimi je, keď sú takí podozriví. Šiel som za nimi až ku plotu vdovinho domu a tam som sa vo tme zastavil a počul som, ako ten v tých handrách sa prihováral za vdovu. Španiel sa božil, že jej nos odreže a oči vypichne ... tak, ako som to už rozpovedal a ...«

»Čože! Ten hluchonemý že to všetko hovoril?«

Huck dopustil sa nového hrozného nedopatrenia. Snažil sa vskutku, ako najlepšie mohol, aby starý Va-

lesan nemal najmenšieho tušenia, kto je ten Španiel, ale jazyk ho prezradil, vzdor jeho opačnému úsiliu. Urobil ešte niekoľko pokusov, aby sa dostal z tejto mláky, ale starý pán už ho nespustil viac z očú a Huck sa dopustil hlúposti.

Tu Valesan riekol:

»Chlapče, neboj sa mňa, ani vláska ti na hlave neskrivím, o tom môžeš byť istý. Nie — budem ťa chrániť — budem za tebou stáť. Ten Španiel nie je hluchonemý; prezradil si to, čo si i nechcel. Teraz to už nemôžeš napraviť. Vieš niečo o tom Španielovi a nechceš to povedať. Ale dôveruj mne, povedz mi, čo vieš — neoklamem ťa a neprezradím.«

Huck zadíval sa do poctivých očú starého Valesana, potom sa k nemu nahnul a zašeptal mu do ucha:

»To nie je Španiel — je to Indián Joe!«

Starý Valesan div nevyskočil so stoličky. Riekol:

»Teraz je to už jasné. Keď si rozprával o odrezanom nose a poznačených ušiach, myslel som, že to je tvoj vlastný výmysel, lebo beloši sa pri pomste takýchto vecí nedopúšťajú. Ale Indián Joe! To je niečo iného, celkom iného!«

Rozhovor pokračoval pri raňajkách a počas neho zmienil sa starý Valesan, že prvé, čo on a jeho synovia urobili, než šli spať bolo, že sobrali lampáš a hľadali u schodov pri plote, či tam nenajdú stopy. Nespatrili nič, ale miesto toho našli väčšie vrecko... s«

»S čím?«

Keby tieto slová boly bleskom bývaly, nemohly by boly vyskočiť s väčšou rýchlosťou z bledých Huckových rtov. Teraz boly jeho oči široko otvorené, sotva dýchal — čakajúc na odpoveď. Valesan otvoril

ústa, aby odpovedal, ale zahľadel sa na Hucka — hľa-del — hľadel, až konečne riekol:

»So zbojníckym náradím.«

»Ale čo sa to s tebou deje, chlapče?«

Huck sklesol zpät, zvoľna oddychoval, ale cítil hl-boké, nevýslovné uľahčenie. Valesan sa na neho díval vážne, zvedave a potom riekol:

»Áno, zbojnícke nástroje tam boly. Ako sa zdá, veľmi ti to uľahčilo. Ale čo si sa tak naľakal? Čo si myslel, že sme našli?«

Huck bol v blízkych. Na jeho tvári spočívalo pátra-vé oko. Všetko by bol dal, keby si mohol spomenúť na nejakú slušnú výhovorku. Ale nič mu nenapadlo. Pátravé oko zavŕtavalo sa hlbšie a hlbšie, modzgom preletela mu nesmyseľná odpoveď — nemal času, aby ju rozvážil a konečne vyriekol ju:

»Ja som myslel, že snáď modlitby.«

Chudák Huck bol príliš nevoľný, aby sa bol mohol zasmiať tomuto jeho smiešnemu nápadu, ale starý Va-lesan sa smial až sa za brucho chytal a na koniec rie-kol, že taký smiech sú peniaze, lebo nahradí všetky lekárske recepty. A dodal: ,

»Ale počúvaj, chlapče, ty si voľáky bledý a uko-naný, prišlo ti snáď zle? No, niet divu, že si vyšiel trochu z rovnováhy, však sa z toho skoro vylížeš. Tro-chu si odpočinieš a vyspíš sa a bude ti zas dobre. Avšak?«

Huck bol rozčúlený, keď si spomenul, že bol taký hlúpy a dal najavo tak podozrivé vzrušenie, lebo vo chvíľke, keď počul onen rozhovor pri plote vdovinho domu, úplne zabudnul, že balíček, ktorý odnášali z ho-spody, je tým pokladom. Myslel len, že to poklad ne-bol, ale nevedel, že to skutočne nebol. A bola teda prí-

liš veľká zkúška pre jeho sebaovládanie, keď si uvedomil, že poklad bol objavený. Ale v celku pociťoval radosť, že tá malá epizoda sa prihodila, lebo teraz už vedel iste nad všetku pochybnosť, že to nebol ten pravý balík a tak si v duchu oddýchol a cítil úľavu. Vo skutočnosti sa zdalo, že všetko ženie sa teraz už pravým smerom. Poklad je iste v izbe číslo 2, tých dvoch dnes asi chytia a uväznia ešte toho dňa a on s Tomom môžu ukoristiť poklad ešte tejto noci, bez toho, žeby sa museli obávať, že budú mať pri tom nejaké nepríjemnosti, alebo, že ich niekto vyruší.

Sotva poraňajkovali, zaklopal ktosi na dvere. Huck vyskočil a chcel byť vo spojení s poslednou udalosťou aspoň len z diaľky. Valesan otvoril a vstúpilo niekoľko dám a pánov, medzi nimi i vdova Douglasová a oznamovali, že skupiny občanov vystupujú na vrch, aby sa podívali na otázne miesta. Tak rýchlo sa rozšírila novinka.

Valesan musel vyprávať návštevníkom všetky podrobnosti nočného dobrodružstva. Vďačnosť vdovy Douglasovej, že bola zachránená, neznala medzí.

»Nehovorte už ani slova o tom, milá pani. Je ešte niekto iný, komu musíte byť ešte väčšmi povďačná, ako mne a mojim synom, ale nedovolil mi, aby som prezradil jeho meno. Keby nebolo jeho, nikdy by sme ta neboli prišli.«

To ovšem vzbudilo zvedavosť tak nesmirnu, že skoro zatlačovala hlavnú vec do pozadia. Ale Valesan nepovolil vzdor všetkému naliehaniu prítomných, ktorí ovšem rozniesli zvedavosť ako nákazu medzi ostatných občanov. Podržal tajomstvo pre seba. Keď sa vdova konečne všetko dozvedela, riekla:

»Čítala som v posteli, zaspala som a spala som, ako keďby ma do vody hodil; nič som nepočula. Prečo ste ma neprišli zobudiť?«

»Mysleli sme si, že to nestojí za to. Nezdalo sa, že sa tí chlapci vrátia; náradie tam zabudli a tak by neboli mali čím pracovať. Načo by sme vás boli mali budiť a tak zbytočne postrašiť? Postavil som u vášho domu na stráž troch svojich černochov a tí zostali tam celú noc. Práve sa vrátili.«

Prišlo ešte niekoľko návštevníkov a po niekoľko hodín musel historiu opäť a opäť rozprávať.

I cez prázdniny bolo zvykom chodiť do kostola a toho dňa sa každý poponáhľal. Vzrušujúca udalosť bola náležite pretriasaná so všetkých strán. Došla zpráva, že po lotroch ani stopy niet, ako by sa po nich zem bola prepadla. Keď bolo po modlení, pani Thatcherová sa pridružila k pani Harperovej, ktorá odchádzala s ostatnými chrámovou loďou a riekla:

»Mne sa zdá, že naša Becky prespí súdny deň. Bola iste veľmi ustatá.«

»Vaša Becky?«

»Áno«, odvetila pani Thatcherová a v jej očiach javil sa istý nepokoj. »Čo, nie u vás spala tej noci?«

»U nás? Nie veru!«

Pani Thatcherová zbledla a klesla do lavičky práve v chvíli, keď teta Polly, hovoriaca s nejakou známou, šla okolo nich. Teta Polly riekla:

»Dobré ráno, pani Thatcherová. Dobré ráno, pani Harperová. Môj chlapec sa mi dnes v noci nevrátil. Myslela som, že Tom zostal u vás — u niekoho z vás. A teraz sa bojí ísť do kostola. Musím sa s ním porátať.«

Pani Thatcherová zakrútila mdle hlavou a zbledla.

»Nezostal u nás«, — riekla pani Harperová a začala pocitovať istú stiesnenosť. Na tvári tety Polly zračila sa zreteľná úzkosť.

Obrátila sa k Joemu Harperovi a riekla:

»Joe, nevidel si dnes ráno nášho Toma?«

»Nie.«

»Kedy si ho videl naposledy?«

Joe chvíľku premýšľal, ale zdalo sa, že si nemôže spomenúť. Ľudia vychádzajúci z kostola sa zastavovali. Bolo počuť šepot a na všetkých tvárach objavila sa zrejmá stiesnenosť. Spytovaly sa deti a sprevádzajúcich slečien. Ale nikto si nepovšimnul, či Tom a Becky boli pri návrate domov na lodi. Bola tma a nikomu nenapadlo, aby sa spýtal, či niekto nechybí. Akýsi chlapec s vytreštěným výrazom v obličaji vyhŕknul, že snáď sú ešte v jaskyni. Pani Thatcherová sa zaklátila a teta Polly začala nariekať a lomiť rukami.

Poplach niesol sa od úst k ústam, od skupiny ku skupine, z ulice do domu. Za päť minút vyzváňaly divoko všetky zvony a celá obec stála na nohách. Udalosť na »Krivom« upadla okamžite v zapomenutie a na zbojníkov už nikto ani nepomyslel; sotva bola tá hrozná udalosť známa pol hodiny, dve sto mužov hrnulo sa pozdĺž rieky ku jaskyni.

Celé dlhé odpoludnie vyzerala obec sťa vymretá. Mnoho žien navštívilo tetu Polly a pani Thatcherovú a snažily sa ich utíšiť. Plakaly s nimi a to bolo účinnejšie, než slová.

Celú noc čakalo obyvateľstvo na zprávu; ale keď konečne začalo svitať, odkázali im z jaskyne iba: »Pošlite ešte niekoľko sviečok a niečo k jedlu«. Pani Thatcherová bola skoro šialená a teta Polly nebola od toho

ďaleko. Sudca Thatcher posielal z jaskyne povzbudzujúce zprávy, ale skutočného uspokojenia a útechy nimi nedocielil.

Starý Valesan prišiel domov až k ránu, zakvapkaný od sviečky, zamazaný hlinou a k smrti ukonaný. Našiel Hucka dosiaľ v posteli, ktorá bola preň pripravená. Mal horúčku. Lekári boli všetci v jaskyni; vdova Douglasová odišla teda k pacientovi a bdela nad ním.

Uisťovala, že vykoná všetko, čo bude v jej moci, lebo čo je Huck i nie najprikladnejším chlapcom, je i on Božím stvorením a všetko, čo je Božie, musí byť šetrené. Valesan jej hovoril, že má Huck v sebe mnoho dobrého a pani Douglasová rada uverila.

Pomaly začaly prichodiť skupiny ukonaných mužov, ale húževnatejší pátrali ďalej. Došla jediná zpráva, že prehliadli tak vzdialené miesta jaskyne, kam ľudská noha ešte nikdy nevkročila, že sa pečlive prehľadáva každý kút a každá trhlina, že na všetkých miestach, kde pátrajúci blúdili sieťou chodieb, bolo vidieť mihavé svetlá a výstrely z revolverov sa ozývaly vo všetkých chodbičkách.Na jednom mieste, ďaleko od priestorov turistami obyčajne navštevovaných boly najdené mená Becky a Tom, namaľované dymom sviečky na kamenných stenách a opodiaľ — od sviečky zakvapkaný kúsok stužky. Pani Thatcherová poznala stužku a pustila sa nad ňou do usedavého plaču. Riekla, že je to posledná relikvia, ktorú bude mať po svojom dieťati a že nikdy jej nič nebude cennejšou upomienkou, lebo táto handrička posledná sa lúčila so živým telom, prv než prišla hrozná smrť. Ktosi sa zmienil, že chvíľkami bolo vidieť kmitnúť sa v diaľke matný svit sviečky a nato sa vždy ozval víťazoslávny pokrik a na dvadsať ľudí bežalo v tom smere — ale vždy skončila sa nádej

so sklamaním. Deti tam neboly; bolo to vždy len svetlo niektorého z hľadajúcich.

Prešly tri hrozné noci a dni a obec upadla v beznádejnú strnulosť. Nikomu sa k ničomu nechcelo. Práve prevedený nahodilý objav, že majiteľ abstinentnej reštaurácie má vo svojom dome alkoholické nápoje, sotva spôsobil nejaké vzrušenie, hoci to bol ináč fakt veľmi prekvapujúci. V jednom jasnejšom okamihu začal sa Huck nejasne dotýkať otázky hostinca a konečne sa spýtal, obávajúc sa toho najhoršieho, či bolo niečo objavené v abstinentnej reštaurácii od tej doby, čo je chorý.

»Áno«, odpovedala vdova.

Huck sa posadil na posteli a vyvalil oči:

»Čo, čo to bolo?«

»Alkohol! — A hostinec zavreli. Zostaň ležať, ako si ma poľakal!«

»Povedzte mi len jednu vec — len jedno jediné — prosím vás! Našiel to Tom?«

Vdova sa pustila do plaču.

»Uspokoj sa, uspokoj, dieťa! Už som ti hovorila, že nesmieš hovoriť. Si veľmi, veľmi chorý!«

Tak teda nič iného nenašli, len nejakú pálenku! To by bolo divenia, keby tak ten poklad boli našli. Zmizol teda navždy — na veky. Ale prečo ona vlastne plače? Je to divné, že plače.

Tieto myšlienky prebíjaly sa mdle Huckovou ochablou mysľou a zaspal únavou, ktorú mu pôsobily. Vdova riekla k sebe:

»No, už spí, chudáčik! Tom Sawyer to našiel! Chudák, kiež by mohol najsť niekto Toma Sawyera! Už je vskutku málo tých, ktorí by mali dosť nádeje a dosť sily, aby hľadali ďalej!«

XXXII.

Teraz sa vráťme k Tomovi a Becky a ich osudom na pikniku. Prechádzali chodbičkami jaskyne s ostatnou spoločnosťou a navštívili všetky známé divy jaskyne — divy s trochu prehnanými názvami, ako »Salon«, »Katedrála«, »Alladinov palác« a tak ďalej. Potom začala sa hra na skrývačku a Tom a Becky pustili sa do hry celou vervou, až to začínalo byť už trochu i únavné. Nechali hru a putovali klukatou cestičkou, držiac sviečky nad hlavami a čítajúc mená, dáta, heslá a riekadlá, ktorými boly múry jaskyne »pomaľované«. Šli a šli a zapriadli sa tak do rozhovoru, že si ani nepovšimli, že už sú v časti jaskyne, kde steny nie sú pomaľované. Na vyčnievajúci kus skaly napísali dymom sviečok svoje mená a šli ďalej. Konečne prišli na miesto, kde malý pramienok vody hrčal cez skupinu skalísk, unášajúc so sebou vápenatú usadlinu. Za stoletia utvorily sa nánosy vápna a povstala malá Niagara s ligotajúcimi sa kryštálmi nerastov. Tom pretiahol svoje tielko na druhú stranu, aby posvietil Becky na tú krásu. Videli, že vodopád zakrýva akési strmé, prirodzené schodky, ktoré boly obkľúčené tesnými stenami a ihneď zmocnila sa ho objaviteľská horúčka. Becky poslúchla ho a šla za ním. Urobili si dymom sviečky znaky, aby na zpiatočnej ceste nezablúdili a vydali sa na výskumnú cestu. Krútili sa sem a tam ďaleko dolu do tajných hlbín jaskyne, znovu si urobili znaky a odbočovali pátrajúc po ďalších zaujímavostiach, aby mohli svetu vonkajšiemu o nich rozprávať. Na jednom mieste prišli na rozsiahlu sieň, s jejž stropu viselo dolu

množstvo lesklých kvapľov tlstých a dlhých ako ľudská noha; obchádzali zôkol-vôkol, diviac sa a pozorujúc tú krásu, až konečne vošli do jednej z mnohých chodbičiek, ktoré tam ústily. Tu dostali sa k čarokrásnej studienke, ktorej nádržka bola zdobená inoväťou ligotavých kryštálov. Nachodila sa v prostriedku siene, ktorej steny boly podopreté fantastickými stĺpami, ktoré sa utvorily spojením veľkých kvapľov, stalagtitov a stalagmitov, — výsledok to po stáročia kvapkajúcej vody. Pod klenutím tiesnily sa kopy netopierov, tisíce a tisíce pohromade; tieto tvory, postrašené svetlom, začaly sa po stách spúšťať ako vločky dolu, pištiac a narážajúc zúrive krýdlami proti svetlu. Tom znal ich spôsoby a vedel, ako nebezpečne si vedia počínať. Chytil Becky za ruky a stiahol ju do prvej chodby, ktorá bola najbližšie. Však predsa oneskoril sa, lebo skoro v tej istej chvíli jeden z netopierov sletel až nad svetlo, ktoré niesla Becky. Netopieri prenasledovali deti hodne ďaleko. Počas úteku ukryli sa kde sa dalo, až konečne sa tých nebezpečných tvorov zbavili. Tom potom našiel podzemné jazierko, ktorého hladina tratila sa v diaľke vo tmách. Mal sto chutí vyskúmať jeho hranice, ale uznal, že bude lepšie, chvíľku sa posadiť a odpočinúť si. Tu po prvé prejavilo sa nepríjemné pôsobenia ticha na náladu detí. Becky riekla:

»Počuješ, zdá sa mi to až tak dávno, čo som počula ostatných hovoriť.«

»Musíš vedieť, Becky, že sme hrozne hlboko pod nimi a Boh vie, ako ďaleko na sever alebo juh, alebo na východ, a či ja neviem kam. Tu ich nemôžeme počuť.«

Becky začala byť nespokojná.

»Ako dlho sme už asi tu dolu, Tom? Mali by sme sa už vrátiť.«

»Áno, myslím to i ja, že by sme sa mali. Snáď by sme sa mali.

»A vieš kade, Tom? Je to tu tak spletené, aspoň mne sa to tak zdá.«

»Myslím, že viem, ale tí netopieri! Keď nám zhasnú obe sviečky, to bude potom mela. Zkúsime to iným smerom, aby sme nemuseli ísť zasa tade.«

»Tak teda, ale aby sme nezablúdili. To by bolo hrozné!« A dievčatko sa zachvelo pri pomyslení na túto strašnú možnosť.

Vydali sa na cestu jednou z chodieb a dlho ju prezerali, nazrúc do každého otvoru, či v ňom neobjavia niečo známeho, ale všetko tam bolo úplne cudzie. Pri každej pochybnosti podrobil Tom to miesto bedlivej prehliadke, pri čom Becky pozorovala jeho tvár, či v nej uvidí nejaké povzbudzujúce znamienko a Tom vždycky riekol veselo:

»Ach, to nič nerobí! Nie je to tá pravá cesta, ale najdeme aj tú«. Ale pri každom zlyhaní cítil menšiu a menšiu nádej a konečne len tak bez predbežného premyslenia behal od jednej postrannej chodbičky ku druhej v zúfalej nádeji, že náhodou najde i tú pravú. Hovoril ešte vždy, že »netreba sa báť«, ale v srdci pociťoval i sám hrôzu, že slová jeho ztratily obvyklý prízvuk a znely tak, ako by hovoril: »Všetko je ztratené, všetko marné!« Becky sa k nemu bojazlivo tisla a snažila sa so všetkých síl udusiť slzy, ale predsa nie s úplným úspechom. Konečne riekla:

»Ach, Tom, poďme predsa len tamtou cestou, nech sú tam i tí netopieri! Mne sa zdá, že blúdime a zablúdime ešte viac.«

Tom sa zastavil.

»Počúvaj!« zvolal.

Hlboké ticho; tak hlboké, že mohli počuť svoj vlastný dych. Tom vykríkol. Výkrik sa rozliehal ozvenou po prázdnych chodbičkách a umíknul v diaľke v slabom zvuku, ktorý sa podobal výsmešnému chichotu.

»Ach, Tom, nerob to, mňa to desí!« riekla Becky.

»Je to desné, ale mal by som ešte raz, Becky; snáď nás počujú. Vykríknul znovu.

To »snáď« vzbudilo v Becky ešte väčší strach, než onen príšerný chichot, lebo vyjadrovalo ztratu poslednej nádeje. Deti stály ticho a načúvaly, ale nič sa neozývalo. Tom sa vzchopil a rýchle bežal po svojej stope nazpät. Netrvalo dlho a čosi nerozhodného v jeho počínaní odhalilo Becky novú hroznú skutočnosť; nemohol najsť zpiatočnú cestu!

»Ach, Tom, neurobil si žiadne zpiatočné značky!«

»Becky, bol som hlupák, hrozný hlupák! Ani neviem, kde som podel hlavu. Tak som si počínal, ani čo by som nechcel zpiatky. Nemôžem najsť zpiatočnej cesty.«

»Tom, sme ztratení! Sme ztratení! Už nikdy sa nedostaneme z týchto hrozných miest! Ó, prečo som len odchádzala od ostatných!«

Klesla k zemi a vypukla v taký zúfalý plač, že Tom zbledol pri myšlienke, že by mohla umrieť, alebo ztratiť rozum. Sadol si vedľa nej a tíšil ju. Becky skryla tvár do dlaní, tisla sa k Tomovi usedave plačúc, vyjavovala mu svoju hrôzu, svoju márnu ľútosť a opäť vzdialená ozvena vracala i žiaľospev v posmešnom chichotu. Tom ju prosil, aby sa opäť vzmužila, ona však plakala, že nemôže. Začal si vyčitovať a zlorečiť,

že ju priviedol do tak úbohej situácie; to malo lepší účinok. Becky riekla, že sa pokúsi opäť dúfať, že vstane a pôjde za ním, kamkoľvek ju povedie, len aby už tak nehovoril, lebo vraj ona je práve tak vinná, ako on.

Vstali a šli teda opäť — bez cieľa — len kam ich nohy viedly — veď i na tom bolo dosť, že mohli vôbec ísť a vytrvať v chôdzi. Na chvíľku vzplála opäť slabá nádej — nie, preto, že by bola odôvodnená, ale iba preto, že pri nádeji vždycky tak býva, kým časté sklamanie neprinesie úplnú zúfalosť.

Tom vzal Becky sviečku z ruky a zhasol ju. Táto šetrnosť vyjadrovala tak mnoho. Nebolo treba slov. Becky porozumela a jej nádej opäť umrela. Vedela, že má Tom vo vrecku ešte jednu celú sviečku a asi tri alebo štyri kúsky, — ale musia šetriť.

Pomaly začala sa únava hlásiť k svojim právam; deti snažily sa nevenovať jej pozornosti, lebo bolo hrozné pomyslieť na to, že by sa maly posadiť, keď čas začal byť toľme drahý. Ísť kamkoľvek a byť kdekoľvek, znamenalo aspoň nejaký postup a mohlo priniesť zdar, ale posadiť sa, znamenalo zvať smrť a poddať sa jej moci.

Konečne nežné údy Becky vypovedaly službu. Posadila sa, Tom zostal pri nej a začali hovoriť o domove, o priateľoch doma, o pohodlných postieľkach a hlavne o svetle! Becky plakala a Tom sa snažil prísť na nejaký spôsob ako by ju potešil, ale márne. Únava opanovala Becky natoľko, že začala driemať. Tom bol rád. Sedel, dívajúc sa do jej zmučeného obličaja a videl, ako sa stáva hladkým a prirodzeným pod vlivom príjemných snov; zjavil sa i úsmev a trvale usadil na jej lícach. Trochu mieru a osvieženia prešlo z toho obličaja i na jeho dušu a jeho myšlienky preniesly sa

k minulým časom a snivým spomienkam. Bol hlboko zadumený, keď sa Becky prebudila a rtami preletel jej jemný, ľahký úsmev, lež ztratil sa ihneď a perami vyšiel bolestný ston.

»Ó, ako som len mohla spať! Priala by som si, aby som sa nebola nikdy, nikdy prebudila. Nie, nie nechcem už, Tom! Nedívaj sa tak na mňa! Už to viacráz nepoviem.«

»Som rád, že si spala, Becky! Si odpočinutá a nastúpime cestu späť.«

»Sprobujeme to, Tom! Ale videla som vo sne tak krásnu krajinu. Myslím, že do tej prídeme.«

»Možno, že áno, možno, že nie. Hlavu hore, Becky, poďme a uvidíme!«

Vstali a kráčali ruka v ruke bez nádeje. Probovali určiť čas, ako dlho sú už v jaskyni, ale ich výpočty zlyhaly. Mysleli, že sú v nej už dni, ba týždne, no, tak dlho to ešte predsa nemohlo trvať, lebo boly by im sviečky už dávno došly.

Šli ďalej. Tom radil, aby šli ticho a naslúchali, či počujú žblnkot vody, bo musia najsť nejaký prameň. Netrvalo dlho a našli ho. Tom navrhnul, aby si opäť trochu odpočinuli. Boli oba ustatí, Becky však riekla, že by mohla ešte ísť. Prekvapilo ju však, že Tom nesúhlasil. To nemohla pochopiť. Posadali si teda a Tom prilepil hlinou sviečku na stenu pred nimi. Chvíľku mlčali a horlive premýšľali, až Becky sa ozvala:

»Tom, hladná som!«

Tom vyňal čosi z vrecka.

»Pamätáš sa na toto?« spýtal sa.

Becky sa div neusmiala.

»To je náš slávnostný koláč!«

»Áno — chcel by som, aby bol veľký, ako bedna, bo to je všetko, čo máme.«

»Schovávala som ho na pamiatku, Tom, ako to činievajú veľkí so snubným koláčom — ale bude to náš . . .«

Umíkla v prostriedku vety. Tom rozdelil koláč a Becky jedla s veľkou chuťou, kým Tom ukusoval len po kúštičkoch zo svojej polovičky. Bola tam i studená voda k zakončeniu hostiny. Po nej navrhla Becky, že by mohli opäť ísť ďalej. Tom chvíľku mlčal, potom rečie:

»Becky, znesieš to, keď ti niečo poviem:

Becky zbledla, ale odpovedala, že áno.

»Tak teda, Becky, musíme tu zostať, pretože je tu voda k pitiu. A tento kúštičok sviečky je náš posledný.«

Becky začala plakať a nariekať. Tom robil, čo mohol, aby ju potešil, ale s malým účinkom. Zrazu ozvala sa Becky:

»Tom!«

»Čo chceš, Becky?«

»Zvedia, že sme sa ztratili a budú nás hľadať.«

»Áno, to budú, ale či nás najdú.«

»Možno, že nás už teraz hľadajú, Tom, nemyslíš?«

»Myslím, že áno. Aspoň dúfam!«

»Kedy to zbadajú, Tom?«

»Až budú zpäť v prístave, myslím.«

»Tom, snáď už bude i tma — myslíš, že si všimnú, že sme neprišli?«

»Neviem, ale rozhodne sa tvoja mamička bude dozvedať po tebe hneď po návrate výletníkov.«

Tvár Becky sa skrivila a Tom ihneď zbadal, že previedol hlúposť. Becky nemala tej noci ísť predsa domov! Deti zamíkly a zamyslely sa. Nový, náhly výbuch

žiaľu u Becky ukázal Tomovi, že tá vec, na ktorú myslel, napadla i jej — totiž že môžu uplynúť celé odpoludnie, než pani Thatcherová zvie, že Becky nebola vôbec u pani Harperovej. Deti sa zadívaly žalostne na posledný malý zbytok sviečky a pozorovaly, ako sa neľútostne tratí a roztápa. Konečne videly, ako posledný centimeter knotu stojí sám a slabý plamienok sa dvíha a klesá, plazí sa po tenkom stĺpci dymu, zaváha na okamih na konci a — hrôza nevýslovnej tmy nastala.

Ako dlho trvalo, až Becky zvoľna nadobudla opäť smyslov, že plakala v Tomovom náručí, nemohol nikto z nich povedať. Vedeli len, že po období, ktoré sa zdalo nekonečným, oba precítli z hrozného spánku a opäť si pripomenuli svoj biedny stav. Tom riekol, že snáď je nedeľa — snáď už pondelok. Snažil sa primať Becky k hovoru, ale jej bolesť bola tak veľká, že všetka nádej ju opustila. Tom riekol, že už ich asi dávno hľadajú a snáď ich i niekto počuje, keď vykríkne. Zkúsil to, ale vzdialená ozvena znela v tme tak príšerne, že už to viackrát neproboval.

Hodiny bežaly a nepriniesly žiadnu nádej. Hlad začal zasa kruto doliehať na ztratencov. Tom zjedol zo svojej čiastky koláča iba polovičku: podelil sa s ňou a zjedli ju. Ale zdalo sa, že majú väčší hlad, než predtým. Posledný skromný kúsok potravy len zvýšil ich chuť k jedlu.

Tom riekol:

»Pst! — Počula si niečo?«

Oba zatajili dych a naslúchali. Počuli zvuk, ako by niekto vo veľkej diaľke vystrelil. Tom okamžite odpovedal a chytiac Becky za ruku, bežal o prekot tým smerom. Zrazu zastavil sa a opäť naslúchal, opäť ten istý zvuk a ako sa zdalo o niečo bližšie.

»To sú oni!« riekol Tom, — už prichodia. Poď, Becky — teraz sa už nestrachuj!«

Radosť ztratencov bola veľká, neopísateľná. Avšak nešlo to tak rýchle ku predu, lebo prekážalo im v postupe mnoho prepadlín a museli si dávať dobrý pozor. Práve prišli k jednej. Bola snáď tri stopy hlboká, ale možno, že i sto stôp; dosť na tom, že nedala sa prejsť. Tom si ľahol na zem a spustil dolu ruku, či dosiahne dno. Bola bez dna! Musia teda tam zostať a čakať, až k nim hľadajúci dôjdu. Naslúchali; vzdialený krik ešte viac sa vzďaloval! Ešte chvíľka — a umíknul úplne. Ó, aký trápny to bol pocit! Tom reval až do zachrípnutia, ale nadarmo.

Snažil sa všemožne Becky dodať nádeje; ale prešly celé veky úzkostlivého očakávania a neozval sa už žiadny zvuk.

Deti vrátily sa zpät ku studienke. Čas sa unavene vliekol; zaspaly a prebudily sa polomŕtvé od hladu a žiaľu. Tom bol presvedčený, že už je iste utorok.

Teraz ho niečo napadlo. Boly tam nablízku postranné chodby. Snáď by dobre bolo, keby radšej preskúmal niektorú z nich, než má tak nečinne tráviť tie ťažké chvíle. Vytiahol z vrecka povrázok od draka, priviazal ho na výklenok skaly a vydal sa na cestu, rozvinujúc pri každom kroku kúsok povrázku. Po dvadsiatich krokoch skončila sa chodba priepasťou. Tom si kľaknul, siahol do hĺbky a okolo, ako ďaleko mohol rukou dosiahnuť; urobil pokus nahnúť sa ešte trochu ďalej napravo a v tej chvíli, sotva na dvadsať metrov, objavila sa za skalou ľudská ruka, držiaca sviečku! Tom víťazoslávne vykriknul a v tom vynorilo sa za rukou telo, ktoré patrilo — Indiánovi Joemu! Tom bol predesený, nemohol sa ani pohnúť. Uľahčilo sa mu, keď v nasledujú-

cej chvíli videl, že »Španiel« ztratil sa z dohľadu. Tom sa divil, že ho Joe nepoznal po hlase a neskočil a nezabil ho za to, že svedčil u súdu. Ale ozvena asi znetvorila jeho hlas. O tom ani nepochyboval. Hrôza ohromila každý sval v Tomovom tele. Riekol si, že bude mať dosť sily, aby sa dostal zpäť k prameňu, že tam zostane a nič ho viac neprinúti k tomu, aby sa znovu vydal v nebezpečie, že stretne sa s Indiánom Joem ešte raz. Pred Beckou ovšem zatajil, čo videl. Povedal jej, že vykríknul iba — »pre šťastie!«

Ale hlad a úbohé postavenie časom prekonávajú strach. Ďalšie nudné čakanie u prameňa a nový dlhý spánok priniesol zmenu. Deti sa prebudily trýznené hroznym hladom. Tom bol presvedčený, že už musí byť streda alebo štvrtok, alebo snáď dokonca piatok, keď nie sobota a že už asi všetci zanechali hľadanie. Rozhodnul sa preskúmať inú chodbu. Cítil, že je ochotný i nešťastie podstúpiť, nech je i Indián Joe, alebo akákoľvek iná hrôza. Ale Becky bola veľmi slabá. Upadla do absolutnej apatie a nebolo možno ju vzpružiť. Riekla, že počká len tam, kde je a umre — bez toho už to nepotrvá dlho. Povedala Tomovi, aby vzal povrázok a hľadal ďalej, jestli totiž chce, ale prosila ho, aby vždycky na chvíľočku prišiel a prihovoril sa k nej a vynútila od neho sľub, až tá hrozná chvíľa nastane, že zostane pri nej a bude jej držať ruku, až bude koniec jej zemského života. Tom vypočul ju zatajovaným plačom a tváril sa, ako by si bol úplne istým, že najde ľudí, ktorí ich hľadajú, alebo východ z jaskyne. Na to vzal opäť povrázok a liezol po štyroch druhou chodbou, slabý od hladu a naplnený predtuchou skorej záhuby.

—oOo—

XXXIII.

Utorkové odpoludnie prechádzalo v pološero. Obec St. Petersburg dosiaľ trúchlila. Ztratené deti neboly dosiaľ najdené. Boly konané spoločné modlitby za ztratencov a tak mnohý súkromný prosebník modlil sa za ne z celého srdca, ale z jaskyne dosiaľ neprichádzaly dobré zprávy. Väčšina hľadajúcich zriekla sa tohoto úkolu a odišla za svojím denným zamestnaním; zriekнuc sa nádeje, že by sa deti ešte našly. Pani Thatcherová bola veľmi chorá a skoro ustavične ako v deliriu. Ľudia si rozprávali, aké je to hrozné, počuť ju, ako volá svoje dieťa, ako zdvihne hlavu a celú minutu naslúcha, potom ju opäť skloní a zastone. Teta Polly upadla do trvalej melancholie a jej šedivé vlasy skoro zbeleli. Obyvateľstvo poberalo sa v utorok večer smutne a beznádejne k spánku.

Po polnoci rozzvučaly sa zrazu zvony a v okamihu prúdili po uliciach poloodení, vzrušení ľudia a kričali: »Všetci von! Von! Sú najdení! Sú najdení!« K zmätku pridaly sa ešte trúbky a cymbály a obyvatelia sa soskupovali a prúdili k rieke a stretli deti vezúce na otvorenom povoze, ťahanom nadšene kričiacimi občanmi; všetko sa tisklo ku vozu a keď triumfálne vchodili na námestie, neznal jasot medzí.

Obec bola slávnostne osvetlená. Nikto už nešiel spať. Bola to najväčšia noc, na akú sa kto pamätal. V prvej polhodine prešla domom sudcu Thatchera celá

procesia občanov, objímali zachránených, bozkávali ich, tiskli ruky pani Thatcherovej, probovali hovoriť, ale slová ťažko vychodily zo stiesnených hrdiel a slzy tiekly potokom.

Šťastie tety Polly bolo dokonalé a šťastie pani Thatcherovej skoro tiež. Ale bude i úplné, keď poslovia, vyslaní s veľkou novinou do jaskyne, sdelia radostnú zvesť jej manželovi.

Tom ležal na pohovke a okolo neho soskupené bolo dychtivé poslucháčstvo. Rozprával podrobnosti skvelého svojho dobrodružstva, pestriac ho mnohými úchvatnými dodatkami, a dokončil svoju rozprávku popisom, ako šiel dvoma uličkami, ako ďaleko siahal jeho provázok od draka, ako šiel treťou chodbičkou, pokiaľ mu povrázok stačil a chystal sa k návratu, keď v diaľke zazrel bod, ktorý vyzeral, ako hviezda na pochmúrnom nebi. Pustil povraz a liezol tým smerom, prestrčil hlavu a ramená malým otvorom a spatril, ako sa pred ním valí široká hladina rieky Mississippi. Keby sa to bolo stalo v noci, nebol by uvidel toho bodu denného svetla a nebol by šiel ďalej. Rozprával, ako šiel pre Becky a sdelil jej tú radostnú novinku a ona mu riekla, aby ju nezlobil takou hlúposťou, lebo je vraj unavená a vie, že skoro umrie a chce umrieť. Popisoval, čo s ňou mal práce, až ju presvedčil a ako skoro umierala od radosti, keď sa doškriabala na miesto, odkiaľ skutočne mohla vidieť ten matný bod denného svetla — ako sa Tom pretiahol otvorom a pomáhal Becky — ako sa posadili a plakali od radosti — ako akísi ľudia išli popri člne a Tom na nich zavolal a rozpovedal im, čo sa s nimi stalo, aký majú hrozný hlad — ako tí ľudia s počiatku nechceli uveriť tej divokej historii, »pretože«, vraveli,

»ste päť míľ u rieky pod údolím, kde je tá jaskyňa,« ako ich vzali na loď, veslovali k jednému domu, dali sa im najesť, nechali ich odpočinúť a za tri hodiny po súmraku ich doviezli domov.

Pred úsvitom sudca Thatcher a hŕstka vytrvalcov boli vystopovaní v jaskyni podľa šnúr, ktoré za sebou ťahali a bola im sdelená tá veliká novina.

Tri dni aj tri noci biedy a hladu v jaskyni nedaly sa len tak sotrieť, ako sa o tom Tom a Becky i sami presvedčili. Celú stredu a štvrtok ležali a zdalo sa im, že sa ich únava stále zväčšuje. Tom vo štvrtok na chvíľku vyšiel von, v piatok už bol v dedine a v sobotu už bol v poriadku. Ale Becky opustila izbu až v nedeľu, lež stále ešte bola tak slabá, ako po ťažkej nemoci.

Tom sa dozvedel o Huckovej nemoci a v piatok šiel ho navštíviť, ale nemohli ho pustiť k nemu ani v sobotu ba ešte ani v nedeľu. Potom však chodil k nemu denne, ale ho upozornili, aby nehovoril o svojom dobrodružstve a vôbec o ničom, čo by Hucka mohlo rozrušiť. Vdova Douglasová stála na stráži, aby zákaz neprekročil. Doma sa Tom dozvedel o udalostiach na »Krivom« a aj o tom, že telo toho trhana bolo najdené v rieke u prístavišťa; utopil sa asi počas úteku.

Asi za štrnásť dní po zachránení z jaskyne odišiel Tom na návštevu k Huckovi, ktorý už natoľko zmocnel, že mohol zniesť i vzrušujúci rozhovor a Tom mal vskutku mnoho zajímavého na srdci. Cestou musel ísť okolo domu sudcu Thatchera a zastavil sa tam, aby navštívil Becky. Sudca a niekoľko jeho známych pustilo sa s Tomom do rozhovoru a ktosi sa ironicky spýtal, či by sa nechcel ešte raz podívať do jaskyne. Tom odpovedal, že áno, bo myslí, že by to preň už teraz hračkou bolo.

Sudca Thatcher riekol:

»Nepochybujem o tom, milý Tom, ale postarali sme sa už o to, aby v tej jaskyni nik viac nezblúdil.«

»Prečo?«

»Pretože som dal hlavné dvere obiť plechom a opatriť zámkom a kľúče mám u seba.«

Tom zbledol ako papier.

»Čo ti je, chlapče?! Bežte chytro pre vodu!«

Prinesenou vodou postriekali Tomovi obličaj.

»No, už je zase dobre. Čo to s tebou bolo, Tom?«

»Ach, pán sudca, Indián Joe je tam — v tej jaskyni!«

—oOo—

XXXIV.

Po niekoľkých minutách rozletela sa táto zvesť a tucet člnov s mužmi vybralo sa do Mc Dougalovej jaskyne a za tými plávala loď plná ľudí. Tom Sawyer bol v člne, v ktorom šiel sudca Thatcher. Keď boly vráta jaskyne odomknuté, naskytnul sa divákom v matnom svetle vchodu žalostný pohľad. Indián Joe ležal tam na zemi mŕtvy s obličajom tesne u trhliny vo dverách, ako by oči jeho túžobne boly pozeraly až do po-

sledného okamihu na svetlo a jasot voľného sveta von-ku. Tom bol dojatý, lebo znal z vlastnej zkúsenosti, ako tento úbožiak asi trpel. Bolo mu ho zo srdca ľúto, ale pocítil i nesmiernu úľavu a bezpečnosť a iba teraz náležite mohol chápať, ako ťažko naňho doliehal strach odo dňa, keď svedčil proti tomuto krvavému vyvrhe-ľovi.

Vedľa Indiána ležala jeho dýka s ostrím zlomeným v poly. Veľký spodný trám dverí bol s hroznou náma-hou vyrezaný a vysekaný po celej jeho hrúbke. Avšak bola to zbytočná námaha, lebo zvonku bol prah z pri-rodzenej skaly a tento tvrdý materiál nedal sa rezať jeho slabým nástrojom. Ale i keby tam nebolo tej ka-mennej prekážky, bola by námaha beztak márna, lebo i keby bol trám úplne prerezal, nebol by sa mohol In-dián Joe pretiahnuť popod dvere. Vedel to! Všetka je-ho práca na tom mieste mala len ten účel, aby niečo ko-nal — aby mu ubehla tá hrozná dlhá chvíľa — aby sa nejako zamestnal vo svojich útrapách. Obyčajne sa mohlo na tom mieste nájsť pol tuctu zbytkov sviečok, nalepených v trhlinách predsiene, zanechané tam tu-ristami; ale teraz tam nebolo nikde ani najmenšieho kúštičku. Zajatec ich posbieral a zjedol. Chytil i nie-koľko netopierov a i tých zjedol, ako svedčily o tom pazúriky tam najdené. Ten nešťastný úbožiak zomrel hladom. Na jednom mieste opodiaľ vyrastal zo zeme stalagmit, vytvorený z kvapák vody, padajúcich so stropu. Zajatec zlomil stalagmit a na jeho úlomok po-ložil kameň, do neho vydlabal plytkú jamku, aby si nachytal drahocennej vody, ktorá sa tvorila z kvapák padajúcich vždy po jednej za dvadsať minút, s pravi-delnosťou hodinového kyvadla — za kávovú lyžičku za dvadsaťštyri hodín. Tak tu voda kvapkala, keď boly

egyptské pyramídy ešte nové, keď padla Troja, keď bol založený Rím, keď bol Kristus ukrižovaný, keď praotec Čech prišiel na Říp, keď Kolumbus objavil Ameriku. A kvapká tak dodnes a bude kvapkať stále, až udalosti tieto budú len tradíciou a konečne bude pohltené tmavou nocou zapomenutia. Má všetko nejaký účel a poslanie? Padaly tieto kvapky trpelive po päť tisíc rokov, aby poslúžily tomuto úbohému zemskému červu a má nejaký iný cieľ, ktorý splní snáď až za desať tisíc liet? Nezáleží na tom. Už je tomu hodne a hodne rokov, keď tento nešťastný Indián vydlabal kameň, aby do neho chytal tie drahocenné kvapky, ale do dneška turista, ktorý príde pozrieť divy Mc Dougalovej jaskyne, díva sa najďalej na tento dojemný kameň a na zvoľna naň padajúcu vodu. Čiaša Indiána Joeho stojí na prvom mieste v sozname divov jaskyne; ani »Alladinov palác« sa jej nemôže vyrovnať.

Indián Joe bol pochovaný neďaleko ústia a ľudia prišli sa podívať na jeho pohrab na loďkách a vozoch, z obce a zo všetkých okolitých dedín na sedem míľ dookola. Priznali si, že boli vrahovým pohrabom tak uspokojení, ako by boli pri jeho poprave bývali.

Týmto pohrabom zastavil sa ďalší vývoj jednej veci — petície ku guvernérovi o milosť Indiána Joeho predostretej. Petícia bola podpísaná veľmi mnohými, konalo sa už mnoho plačlivých schôdzí a bolo sostavené komité útlocitných žien, aby uprosily guvernéra, aby bol súcitným a pošliapal svoju povinnosť nohami. Domnievali sa, že Indián Joe zabil päť občanov, ale čo na tom? Keby bol i satanom samým, bolo by i vtedy dosť slabochov, pohotových podpísať petíciu o milosť, ktorí by ronili slzičku zo svojich ustavične pohotových slzodolov.

Ráno po pohrabe zavolal Tom Hucka stranou, aby si s ním pohovoril o dôležitej veci. Huck dotiaľ už zvedel všetko od Valesana a vdovy Douglasovej o Tomovom dobrodružstve, ale Tom riekol, že myslí, že je ešte jedna vec, o ktorej mu nikto nehovoril. A o tej veci s ním chcel pohovoriť. Huck zosmutnel a riekol:

»Viem, čo je to. Bol si v čísle 2 a nenašiel si nič než pálenku. Nikto mi nepovedal, žes to bol ty, ale hneď som vedel, že si to musel byť ty, keď som o tej pálenke začul. A vedel som, že si tie peniaze nenašiel, pretože by si bol prišiel ku mne a povedal mi to i keby si to pred každým skrýval a mlčal ako hrob. Tom, stále mi niečo šepce, že tie poklady nedostaneme. «

»Ale ja som, Huck, na toho hostinského nič nepovedal. Veď vieš, že v sobotu, keď som odchádzal na piknik, bola jeho hospoda ešte v poriadku. Či sa nepamätáš, že si tam mal túto noc strážiť?«

»Ba áno, ale sa mi to zdá už tak dávno. Bolo to práve tú noc, keď som šiel za Indiánom Joem ku vdovinmu domu.«

»Ty si šiel za ním?«

»Áno — ale ani muk o tom! Myslím, že sú živí ešte Indiánovi niektorí priatelia. Nechcel by som ich na seba poštvať. Keby nebolo mňa, iste by teraz už boli v Texase.«

Potom Huck dôverne sdelil Tomovi svoje celé dobrodružstvo; Tom znal dosiaľ len o Valesanovom podiele na ňom.

»Ale isté je,« riekol Huck, vracajúc sa k hlavnej otázke, »kto mal do činenia s tou pálenkou v čísle 2, ten iste pojal i peniaze, aspoň myslím — rozhodne ich však tam už niet.«

»Tie v tom čísle 2 vôbec ani neboly, abys vedel!«

»Čože?« Huck zadíval sa ostro do tváre Tomovej. »Prišiel si tým peniazom znovu na stopu?«

»Sú v jaskyni!«

Huckovi zablysklo v očiach.

»Povedz to ešte raz, Tom!«

»Tie peniaze sú v jaskyni!«

»Je to žart, alebo pravda?«

»Pravda, Huck, pravda svätosvätá. Pôjdeš ta so mnou a pomôžeš mi ich odniesť.«

»Pôjdem, pravda že pôjdem! Ale neztratíme sa tam?«

»Nič ľahšieho, ako sa tam vyznať««

»Tak dobre, pôjdeme! Ale prečo myslíš, že tie peniaze tam sú?«

»Nevypytuj sa, uvidíš, až tam budeme. Keď ich nenajdeme, dám ti svoj bubon a všetko čo mám cenného.«

»Dobre, a kedy pôjdeme?«

»Bárs i hneď. Si dosť silný?«

»Je to ďaleko k tej jaskyni? Viac než jednu míľu ešte neprekonám.«

»Je to asi päť míľ — totiž pre každého iného, ale ja znám cestičku, ktorou si hodne sblížime, o tej nikto nevie, len ja sám. Odveziem ťa až ta na loďke. Povesľujem až ta a zpiatky ju tiež ja budem ťahať. Ty nemusíš ani prstom pohnúť.«

»Vieš čo, poďme hneď!«

»Dobre! Musíme si vziať kus chleba a nejaké mäso, fajky, dáke vrece a tri povrázky a sirky. Tie som si najviac prial mať, keď som tam bol s Becky.«

Hneď po poludní vypožičali si chlapci loďku od jedného občana, ktorý nebol prítomný a hneď sa vydali na

cestu. Keď boli niekoľko míľ pred »Jaskynným údolím,« riekol Tom:

»Podívaj sa na tento výbežok, niet na ňom ničoho pozoruhodnejšieho, ani stromu, ani kra; ale povšimni si tamto biele miestečko, vidíš ho? To je jedno moje znamenie. Tu vystúpime.«

Pristáli.

»Teraz ti niečo poviem, Huck. Tá diera, ktorou som sa dostal von, je tak blízko pri tebe, že by si k nej dosiahol prútom na udici. Rozhliadni sa dobre, či ju nájdeš.«

Huck prezrel všetko okolo seba, ale nenašiel nič. Tom hrdo vstúpil do hustej skupiny krovia a riekol:

»Tu je to! Poď sa podívať. Tu je to najkrajšie miestečko na zemi, ale ani muknúť o ňom nikomu nesmieš. Vždycky som chcel byť zbojníkom a vedel som, že musím mať úkryt, do ktorého by som sa skryl, keď by na mňa niečo dopadlo. Tu ho máme a necháme si to len pre seba — len Joe Harperovi a Benovi Rogersovi ho ukážeme — pretože musíme prirodzene mať celú bandu, ináč akí by sme boli zbojníci. Bandu Toma Sawyera — či to neznie krásne?«

»Oh, áno, Tom. A koho budeme napádať?«

»Každého, kto sa dá! Budem čihať na pocestných — tak to robia i ostatní zbojníci.«

»A zabijeme ich?«

»Nie — nie vždycky. Podržíme si ich v jaskyni, kým nedostaneme výkupné.«

»Čo je to výkupné?«

»Peniaze. Ich priatelia musia najďalej do roka složiť peniaze a keď nesložia, tak ich zabijeme. Tak to robia aj iní. Len ženy sa nezabíjajú. Tie sa len zavrú, ale nezabíjajú. Tie sú hrozne bojazlivé. Vezmú sa im

len peniaze a všetky veci, ale musíš pri tom vždycky slušným a zdvorilým byť. Nikto na svete nie je tak zdvorilým, ako sú zbojníci — o tom sa môžeš dočítať v každej lepšej knihe. Potom sa tie ženy do teba zamilujú a keď budú v jaskyni týždeň, dva, prestanú plakať a potom sa ich už nezbavíš. Keby si ich vyhnal, vrátia sa hneď druhou stranou zpiatky. Tak je to v tých dobrých knižkách.«

»Tom — sú to skvostné plány. Zbojníkom je lepšie byť než pirátom!«

»Áno, je to v niektorých veciach lepšie, pretože je to blízko domu a má to aj iné priaznivé stránky.«

Chlapci vstúpili do otvoru — Tom napred. Prevliekli sa na druhú stranu, upevnili povrázky a šli ďalej. Po niekoľkých krokoch octli sa u pramienku a Tom pocítil mráz v celom tele. Ukázal Huckovi posledný kúsok knotu, prilepený na hline u steny a opísal mu, ako sa s Becky dívali na plameň, keď dohasínal.

Začali hovoriť šeptom, lebo ticho a šero jaskyne pôsobilo tiesnivo na ich myseľ. Šli ďalej a tu vstúpili do Tomovej druhej chodby a prešli ju až po priepasť. Tu pri plameni sviečok videli, že to nebola skutočná priepasť, lež len príkry svah z hliny, asi tridsať stôp vysoký. Tom zašeptal:

»Tu ti niečo ukážem, Huck!«

Pozdvihnul sviečku nad hlavu a riekol:

»Podívaj sa tak ďaleko za roh, ako len môžeš. Vidíš to? tam na tom balváne — je to urobené dymom sviečky.«

»To je kríž!«

»A práve pod tým krížom som videl Indiána Joeho!«

Huck díval sa chvíľku s otvorenými ústami na to mystické znamenie a riekol traslavým hlasom:

»Poďme preč odtiaľto, Tom!«

»Čože? — A nechať tu poklad, nie?«

»Áno — nechať! Iste sa tu potuluje duch Indiána Joeho.«

»Ale kam myslíš, Huck. Predsa nebude strašiť tuto, keď umrel až u vchodu jaskyne — na päť míľ odtiaľto.«

»Nie, Tom, ver že nie. Potuluje sa iste v blízkosti tých peňazí. Viem, aké majú duchovia chúťky, a ty ich tiež dobre znáš.«

Tom sa začal obávať, že má Huck pravdu. Pochybnosti ho znepokojovaly. Ale zrazu ho napadla spasiteľná myšlienka.

»Počuj, Huck, sme my to len zbabelci! Duch Indiána Joeho predsa nebude chodiť tu — v okolí kríža!«

To bolo slovo a malo aj svoj účinok.

»Na to som ver nepomyslel. Ale je tomu tak. Máme teda šťastie, že tu ten kríž je. Myslím, že by sme ta mali sliezť a obzrieť sa po tej skrinke.«

Tom šiel napred, boriac sa pri sostupe do hliny. Huck šiel za ním. Z malej priehlbiny, v ktorej stál otázny balvan, vyúsťovaly štyri chodbičky. Chlapci prehliadli tri z nich, ale bez výsledku. V jednej z nich najbližšie ku spodku balvanu našli malý výklenok, dve prikrývky, starú handru, kúsok kože od slaniny a dobre ohlodané kosti z niekoľkých sliepok. Ale skrinka s peniazmi tam nebola. Chlapci znovu dôkladne prehliadli to miesto, ale nadarmo. Tom riekol:

»Hovoril, že pod krížom. A toto miesto je predsa najbližšie pod krížom. Nemôže to byť úplne pod balvanom, keď ten sedí až na samej zemi.«

Prekutali všetko ešte raz a keď i teraz bez úspechu, znechutení posadili sa. Huck neprišiel na žiaden nápad. Ozval sa Tom:

»Pozri, Huck, tu na tejto strane balvanu vidíš v hline stopy a loj zo sviečky, ale na druhej strane nie sú žiadne. Čo myslíš, prečo? Stavím sa, že sú tie peniaze predsa len pod tým balvanom. Počkaj, hrabať budem v hline.«

»To nie je zlý nápad, Tom«, riekol Huck oživene.

Tom sa hneď pustil do kopania a nekopal ešte ani na štyri palce, keď sa ozvalo zadunenie.

»Čuješ, Huck?«

Huck sa tiež pustil zúrive do hrabania. Skoro sa objavilo niekoľko dosák, ktoré vytrhli. Kryly prirodzenú dutinu, vlastne chodbu, ktorá bola pod balvanom. Tom sa tu spustil a držal sviečku čo najďalej od seba, ale na koniec nevidel. Sohnul sa a podliezol. Úzka cestička zvoľna sostupovala. Liezol podľa jej kľukatých stien, najprv napravo, potom naľavo a Huck v pätách za ním. Tu Tom zahnul za roh a zvolal:

»Pre Krista Pána, Huck, podívaj sa,«

Bola to skrinka s pokladom; nebolo v tom žiadnej pochybnosti; vedľa stál prázdny súdok od prachu, dve pušky v koženom obale, asi tri páry starých krpcov, kožený pás a ešte nejaké haraburdie, všetko premočené vodou.

»Konečne to máme!« riekol Huck, hrabajúc sa v minciach. »Kto sa nám teraz vyrovná v bohatstve!«

»Vždy som vedel, že ho najdeme. Čo tomu i ťažko veriť, že ho máme, no máme ho, iste ho máme! Čuj, nebudeme sa dlho kmotriť, von s tým! Počkaj, či sa dá tá skrinka pozdvihnúť.«

Vážila asi päťdesiat libier. Tomovi sa ju podarilo síce po značnej námahe zdvihnúť, ale z miesta to nešlo.

»To som si myslel«, riekol; »bolo vidieť, že je ťažká, keď ju vtedy odnášal z toho domu — všimnul som si toho. Dobre som urobil, že som sebou vzal tie vrecká.«

Netrvalo dlho a peniaze boly v nich a chlapci ich vyniesli k balvanu s krížom.

»Teraz si idem pre tie flinty«, riekol Huck.

»Nie, Huch, nechaj ich tam. Tie sa nám sídu, až budeme tými zbojníkmi. Budeme ich tam mať ukryté a budeme tam vždycky sláviť orgie. To je veľmi krásné miesto pre orgie.

»Čo je to orgia?«

»Ja neviem. Ale zbojníci robia vždy orgie a samo sebou sa rozumie, musíme ich robiť aj my. Poď, Huck, už sme tu veľmi dlho. Už bude asi hodne pozde. Najieme sa a zafajčíme si až na loďke.«

Po chvíli octli sa vonku, obozretne sa rozhliadli, či je vzduch na pobreží čistý a zanedlho si už sedeli a bafkali v člne. Keď sa slnko chýlilo k západu, odrazili od brehu a pustili sa na cestu. Tom vesloval pozdĺž brehu a hovoril vesele s Huckom. Náhle sa zotmilo, boli na druhom brehu.

»Huck«, riekol Tom, »tie peniaze schováme v seníku u vdovy a ráno prídeme, spočítame ich, rozdelíme sa a potom sa v lese podívame po nejakej bezpečnej skrýši. Teraz si tu ľahni a chvíľku počkaj, len čo zabehnem k Taylerovom pre vozík. Nebude to trvať ani minutu, hneď som tu.«

Zmiznul a za chvíľočku sa vrátil s vozíkom, naložil naň obe vrecká, zakryl ich starými handrami a pohol sa, vlečúc za sebou svoj náklad. Keď došli chlapci k Valesanovmu domu, zastavili sa a chvíľku odpočívali. Práve v chvíli, keď sa chystali v ceste pokračovať, vyšiel Valesan z domu a riekol :

»Haló, kto je to?«

»Huck a Tom Sawyer!«

»No, chvála Bohu! Poďte šuhajci; dali ste na seba hodne čakať. Tak, chytro dopredu, potiahnem vozík ja miesto vás! No, nie je tak ľahký, ako som myslel. Čo máte na ňom? Tehly alebo staré železo?«

»Staré železo«, odvetil Tom.

»To som si hneď myslel. Naši chlapci by sa potrhali, len aby sohnali trochu starého železa a predať mohli do slievarne, ale nevyrobia ani desatinu toho, čo by vyrobili, keby sa chytili nejakej poriadnejšej práce. Ale to je už tak v ľudskej povahe. Tak, bežte!«

Chlapci však chceli vedieť, čo mieni Valesan a prečo majú bežať.

»Len sa nestarajte; uvidíte, až prídete k Douglasovej vdove.«

Huck, ktorý bol zvyklý na falošné obvinenia, riekol s istou bázňou:

»Veď sme nič neurobili.«

Valesan sa zasmial.

»Neviem, neviem! Uvidíme u vdovy!«

»Áno. Ona mi preukázala mnoho dobrého.«

»Nuž teda. Prečo sa máš báť?«

Huck nemal ani času, aby si vo svojom zdĺhavom modzgu zodpovedal túto otázku a už bol vstrčený súčasne s Tomom do salonu pani Douglasovej. Valesan nechal vozík pri dverách a vstúpil za nimi.

Miestnosť bola slávnostne osvetlená a všetky významné osobnosti z obce boly tam shromaždené. Boli tam Thatcherovi, Harperovi, Rogersovi, teta Polly, Sid, Mary, velebný pán, pán redaktor a mnoho iných, všetci odení v sviatočné rúcho. Pani Douglasová uví-

tala chlapcov srdečne, hoci ich zovňajšok sa značne delil od ostatných hostí. Boli od päty až k hlave zablatení hlinou a pokvapkaní sviečkou. Teta Polly sa začervenala od hanby, zamračila sa a pokyvovala hlavou na Toma. Avšak nikto netrpel toľko ako chlapci sami. Pán Valesan riekol:

»Tom nebol ešte doma a vrátil som sa domov; ale srazil som sa s ním a Huckom práve u mojich vrát a tak som ich sem doviedol.«

»To ste urobili dobre«, riekla vdova. »Poďte za mnou, chlapci!«

Odviedla ich do komôrky a riekla:

»Tu sa pekne umyte a oblečte. Tu máte každý jedny nové šaty — košeľu, punčochy, všetko do poslednej gombičky. Sú to šaty Huckove — nie, neďakuj, jedny priniesol pán Valesan a druhé ja. Ale budú vám obom dobré. Pristrojte sa. Počkáme a až budete v poriadku, príďte dnu!«

A nechala ich o samote.

—oOo—

XXXV.

Huck sa ozval:

»Tom, keby sme našli povraz, mohli by sme sa spustiť dolu. Oblok nie je vysoko od zeme.«

»A čo s tým chceš? Načo by si sa spúšťal?«

»Vieš, nie som zvyklý na toľko ľudí pohromade. Ja to neznesiem. Ja ta nepôjdem!«

»Ale choď, nebuď takým hlúpym! Ja si z nich úplne nič nerobím. Neboj sa, budem stále pri tebe!«

Sid vkĺznul do nútra.

»Tom«, riekol, »tetička na teba čakala celé odpoludnie. Mary ti pripravila sviatočné šaty a hľadali sme ťa na všetky strany. Počuj, nie je toto hlina a loj zo sviečky na tých šatoch?«

»Buďte tak dobrý, pán Sid, a starajte sa o svoje veci. Ale, počuj, prečo je dnes ten shon tu?«

»To pani Douglasová si pozvala spoločnosť ako obyčajne. Tento raz je to k pocte Valesanovi a jeho synom, že jej tej noci zachránili život. Poslúchaj, jestli chceš, niečo ti poviem.«

»Čo?«

»Pán Valesan chce dnes všetkých niečím prekvapiť, počul som o tom, keď to dnes tetičke hovoril, — hovoril o tom už každý, i pani Douglasová, ale tvári sa, akoby nevedela. Pán Valesan sa niečo nabehal po Huckovi, lebo bez Hucka by z toho nič nebolo.«

»Aká tajnosť, Sid?«

»Nuž, že Huck vystopoval tých zbojníkov a stopoval až ku vdove. Pán Valesan myslí na Boh vie, aké prekvapenie, ale ja sa stavím, že vypadne ono veľmi biedne.«

Sid sa rozchichotal.

»Sid, to si povedal ty?«

»Na tom predsa nezáleží. Niekto to povedal a to dostačí.«

»Sid, v celej obci je len jedna osoba, ktorá by bola schopná na také sprostáctvo a to si ty. Keby si bol býval na Huckovom mieste, bol by si zmiznul odtiaľ ako para a nikomu by si nebol o zbojníkoch hovoril. Ty si taký podliak, že to už k nevydržaniu s tebou; neznesieš, keď niekoho chvália za niečo chvalitebného. Tu máš a neďakuj — ako to hovorí pani Douglasová.« Tom

dal Sidovi pohlavok a pomohol mu niekoľkými kopancami ku dverám. »Tak a teraz choď a žaluj tetičke; zajtra dostaneš i prídavok!«

Za niekoľko minút nato sedeli hostia pri stole a pri postranných stolkoch; v tejže izbe tiesnilo sa asi tucet detí. Keď nadišla pravá chvíľa, povstal pán Valesan a predniesol krátku reč, v ktorej ďakoval vdove za česť, ktorú preukázala jemu a jeho synom, ale riekol, že je ona osobou, ktorej skromnosť...

A tak ďalej a tak ďalej. Prezradil svoju tajnosť o Huckovom podiele na onom dobrodružstve veľmi dramaticky, lebo v tom bol majstrom, ale prekvapenie nebolo tak veľkolepé, ako mohlo byť za šťastnejších okolností. Predsa vdova prejavovala dosť značný údiv a poctila Hucka toľkými poklonami a zahrnula ho takou vďačnosťou, že skoro zabudnul na temer neznesiteľnú stiesnenosť, akú pociťoval v nových šatoch a cítil dvojnásobnú stiesnenosť, keď sa náhle videl vystaveným ako terč upreným zrakom a pochvalným uznaním všetkých prítomných.

Pani Douglasová oznámila, že zamýšľa chlapca vziať pod svoj krov a dať ho do škôl; a že sa postará o jeho budúcnosť, nakoľko stačiť budú hmotné prostriedky. Čakaná príležitosť nadišla; Tom riekol:

»Huck toho nepotrebuje, Huck je bohatý!«

Len dobrým mravom tejto spoločnosti bolo možno ďakovať, že sa všetci nedali do rozpustilého smiechu nad týmto povedaným žartom. Ale ticho bolo trochu trápné. Tom ho prerušil:

»Huck má peniaze. Možno, že tomu neveríte, ale má ich hromadu. Len sa nesmejte, uvidíte. Ukážem vám ich — počkajte chvíľku!«

Tom vybehnul zo dverí. Hostia dívali sa na seba a v ich pohľadoch javil sa zmätok a zvedavosť; s otáznikom na tvári pozerali na Hucka, ktorý mlčal ako zarezaný.

»Sid, čo je Tomovi?« spýtala sa teta Polly. »Z toho chlapca človek nikdy nič nedostane. Ja nikdy . . .«

Tom vstúpil zápasiac s ťarchou svojich vriec a teta Polly umíkla uprostred vety. Tom vysypal hromadu žltých mincí na stôl a riekol:

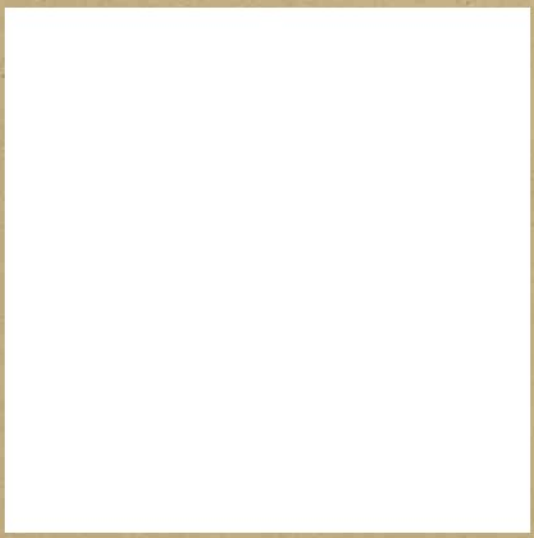

»Tak, čo som vám hovoril? Polovica je moja a polovica Huckova.«

Shromaždenie onemelo pri tomto obraze a všetkým sa zatajil dych. Pozerali na seba prekvapene. Jednohlasne volali po vysvetlení. Tom začal zdĺhavo rozprávať a docielil všeobecného záujmu. Sotva sa kto opovážil prerušiť mu reč, aby nepokazil jej kúzlo. Keď skončil, riekol pán Valesan:

»Myslel som si, že som pre túto slávnostnú príležitosť prichystal malé prekvapenie a až teraz vidím, že veru malé bolo. Doznám, že skutočné prekvapenie nám Tom pripravil.«

Peniaze sa spočítaly. V celku bolo ich vyše dvanásť tisíc dolárov. Bolo to viac, než ktokoľvek z prítomných kedy predtým videl na jednej hromádke, hoci bolo tam niekoľko osôb, ich majetok cenil sa hodne vysoko.

—oOo—

XXXVI.

Milí čitatelia môžu byť ubezpečení, že Tomov a Huckov nález vzbudil v St. Petersburgu ohromný rozruch. Tak nesmierná suma a to v hotovosti, zdala sa temer neuveriteľnou. Udalosť bola pretriasaná so všetkých strán, náležite oslavovaná a ináč striezlivých a rozumných občanov privádzala skoro v šialenstvo. Každý dom, »v ktorom strašilo«, v Petersburgu a susedných obciach, rozkopali krížom-krážom, dosku za doskou vytrhali a základy rozvŕtali; všetci sa sháňali po skrytých pokladoch a nie chlapci, lež mužovia, ináč vážni a ani najmenej romantickí. Tom a Huck boli obdivovaní, kdekoľvek sa objavili, všetci na nich vyvalovali oči, všetko sa im korilo. Chlapci sa nerozpamätali, že by kedy predtým ich poznámky boly maly takú váhu, ako teraz; všetko, čo teraz povedali, bolo s rešpektom opakované a sťa poklad uschované; všetko, čo konali, bolo pokladané akosi za významné. Teraz už zrejme nemohli hovoriť len tak do vetra, ich minulosť bola znovu rozobraná a zistilo sa, že nesie

znaky pozoruhodnej originality. Miestny časopis uverejnil ich životopisy.

Pani Douglasová uložila Huckovi peniaze na šesť procentov a sudca Thatcher urobil to isté na žiadosť tety Polly s peniazmi Tomovými. Každý z chlapcov mal teraz príjem rovno skvelý — dolár na každý deň a na každú druhú nedeľu po dva. Práve toľko mal i pán farár — vlastne toľko mu bolo sľúbeno — ale obyčajne nedalo sa to sohnať. Za dolár a štvrť by bol za tehdajších zlatých dôb každý rád vzal akéhokoľvek pažravca na celé zaopatrenie — do školy by ho posielal, obliekal, myl a kto vie, čo ešte.

Sudca Thatcher počal si Toma veľmi vážiť. Riekol, že by žiadny obyčajný chlapec nebol jeho dcéru z tej jaskyne vyviedol. Keď Becky otcovi riekla — ovšem so všetkou dôvernosťou — ako Tom si za ňu dal vo škole narezať, bol sudca náramne prekvapený a keď ho prosila, aby Tomovi odpustil tú hroznú lož, ktorej sa dopustil preto, aby ju zachránil od bitky a vzal ju sám na seba — nemohol sa sudca zdržať nadšenia a vyjadril sa, že to bola vznešená, ušľachtilá a veľkolepá lož — a že Tom môže hrdo držať hlavu nahor a ruka v ruke ísť v historii s Jurajom Waschingtonom, veľkým vyznavačom pravdy! Becky uvažovala, že jej otec nebol ešte nikdy tak veľký, tak vznešený, ako keď ho teraz videla, ako chodí po izbe a na každé vypovedané slovo kladie dôraz nohou. Šla rovno k Tomovi a povedala mu to.

Sudca Thatcher bol presvedčený, že Tom bude voľakedy veľkým právnikom alebo veľkým vojakom. Sľúbil, že sa postará, aby Toma prijali do vojenskej akademie a potom že ho dá do najlepšieho právnické-

ho kolegia, aby tak bol pripravený pre ktorékoľvek z týchto dvoch povolaní, alebo pre obe.

Huckovo bohatstvo a okolnosť, že stál teraz pod protektorátom pani Douglasovej, uviedla, ba zavliekla a všetkou silou vrhla do spoločnosti, v ktorej sa predtým tak nevoľno cítil. Služobníctvo pani Douglasovej udržovalo ho v najväčšej čistote, česali ho a kefovali a kládli ho k spánku do nepríjemných perín, na nich

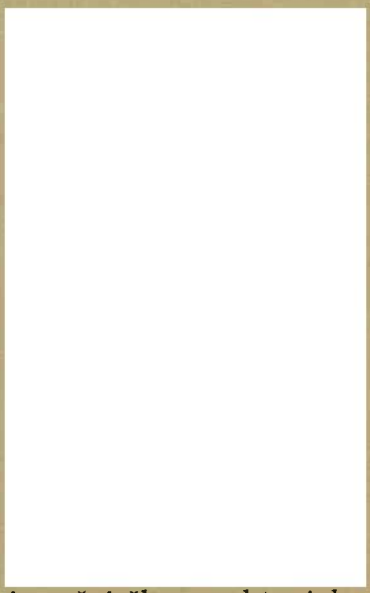

nebolo ani najmenšej škvrny, ktorú by mohol priateľsky pritisnúť na svoje srdce. Musel jesť vidličkou a nožom — musel užívať obrúsek, šálku a tanier — musel sa učiť z kníh — musel chodiť do kostola — musel hovoriť tak slušne, že mu reč v ústach pripadala nemastnou a neslanou — nech sa pohnul kamkoľvek, všade ho tiesnily putá civilizácie a zaťažovaly ruky i nohy neznesiteľnými okovy.

Statočne niesol svoje ťažké bremeno celé tri týždne, ale jedného dňa náhle zmiznul. Celý deň a celú noc sa pani Douglasová všade po ňom sháňala a bola veľmi zarmútená. I verejnosť to veľmi dotklo; pátrali všade, celú rieku prehľadali, či nenajdú niekde jeho mŕtvolu. Zavčas rána tretieho dňa odišiel Tom Sawyer na známe miesta za starými opustenými jatkami a pustil sa do hľadania medzi starými sudami a v jednom z nich našiel uprchlíka. Huck tam spával; práve zjedol bol ukradené zbytky jedla a teraz sa prevaľoval, labužnícky si pritom pukajúc z fajôčky. Bol strapatý, neumýval sa už tri dni a oblečený bol v tie isté handry, v ktorých vyzeral tak malebne v dobe, keď sa cítil slobodným a šťastným. Tom ho vylákal von, rozpovedal mu, čo spôsobil starosti a strachu a nútil ho, aby šiel domov. Huckova tvár sa v okamihu zmenila, stratila spokojný svoj výraz a dostala melancholický nátor. Riekol:

»Ani mi o tom nehovor, Tom! Proboval som to, ale nejde to. To nie je pre mňa, nie som na taký život zvyklý. Vdova bola voči mne vždycky veľmi dobrá, ale práve snáď preto neľúbi sa mi život takýto. Každé ráno ma budí v obvyklú dobu, musím sa umyť a potom ma česú až mi iskry z očú skáču, nechcú ma nechať spať na povali — musím nosiť tie sprosté šaty a je mi v nich tak úzko, Tom, — tak sa mi zdá, že sa v nich zadusím — a sú tak nenávidene pekné, že si v nich nemôžem ani sadnúť, ani ľahnúť, ani sa válať — ver mi, už som sa nesviezol po doske, ani neviem od kedy — musím chodiť do kostola a počúvať stále tie mravopoučnosti. Už mám hlavu od nich ani riečicu! Ani muchy tam nesmie človek chytať, fajčiť tiež nemôžeš, celú nedeľu aby som bol obutý; — je to až na zbláznenie. U

vdovy sa chodí k obedu na zazvonenie — na zazvonenie sa ide spať — ráno sa vstáva na zazvonenie — všetko je tak hrozne pravidelné — ver mi, nie je to k vydržaniu!«

»Ale, veď to všade tak robia, Huck! Daj si povedať!«

»Tom, to je mne fuk. Ja nie som každý a ja to nevydržím. Je to hrozné byť tak uviazaný. A jedlo mi oddeľuje — a ja ztratím tak všetku chuť. Musím si žiadať dovolenie, keď chcem ísť na ryby, musím prosiť, keď sa chcem ísť okúpať, nič nesmiem robiť, kým mi nedovolia, to nie je už k vydržaniu. A čo najhoršieho — musím hovoriť slušne, že by som radšej ani nehovoril, — a aspoň raz za deň si musím zajsť na povaľ, abych si tam poriadne zaklial, abych aspoň nejakú chuť dostal do huby, ináč bych umrel. Fajčiť nesmiem, biť sa nesmiem, zívať nesmiem, — nuž je to život pre našinca!?« A zrazu v návale zvláštnej zlosti a pocitu páchanej na ňom krivdy, riekol:

»A neustále sa modlí! Jakživ som nevidel takú ženskú. Musel som zutekať, musel som. A potom onedlho začne sa zasa škola a musel by som do nej chodiť; Tom, to by som ja nezniesol. Počúvaj, Tom, ja som nie spokojný so stavom svojím; byť bohatým nie je žiadny med. Je to život plný zlosti a stáleho trápenia; človek si praje, aby radšej nežil. Ale tieto šaty sa mne ľúbia a tento sud sa mi tiež ľúbi a neopustím ho nikdy. Nebol by som sa do toho dostal, keby nebolo tých peňazí; — prosím ťa, vezmi si môj diel a daj mi niekedy ten šesták alebo dva, ale nie často, lebo vieš, že nemám záujmu na žiadnej veci, keď si ju nemôžem s námahou nadobudnúť — a teraz choď k vdove a povedz jej, aby sa nehnevala, že k nej už viac neprídem.«

»Vieš, Huck, že to nemôžem urobiť. Zkús to ešte raz a uvidíš, že sa ti to bude ľúbiť!«

»Ľúbiť! To je práve tak, ako keby som si zamiloval horúcu pec a stále na nej sedel. Nie, Tom, nechcem byť bohatý a nechcem bývať v tých protivných domoch. Mám rád lesy, hory, rieku, tu tie sudy a zostanem pri nich. Aby do toho...! Práve, keď už máme flinty a jaskyňu a všetko hotové pre zbroj, príde nám do cesty takáto hlúpa vec a všetko pokazí.«

Tom kul železo, kým bolo žeravé.

»Pozri sa, Huck, ja som bohatý a predsa mi to neprekáža, abych sa nestal zbojníkom.«

»Iste?! Človeče, myslíš to celkom vážne?«

»Na to môžeš vypiť jed, Huck! Ale teba nebudem môcť vziať do svojej bandy, jestli nebudeš vyzerať slušne.«

Huck stál ako obarený.

»Nebudete ma môcť vziať medzi seba, Tom? Či ste ma neprijali za piráta?«

»Áno, ale to je iné. Zbojník si musí dať na sebe viac záležať — pirát, to je nie nič proti nemu. Vo väčšine krajín sú to hlavne príslušníci vysokej šľachty — vojvodovia a tým podobní.«

»Tom, podívaj sa, veď sme predsa boli vždycky kamaráti. Snáď ma nebudeš chcieť vylúčiť! Však to neurobíš!«

»Huck, čo sa mňa týka, ja by som to neurobil, to vieš, ale čo by na to povedali ľudia? Riekli by: Mf! Toma Sawyera banda! I taký trhan medzi nimi. A mysleli by pod tým teba! To by sa ti iste neľúbilo a mne podobne nie.«

Huck chvíľu mlčal a viedol sám so sebou tuhý boj. Konečne riekol:

»Dobre teda, pôjdem zpät k vdove a zkúsim to ešte mesiac, snáď vydržím, keď ma vezmeš do tej bandy!«

»Nuž, vidíš to je reč! Poď, človiečku, a ja poprosím vdovu, aby ti trochu uvoľnila.«

»Iste to urobíš, Tom? Tak je všetko v poriadku! Len keď upustí od tých najhorších vecí. Zafajčím si a zahrešim niekde potajomky a dajako to len znesiem. Kedy stlčieš tú bandu a kedy začneme už zbíjať?«

»Bárs i hneď. Soženieme chlapcov a ešte dnes budeme mať slávnostný deň začiatku, posviacku.«

»Čo budeme mať?«

»Posviacku.«

»Čo je to?«

»Nuž, budeme prisahať, že budeme stáť jeden pri druhom pevne, že nikdy neprezradíme tajnosti bandy i keby ťa na triesky štiepali — a že zabijeme každého a celú rodinu, kto by niekomu z bandy poškodil.«

»To je skvostné — ozaj skvostné!«

»To si myslím! A tá prísaha sa musí konať o polnoci na najopustenejšom, najhroznejšom mieste, aké budeme môcť najsť — dom, »kde straší« by bol najlepší, ale také domy sú teraz všetky porozrývané.«

»O polnoci je to rozhodne najlepšie, Tom.«

»Pravdaže! Musí sa prisahať nad rakvou a podpísať krvou.«

»To je už niečo! Človeče, to je milionkrát lepšie, než pirátstvo. Zostanem u vdovy, čo hneď i zahyniem a až sa stanem voľakedy poriadnym zbojníkom a každý bude o mne hovoriť, potom snáď i hrdá bude na to, že mi pomohla z kaluže.«

—oOo—

Závierka.

Takto sa ukončuje táto kronika. Je to verná história chlapca a musí sa ukončiť, lebo keby sa pokračovala, povstala by historia muža. Keď sa píše poviedka o dospelých ľuďoch, ľahko sa môže skončiť; jednoducho hrdinov poženíme a hrdinky povydávame; ale keď píšeme o mládeži, musíme prestať, kde sa dá.

Väčšina tých, ktorí vystupujú v tejto knihe, dosiaľ žije, sú šťastní a dobre sa majú. Snáď bude treba raz napísať poviedku o mladšej generácii, aby sa poznalo, aké ženy a akí mužovia sa z nich stali; preto je najrozumnejším stanoviskom, že z toho teraz nič nepre-zradíme.

—oOo—